

Taha Husein *Dagarna*.
I översättning till svenska
av Karl Vilhelm Zettersteen

Under utgivning av
Göran Larsson & Tetz Rooke

Dagarna

lir.skrifter.varia

Taha Husein *Dagarna*.
I översättning till svenska
av Karl Vilhelm Zettersteen

Under utgivning av
Göran Larsson & Tetz Rooke

Taha Husein Dagarna. I översättning till
svenska av *Karl Vilhelm Zettersteen*
Under utgivning av Göran Larsson & Tetz Rooke
LIR.skrifter.varia
© LIR skrifter 2012
Trots våra försök att nå Husayns egyptiska
rättighetsinnehavare har detta misslyckats.
Vi tar tacksamt emot information som
kan hjälpa oss få kontakt med dem.

ISBN: 978-91-88348-50-0

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	7
Brev till Svenska Akademiens Nobelkommitté	9
DAGARNA	
del 1	13
del 2	97

FÖRORD

Tack vare ett mindre ekonomiskt bidrag från Stiftelsen Lars Hiertas Minne fick Göran Larsson möjlighet att gå inom professor Karl Vilhelm Zetterstéens efterlämnade handlingar vid Uppsala universitetsbibliotek. Zetterstéen (1866–1953), som först var professor i österländska språk vid Lunds universitet och därefter professor i orientaliska språk vid Uppsala universitet, tillhör en av Sveriges internationellt mest kända forskare i bland annat turkiska och semitiska språk. Förutom sin översättning av Koranen till Svenska från 1917 har Zetterstéen editerat, översatt och kommenterat ett stort antal centrala texter från Turkiet, Mellanöstern och Nordafrika.

Efter Zetterstéens död 1953 deponerades fyra lådor med handlingar vid Uppsala universitetsbibliotek Carolina Rediviva. Lådorna som har förblivit osorterade fram till Larssons genomgång visade sig främst innehålla tidningsklipp, kortare anteckningar och tidningar på orientaliska språk. Förutom detta material innehöll samlingarna även en hitintills okänd och opublicerad översättning av den egyptiska författaren Taha Husayn (1889–1973) klassiska verk *al-Ayyam* (Dagarna, del I, 1929, del II, 1939). I samlingarna fanns också ett utlåtande rörande huruvida Husayn var en möjlig kandidat till Nobelpriset i litteratur. I sitt utlåtande – som publiceras för första gången i samband med föreliggande utgåva – argumenterar Zetterstéen för att Husayn var en värdig kandidat för Nobelpriset. Samtidigt beklagar han att Husayns författarskap på grund av bristen på översättningar till västerländska språk är okänt i Europa och Nordamerika. För att råda bot på detta problem inledde Zetterstéen sitt arbete med att översätta Husayns mest kända verk till svenska. Detta arbete kom aldrig att avslutas då Zetterstéen inte hann färdigställa översättningen före sin död 1953. Dock utkom verket i svensk översättning av Carl Elof Svenning, del ett 1956 och del två 1957.

Föreliggande publikation innehåller dels en faksimilutgåva av Zetterstéens översättningsmanuskript och dels hans utlåtande om Husayn till den svenska Nobelpriskommittén. Förutom

denna publikation kommer Larsson och Rooke under 2012 att redigera en andra volym med vetenskapliga artiklar om såväl Zetterstéen som forskare och översättare som om Taha Husayn. Syftet med denna andra volym är att ge en fördjupad bild av Zetterstéens och Husayns roman.

Den läsare som redan nu vill ha en närmare presentation av Zetterstéens forskargärning kan med fördel vända sig till H. S. Nybergs översiktsartikel om den svenske orientalisterna i *Nordisk familjebok* (2a upplagan, 1922). En ofullständig, men ändå omfattande, bibliografi återfinns i Ernst von Döbelns *Professor Karl Vilhelm Zetterstéens vetenskapliga författarverksamhet: Bibliografisk förteckning* (Uppsala: Almqvist & Wiksell, 1926). Taha Husayns författarskap är fortfarande relativt okänt och det saknas en fördjupande introduktion på svenska. En introduktion till den arabiska prosalitteraturen och en kortfattad presentation av Husayns författarskap återfinns i Marina Staghs *Modern arabisk prosa* (Lund: Bibliotekstjänst, 1997).

Föreliggande publikation har materialiserats tack vare ekonomiskt stöd från Lars Hiertas minnesfond och stöd från Institution för litteratur, idéhistoria och religion vid Göteborgs universitet. Förutom dessa institutioner vill vi även tacka Margareta Mellberg samt Uppsala universitetsbibliotek som har gett sitt stöd till projektet. Vi är skyldiga dessa ett stort tack!

Göran Larsson & Tetz Rooke, Göteborg februari 2012

BREV TILL
SVENSKA AKADEMIENS
NOBELKOMMITTÉ

Uppsala den 26/1 1952.

Till Svenska Akademiens Nobelkommitté.

Som jag hedrats med uppdraget att föreslå någon till litteraturpriset, får jag härmed anföra följande.

Bland moderna arabiska författare intager den nuvarande ministern för den offentliga undervisningen i Egypten, Doktor Tāhā Husein en obestridd hedersplats. Genom talrika publikationer i arabisk filologi och arabisk litteraturhistoria har han visat sig förtrogen med modern vetenskaplig metod och i hög grad gjort sig förtjänt av den europeiska sakkunskapens erkännande. Däröfver vittnar en mängd utmärkelser från olika håll, såsom hedersdoktorat i Lyon, Montpellier, Rom, Oxford, inval i la Real Academia de la Historia i Madrid m. m.

Från litterär synpunkt torde man i främsta rummet kunna åberopa sig på självbiografien al-Ajjām, som allmänt betraktas som ett mästerverk, första gången utgiven 1926 och sedan översatt på flera språk, enligt den bekante orientalist H. A. R. Gibbs sakkunniga omdöme "a work which is justly praised for its depth of feeling and for the truth of its descriptions, and has a good claim to be regarded as the finest work of art yet produced in modern Egyptian literature."

Som jag icke lyckats erhålla något exemplar genom bokhandeln, kan jag icke heller bifoga något, utan måste hänvisa till följande översättningar, som finnas i Uppsala universitetsbibliotek: An Egyptian Childhood the Autobiography of Taha Hussein. Transl. by E. H. Paxton London 1932 och The Stream of Days A Student at the Azhar by Taha Hussein. Transl. by H. Wayment 2nd ed. London 1948.

Bland skildringarna av Tāhā Huseins liv och verksamhet märkes särskilt Die

Welt des Islams IX, Heft 2-4, sid. 34 ff. ; BROCKELMANN, Geschichte der arabischen
Litteratur, Suppl. III, 284 ff. ; Oriente Moderno XXX, 81 ff.

Vördsammast

K. V. Jøtterskøn

DAGARNA

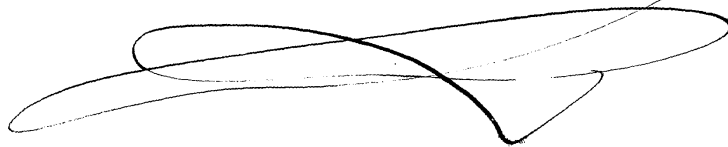
[del 1]

Taha Hussein

Dagarna

Översättning från arabiskan
av

K. V. Zettersteen

100 ek.

Övre Stottsg. 14C

Han minns icke dagens namn och kan icke passa in den i den månad och det år, där Allah placerat den, ja, han kan icke riktigt minnas huru dags det var, utan endast tillnärmelsevis ange det.

Det troligaste är att det var i gryningen eller på aftonen. Det är sannolikast, därför att han minns att han i ansiktet kände ett lätt, svalkande luftdrag, som icke förkvävdes av solhettan. Det är sannolikast, därför att han trots sin obekantskap med ljusets och mörkrets beskaffenhet nätt och jämt minns att han, när han trädde ut ur huset, mötte ett svagt, obetydligt, vänligt sken, medan omgivningen tycktes vara be- täckt av mörker. Det är vidare sannolikast, därför att han nätt och jämt minns att han, när han mötte detta luftdrag och detta sken, icke märkte någon verklig livaktig- het omkring sig, utan endast att man höll på att vakna eller somna. Och som han tyd- ligt och klart bevarat ett minne av detta ögonblick, kan man ej tvivla därpå. Detta minne består av en häck av bladvass, som stod framför honom endast några få steg från gårdsporten. Denna häck minns han som om han hade sett den i går. Han minns att vassrören i häcken voro längre än han själv, så att det var ^vsårt för honom att kli- va över till den andra sidan. Han minns att ~~vassrören~~ ^{de} sutto så nära varandra som om de hade hängt ihop, så att han icke kunde komma fram genom knutarna. Han minns också att vassrören i häcken på vänstra sidan nådde så långt, att man icke visste av något slut, och på högra sidan ända till världens ända. Där var emellertid världens ända ^{Den} nära; världen sträckte sig nämligen till ett dike, som han lärde känna, när han blev äldre och som spelade en stor roll i hans liv eller rättare i hans fantasi. [Allt det- ta minns han, och han minns också att han var avundsjukt på hararna som sprungit ut från gården liksom han själv och hoppade över häcken eller smögo sig igeno^m/vassrö- ren, så att de kunde gnaga av grönsakerna bakom dem, bland vilka han särskilt minns kålen.

Han minns också att han tyckte om att gå ut, när solen gick ned och man intog afton-

måltiden. Då tog han sin tillflykt till vasshäcken, grubblade och fördjupade sig i grubbel, tills han återfördes till omgivningen av en skalds stämma på något avstånd från honom. Människorna samlade sig kring skalden, och han började sjunga för dem om Abū Zeids ^{Chalifas och Dijas} äventyr ~~han berättade om~~ på en ljuvlig och främmande melodi. De höllo sig stilla utom när sången uppeldade eller lidelsen upphetsade dem; då ville de höra mera, disputerade och grälade, varpå skalden tystnade, tills de förr eller senare slutades ~~skrika~~. Då begynte han sin ljuvliga sång på en melodi som knappast undergick någon förändring.

Han minns även att han icke gick ut om kvällarna till sin vanliga plats vid häcken utan att vara ganska orolig, därför att han förstod att han icke längre skulle få höra på skaldens sång, när hans syster uppmanade honom att gå hem. Då vägrade han, men hon tog och band om honom kläderna, han stretade emot, men hon bar honom på armarna som om det hade varit ett grässtrå, gick hem med honom, lade honom på marken och lyfte upp hans huvud i moderns knä. Sedan tog denna hand om hans svaga ögon, öppnade det ena efter det andra och dröp in droppar, som gjorde ont, men icke åstadkommo någon verkan, så att han plågades, men varken klagade eller grät, emedan han icke ville vara någon gnällspik eller pipsill som hans lilla syster.

Sedan flyttades han till en ~~lilla~~ vrå i en liten kammare; systern lade honom på en matta, som hon brett ett lakan över, kastade ett annat lakan över honom och ^{övertäckade honom åt hans vemodiga betraktelser. Han} ~~ansträngde~~ ansträngde hörseln, så att den nästan trängde igenom väggen, för att den skulle föra fram dessa ljuvliga toner, som skalden upprepade i fria luften under bar himmel. Sedan överväldigade honom sömnen, och han märkte ingenting, förrän han vaknade, medan alla sovo och hans bröder och systrar lågo och snarkade runt omkring honom. Så kastade han ängsligt och tveksamt lakanet över ansiktet, därför att han icke ville sova med bart ansikte, emedan ^{han} var övertygad, att det, om han blottade ansiktet under natten eller droge undan någon flik av lakanet, ofelbart skulle komma någon demon och ofreda honom

från de många somhemsökte olika delar av huset och uppfyllde alla vinklar och vrår, men försvunno i underjorden, när solen sken och människorna började röra sig. Men när solen drog sig tillbaka till sin grotta och människorna till sina sovplatser, när lamporna släcktes och ljuden tystnade, stego dessa demoner upp ur jorden och uppfyllde rummen med buller och bång, viskningar och skräm.

Många gånger vaknade han och hörde tupparnas galande och hörnornas kacklande och ansträngde sig för att skilja mellan dessa olika ljud. Ibland var det verkligen galande tuppar, men i andra fall var det skrånande demoner, som gävo sig ut för tuppar och härmade dem av ondska och argan list. Han brydde sig emellertid icke om dessa ljud och var icke heller rädd för dem, därför att de kommo så långt bortifrån; däremot fruktade han storligen några andra svaga och otydliga läten, som han endast med möda och ansträngning kunde uppfatta och som trängde ut från vrårna i kammaren. Somliga påminde om kittelns puttrande, när den står och kokar över elden, andra om någon lättare möbels skrapande, när den flyttas från en plats till en annan, och andra åter om ett trästycke, som klyves eller om ett vedträ som hugges sänder.

I allra högsta grad fruktade han några individer, som ~~han inbillade sig stå~~ i hans inbillning *stodo* i dörren till kammaren, *de* stänga vägen och företog sig olika slags rörelser, som mest liknade sufiernas prestationer under andaktsövningarna. Han trodde att han ej hade något annat skydd mot dessa farliga uppenbarelser och deras obehagliga läten än att svepa in sig i sitt lakan från huvud till fot utan att lämna luften något tillträde eller någon öppning, och var övertygad, att det, om han lämnade någon öppning i lakanet, ofelbarligen skulle sträckas ut någon hand från någon demon, som under knuffar och ofog skulle taga hans kropp i besittning.

Därför tillbragte han natten i rädsla och oro, tills sömnen överväldigade honom ^(m) vilket sällan inträffade. Han vaknade mycket tidigt eller rättare sagt i gryningen och tillbragte en stor del av natten i dessa farhågor och bekymmer och sin fruktan för demonerna, tills kvinnornas röster trängde fram till hans öron, när de kommo hem efter att ha ^{yllt} *sina krukor i diket och sjungo "flå"*

liga natt!" och han förstod att dagen grytt och demonerna försvunnit i sitt gömsle under jorden. Nu förvandlades han själv till en demon och började med hög röst tala med sig själv, sjunga vad han kom ihåg av skaldens sång och stöta på sina bröder och systtrar omkring sig, tills han väckte den ena efter den andra. När han gjort det blev det rop och sång, buller och bång och ett liv, som icke upphörde, förrän schejken steg upp från sin bädd och sade till om sitt krus för att förrätta sin tvagning.

Då tystnade rösterna och avstannade livligheten, tills schejken förrättat tvagningen och bönen, läst sitt pensum av koranen, druckit sitt kaffe och gått till sitt arbete. När han stängt dörren efter sig, steg hela familjen upp från bädden, spred sig i huset under rop och skämt, så att den khapskild skilde sig från de bevingade och fyrbenta invånarna.

2.

Han var övertygad, att världen på högra sidan tog slut med detta dike, dit det endast var några få steg. Och varför skulle han icke vara det, då han icke hade sett huru brett diket var? Han kunde icke heller räkna ut, att det var så smalt, att en duktig pojke kunde hoppa över från den ena sidan till den andra och att människornas, djurens och växternas liv fortsatte bortom diket på samma sätt som framför, och icke heller att man kunde vada över diket, när det var fullt med vatten, utan att detta vattnet nådde upp till armhålorna, och att vattnet tid efter annan torkade ut, så att det blev en lång ränna, där pojkarna lekte och i den mjuka leran hittade små fiskar, som blivit kvar och dött, när vattnet sinade ut.

Han kunde icke räkna ut någonting härav. Men han icke blott trodde, utan ^{var} ~~visste~~ absolut övertygad, att detta dike representerade en annan värld, oberoende av den, i vilken han levde och bebodd av nästan oräkneliga, underliga väsen sv ⁱ olika slag, däribland krokodiler, som uppslukade människor som en munsbit, förhäxade väsen, som levde under vattnet hela ljusa dagen och mörka natten, tills de flöto upp för att hämta frisk luft, när solen gick upp eller ned och som när de kommo upp voro en fara för barn och en frestelse för män och kvinnor, och dessa långa och breda fiskar, som

knappt finga fatt i ett barn, förrän de helt och hållet uppslukade det och i vilkas buk somliga barn lyckades hitta den kungliga sigillringen, denna ring, som man knappt hann träda på fingret, förrän det ögonblickligen trädde fram två tjänare från djinnerna, som utträttade allt vad man ville, denna ring som Salomo trädde på fingret och som gjorde djinnerna, vinden och vilka naturkrafter som helst honom underdåniga. Han önskade ingenting hellre än att få stiga ned i diket, kanhända någon av de där fiskarna uppslukade honom, så att han fick fatt i denna ring i fiskens buk, som han så ivrigt längtade efter. ^{Skulle} ~~Önskade~~ han icke åtminstone, ^{önska} att en av dessa båda tjänare hjälpte honom över diket, så att han fick se något av de under ^{bara tung} ~~önska~~ som det innehöll? Men han var mycket rädd för farorna, innan han kom fram till denna välsignade fisk.

Han kunde ju icke utforska någon längre sträcka av dikeskanten. Den omgavs av faror både till höger och vänster. Till höger var det ^e adawiterna, en stam från Övr Egypten, som bodde i ett stort hus, framför vars port det alltid stod två stora hundar som skällde oavbrutet och som ^{grannarna} ~~folket~~ alltjämt beklagade sig över, och den som ville gå förbi kunde aldrig komma fram utan möda och besvär. Till vänster stod det ^{var} några tält, där Sa'id ^{el'arabi} ~~el'arabi~~, som var en visa bland folket för sin elakhet, svekfullhet och blodtörst, bodde med sin hustru Kawābis. Hon hade en stor guldring i näsan och kom tid efter annan på besök och kysste vår vän, men närningen gjorde honom illa och skrämde honom, så att det värsta han visste var att gå till höger och råka ut för adawiternas hundar eller att gå till vänster och råka ut för ^{den elaka} ~~den elaka~~ Sa'id ~~el'arabi~~ och hans hustru Kawābis.

I denna trånga, inskränkta och på alla håll begränsade värld fann han flera slags lekar och nöjen som utfyllde hela hans dag. Men barnminnet är underbart eller rättare sagt människans minne är underbart, då hon söker återuppliva händelserna från barndomen; somliga erinrar sig minnet tydligt och klart, som om ingen tid hade förflutit, andra utplånas som om det ej hade funnits några beröringspunk-

ter.

Vår vän minns häcken, åkern som låg bakom, diket där världen tog slut, Sa'id, Kawābis och adawiternas hunder, men när han försöker minnas hur allt detta låg, lyckas han icke alls; det är som om han hade sovit en natt och sedan vaknat upp ur sömnen. Han ~~såg~~^{ser} varken häck eller åker, varken Sa'id eller Kawābis, utan i stället för häcken och åkern ~~ser~~^{ser} han blott några hus stå där ~~och~~^{och} några ordentliga gator, som slutta ~~från~~ från spången över diket och bildade ~~en~~ en kort rad från norr till söder. Men han minns många av dem som bodde i dessa hus, både män och kvinnor och barn som lekte i dessa gator.

Han minns även att han kunde gå både till höger och vänster på dikeskanten utan att vara rädd för adawiternas hunder, Sa'id's svekfullhet eller hans hustru. Han minns även, att han tillbragte flera timmar om dagen på dikeskanten nöjd och belåten med att höra på skalden Hasans sång, när han sjöng om Abu Zeid, ~~och~~^{Charila och} medan han hissade upp vatten med sitt vattenuppfodringsverk för att vattna ~~sin~~^{Dj} åker på den andra dikeskanten. Han minns även att han mer än en gång kunde komma över diket sittande på axeln på en av sina bröder utan att anlita kungssigillet och ~~mer än en gång~~ gick till en plats där det stod några mullbärsträd bakom diket och fick äta läckra frukter. Han minns också att han mer än en gång gick till höger på dikeskanten tills han kom fram till skolmästarens trädgård och ~~mer än en gång~~ fick äta äpplen där, och mer än en gång plockade man mynta och myrten åt honom, men han var alldeles för klen att minnas, huru förhållandena växlade och jordens yta ändrades från den första tiden till den närvarande.

3.

Han var den sjunde av sin faders tretton barn och den femte av elva bröder. Han visste att han inom denna stora barnskara intog en särskild plats, ~~och~~ⁱ hans ~~syskons~~ bröders och systrars. Tillfredsställde honom denna plats? ~~Plågade~~^Plagade den honom? Saken är den, att han endast dunkelt och tydligt uppfattar det och nu ej kan döma objektivt härom. Hos sin moder märkte han kärlek och ömhet, hos sin fader mildhet och

1:7

vänlighet, hos sina bröder iakttog han en viss reservation i deras samtal och ⁿ umgånge med honom, men vid sidan av denna kärlek och ömhet hos modern fann han ibland en viss likgiltighet och vid andra tillfällen en viss strävhet och vid sidan av denna mildhet och vänlighet hos fadern även en viss likgiltighet och tid efter ⁿ anna en viss barskhet, och brödernas och systrarnas reservation plågade honom, därför att han däri fann ett slags medlidande, blandat med en viss ringaktning.

Det dröjde icke länge förrän han upptäckte anledningen till allt detta. Han märkte att andra människor hade företrädde framför honom och att syskonen kunde vad han icke kunde och sysslade med sådant som han icke sysslade med. Han märkte att modern tillät dem saker som ⁿ hon förbjöd honom, och det retade honom, men det dröjde icke länge förrän detta missnöje övergick till en tyst och djup grämselse. Saken var nämligen den att han hörde sina bröder beskriva något som han icke alls kände till, och då förstod han att de sågo vad han icke såg.

4.

Från början var han läraktig och brydde sig ej om vad han råkade ut för när han försökte utforska ^{något som han ej kände till.} ~~vad han ej visste~~. Det beredde honom mycket obehag och besvär ^{men} ~~men~~ en episod ökade hans iver att skaffa sig upplysningar och fyllde hans hjärta ^d ~~med~~ en blyghet som ännu icke övergivit honom. Han satt vid aftonmåltiden mellan sina bröder och sin fader, och som vanligt presiderade modern för bordssällskapet och handledde tjänaren och systrarna, som biträdde honom med att ombesörja vad bordsgästerna önskade. Han satt och åt som vanliga människor, men av någon anledning fick han ett besynnerligt infall. Vad skulle det göra, om han toge matbiten med båda händerna i stället för ~~med~~ bara en som det brukades? Ingenting! Så fattade han matbiten med bägge händer, doppade den i det gemensamma fatet och förde den sedan till munnen. Bröderna brusto ut i gapskratt, modern blev gråtfärdig, och fadern sade med lugn och sorgsen röst: "Man stoppar inte i sig maten på det där sättet, min son." Vad honom själv beträffar, så visste han icke hur han tillbragte den natten.

[Från den stunden präglades hans uppträdande av ett visst allvar, en viss försiktig-

Han

het utan gräns. ~~Från den stunden kände han~~, att han hade en stark vilja och förbjöd sig vissa maträtter, som han icke tillät sig förrän han hade fyllt tjugufem år. Han förbjöd sig soppa, ris och alla rätter som förtärdes med sked, därför att han visste ~~att han icke kunde handskas riktigt med skeden och icke ville, att bröderna skulle skratta eller modern gråta eller fadern lugnt och sorgset tillrättavisa honom.~~

Denna episod hjälpte honom att riktigt förstå vad berättarne förtalde om Abu ^{L'ala'} ~~l'ala~~, nämligen att han en dag åt dadelhonung och utan att märka något spillde på bröstet. När han gick till föreläsningen, sade en av hans ~~lärjungar~~ lärjungar till honom: "Mästare, har du ätit honung?" Då strök han sig över bröstet och svarade: "Ja, måtte Allāh förbanna glupskheten!" Sedan förbjöd han sig själv att äta honung så länge han levde.

Denna episod hjälpte honom även att förstå en annan egenhet hos ~~Abu l'ala~~ ^{Abu L'ala'}. Saken var nämligen den att ~~Abu l'ala~~ ^{Abu L'ala'} gömde sig till och med för sin tjänare när han åt. Han åt i en grop under jorden och befalldes tjänaren att anrätta måltiden i groppen åt honom och sedan gå sin väg, så att han fick vara ensam om maten och taga för sig så mycket han önskade. Man berättar också, att hans lärjungar en gång talade om vattenmeloner från Aleppo och huru gott de smakade, varpå ~~Abu l'ala~~ ^{Abu L'ala'} åtog sig att skicka någon till Aleppo och köpa åt dem. Så fingo de äta, tjänaren reserverade en melon för sin husbonde och lade den i groppen, men det förefaller som om han icke hade lagt den på samma ställe, där han plägade lägga schejkens mat, och denne ville icke fråga efter sin andel, så att melonen fick ligga kvar på sin plats, till ^S den skämdes, så att schejken aldrig fick smaka den.

Dylika egenheter i ~~Abu l'ala~~ ^{Abu L'ala's} liv förstod vår vän till fullo, därför att han kände igen sig själv däri. Huru många gånger önskade han icke som barn att få vara ensam om maten! Men han vågade icke tala om denna önskan för sina anhöriga. Många gånger fick han dock vara ensam om en del av maten. Detta skedde i månaden Ramadāh

I: 9
och vid talrikt besökta fester, då hans anhöriga förtärde flera slags söt-
sker. Men de åtos med sked, och han vägrade att röra något därav vid bordet. Hans
moder tyckte icke om denna återhållsamhet hos honom, utan ombesörjde en särskild
tallrik för hans räkning och lämnade honom ^{med den} ensam i en särskild kammare, som han kun-
de stänga, så att ingen såg på honom när han åt.

När han kunde råda sig själv, tog han denna vana till regel. Han började därmed
när han första gången reste till Europa, låtsade att han var trött och vägrade att
infinna sig i matsalongen ombord, så att ^{man} maten fick bäras till honom i hans hytt.
Sedan kom han till Frankrike, och vare sig han tog in på ett hotell eller i en fa-
milj, blev det regel att bära in maten till honom, utan att han gjorde sig besvär
att infinna sig i den gemensamma matsalen. Denna vana övergav han icke, förrän
han friade till sin maka, ^{som} ~~han~~ förmådde honom att lägga bort många vanor, som
han hade tillägnat sig.

Denna omständighet vållade honom flera slags svårigheter i livet. Den gjorde
honom till ett ordspråk i familjen och bland dem, som kände honom, när han från fam-
miljelivet trädde ut i sällskapslivet. Han åt litet, icke därför att han hade dålig
matlust, utan därför att han var rädd för att bli beskylld för glupskhet eller
utsatt för gyckel av sina bröder. I förstone plågades han därav, men det dröjde
icke länge, förrän han vande sig därvid, så att det blev svårt för honom att äta
som andra. Han extravagerade i att välja små portioner, och han hade en farbror,
som detta retade, så ofta han såg det, så att han blev förargad, bannade och förma-
nade honom att öka på portionerna, ^{till} ~~och~~ ^{och} ~~att~~ ^{öknade} ~~bröderna~~ ^{öknade}. Detta var anledningen
till att han fattade en djup motvilja för farbrodern. Han var generad för att dricka
vid matbordet, därför att han var rädd för att han skulle tappa glaset eller icke
taga emot det riktigt, när det bjöds honom. Därför bestod också hans mat av torrföda
så länge han satt kvar vid bordet, tills han steg upp för att tvätta händerna vid
en kran, som fanns till hands, och drack så mycket han önskade. Vattnet var emeller
tid icke alltid rent och detta sätt att släcka törsten icke heller hygieniskt, så

att det slutade så, att han ådrog sig en magåkomma, utan att någon förstod vad det berodde på.

Vidare förbjöd han sig själv alla slags lekar och nöjen utom sådana, som icke vållade honom något besvär eller utsatte honom för åtlöje eller medlidande. Hans favoritlek bestod i att plocka ihop några järnbitar, bära dem till en vrå i huset, ställa ihop dem, skilja dem åt och slå dem mot varandra, och det kunde han hålla på med i flera timmar, tills han tröttnade därpå och sällade sig till sina bröder eller sina jämnåriga lekkamrater och i tankarna, ehuru icke med händerna deltog i deras lek. På detta sätt lärde han sig de flesta lekar utan att deltaga i dem. Denna tillbakadragenhet väckte hans intresse för ett särskilt slag av nöjen, nämligen att höra på historier och berättelser, och så blev det hans käraste sysselsättning att lyssna till skaldens sång eller männens samtal med hans fader eller kvinnornas med hans moder, och därigenom lärde han sig att ordentligt höra på. Både hans fader och många av hans vänner intrasserade sig i högsta grad för historier, och när de förrättat eftermiddagsbönen, föraamlade ^{de} sig hos någon, som läste upp historier om fälttåg och erövringar, romanerna om Antara och Beibars Ezzahir, berättelser om profeter, asketer och fromma män och böcker innehållande predikningar och traditioner. Och vår vän satt som en hund hos dem, fastän de voro likgiltiga för honom, men han var icke likgiltig för vad han fick höra, nej, han var ^{visst} icke likgiltig för det intryck som berättelsen gjorde på åhörarnas sinnen. När solen gick ned, skingrade sig ^{Sällskapet} folket för att äta, men när de förrättat aftonbönen, samlades de igen och språkade en stor del av natten, och så kom skalden och började sjunga om Banu Halāls och Zenātas äventyr, och vår vän satt och hörde på lika väl vid nattens början som vid dagens slut.

Kvinnorna i de egyptiska byarna älska icke tystnaden och ha intet sinne därför. När någon av dem är ensam och icke har någon att språka med, för ^{hon} se olika slags samtal med sig själv. När hon är glad, sjunger hon, och när hon är sorgsen, lamenterar hon, och varje kvinna i Egypten kan sörja, när hon vill. Den käraste sysselsättningen

för byarnas kvinnor, när de äro ensamma, är att erinra sig sina lidanden och sina döda, och ofta slutar detta lamenterande verkligen med tårar. Vår vän var den lyckligaste människa i världen, när han fick höra på sina systrar, medan de sjöngo, eller sin moder, medan hon lamenterade. Systrarnas sång retade honom emellertid och efterlämnade icke något intryck på hans sinne, emedan han fann den enfaldig och innhållslös, under det att moderns veklagan gjorde en kraftig verkan och ofta kom honom att fälla tårar. På detta sätt lärde sig vår vän många sånger, mycken veklagan och mycket både allvar och skämt i historierna. Men han lärde sig även något annat, som icke sammanhänge med allt detta, nämligen de koranstycken, som hans farfader, den blinde schejken läste morgon och afton.

Denne hans farfader var en vidrig och motbjudande person, som varje år tillbragte vintern i hans hem. Han var from och asketisk, när livet krävde fromhet och askes, förrättade de fem bönerna på deras tid och förde ständigt Allāhs namn på tungan. Han vaknade när natten ~~var~~ led mot sitt slut för att läsa "koranstycket ^{för} gryningen" somnade en timme in på natten efter aftonbönen och läste alla möjliga koranstycken och privatböner. Vår vän sov i kammaren bredvid schejkens och hörde honom läsa, så att han lärde sig en stor del av dessa koranstycken och privatböner utantill. Folket i byn tyckte om sufismen och iakttagandetsövningarna. Det tyckte vår vän om, därför att han var road av ^{denna} andaktsövning och recitatörernas recitationer, medan den pågick. Han hade icke fyllt nio år, förrän han kunde en hel hop sånger, lamentationer, historier, verser om Banu Hilāl och Zenāta, koranstycken, privatböner och sufiska recitationer. Och utom allt detta kunde han koranen.

5.

Men han vet icke hur han lärde sig koranen. Han vet icke hur han började därmed och icke heller hur han repeterade den, fastän han minns många scener från sin skoltid, däribland sådana som ännu i dag narra honom att skratta och ^{andra} ~~sådana~~ som göra honom sorgsen. Han minns ^{ndr} ~~de sånger~~ han begåv sig till skolan buren på axeln av en bland ~~sina~~ bröder, därför att skolan ^{läg} låg långt bort och han

var för svag att tillryggalägga den långa vägen till fots. Han minns icke heller, när han började gå till skolan. Han ser sig på förmiddagen sitta på marken framför Mäster med en hop skor omkring sig, bland vilka han lekte med några, och han minns också lapparna som voro sydda på dem. Mäster satt på en liten träbänk, som varken var hög eller låg och stod till höger om den som kom in genom dörren, så att var och en som kom in måste gå förbi Mäster. När Mäster steg in i skolan, plögade han taga av sig kappan eller riktigare överrocken, vika ihop den i form av en huvudkudde och lägga den på sin högra sida; sedan tog han av sig skorna och satte sig med benen i kors på sin bänk, tände sin cigarrett och började förrätta upprop. Sina skor reparerade Mäster endast när det icke längre kunde undvikas; då lappade han dem både på högra och vänstra sidan, både upptill och nedtill. Och när någondera skon var otjänstbar ropade han på någon av skolpojckarna, tog skon i sin hand och sade: "Du skall gå till Elhuzejjin, han bor här i närheten och säga: Mäster hälsar dig, att den här skon är i behov av en lapp på högra sidan. Titta! Ser du? Här där jag lägger fingre Och då säger han: Ja, jag skall sätta fast den här lappen. Då skall du säga: Mäster hälsar dig, att du måste välja starkt, grovt och nytt läder och laga så fint, att det inte syns eller knappt syns. Och då säger han: Ja, det skall jag göra. Sedan skall du säga: Mäster hälsar dig, att han har varit din kund en lång tid. Räkna honom det till godo vid betalningen! Och vad han än säger dig, så gå inte in på mer än en piaster! Kom sedan tillbaka till mig lika raskt som jag öppnar och sluter mitt öga!" Pojken begav sig i väg, och Mäster tänkte icke vidare på honom, men nog hade han slutit och öppnat sitt öga både en gång och flera gånger, när pojken kom tillbaka.

Ehuru mannen kunde sluta och öppna sitt öga utan att se eller knappt kunna se, var han blind med undantag av ett mycket svagt skimmer av ljus i ens ögat, som till honom att skönja föremålen utan att sätta honom i stånd att urskilja dem. Han var glad över detta svaga sken, bedrog sig själv och trodde att han såg som andra människor, men detta hindrade honom icke att under vägen till skolan eller hemmet stöd-

I:13
ja sig på två av sina lärjungar, i det han lade armarna på bådas skuldror. Och så
vandrade alla tre på vägen och togo den i anspråk till förfång för de förbigående,
tills de ^{ssa} stego ur vägen för dem.

På sin färd till skolan och tillbaka till bostaden morgon och afton såg Mäster
besynnerlig ut. Han var tjock och fet, och ~~hans~~ överrock ^{en, gjorde honom ännu tjockare} ~~hade tjockleken.~~ Som vi re
dan nämnt, lade han armarna på sina vänners skuldror, och alla tre ^{vandrade åstad} ~~promenerade~~ och
stampade duktigt med fötterna i marken. Till detta viktiga värv utsåg Mäster bland
sina lärjungar den som var duktigast och hade den vackraste rösten. Saken var nämli-
gen den, att han älskade sång och älskade att undervisa sina lärjungar däri. För
denna undervisning valde han ~~en~~, han sjöng själv och befallde sina båda vänner
^{promenaden}
ackompanjera, en annan gång att
den ena gången att höra på eller också befallde han den ene att sjunga, medan han
själv och den andre vännen ackompanjerade. Men Mäster sjöng icke med rösten och tun-
gan allenast, han sjöng även med huvudet och kroppen. Huvudet for upp och ned och ~~v~~
vred sig till både höger och vänster, och Mäster sjöng även med händerna och trumfa-
de in melodierna med fingrarna i bröstet på sina båda vänner. Ibland ^{var han sär-} ~~behagade det~~
~~skilt förtjust i refrängen och tyckte, att promenaden större effekten,~~
~~hans så mycket att sjunga, att han fann det olämpligt att promenera,~~ varför han
stannade, tills han sjungit ut. Det besynnerligaste i allt detta var, att Mäster
tyckte att han hade en vacker röst, fastän vår vän icke trodde, att Allah hade ska-
pat någon fulare stämma än hans och han aldrig kunde läsa Allahs, den Mäktiges och
Härliges ord: ^{hans} "Det obehagligaste av alla läten är samnerligen åsnornas läte," utan
att tänka på Mäster, då han trumfade in verser ur Eburda på vägen till moskén, när
han begav sig till middagsbönen eller på hemvägen, när han kom tillbaka från skolan.
Som vi redan nämnt, ^{tycker} ~~att sig~~ vår vän ^{att han} sitta på marken och leka med skorna omkring
^{er} sig, medan Mäster låter honom läsa kapitlet Förbarmaren, men han minns icke, om han
lät honom läsa ^{er} de ^{er} när han började eller när han repeterade.
En annan gång tycker han att han ~~skulle~~ ^{er} sitta icke på marken och icke heller
bland skorna, utan på en ^{er} ~~lång~~ ^{er} lång bänk till höger om Mäster, medan ^{er} ~~lät~~ ^{er} honom
läsa: ^{er} "Skolen I anbefalla människorna fromhet och glömma eder själva, allt under ^{er}

det i läsen skriften? Haven i då intet förstånd? Det troligaste är att han hade genomgått koranen för första gången och börjat repetera den, och det är icke heller underligt, ~~att han icke kommit ihåg att han ej kommer ihåg~~ att han ej kommer ihåg ~~hur han lärt sig den,~~ hur han lärt sig den, då han kunde den fullständigt, innan han hade fyllt nio år och tydligt och klart minns den dag, då han slutade. Saken var nämligen den att Mäster några dagar förut hade talat om avslutningen av koranen och om att fadern skulle glädja sig däröver och hade uppställt villkor och gjort anspråk på sina rättigheter. Hade han icke före vår vän undervisat fyra av hans bröder, av vilka en hade kommit till Azhar och de andra till skolorna och vår vän var den femte? Vilka rättigheter hade icke Mäster över familjen? De bestodo alltid i mat och dryck, kläder och pengar. De rättigheter, på vilka han gjorde anspråk, när vår vän slutade koranen, voro framför allt en riklig måltid, en långrock, en kaftan, ett par skor, en magribinsk tarbusch, en mössa av det tyg, varav turbanerna tillverkades och en guinea i guld. Med mindre nöjde han sig ~~med mindre nöjde han sig~~ ej, och om icke allt detta levererades till honom, ville han icke längre kännas vid familjen, taga emot någonting eller hava någon förbindelse med den, vilket han bekräftade med absolut bindande eder.

Det var en onsdag. På morgonen hade Mäster förkunnat, att vår vän den dagen skulle sluta koranen. De anlände på eftermiddagen. Mäster gick stödd på sina båda vänner, och vår vän efter honom, ledd av en bland de faderlösa i byn. När de kommo fram, bultade Mäster på porten, ropade det vanliga ropet Ja Sattar! och steg in i gästrummet. Där befann sig schejken, som just hade kommit tillbaka från eftermiddagsbönen och enligt sin vana läste några privatböner. Han tog emot dem leende och hans röst var lugn och Mästers högljudd. Vår vän sade ingenting, och den faderlöse var överlycklig. Schejken bad Mäster och hans båda följeslagare sätta sig och lade ett silvermynt i den faderlöses hand. Sedan ropade han på tjänaren och sade åt honom att taga hand om den faderlöse, så att han kunde få något att äta, strök sin hand över huvudet och sade: "Allāh välsigne dig! Gå till din moder och tala om för henne,

att Mäster är här!

I: 15

Modern hade redan hört Mästers röst och för hans räkning gjort i ordning vad som behövdes vid ett sådant tillfälle, nämligen en stor lång mugg med smält socker utan lock. Den sattes fram åt Mäster, och han drack genast ur den, hans båda följeslagare drucko också ur två bägare med smält socker. Sedan sattes det fram kaffe, Mäster drack kaffe med schejken och uppmanade honom ivrigt att pröva, hur mycket gossen kom ihåg av koranen, men schejken svarade: "Låt honom leka; han är ju liten!" Sedan steg Mäster för att gå, ^{men} schejken sade: "Låtom oss förrätta aftonbönen tillsammans, om Allah vill." Det var inbjudningen till aftonmåltiden. Jag tror icke att Mäster fick någon annan lön för att vår vän slutade koranen. Han kände familjen sedan tjugu år tillbaka och hade många försänkningar i den, som aldrig hade avbrutits. Han stod på förtrolig fot med den och var övertygad, att han, om han denna gång hade otur, ej skulle ha otur en gång till.

6.

Från och med denna dag var vår gosse schejk, fastän han icke var mer än nio år, därför att han kunde koranen, och den som kan koranen är schejk oberoende av ålder. Fadern kallade honom schejk, ~~modern~~ modern kallade honom schejk, ^{och} Mäster kallade honom schejk i föräldrarnas närvaro eller när han var belåten med honom eller av någon anledning ville förvärva hans bevägenhet. Men när detta icke var händelsen, kallade han honom vid namn, och ibland kallade han honom "barnungen". Vår unge schejk var kortväxt, mager, blek, såg tämligen obetydlig ut, ^{och} hade ingenting av schejkernas värdighet eller någon större eller mindre andel av deras imponerande utseende. För att förhårliga och upphöja honom nöjde sig hans föräldrar med denna titel, som de la till hans namn av stolthet och beundran, icke av lust att smeka och smickra honom. Vad honom själv beträffar, så behagade honom ~~denna~~ ^{ny} titel i förstone, men han väntade sig också något annat, något synligt bevis på belöning och uppmuntran, han väntade, att han skulle bli riktig schejk, få turban och skruda sig i långrock och ^{Naftan} ~~Naftan~~, men det var svårt att övertyga honom att han var för liten att bära turban

och krypa in i en kaftan. Och hur skulle man kunna övertyga honom härom, då han var en schejk som kunde koranen? Hur skulle den som var så ung kunna vara schejk? Och hur skulle den som kunde koranen kunna vara så ung? Detta var då orättfärdigt, och fanns det någon värre orättfärdighet än att tränga sig emellan honom och ~~och ha~~ ^{hans} rättighet till turban, långrock och ~~turban?~~ ^{kaftan}

Det dröjde blott några dagar, tills han tröttnade på schejktiteln, tyckte illa om att heta så och märkte att livet är fullt av orättfärdighet och lögn, att människorna, till och med hans fader voro orättfärdiga mot honom och att fader- ~~och~~ ^{och} och moderskapet icke skyddade fader och moder mot lögn, fåfänglighet och bedrägeri.

Sedan dröjde det ej ^{heller} länge innan denna iakttagelse övergick till ringaktning för schejktiteln och han märkte den självbelåtenhet och fåfänga, som fyllde faderns och moderns sinne. Slutligen glömde han bort alltsammans jämte mycket annat, som han också glömde bort.

I själva verket var han icke värd att ^{skallas} ~~heta~~ schejk. Fastän han kunde koranen dugde han endast till att gå i skolan liksom förut, slarvigt klädd, med en mössa som rengjordes en gång i veckan, på huvudet, och skor som byttes om en gång om året på fötterna. Han ~~skulle icke bry sig om att de voro alldeles utslitna~~ lade icke bry sig förrän de voro alldeles utslitna, och när han tog av sig dem, fick han gå barfota både en och flera veckor tills Allāh lät honom få nya skor. Det dugde han till, därför att hans koranskaper ^{räckte inte} långt. Skulle han ensam klandras härför? Eller skulle klandret fördelas på honom och Mäster? Det verkliga förhållandet var att Mäster ibland försummade honom och ägnade sig åt någon av de andra, som icke hade slutat koranen. Han försummade honom för att få vila sig och därför att han icke hade fått någon betalning för att han hade slutat koranen. Vår vän njöt av denna försumlighet, började gå till skolan igen och tillbragte hela långa dagen där i ostörd ro och under ständig lek. Han väntade, att läsåret skulle taga slut och hans broder Azhariten komma hem från Kairo, ~~efter~~ ^{efter} efter feriernas slut återvända dit och taga honom med sig, så att han kunde bli va schejk på allvar och studera i Azhar.

På detta sätt gick månad efter månad. Vår vän gick i skolan och kom tillbaka^t utan att ha uträttat någonting. Han var övertyga^d att han kunde koranen och Mäster var lika säker därpå, tills olycksdagen kom. Det blev en riktig olycksdag. Nu fick vår vän för första gången smaka skammens, förödmjukelsens och förnedringens bitterhet och nu fick han leda vid livet. På eftermiddagen kom han lugn och belåten hem från skolan och hade knappt stigit in förrän fadern ropade på honom och kallade honom^{OM} schejk. Han steg fram till fadern, som hade två vänner^h hos sig. Fadern tog med glädje emot honom, bad honom vänligen slå sig ned och gjorde honom några vanliga frågor. Sedan bad han honom läsa upp kapitlet Skalderna. Det gjorde på honom samma intryck som om åskan plötsligt hade slagit ned på honom. Han grubblade och funderade, vändades, anropade Allāh till skydd mot den stenade Satan och åkallade Allāh, den barmhertige Förbarmaren, men om kapitlet Skalderna mindes han ingenting annat än att det var ett av de tre kapitel, som började med TSM, varför han gång på gång började stamma TSM utan att kunna komma på fortsättningen. Så hjälpte fadern honom med det som kommer efter detta ord i kapitlet Skalderna, men han kunde likväl icke komma ett steg längre. Då sade fadern: "Läs upp kapitlet Myrorerna då!" Nu mindes han att Myrorerna på samma sätt som Skalderna började med TSM, han började upprepa detta ord, och fadern hjälpte honom, men han kunde icke heller nu komma ett steg längre. Då sade fadern: "Nå, läs upp kapitlet Historian!" Han mindes att det var^{det} tredje i ordningen och började stamma TSM, men denna gång hjälpte honom fadern icke, utan sade lugnt: "Jag trodde att du kunde koranen." Skamsen och drypande av svett steg han upp, de båda männen ursäktade honom med hans ungdom och blyghet, men han gick sin väg utan att veta, om han skulle förebrå sig själv, därför att han hade glömt koranen eller Mäster därför att han hade försummat honom eller fadern därför att han hade examinerat honom.

Huru det än förhöll sig härmed, blev det denna dag i alla händelser en olycklig afton, och han infann sig icke vid bordet på kvällen. Fadern frågade icke efter honom, modern bad honom motvilligt äta tillsammans med henne, men han vägrade; så

gick hon, och han somnade.

I: 18
den följande

Denna obehagliga kväll blev dock på det hela taget bättre än ~~dagen~~ ~~den~~ ~~dagen~~. Han och Mäster gick till skolan ~~XXXXXXXXXX~~ ropade barskt till honom: "Vad har hänt i går? Hur kunde du misslyckas i uppläsningen av kapitlet Skalderna?" Har du verkligen glömt det? Läs upp det för mig!" Så började vår vän stamma TSM, det blev samma historia med Mäster som med fadern, och Mäster utbrast: "Mätte Allāh löna mig för all den tid jag offrat tillsammans med dig och den möda jag använt på din undervisning! Du har glömt koranen och måste repetera den, ⁿ ~~med~~ det är varken ditt eller mitt fel utan din faders. Ty om han hade givit mig min lön ~~de~~ ^d dag du slutade ~~te~~ koranen, så hade Allāh välsignat ditt vetande; men nu har han förvägrat mig min rätt och Allāh har utplånat koranen ur ditt minne."

genomgå med honom

Sedan började han ~~läsa~~ ~~läsa~~ koranen från början alldeles som han gjorde med sådana som varken voro schejker eller koranläsare.

7.

Det är höjt över allt tvivel att han därefter lärde sig koranen riktigt bra på mycket kort tid. Han minns att han en dag återvände från skolan i sällskap med Mäster och att Mäster den dagen var angelägen om att följa honom hem. När de anlände dit, vek Mäster av och bultade på porten, den öppnades för honom, han ropade som vanligt: "Ja Sattār!", och i gästrummet befann sig som vanligt schejken, som nyss hade slutat eftermiddagsbönen. När Mäster hade slagit sig ned, sade han till schejken: "Du har påstått att din son har glömt koranen och skarpt klandrat mig därför, men jag svär dig att han icke har glömt den, utan endast var ^{nervös} ~~gånad~~. Du har beviljat mig för lögn och hånat detta mitt skägg, men nu kommer jag till dig för att ^{sk} ~~du~~ skall examinera din son i min närvaro, och jag svär dig, att jag, om det skulle visa sig att han icke kan koranen, ^{sannerligen} skall avraka detta mitt skägg och bli till ett åtlöje för de lärda i ^{nu stad} ~~detta land~~." Schejken svarade: "Lugna dig! Varför säger du icke: 'Jo, han har verkligen glömt den, men sedan har jag låtit honom läsa den en gång till?'" Då sade Mäster: "Jag svär tre gånger vid Allāh. Han har icke glömt den, och jag ^{har} ~~har~~

(heller)
icke låtit honom läsa om den, jag har endast hört honom läsa koranen- och han läste
I: 14
te den som rinnande vatten, han varken stannade eller stammade."

Detta samtal åhörde vår vän. Han var övertygad att fadern hade rätt och att
Mäster Ijög, men sade ingenting. Han väntade på examen, och den blev svår och mödosam,
men den gången var vår vän riktigt duktig. Han fick ingen fråga som han icke
utan tvekan besvarade, och läste så fort, att schejken sade till honom: "Sakta! Det
är ett fel att ha så bråttom med koranen." När han hade genomgått examen sade fa-
dern till honom: "Allāh välsigne dig! Gå till din moder och tala om för henne att
du verkligen kan koranen." Han gick ~~ihop~~ också till modern, men sade ingenting
och hon frågade honom icke heller ~~om något~~. Samma dag gick Mäster och hade med sig
en långrock av kläde som schejken hade förärat honom.

8.

Dagen därpå begav sig Mäster glad och jublande till skolan, tilltalade den un-
ge schejken med schejktiteln och sade: "I dag förtjänar du att kallas schejk; i
går upphöjde du mitt huvud, fröjdade mitt ansikte och hedrade mitt skägg, och din
fader blev tvungen att giva mig långrocken. I går läste du koranen som om det hade
varit gyllene ~~strömmar~~ *kedjor*, jag stod som på glödande kol av fruktan att du skulle snava
eller slinta, men jag anbefallde dig åt den Levande, Beståndande, som aldrig sover
tills denna examen tog slut. I dag befriar jag dig från läsningen, men jag vill
göra ett avtal med dig, ~~och~~ lova mig att hålla det!" Gossen svarade blygt: "Jag
skall hålla det." Sedan sade Mäster: "Giv mig då din hand!" och tog gossens hand. ~~Å~~
frapperade honom någonting ~~märkvärdigt~~ *så besynnerligt* i handen, att han aldrig hade märkt något
liknande, någonting brett och sladdrigt, fullt av hår, som fingrarna sjönko ned i.
Saken var nämligen den, att Mäster hade lagt gossens hand över sitt skägg och sade:
"Detta är mitt skägg, jag anförtror ~~dig det~~ *det åt dig*, och jag önskar att du icke ~~ring~~ *ring*
det. Säg: Vid Allah, den Allsmäktige (tre gånger) och den ~~heliga~~ *he*liga koranen, jag skal
icke ringakta det." Gossen svor som Mäster ville, och när han avlagt eden, sade Mäs-
ter: "Huru många delar innehåller koranen?" Han svarade: "Trettio." Så frågade ~~han~~

Mäster: "Och huru många dagar arbetar vi i skolan?" "Fem" svarade gossen. ^{F: 2} Så fråga-
de Mäster: "Om du vill läsa koranen en gång i varje vecka, huru många delar skall
du då läsa för varje dag?" Gossen funderade en stund, och sedan svarade han: "Sex
^{Därefter} delar." ~~Sedan~~ sade Mäster: "Nuskall du svära att för varje arbetsdag läsa sex delar
av koranen för underläraren, och det skall vara det första du företager dig när
du kommer till skolan. När du slutat därmed, är det ingen synd att leka och roa dig
under förutsättning att du icke narrar pojkar från deras arbeten." Gossen åtog ~~g~~
sig denna förpliktelse, varefter Mäster tillkallade underläraren och gjorde ett lik-
kadant avtal med honom att han varje dag skulle åhöra gossens uppläsning av sex de-
lar av koranen. Så anförtrodde han honom sin heder, ^{aktningen för sitt skägg} ~~sitt skägg~~ och skolans an-
seende i ^{staden} ~~landet~~. Underläraren åtog sig förtroendet, och därmed slutade denna scen
medan skolpojkar sågo på och undrade.

9.

Från och med den dagen upphörde gossens lärjungeförhållande till Mäster ~~han~~
och han blev i stället beroende av underläraren. Denne var icke mindre besynnerlig
än Mäster. Det var en lång, mager, kolsvart yngling, fadern var från Sudan och
modern av blandras. Han hade otur och fick det aldrig riktigt bra här i livet. Han
prövade på alla möjliga yrken, men lyckades icke i något; fadern skickade honom til
flere hantverkare, för att han skulle lära sig något hantverk, men han misslyckades
Han försökte även skaffa honom anställning i sockerfabriken som arbetare eller vakt-
mästare eller portvakt eller uppassare, men misslyckades fullständigt. Fadern blev
föregad, kunde icke med honom, utan ringaktade honom / och gav hans bröder, som alle
sammans arbetade och förtjänade pengar företräde framför honom. I sin ⁿ barndom hade
han gått i skola och lärt sig läsa och skriva och även lärt sig några kapitler i ko-
ranen utantill, men det dröjde icke länge innan han glömde bort det. När livet
tröttnade på honom och han tröttnade på livet, begav han sig till Mäster och klaga-
de sin nöd för honom. Mäster ^{svarade} ~~sade~~: "Kom hit och bliv underlärare! Du får lära poj-
karna läsa och skriva, se efter dem, hindra dem att göra ofog och intaga min plats

när jag är borta. Jag är skyldig att lära dem läsa koranen och tillhålla dem att lära sig den utantill och det blir din uppgift att öppna skolan innan solen går upp, övervaka städningen, innan pojkarna kommer, stänga när eftermiddagsbönen förrättats och taga hand om nyckeln och utom allt detta att vara min högra hand. Du erhåller ~~får~~ kontant en fjärdedel av ~~skolans~~ ^{s inkomster} ~~skolan~~ och detta får du uppbära i varje vecka eller varje månad. Därmed slutade överenskommelsen mellan de båda männen, sedan läste de Inledningen däröver, och underläraren började sitt arbete.

Underläraren hatade och ringaktade Mäster av hjärtans grund, men sökte likväl ställa sig in hos honom, och Mäster avskydde och föraktade underläraren av fullaste övertygelse, men smickrade likväl honom.

Underläraren avskydde Mäster, därför att han var egoistisk, bedräglig och lögnaktig, dölde en del av skolans inkomster för honom och tillägnade sig de bästa bitarna av de matvaror, som pojkarna förde med sig och ringaktade honom, därför att han var ~~blind~~ ^{nästan} blind och påstod att han såg, hade en ful röst och påstod att den var vackre och Mäster avskydde underläraren, därför att han var listig och ~~svickfull~~ ^{Lämnek} dolde mycket för honom som han borde veta, var tjuvaktig och stal den mat, som sattes fram för dem båda vid frukosten och lade beslag på det bästa därav och slutligen därför att han intrigerade med de större skolpojkar och utan hans vetskap vänslades med dem och när eftermiddagsbönen förrättats och skolan stängts hade möten med dem ~~under~~ under mullbärsträden eller på bron eller i sockerfabriken.

Det märkligaste var att det icke alls var något fel med de båda männen och att de ~~tro~~ ^t troas motvilja och svårigheter voro tvungna att hjälpa varandra; den ene behövde leva och den andre behövde någon, som skötte skolans angelägenheter åt honom.

Vår gosse tryggade sig till underläraren och började läsa koranen för honom, sex delar om dagen. Men detta räckte icke ens ^{tre} tredagar; gossen tröttnade på läsnin-gen redan första dagen, underläraren dagen därpå, på tredje dagen meddelade de varandra denna ledsnad och från och med fjärde dagen kommo de överens om att gossen

skulle för sig själv läsa sex delar i underlärarens närvaro och när han märkte
någon svårighet eller något ord var honom obekant spörja honom därom. Så började gos
sen infinna sig varje dag, hälsa ^{de} på underläraren, ^{sätte} sig på golvet framför honom
och röra ^{de} läpparna mumlande som om han läste koranen. Tid efter annan sporde han un-
derläraren om något ord, den ena gången svarade denne och den andra låtsade han icke
om honom. Så kom Mäster för varje dag kort före middagen och när han hälsat och sla-
git sig ned var det första han gjorde att kalla på gossen och fråga: "Har du läst?"
"Ja." "Varifrån?" Huru långt?" Gossen svarade: "Från Kon till Du skall sannerli-
gen finna ⁱ på ^{lördag} och från Du skall sannerligen finna till Jag frikallar mig
dock icke själv på söndagen. På detta sätt indelade han koranen i sex delar, om
vilka juristerna voro ense ^v och för var och en av de fem dagarna reserverade han
en viss av dessa sex delar, som han gav Mäster besked om, när han frågade honom.

Underläraren kunde emellertid icke nöja sig med denna överenskommelse som var
så bekväm både för honom själv och gossen; han ville begagna sig av gossens placert ^{ng}
under hans uppsikt och uppmanade honom gång på gång att tala om för Mäster att han
hade funnit somliga kapitel för svåra att lära sig ~~för gossen~~, nämligen kapitlet
Hud eller ~~Profeterna~~ Profeterna eller ~~De förbundna~~ De förbundna, men det var hela koranen
som var för svår att lära sig, därför att han ^{icke hade läst den på} sedan flera månader ~~hade underlätit~~
~~att läsa den~~ och icke ville att Mäster skulle examinera honom. Underlärarens tystlå-
tenhet köpte han med alla möjliga medel. Huru mycket bröd, bakverk och dadlar, som
han hade fickorna fulla av, hade han icke skänkt honom! Och hur ofta hade han icke
skänkt honom den plaster, som hans fader gång på gång gav honom för att han skulle
^(Nöja) pepparmyntspastiller! Och hur ofta hade han icke narrat modern att låta honom få
en stor bit socker som han skänkte underläraren, när han kom till skolan, fastän
själv
han så gärna ville ha den hel och hällen eller åtminstone en bit därav! Underlära-
ren tog emot den, sade till om vatten, som han smälte sockret i, sörplade i sig
och sväljde sockret när det smält eller höll på att smälta. Och hur mycket avstod
han icke av maten, som varje middag bars till honom hemifrån, hur hungrig han än

var, för att underläraren skulle få äta i hans ställe, så att han icke talade om för Mäster att koranen var svår att lära sig!

Det dröjde icke heller länge ^{innan} dessa ständiga presenter blevo en garanti för underlärarens välvilja; ~~han~~ denne blev god vän med honom och ^{gjorde honom} på förmiddagen ~~gjorde~~

~~gjorde~~ sällskap till moskén för att förrätta middagsbönen ^{tillsammans} ~~med honom~~. Så började han få förtrö^{ne} för honom och lita på honom och bad att få låta någon av

pojckarna läsa koranen eller höra på någon av dem, som hade börjat repetera och lära sig den utantill. Nu tillämpade vår vän alldeles samma metod på sina lärjungar som underläraren hade tillämpat på honom. Han lät pojckarna sätta sig framför honom och befallde dem att läsa, sedan sysselsatte han sig med att språka med sina jämnåriga

utan hänsyn till andra; ~~innan~~ när han slutade språka vände han sig till ^(pojckarna) och om han märkte något ofog, någon försumlighet eller oreda, blev det förmaning, sedan tillrättavisning, sedan handgriplig tuktan och slutligen anmälan hos underläraren. Sa-

ken var nämligen den, att han icke kunde koranen bättre än ^{eleverna} än lärjungarna, men detta förfaringssätt hade underläraren ^{tillämpat} ~~innan~~, och följden blev att han blev den verkliga

underläraren. Om underläraren icke bannade eller pryglade eller anmälde honom hos Mäster, så berodde det därpå att ^{han fick dyrt betala det,} ~~han blev utkastad utomhus~~

^{det} förstodo pojckarna, och så började de också få betala honom dyrt, ~~och~~ vad han skänkte underläraren fick han igen i form av mutor ^{ehuru de} ~~var~~ voro av mycket olika slag. Hemma

led han ingen brist, och han behövde varken bröd eller dadlar eller socker. Men han kunde inte få några slantar, och vad skulle han göra med slantar, då han inte kunde betala ut dem själv? Om han tog emot dem, förrådde han sig själv, och hans belägenhet blev uppenbar. Så blev han fordrande och det blev besvärligt att vara honom till lags, men pojckarna hittade på flera sätt att tillfredsställa honom, de köpte peppar, myntpastiller, kandissocker, kärnor och jordnötter åt honom, och en stor del därav

skänkte han åt underläraren.

Men det fanns ett särskilt slags mutor, som behagade och frestade honom och gävo honom mod att på det skamligaste sätt försumma sin plikt, nämligen historier, berättelser och böcker. När en pojke kunde berätta en anekdot för honom eller köpa en bok av mannen som gick omkring och sålde böcker i byarna på landsbygden eller läsa upp något stycke ur berättelsen om Salim Ezzir eller Abu Zeid, så kunde han lita på ~~XX~~ vad som helst i fråga om bevägenhet vänlighet och tillmötesgående, Den skickligaste ^{(av hans lärjungar} i detta avseende var en blind flicka, som hette Nafisa. Hennes familj hade skickat henne till skolan för att hon skulle lära sig koranen, och hon lärde sig den också fullständigt. Mäster anförtrodde henne åt underläraren, han anförtrodde henne åt vår vän och han tillämpade samma metod på henne som underläraren hade tillämpat på honom själv. Denna flickas familj var förmögen, men hörde till uppkomlingarna. Hennes fader hade varit åsnedrivare och blev sedermera en välmående köpman, som ~~sände ut~~ ^{underkastade sig obegränsade} utgifter för sin familj och skaffade den möjlighet till ett luxuöst levnadssätt, så att det aldrig fattades pengar i Nafisas hand. Hon var den skickligaste i skolan att välja ut mutor och den duktigaste historieberätterskan, den uppfinningsrikaste och duktigaste i fråga om muntra sånger och vemodiga lamentationer av olika slag och kunde både sjunga och lamentera. Hon hade ett underligt lynne och något slags oro i sinnet och underhöll vår vän hans mesta tid med sina samtal, lamentationer, historier och olika slags mutor. ^{Medan han mutade} ~~mutade~~ och mutades, bedrog och bedrogs, utplånades koranen, vers efter vers, kapitel efter kapitel ur hans minne ända till den förskräckliga dagen. Ack, vilken dag!

10.

Det var onsdag och vår vän hade tillbragt dagen nöjd och belåten. På morgonen hade han talat om för Mäster, att han hade slutat koranen, och sedan sysselsatte han sig med att höra på historier och berättelser och med aftonens ^{ö s} förtröelser. När han gick från skolan, begav han sig icke direkt hem, utan följde med några av sina vänner för att förrätta eftermiddagsbönen. Han tyckte om att gå till mos

I. 25
skén ~~stiga~~ stiga upp i minareten och tillsammans med böneutropären deltaga i ~~den~~ *Taslim*
d. v. s. den ritus, som följer omedelbart efter den officiella kallelsen till bön.
Denna dag begav han sig i väg och steg upp i minareten, deltog i kallelsen till bön,
förrättade bönen och ämnade återvända hem, men saknade sina skor och hittade dem icke.
Han hade lagt dem bredvid minareten, och när han hade slutat bönen gick han och
letade efter dem men de voro bortstulna. Det förtretade honom visserligen, men för
övrigt var han denna dag nöjd och glad, oroade sig icke och tänkte icke på följderna,
utan återvände barfota hem. Det var ganska långt mellan hemmet och moskén men
det generade honom icke, och han gick ofta barfota.

Han steg in, schejken satt som vanligt i gästrummet och ropade: "Var har du dina skor?" "Jag har glömt dem i skolan", svarade han. Schejken låtsade icke om detta svar, utan ignorerade gossen en stund, medan denne gick in och språkade litet med modern och systrarna och knaprade på en bit bröd som han plägade förtära när han kom hem ifrån skolan. Sedan ropade fadern på honom, han skyndade sig att svara och när han satt sig sade fadern: "Vad har du läst i koranen i dag?" "Jag har slutat den och läst de sex sista delarna", svarade han. "Och du kan den fortfarande riktigt bra" frågade schejken. "Ja", svarade han. "Nå, läs då upp kapitlet Saba för mig!" sade schejken. Nu hade vår vän glömt bort kapitlet Saba lika väl som alla de andra, och Allah hjälpte honom icke med ett enda ord. Då sade schejken: "Läs då upp kapitlet Skaparen!" Men Allah hjälpte honom icke heller nu med ett enda ord. Nu sade schejken lugnt och hånfullt: "Du har ju påstått att du ännu kan koranen. Läs upp kapitlet JS!" Och nu hjälpte Allah honom med de första verserna av detta kapitel, men det dröjde ej länge förrän tungan fastnade, saliven torkade in, han överväldigades av hemska rysningar och kallsvetten dröp över ansiktet. Sedan sade schejken lugnt: "Stig upp och ansträng dig så att du glömmet bort dina skor varenda dag. Jag kan icke tro annat än att du tappat bort dem på samma sätt som du tappat bort koranen men jag har en annan sak att göra upp med Master."

Med sänkt huvud, virrig och stapplande gick vår vän ut ur gästrummet och fort-

726
satte sin färd, tills han kom till handkammaren, ett rum där varjehanda matvaror
förvaras och duvorna uppfödas. Här låg i en vrå ett skärbräde, d. v. s. ~~en~~ en
tråkloss tjock och bred som en trädrott, där hans moder högg sönder kött, och på det
ta skärbräde hade hon lagt åtskilliga knivar, både långa och korta, både tunga och
lätta.

Vår vän gick på, tills han kom till handkammaren och vände sig till hörnet där
skärbrädet låg, ~~och~~ sträckte ut handen efter slaktarkniven, den grövsta, vassaste ~~o~~
och tyngsta av alla knivar som funnos där, tog den i högra handen och riktade den
~~med~~ med ett hugg mot nacken, men så skrek han till och tappade kniven. Hans moder
som var i närheten men ej hade brytt sig om honom, när han gick förbi, rusade fram
till honom, där han stod och ängslades med blodet rinnande från nacken och kniven
~~liggande bredvid honom~~ ^{sig} liggande bredvid ~~honom~~, kastade som hastigast en blick på såret
och ~~förstod~~ förstod strax, att det icke betydde någonting, varför hon endast
överhopade honom med bannor och förebräelser. Sedan fattade hon tag i hans ena hand
drog honom med sig till en vrå i köket och ~~kastade~~ ^{lade} ned honom ^{där}, varpå hon gick till
sitt arbete. Där låg nu vår vän på sin plats utan att röra sig, utan att tala, u-
tan att gråta och utan att grubbla, alldeles som om han ej hade funnits till.

Aftonen nalkades, och han kallades att stå till svars inför fadern. Skamsen
och stapplande steg han fram och begav sig till ~~gästrummet~~ gästrummet, men fadern frågade
honom icke om någonting; det ~~var~~ var endast Mäster, som for ut emot honom: "Har du
icke läst de sex delarna av koranen för mig i dag?" "Jo", svarade han. "Har du ic-
ke ~~läst~~ läst kapitlet Saba för mig i går?" frågade Mäster. ^{redan} "Jo" svarade han. "Nå,
vad går åt dig, eftersom du icke kunde läsa i dag?" frågade Mäster vidare. Han sva-
rade icke. Då sade Mäster: "Läs upp kapitlet Saba!" ^{men} "Allah hjälpte honom icke med
ett enda ord, och nu inföll fadern: "Läs upp Tillbedjan då!" Men han kunde ingen-
ting, och nu blev fadern vred, men ~~på Mästers~~ ~~icke på koranen och~~

I: 27

men icke på gossen, utan på Mäster och sade: "Han går ^{så} ~~al~~ledes icke i skolan för att läsa och icke heller för att lära sig och för att du skall taga hand om honom eller intr^eressera dig för honom, utan det är bara lek och skämt. I dag kom han hem barfota och påstod, att han hade glömt sina skor i skolan. Jag tror inte att du intresserar dig mera för att han får lära sig koranen än för att han går barfota eller klädd i skor."

Mäster svarade: "Jag svär tre gånger vid Allāh, den Allsmäktige. Jag har icke försummat honom en enda dag. Och om jag icke hade gått ifrån skolan i dag, innan pojkar~~n~~na avlägsnade sig, så hade han icke kommit hem barfota. Han läser sannerligen koranen för mig en gång i varje vecka, sex delar för varje dag. Det hör jag, när jag kommer till skolan på morgonen." Då sade schejken: "Jag tror icke ett ord av det där." Mäster svarade: "Jag förskjuter min hustru tre gånger. Jag har aldrig ljugit för dig och ljuger icke heller nu. Jag hör sannerligen, hur han läser koranen en gång i veckan." "Det tror jag icke", förklarade schejken. Då utbrast Mäster: "Tror du då, att det som du betalar mig i var månad är mig kärare än min hustru? Eller tro du, att jag begär mened för att komma åt det som du betalar mig och lever tillsammans med en hustru, som jag tre gånger förskjutit i din närvaro?" "Det angår mig icke", svarade schejken, "men från och med morgondagen skall den här gossen aldrig ^{mer} gå i skolan." Sedan reste han sig och gick, och så reste sig Mäster och ~~gick dyster~~ ^{gick dyster} och be-
drövad. Men vår vänsatt kvar utan att grubbla över koranen eller det som hänt, han tänkte endast på Mästers förmåga att ljuga och den tredubbla skilsmässan, som han slängde fram alldeles som när man slänger ifrån sig en utrökt cigarett.

Den kvällen infann sig gossen icke vid matbordet, och det dröjde tre dagar, under vilka han undvek både faderns sällskap och matbordet, tills fadern på fjärde dagen gick in till honom i köket, där han helst gömde sig bredvid spisen, och språkade skämtsamt, vänligt och välvilligt ~~med honom~~, så att gossen försonade sig med honom och hans dystra ansikte sken upp. Fadern fattade honom vid handen, lät honom slå sig ned på sin plats vid bordet, tog särskilt hand om honom under måltiden,

och när gossen slutat äta och steg upp för att gå, yttrade fadern med bister humor ett par ord, som han aldrig någonsin glömde, därför att han narrade alla hans bröder att skratta och de lade dem på minnet och gång på gång togo sig för att reita honom därmed. Han sade nämligen: "Nå, kan du koranen?"

11.

Gossen försvann från skolan och Mäster från hans hem, och schejken skaffade sig en annan skolmästare, som kom hem för varje dag, läste ett kapitel i koranen i stället för Mäster och lät gossen läsa en eller ett par timmar. Gossen hade full frihet att leka och roa sig hemma, när den nye skolmästaren gick, ända till eftermiddagen, då hans vänner och kamrater infunno sig på hemvägen från skolan och berättade för honom vad som hände där. Han var road därav och gycklade med dem och deras skola, både med Mäster och underläraren. Han inbillade sig, att förbindelsen mellan honom och skolan och dem som hörde dit var slut, att han aldrig skulle komma tillbaka dit och aldrig mer få se skolmästaren eller underläraren. Så gav han skändligen sin tunga fritt lopp i fråga om de båda männen och började yppa allt vad han visste om deras fel och dåliga sidor, skymfa dem inför pojkarna, skildra dem som lögnaktiga, tjuvaktiga och giriga och berätta idel obehagliga saker om dem. Han tyckte att det var en vederkvickelse för honom själv och ett nöje för dessa pojkar att tala om sådant, och varför skulle han icke låta tungan löpa om de båda männen, då det endast var en månad kvar, tills han skulle resa till Kairo? Om några dagar skulle hans broder Azhariten komma tillbaka därifrån, och när brodern tillbragt ferierna hemma, skulle han taga honom med sig till Azhar, där han skulle bliva student och där historierna om skolmästaren och underläraren skulle taga slut.

Denna tid var han verkligen lycklig, han kände sig i viss mån överlägsen sina
 vänner och jämnåriga och gick icke i skola^{n/}/som de. Det var bara skolmästaren, som
~~gick hem~~ ^{kom} till honom, och han skulle resa till Kairo. Där fanns Azhar, där
~~fanns Sejjidna~~ ^{Husein}, där fanns Sejjida Zeinab och många andra helgon, och för
 honom var Kairo ingenting annat; det var blott platsen för Azhar och mausoleer över
 heliga och fromma män,

Men denna lycka räckte endast tills han drabbades av en bitter besvikelse. Sa-
 ken var nämligen den, att Mäster icke kunde härda ut i denna isolering och icke hel-
 ler finna sig i att schejk Abdeldjawwad triumferade över honom. Han började fjäska
 för schejken genom både den enes och andres bemedling, och det dröjde icke länge
~~innan~~ ^{förrän} innan han gav med sig och befallde gossennästa morgon återvända till skolan. Så
 fick han gå tillbaka dit missnöjd och grubblande över allt vad han skulle kunna
 råka ut för av Mäster, när han skulle låta honom läsa koranen för tredje gången,
 men det stannade icke härvid. Pojkarna hade nämligen burit fram till både skolmä-
 staren och underläraren allt vad de hade fått höra av sin kamrat, ~~och~~ vad fick han
 nu icke äta upp vid frukostarna under hela denna långa vecka! Vilka glåpor fick
 icke gossen höra av Mäster! Och vilka tillmälen ~~blev~~ fick han icke igen av unde-
 läraren! Det var just vad han hade låtit tunga löpa om i förlitande på att han al-
 drig skulle få se de båda männen mer.

Denna vecka fick gossen lära sig, att man bör hålla tungan rätt i munnen och
 att det är lättsinnigt och dumt att lita på människors löften och ingångna avtal.

Glade icke schejken

1:30 ~~1:30~~

att ^{gomen} svurit, ~~han~~ ~~han~~ aldrig någonsin skulle behöva återvända till skolan, och nu hade han ändock fått gå dit igen? Och vad var det för skillnad mellan schejken, som svor falskt, och ^Mmäster, som slängde fram skilsmässan och ederna, ^{if} fastän han visste, att han ~~han~~ ljög? Och dessa pojkar, som ^{prätade med honom och} förtalade både skolmästaren och underläraren, hetsade honom att också förtala dem och när de förmått honom därtill buro fram det till dem bägge två och begagnade sig därav för att ställas in! Och denna moder, som skrattade åt honom och uppretade ^Mmäster emot honom, när han kom för att språka med henne om det, som pojkarna berättade för honom! Och dessa bröder, som hänskrattade åt honom, gång på gång upprepade vad ^Mmäster sade, och retade och förtörnade honom! Men han uthärdade allt detta tåligt och fördragsamt, och varför skulle han icke vara tålig och fördragsam, då det endast var en månad eller en del av en månad kvar till hans skilsmässa från dessa förhållanden?

förflöt 12 mån

Men månaden ~~han~~, azhariten återvände till Kairo, och vår ~~han~~ fick stanna kvar där han var liksom förut. Han fick ej resa till Azhar, han fick ej anlägga turban och skruva sig i långrock och ~~skrudan~~ kaftan.

Han var fortfarande ett barn. Det var ej så lätt att skicka honom till Kairo, och brodern ville ej ha honom med sig, utan föreslog att han skulle ^{kvar} stanna ett år till. Så fick han stanna, och ingen frågade efter, om han var nöjd eller missnöjd. Hans ~~kommande~~ ^{att undergick emellertid en viss} ändring i ~~kommande~~ ^{läsning}. Brodern azhariten ~~råd~~ ^{råd}de honom att använda detta år för att förbereda sig till Azhar och ~~läsa~~ ^{för} honom två böcker; den ena skulle han fullständigt plugga i sig, i den andra skulle han lära sig vissa sidor utantill. Den ena, som han ovillkorligen ^{måste} ~~skulle~~ lära sig helt och hållet, var Ibn Mälika Alfija, den andra innehöll en samling texter. Före sin avresa rådde honom Azhariten att börja med att lära sig Alfija för att sedan, när han slutat den och kunde den riktigt, gripa sig an med några ^{männliga} ~~sak~~ saker i den andra boken. En hette Djauhara,

en Charīda, en Sirādīja, en Rahabīja och en Lamījat el af'āl. Dessa namn väckte en känsla av stolthet och beundran i gossens sinne, därför att han icke begrep vad de betydde, men anade att de handlade om vetenskapen och visste att brodern azhariten kunde dem och förstod dem och hade blivit en lärd man, som hade förvärvat ett utomordentligt anseende i föräldrarnas, brödernas och hela bybefolkningens ögon. Hade de icke allesammans en hel månad i förväg talat om hans återkomst och när han kom mottagit honom med glädje, jubel och översvallande vänlighet! Hade icke schejken insupit hans ord och med beundran och stolthet upprepat dem för folket! Hade icke byamännen anhållit hos honom, att han skulle hålla en föreläsning i dogmatik eller juridik för dem? Vad kunde dogmatik vara för något? Och vad kunde juridik

I: 34

~~vad~~ vara för något? Hade icke schejken slösat med löften och bifallit alla möjliga och omöjliga önsknings och enträget och förbindligt anhållit, att han måtte hålla fredagspredikan för folket? Och den minnesvärda dagen, profetens födelsedag! Vilka ärebetygelser och lyckönskningar, vilka hedersbevisningar och utmärkelser hade icke azhariten fått mottaga? Man hade köpt honom en ny ~~långrock~~ ^{kastan, en} ny långrock, en ^{ny} tarbusch och nya tofflor. Långt innan denna dagen grydde hade man talat om den och om det som då skulle ske; när den omsider var inne och det led mot middag skyndade sig familjen att äta, men endast helt litet. Den unge azhariten klädde sig i sina nya kläder, satte denna dag på sig en grön turban och kastade en kaschmir~~schal~~ schal över skuldrorna. Hans moder ropade på honom och läste besvärjelseformler över honom, fadern gick glad och nervös ut och in, och när den unge mannen fått sin toalett färdig och var nöjd med sitt utseende, steg han ut. Vid porten stod en häst och väntade, några män lyfte upp honom och satte honom i sadeln, folket omgav honom både till höger och vänster, somliga gingo före och andra efter. Gevärsskotten smattrade i rymden, kvinnorna jublade på alla håll, luften doftade av rökelse och rösterna stego mot höjden sjungande profetens lov. Hela denna folkmängd rörde sig långsamt, och det var nästan som om jorden med alla de hus, som på den funnos, hade rört sig på samma gång. Allt detta, därför att denne unge man från Azhar den dagen hade valts till ^{ch} kalifa, så att man i denna festliga procession tågade omkring med honom både i staden och de kringliggande byarna. Och varför valdes han och ingen annan av de unga männen till ^{ch} kalifa? Jo, därför att han var azharit, hade studerat vetenskapen och kunde Alfija, Djauhara och Charida, och varför skulle icke gossen jubla, när han visste att han skulle få studera vetenskapen lika mycket som brodern och utmärka sig framför sina vänner och jämnåriga genom sina kunskaper i Alfija, Djauhara och Charida?

Huru glad och stolt var han icke när han gick till skolan på lördagen med ett exemplar av Alfija i handen? Genom detta exemplar steg han i graderna, fastän det var nött, smutsigt och illa inbundet. Men trots nötning och smuts var det för

honom värt femtio sådana koranexemplar, som hans jämnåriga buro i händerna. 2.93

Koranen! Han kunde nog vad som stod i den, men hans kunskper gagnade honom icke. Och många unga män kunde den också, men ingen brydde sig om dem och de valdes icke till ^{ch} kalifa på profetens födelsedag.

Men Alfija! Och vet du ock vad Alfija är? Det måtte väl vara nog att Mäster icke kunde ett ord ~~XXXXXXXXXX~~ därav och att underläraren ^{heller} icke kunde läsa de första verserna. För övrigt är Alfija poesi, och det finns ingen poesi i koranen.

Han var verkligen så förtjust i en vers, att han aldrig kände något liknande inför något kapitel i koranen.

Det var denna vers:

^{bn 12}
~~www~~ Så säger Muhammed bin Mālik: "Jag prisar min Herre, Allāh, den bästa ägaren."

13.

Och varför skulle han icke jubla, då han från första dagen märkte att han hade stigit i graderna, så att Mäster icke kunde övervaka hans studium av Alfija eller låta honom läsa den? Ja, hela skolan var för liten för Alfija. ~~den~~ ^{domstolen} gossen blev ålagd att varje dag gå till ~~skolan~~ för att läsa så mycket han ville lära sig av Alfija för kadin. Det var en lärd man från Azhar, för mer än hans broder azhariten fastän fadern icke trodde det och icke heller tyckte att kadin var lika god som han ^s son. Han hörde i alla händelser till de lärde från Azhar var kadi i rättssvetenskap, uttalade k och r med kläm och var anställd vid ^{domstolen} ~~skolan~~, icke i skolan. Han satt på en hög bänk, betäckt med mattor och kuddar. Med den kunde Mästers bänk icke jämföras, och det låg icke heller några lappade skor omkring den. Vid porten stodo två män som dörrvaktare, och folket gav dem ett underligt namn som icke förfelade att ingiva respekt, nämligen ^{"Emissarierna"} ~~skolan~~.

Ja, gossen måste varje morgon gå till ~~skolan~~ ^{domstolen} och läsa ett kapitel i Alfija för ~~skolan~~ kadin, Och vad kadin läste bra! Och hur han fyllde munnen med k och r!

Och vad rösten skalv när han läste upp efter Ibn Mālik:

Vårt "tal" är ett uttryck, som giver mening, t. ex. "stå upp". Momen, verb och par-

tikel.

Singularis därav heter "ord", "yttrande" är en allmän beteckning, "ord" användes även i betydelsen "tal".

Kadin kunde verkligen göra intryck på gossens sinne och uppfylla det med ödmjukhet, när han läste följande verser:

Den gör anspråk på välvilja utan ovilja, därför att den överträffar Ibn Mu^{ti}s Alfi-

ja,

Ehuru han har företräde på grund av prioritet och förtjänar vackra lovord av mig.

Och måtte Allāh skänka både honom och mig riklig lön på paradiset trappsteg!

Dessa verser läste kadin upp med en stämna som kvävdes av snyftningar; sedan sade han till gossen: "Den som ödmjukar sig för Allāh upphöjer han. Förstår du dessa verser?" "Nej", svarade gossen. Då sade kadin: "När författaren, ^{Allāh} ~~Allāh~~, den högste vare honom nådig! började avfatta sin Alfija, var han inbilsk ~~och~~ greps av högmöd och sade: "Därför att den överträffar Ibn Mu^{ti}s Alfija." Men när det blev natt, drömde han att Ibn Mu^{ti} kom och strängt tillrättvisade honom och när han vaknade, ^R korrigerade han sin inbilshet och sade: "Ehuru han har företräde på grund av prioritet." ^d

Och huru glad och belåten blev icke schejken, när gossen på eftermiddagen samma dag kom hem ~~och~~ talade om för honom vad han hade hört av kadin och läste upp de första verserna i Alfija för honom! Han avbröt honom mitt i verserna med det ord varmed man uttrycker sitt bifall "Allāh! Allāh!"

Men det finns en gräns för allting. Vår vän fortfor glad och belåten att studera tills han kom till kapitlet om subjektet. Där tröttnade hans iver. Varje eftermiddag frågade fadern honom: "Har du varit i domstolen?" "Ja", svarade han. "Hur mycket har du lärt dig?" Så läste han upp vad han hade lärt sig. Men från och med kapitlet om subjektet blev det svårt för honom. Han började lära sig texten och gå till domstolen, men nu var han håglös och slö. Han kom till kapitlet om det absoluta objektet; sedan kunde han icke komma ett steg längre, varken ^{kort}

174
eller långt. Han fortfor att ~~Att~~ varje dag gå till ~~skolan~~ ^{domstolen} och läsa ett kapitel i Alfija för kadin, tills han återvände till skolan, kastade Alfija i en vrå och slog sig på nojs och lek och läsning av historier och ^{anekdoter} ~~anekdoter~~. ^{domstolen I:35}
När det blev eftermiddag och fadern frågade honom: "Har du varit i ~~skolan~~?" svarade han: "Ja." "Hur många verser har du lärt dig?" "Tjugu" svarade han. "Från vilket kapitel?" "Från kapitlet om annexion eller kapitlet om epitet eller kapitlet om bruten pluralis." Och när han sade: "Läs upp för mig vad du har lärt dig!" läste han upp tjugu av de tvåhundra första verserna, den ena gången om det böjliga och oböjliga, den ~~andra gången om det bestämda och obestämda och~~ andra om det bestämda och obestämda och tredje gången om subjektet och predikatet. Schejken förstod ingenting och det föll honom icke in att sonen bedrog honom, utan han nöjde sig med att höra på ord, som rimmade med varandra, och ^{litade} ~~litade~~ på kadin. Det märkvärdigaste var, att schejken icke en enda gång tänkte på att slå upp Alfija och kontrollera gossen, när han läste. Om han någon gång hade gjort det, så hade det blivit samma historia för gossen som med kapitlet Skalderna eller Saba eller Skaparen. Gossen hade ju en gång utsatt sig för denna risk, och hade icke modern medlat för honom, så hade det blivit en minnesvärd scen med fadern.

Han hade en bröder som gick i en vanlig skola. Denne kom tillbaka från Kairo för att tillbringa sommarferierna hemma, och det föll

I: 36
sig sa!

att han flera dagar i rad var närvarande vid den dagliga examinationen och hörde

schejken fråga gossen: "Vad har du läst för kapitel?" Gossen svarade t. ex. Kapitlet

om samordning. Och när han bad honom upprepa vad han hade läst, läste han upp kapit-

let om egennamn eller kapitlet om relativsats och relativpronomen. Ynglingen teg för

sta dagen och dagen därpå likaså, men när detta upprepades, väntade han, tills sche-

ken ~~avlägnade~~ sig och sade till gossen i moderns närvaro: "Du bedrager ju din far och

ljuger för honom. Du leker i skolan och lär dig ingenting i Alfija. Då svarade gosse

"Det är du som ljuger. Vad har du med det här att göra? Alfija tillhör azhariterna och

inte skolpojckarna. Fråga kadin, så talar han om för dig, att jag går till ~~skolan~~

för varje dag." Då sade ynglingen: "Vad har du läst för kapitel i dag? Det och det kapit-

let svarade ~~han~~ gossen. "Men det läste du inte för din far, utan det och det. Tag ~~ett~~ hit

exemplar av Alfija, så skall jag examinera dig!" svarade ynglingen. Då skämde gos-

sen- och det syntes, att han var generad. Brodern tänkte tala om historien för schej-

ken, men modern lade sig ut för honom, ynglingen var lydlig mot modern och ~~snäll~~

~~snäll~~ brodern och teg. Så ~~blev~~ ^{för} schejken okunnig härom, tills azhariten kom tillba-

ka. Och när han kom, examinerade han gossen med det resultat, att han erfor det

verkliga förhållandet. Men han blev icke vred och ~~förmanade~~ ^{bannade} honom icke och under-

rättade icke heller schejken, utan befallde endast gossen att hålla sig borta

från både skolan och ~~skolan~~ ^{domstolen} och lärde honom hela Alfija på tio dagar.

I byarna och landsortsstäderna åtnjuter lärdomen en prestige, vars like icke förekommer i huvudstaden och dess olika lärdomssäten, och härligt ingenting märkvärdigt eller egendomligt. Det är endast lagen om tillgång och efterfrågan, som gäller lärdomen lika väl som allt annat som säljes och köpes. Medan de lärde i Kairo komma och gå utan att någon bryr sig om dem eller knappt bryr sig om dem och medan de tala, utmärka sig genom sin mångsidighet och förfoga över olika ämnen utan att någon annan ändras lärjungar i Kairo bryr sig om dem, ser man de lärde på landsbygden och shejkerna i landsortsstäderna komma och gå i en atmosfär av anseende och auktoritet och ^{göra sig hörda} tala så att folket lyssnar på dem med ett slags ^{oemottänslig} ~~uppsyn~~ och imponerande vördnad. Vår vän påverkades också av den lantliga uppfattningen, så att han vördade de lärde på samma sätt som lantbefolkningen och nästan trodde att de voro skapade av någon ren och utmärkt lera olik den av vilken alla andra människor skapats.

Han lyssnade på dem när de talade och överväldigades av ett slags beundran och häpnad och önskade finna något liknande i Kairo hos de stora lärde och utmärkta schejkerna men lyckades ej.

Det var tre eller fyra lärde, som sinsemellan delade folkets beundran och tillgivhet. En av dem var skrivare ~~vid domstolen~~ ^{vid domstolen}, kort och tjock, högljudd och grov i rösten. Orden fastnade i mungiporna när han talade och kommo fram lika tjocka och grova som han själv; innehållet var lika stötande som formen. Denne schejk hörde till dem som hade misslyckats i Azhar. Där tillbragte han så många år som ^{det behagade} Allah ~~att~~ ~~han~~ ~~skulle~~ ~~bli~~ ~~en~~ ~~skrivare~~ ~~vid~~ ~~domstolen~~, men lyckades varken med lärdomsgraden eller kadivärdigheten, ut ^{vid domstolen} fick nöja sig med skrivarebefattningen ~~i rätten~~, medan brodern var en utmärkt kadi ^{som} och hade erhållit jurisdiktionen i en provins. Denne schejk kunde aldrig delta i ett sammanträde utan att skryta över ~~sin~~ ~~broder~~ sin broder och nedsätta den kadi som han hade med sig. Han tillhörde den ^{ha} hanafitiska sekten. Abū Hanīfas anhängare i staden ^{enligt det som han verkligen hade nämnts} voro få ~~eller också hade han inga sig~~. Detta retade honom och upphetsade honom till fiendskap mot andra lärde, som voro anhängare av Safī'ī eller Mālik och ^{funno att} stadsborna ^{intresserade sig för} deras läror och ^{av dem begärde} juridiska utlåtanden.

Han lämnade icke något tillfälle obegagnat att berömma Abū Hanīfas juridik och nedsätta Māliks och Safī'īs. Men lantbefolkningen var slug och skarpsynt, och det undgick icke uppmärksamheten, att scheiken pratade vad som helst och tog sig till vad som helst, därför att han drevs av hätskhet och ovilja. De sympatiserade ^{liberal} med honom och skrattade åt honom, och det uppstod en våldsamt och långvarig rivalitet mellan denne schejk och den unge azhariten. Han valdes varje år till ^{sk} kalifa, och det retade

(schejken,

I: 39 ~~III~~

bli vald
 denne unge man skulle ~~väljas~~ och inte han. Då man talade om att den unge mannen
 skulle hålla fredagspredikan, fick schejken höra det, men sade ingenting, förrän
 det blev fredag och moskén fylldes med folk. ~~Den~~ ^{men då} unge mannen kom och ämnade
 stiga upp på tribunen, då rusade schejken upp, gick fram till imamen och sade ~~f~~ med
 en röst, ^{allt} som folket hörde: "Den här ynglingen är för ung, och det höves honom icke
 att ~~stiga~~ ^{träda} upp på tribunen, predika och förrätta bön med folket, då det ~~här~~ ^{här}
 finns schejker och äldre män. Och om du släpper fram honom till talarstolen och
 bönen, går jag min väg." Sedan vände han sig till folket och sade: "Den bland eder,
 som är angelägen om att hans bön icke förfuskas, följ mig." Folket hörde det och b
 blev oroligt, och det hade nästan blivit upplopp, om icke imamen hade stigit fram,
 talat till dem och förrättat bön. ~~Men detta är~~ ^{Så} blev den unge mannen ^{detta är} utestängd från
 talarestolen. Han hade likväl varit ytterst angelägen om att lära sig predikan utan
 till ~~flera~~ ^{och} flera dagar i s följd övat sig för detta tillfälle, ^{och} mer än en gång läst
 upp den för fadern. ~~Denne~~ ^{ivrigt} hade ~~långt~~ ^{långt} längtat efter denna stund och
 högeligen glatt sig däråt. Modern hade ömkat sig över honom och varit rädd för det
 onda ögat, och den unge mannen hade denna dag knappt begivit sig till moskén, förr
^{några} hon tog ~~ett~~ ^m glödande kol, lade det i ett kärl, slog flera slags rökelse däröver
 gick igenom hela huset rum efter rum, stannade några ögonblick i varje ~~rum~~ ^{rum} och
 mumlade några ord. Därmed fortsatte hon, ända tills han kom tillbaka; då tog hon
 emot honom bakom porten med rökelse och ~~munnal~~ ^{besvärjelset}. Fadern var ~~f~~ vred och förbannade
 denne man, vars hjärta förtärts av avund och som utestängt hans son från talare
 tribunen och bönen.

I staden fanns det en annan lärđ som var schäfi^a it. Han var imam i moskén och höll predikan och bön. Han var känd för gudsfruktan och fromhet, och människorn gingo så långt i sin vörđnad och uppskattning, att det liknade helgondyrkan. De utbådo sig hans välsignelse och anhöllo att han måtte bota deras sjuka och uppfylla deras ~~önsningar~~ ^{önsningar}. Det var nästan som om han hade funnit något slags helighet hos sig

år efter hans död fortsatte stadsborna att åkalla honom, och av full övertygelse ~~berättade~~ ^{berättade} att han när han nedsänktes i graven med en röst som alla de ledsagande hörde hade ropat: "Alläh! Skänk mig ~~en~~ ^{en} välsignad viloplats!" De ~~berättade~~ ^{berättade} även att man drömde ~~den~~ ^{om} lön som denne man ~~fick~~ ^{made fått} av Alläh och den salighet som ~~beretts~~ ^{made} honom i paradiset.

2: 41

Det fanns en tredje schejk i staden. Han tillhörde den malikitiska sekten, men ägnade sig icke åt vetenskapen och idkade den icke som yrke, utan var åkerbrukare och handlande, men gick till moskén och förrättade de fem bönerna. Allt emellanåt sökte han upp människor, läste traditioner för dem och undervisade dem anspråkslöst i religion utan skryt och övermod, men det var blott några få, som brydde sig om honom.

Detta var ^{en}ulama, men det fanns även andra lärda, spridda i denna stad, byarna och omnejden, och de utövade icke mindre inflytande på den stora massan av folket än de officiella lärda och behärskade icke mindre den allmänna opinionen. Till dem hörde en pilgrim, en skräddare, som hade sin butik nästan mitt emot skolan och allmänt beskylldes för snålhet och girighet. Han tryggade sig till en schejk av de stora mystikerna och föraktade ^{en}ulama allesammans, därför att de hämtade sitt vetande ur böcker och icke från schejkerna, och ansåg att det ^{enda}verkliga vetandet var det gudomliga vetandet, som ~~kommer~~ ^{stiger ned} till hjärtat från Allah, utan att man ~~behöver~~ ^{er} någon bok, ja, utan ^{man} att ^{behöver} läsa eller skriva.

Till dem hörde en schejk, som i förstone hade varit åsnedrivare och transporterat varor och effekter ^{andra} åt ~~människor~~, men sedan blev köpman, så att hans åsnor fingo inskränka sig till att transportera hans egna handelsvaror. Enligt den allmänna meningen hade han förtärt de faderlösas pengar och förtjänat sin rikedom på de fattigas bekostnad. Han upprepade och utlade ständigt följande vers: "De som orätt färdigt sluka de faderlösas ägodelar, sluka förvisso blott eld i sin buk och skola stekas i helveteseelden och ~~de~~ tyckte icke om bönen i den offentliga moskén, därför att han icke ^{tyckte} om imamen och ^{en}ulama ~~människa~~ vid hans sida, utan föredrog att förrätta ^{sin bön} i en liten moské som icke hade någon betydelse och icke något anseende.

Till dem hörde en schejk, som icke kunde läsa och skriva och icke ens kunde läsa upp Inledningen, men han var schadilit och hörde till mystikerna. Han församlade folk till andaktsövningar och gav utlåtanden om religiösa och världsliga angelägenheter.

Till dem hörde vidare fukahā, som läste koranen och läto andra läsa den för ~~ra~~ ket. De skilde sig från ulama och kallade sig "bärare av Allahs skrift", de höllo sig till den stora hopen och i synnerhet till kvinnorna, och de flesta av dem voro blinda. De gingo in i hemmen, där de läste koranen, kvinnorna språkade med dem och rådfrågade dem om ~~ta~~ ^{fas} bön och dylika angelägenheter. Dessa fukahā hade ett vetande, som fullständigt skilde sig från ulamas, ^{vilka} som hämtade sitt ur böcker och stodo i ~~måna~~ närmare eller fjärmare förbindelse med Azhar, och deras vetande var även olik mystikernas och den omedelbara kunskapens mäns. De hämtade sitt vetande direkt ur koranen, de förstodo den så gott de kunde, icke sådan den är och icke heller så som den bör förstås, de uppfattade den på samma sätt som Mäster, som var en av de skarpsinnigaste ~~människorna~~ ^{bland} fukahā och de kunnigaste och skickligaste i att uttolka. Gossen frågade honom en dag: "Vad betyder Allahs, den Högstes ord: Vi hava skapat eder av olika kön?" Han svarade allvarligt och säkert: "Vi ha skapat eder ~~liksom~~ liksom oxarna utan att I förstån någonting." Eller också förstodo de deh på samma sätt som denne gosses farfader. Han hörde till de bästa korankännarna och de skarpsinnigaste i fråga om uppfattningen, utläggningen och förklaringen av den. Hans sonson frågade honom en dag om Allahs, den Högstes ord: "Bland människorna finnes ock den som dyrkar Gud i viss mån, och om något gott tillfaller honom, är han tillfredsställd därmed, men om någon prövning hemsöker honom, vänder han bort sitt ansikte och giver både det ~~jordiska~~ jordiska och det tillkommande livet till spillo." Han svarade: "I viss mån betyder på kanten av en bänk, på kanten av en plattform... Om något gott tillfaller honom ~~sitter~~ sitter han säkert på sin plats, men om något ont hemsöker honom, ramlar han huvudstupa."

I. 43

Vår gosse besökte ~~dem~~^{ms} dessa lärde allesamma och inhämtade allt möjligt av dem, så att det härav bildades ett förråd av osmält, olikartat, oredigt och motsägelsefullt vetande, och jag kan icke tro annat än att han utförde ett ingalunda obetydligt arbete för att utbilda sin begåvning, som icke var fri från oreda, ombytthet och motsägelse.

25.

Och mystikerna! Vad äro mystiker för något? De voro ~~talrika~~^{många}, spridda i olika delar av landet. Knappt en vecka var staden fri från dem. Deras ritus voro ~~olika~~^{av} slag. De delade människorna ~~emellan~~^{sig}, indelade dem i partier och splittrade sina ~~...~~

sympatier åt olika håll. Det rådde en skarp rivalitet i distriktet mellan två su-
fiska familjer, Övre Egypten tillhörde den ena och Nedre Egypten den andra.

Som invånarna i distriktet förflyttade sig och icke förmenade sig nöjet att ut-
vandra från by till by och stad till stad inom distriktet, hände det, att den ena fa-
miljens ledare slog sig ned där den andra härskade, och de båda familjernas ledare
foro också omkring i distriktet och besökte sina anhängare och partikamrater. O ve!

Vilka stridigheter blev det icke den dag Övre Egyptens målsman drog ned till Nedre
Egypten eller Nedre Egyptens målsman for upp till Övre Egypten! Gossens fader var anhängare till Övre
Egyptens representant och hade svurit honom trohetsed liksom före honom hans fader,
och modern var också anhängare till Övre Egyptens målsman, ja, hennes fader hade
varit en av hans medhjälpare och förtrogne. Så dog Övre Egyptens representant och
efterträddes inom partiet av sin son, pilgrimen. Denne var mera energisk än fadern,
mera fallen för ~~svär~~ ^{knep} och oredlighet, ~~och~~ mera stridslysten, mera intresserad av denna
världen och mera främmande för religionen.

Gossens fader hade nu begivit sig ned till Nedre Egypten och bosatt sig där. Övre
Egyptens representant hade för vana att besöka honom en gång om året, och

I: 45

När han kom, kom han icke ensam och icke heller med ett litet sällskap, utan med en hel härskara, och om den icke uppgick till hundra, så var det icke mycket mindre. Han valde icke järnvägsagnar eller Nilhåtar, utan tog hästar, mulåsnor och åsnor. Han reste omgiven av sina vänner, de passerade byarna och gårdarna, stannade och for vidare med pomp och ståt, triumferande där ingen annan än de hade någon makt, visande sin överlägsenhet där deras motståndare hade något inflytande. När de besökte gossens familj, kommo de och slog sig ned, och gatan uppfylldes av dem, deras hästar, mulåsnor och åsnor. De togo den i besittning ända från diket ned till den sydligaste punkten, fåren slaktades och borden dukades, och de kastade sig över rätterna med en otrolig glupskhet. Schejken satt i gästrummet omgiven av sina vänner och förtrogna, framför honom stod herrn i huset med de sina och åtlydde hans befallningar. När de slutat frukosten, gingo de ifrån honom, han somnade, där han stod, sedan steg han upp och förrättade tvagningen, och det var en syn att se, hur de ävlades och kappades om att ösa vatten över honom och när han slutat få en klunk av schejkens tvättvatten. Men han brydde sig icke om dem, utan förrättade bönen och höll länge på med den, bad sedan privata böner och höll länge på med dem också. När han slutat med allt detta, beviljade han audiens åt de närvarande, som från olika håll kommo omkring honom. Den ene kysste honom ~~honom~~ på handen och gick ödmjukt sin väg, den andre språkade med honom ett eller ett par ögonblick, och en tredje bad honom om någonting. Schejken besvarade både den ene och den andre i en egendomliga och dunkla ordalag, som kunde uppfattas och uttolkas på olika sätt.

Gossen infördes också till honom, han strök honom över huvudet och läste upp ~~den~~ Alläns, den Högstes ord: Han har lärt dig vad du ej visste; ja, Guds ynnest mot dig är stor! Från och med denna dag var gossens fader övertygad, att hans son skulle få en framtid. När solnedgångsbönen förrättats, dukades borden och man åt; sedan förrättades kvällsbönen, och man bildade krets.

Att bilda krets betyder att man samlades i ring för att sitta stilla och prisa

Allāh. Sedan rörde sig huvudena och höjde sig rösterna något, sedan rörde sig halva kropparna, och rösterna höjde sig något, sedan gick en skälvning genom kropparna, och så reste de sig allesammans ~~upp~~ och foro upp i luften, som om en ^{sk} struv hade satt dem i rörelse. I ringen rörde sig några schejker, som reciterade dikter av Ibn elfarid och andra liknande. Denne schejk intr^esserade sig särskilt för en bekant kasida, där det talas om den nattliga resan och himmelfärden och som börjar sålunda:

Från Mekka och det härliga templet för Ahmed om natten till Jerusalem.

Schejkerna messade den, och de andaktsförrättande rörde kroppen efter detta messande, de böjde sig och rätade upp sig, som om dessa schejker ^{na} hade lärt dem att dansa.

Och vad gossen än glömmar, kommer han aldrig att glömma den natt, då en av de reciterande gjorde ett misstag och satte ett ord i stället för ett annat i kasidan. Schejken vändades och väsnades, skriade och skrek och ropade med full hals: "I söne av hundar! Mätte Allāh förbanna edra fäder och farfäder och edra farfäders fäder ända till Adam! Viljen I riva ned mannens hus?"

Och vad gossen än glömmar, kommer han aldrig att glömma intrycket av detta vredesutbrott på de andaktsförrättandes och de kringståendes sinne. Det föreföll, som om människorna varit övertygade, att felsägningen i kasidan hade inneburit något oerhört olycksbådande järtecken och gossens fader visade tydligt att han var missnöjd och förskräckt, men sedan blev lugn och allvarsam. Och när ^{först} schejken dagen därpå avlägsnade sig och familjen avhandlade det som hänt och hans mellanhavande med de andaktsförrättande och de reciterande, skrattade herrn i huset på ett sådant sätt, att gossen därefter icke betvivlade att faderns tro på denne schejk icke var fri från tvivel och misstro, ja, från tvivel och misstro. Schejkens girighet och snikighet var alldeles för uppenbar, för att någon som hade den minsta fördragsamhet och eftertanke skulle bedragas därav.

Till dem som mest avskydde och hatade schejken hörde gossens moder, hon tyckte icke om hans besök och fann hans närvaro obehaglig. Hon utträttade sina

sina åligganden och fullgjorde sina skyldigheter, ehuru hon avskydde och hatade honom. Hon kunde knappt styra sin tunga utan stora svårigheter. Saken var nämligen den, att schejkens besök var betungande för denna familj, som visserligen hade det rätt bra, men på det hela taget verkligen var behövande.

Schejkens besök gjorde slut på mycket vete, smär, honung o.d. Husbonden måste underkasta sig lån för att kunna köpa de får och getter, som ovillkorligen behövdes, och schejken gästade aldrig denna familj utan att stanna till dagerdärpå. Och då tog han med sig något som tilltalade och behagade honom. Den ena gången kunde han taga en matta, den andra en kaschmirschal o.s. v.

Schejkens och hans följeslagares besök var en sak som familjen satte stort värde på, därför att det gjorde det möjligt att yvas, bära sitt huvud högt och tävla med sina likar och jämnställda, men den tyckte likväl icke alls om det, därför att det vållade den så mycket utgifter och besvär. Det var en olägenhet som icke kunde undvikas, bruket fordrade det, och det motsvarade allmänhetens önsknings. Familjer förbindelse med denna ⁱ sufiska sekt hade viktiga och långvariga följder. Den efterlämnade varaktiga spår i form av ^{legender} ~~uppgifterna~~, historier och traditioner om ~~äror~~ ^{mysterier} ~~naturliga händelser~~ och underverk. Gossens moder och fader funno ett höje i att ~~berätta~~ ^ä ~~berättelser~~ ^{legender} språka med sina barn om dessa berättelser och traditioner. Modern lämnade icke något tillfälle obegagnat att berätta följande historia: "Min fader vallfärdade en gång med schejk Chalid och hade min farmoder med sig. Förut hade schejken företagit tre vallfärder, på vilka min fader följde med honom. Denna gång tog han sin moder med sig. När de slutat vallfärden och anlände till Medina, föll gumman under vägen ur sadeln och bröt ryggen så illa, att hon icke kunde gå eller röra sig. Då tog sonen henne på ryggen och bar henne från det ena stället till det andra, men fann det så besvärligt och ansträngande, att han en dag beklagade sig för schejken. Han sade: "Påstår du inte, att hon är högborn, av Hasan bin Alis släkt?" "Jo" svarade han. Då sade schejken: "Då får hon begiva sig till sin

farfader, och när du kommer fram till profetens moské med henne, så lägg henne^{2: 48}
i en vrå och låt henne ligga kvar hos sin farfader, så får han göra med henne
vad han vill. Mannen gjorde så, lade sin moder i en vrå i moskén och sade till
henne på fellahens grova språk, som trots sin grovhet präglades av ömhet och
medlidande? Här har du din farfader. Nu har jag ingenting med eder att göra.)

Sedan ~~han~~ lämnade han henne, följde med sin schejk och ville gå omkring profe-
tens grav. Därefter fortsatte han sin berättelse: Vid Allah, jag hade icke gått nå-
gra steg, förrän jag hörde min moder ropa på mig. Jag vände mig om, och se, hon stod
och kunde gå. Jag ville icke vända om till henne, och då kom hon efter mig, ~~han~~
~~han~~ hann före mig fram till schejken och deltog med de andra i vandringen ~~kring~~ pro-
fetens grav.))

Gossens fader försummade icke heller något tillfälle att berätta följande histo-
ria om Schejken: "Man talade i hans närvaro om att Gazali i en av sina skrifter sä-
ger att man icke kan se profeten i drömmen. Då blev schejken vred och utbrast:
Vid Allah! Det väntade jag mig icke av dig, Gazali. Jag har med egna ögon sett hono^m
rida på en mulåsninna. Så ~~taflade~~ ^{taflade} man om det för honom en gång till, och då svarad^e
han: Vid Allah! Det väntade jag mig icke av dig, Gazali. Jag har med egna ögon sett
honom rida på en kamelhona. Härav drog gossens fader den slutsatsen att Gazali hade⁾
misstagit sig, att vanliga människor kunde se profeten i drömmen och att de heliga
och fromma kunde se honom även i vaket tillstånd. Detta bevisade han med följande
tradition, som han citerade så ofta han berättade denna historia: "Den som ser mig
i drömmen har sett mig i verkligheten, ty Satan kan icke föreställa mig."⁾

På detta sätt lärde sig gossen flera slags berättelser om ~~ö~~ ^{mysterier} ~~ö~~ ^{at}
~~ö~~ ^{sufiska} ~~ö~~ ^{hemligheter} och när han ville språka om något såd^{at}
med sina jämnåriga och vänner i skola^{er}, berättade de likadant för honom, åberopade
sig på Övre Egyptens representant och trodde blint på honom.

Lantbefolkningen, dess schejker, unga män, pojkar och kvinnor hade sin speci-
ella mentalitet, i vilken det ingick naiviteten, sufism och likgiltighet, och den
största andelen i denna mentalitets urveckling hade sufisterna.

Det dröjde icke länge, förrän vår gosse till dessa olika säs av vetande fogade ett nytt, nämligen magi och talismaner. Bokhandlarne reste omkring till byarna och städerna med ett urval av böcker, och det var kanske det tillförlitligaste exemplet på landsbygdens mentalitet vid denna tid. I sina kappsäckar förde de med sig

~~historiska~~ skildringar av fromma män, berättelser om erövringar och fälttåg, ~~historien~~ historien om katten och råttan, samtal mellan telegraftråden och ångan, de stora vetenskapernas sol ~~innehållande~~ ^{om} magi, en annan bok, vars titel jag icke känner, ehuru den betecknas som ^{2/} Diarby, vidare varjehanda småskrifter, historier om profetens födelse, samlingar av sufisk poesi, skrifter innehållande förmaningar och råd eller samtal och märkvärdiga berättelser, historier om hjältar hos Banu Hilal och Zenata, Antara, ez-Zahir Beibars, Seif bin Di Jazan och jämte allt detta den heliga koranen. Människorna köpte alla dessa böcker och slukade allt vad de innehöllo, och deras mentalitet ^{utvecklades} ~~utvecklades~~ genom det viktigaste däri på samma sätt som deras kropp utvecklades genom det viktigaste i det som de äto och drucko.

Man föreläste för vår vän ur allt detta, och han ~~utvecklades~~ lade en stor del på minnet, men intrasserade sig särskilt för två saker, magi och sufism. Det var icke heller någon konst eller svårighet att förena dessa arter av ~~vetenskapen~~ ^{ande} vetenskapen, emedan den skenbara motsägelsen emellan dem i själva verket är blott formell. Tillskriver icke sufin sig själv och andra förmåga att sönderslita ~~det fördolda~~ ^{det fördolda} slöjor och uppenbara vad som skett och skall ske liksom han överskrider de naturliga lagarnas gränser och åstadkommer olika slags underverk och mysterier? Och vad gör magikern? ^{han också} Tillskriver ~~han också~~ icke sig själv makten att förkunna det fördolda och överträda de naturliga lagarnas gränser och stå i förbindelse med andarnas värld? Jo! Hela den ¹¹ skilnad som finns mellan magikern och sufin ^{består däri}, att den ene står i förbindelse med änglarna och den andre med djävlarne. Vi måste emellertid läsa Ibn Chaldun och liknande författare för att komma så långt att vi finna något exempel på denna skil

I-50 ~~50~~

nad och kunna härleda de naturliga följderna därifrån, nämligen att förkasta och undvika magin och uppskatta och uppmuntra sufismen.

Huru främmande för Ibn Chaldun och liknande författare var icke vår gosse och hans jämnåriga! I deras händer föllo endast skrifter i magi, skildringar av fromma män och helgonmysterier. De läste dem och togo intryck däraf. Sedan dröjde det icke länge förrän de från att läsa och beundra övergingo till att efterlikna och experimentera, och så vandrade ^{de} i sufiernas fotspår och kommo lika långt som magikerna i fråga om varjehanda konstgrepp. Magi och sufism blandades ofta ihop i deras sinnen, båda blev samma sak, och målet var lycka i livet och nära förbindelse med Allah.

Så stod det till i vår väns hjärta, Han var sufier och sysslade med magi, övertygad att han skulle behaga Allah och få det största nöje av livet.

5 Bland de många historier, som befunno sig i ⁸⁰ssarnas händer och som bokhand
larna ~~hunnit~~ ^{skaffade} dem var en berättelse, som var hämtad från Tusen och en natt och
~~hette~~ Berättelsen om Hasan från Basra. ¹⁸ Denna historia ^{innehåller} ~~är~~ ^{en} berättelsen om denne
magiker, som förvandlade koppar till guld, och ~~detta~~ ^{ett} slott, som stod bakom berget p
på pelare, som räckte upp i skyn, och där sju av djinnernas döttrar bodde och ~~18~~
Hasan från Basra ^{hamnade} ~~var~~, ^{handlar den} och vidare om denne Hasan och hans långa och svåra färd till
^{konungas} ~~has~~. Bland dessa berättelser förekommer en, som fyllde gossen med be-
undran. Det var om en stav, som Hasan fick under ^{sin} ~~färd~~. Denna stav hade den ehens
skapen, att jorden, om man slog på den med staven, öppnade sig, och det ^{var den} ~~kom~~ fram
nio personer, som lydde stavens ägares befallningar. Det var naturligen ~~starka~~ och
lätta djinner, de kunde både flyga och gå, bära bördor, rycka upp berg och ~~18~~
utföra de underbaraste saker i oändlighet.

Gossen blev förtjust i denna käpp och greps av en så våldsam och intensiv
längtan efter att komma i besittning därav, att den höll honom waken om natten och
förbittrade ^{hela} dagen för honom och han började läsa magiska och sufiska skrifter och

hos magikerna och suflerna söka efter något medel, som kunde skaffa honom denna käpp.

Han hade en anförvant, en pojke liksom han själv, som följde honom till skolan och var ännu mer intresserad av denna käpp. Följden blev, att gossarna ansträngde sig att leta, tills de hittade på ett enkelt medel, som kunde skaffa dem vad de önskade. De funno det i *Diärbj* och det bestod däri, att gossen skulle vara ensam, sedan han *förättat tvättning* ~~tvättat~~ sig, och tända eld och lägga litet parfym framför sig. Sedan skulle han börja upprepa ett av Allahs namn, nämligen "Du Skarpsynte!", medan han gång på gång kastade litet parfym i elden. *Han skakade* ~~fortsätta~~ att upprepa detta ord och bränna parfym, tills ~~jord~~ ^{det} gick runt för honom, väggen remnade och det stod en tjänare från djinnerna framför honom, som fått detta Allahs namn på sin lott och frågade vad han önskade, och så skulle önskan otvivelaktigt uppfyllas.

När de båda pojkarna *fått* ~~funno~~ i detta medel ~~och~~ *de* beslöt att ~~använda det~~ *begagna sig därav*, men det blev intet annat resultat än att de köpte ~~ett~~ *alla möjliga* slags parfym, ~~och~~ *de* gossen stannade ensam i ~~mottagningsrummet~~ *gästrummet*, stängde dörren om sig, lade några ~~gull~~ eldkol framför sig och började kasta parfym på dem och upprepa Du Skarpsynte! Du Skarpsynte! Därmed fortfor han en lång stund, medan han väntade, att ~~det~~ skulle gå runt för honom, väggen remna och tjänaren stå framför honom. Men ingenting härav inträffade utan vår gosse, magikern och sufiern utvecklades till humbugsmakare.

Han rusade ut ur gästrummet, orolig och hållande om huvudet med båda händerna, medan tungan knappt kunde få fram ett enda ord. Hans kamrat, den andra pojken mötte honom och frågade, om han hade träffat tjänaren och bett honom om käppen, men vår vän kunde icke svara utan att ängslas och skälva, medan tänderna skallrade på honom, så att han skrämde sin kamrat. Efter en stund började han lugna sig och svarade med skälvande röst och avbrutna ord: "Det gick runt för mig, så att jag höll på att ramla omkull, väggen rämnade, och jag hörde en röst, som uppfyllde hela rummet i alla hörn. Så svimmade jag, men sedan vaknade jag och skyndade ut." Detta hörde *pojken* ~~han~~ uppfylldes av glädje och beundran för sin kamrat och sade till

2:53

loven
av dig. Låt oss leta i boken efter någonting, som kan återgiva dig förtroendet och

giva dig mod att stå stilla inför tjänaren och bedja honom om det du vill ha! Så började de leta i boken, och nu upptäckte de, att den som skulle vara ensam måste bedja två omgångar, innan han satte sig framför elden och började upprepa namnet.

Så gjorde också gossen dagen därpå, han började ösa parfym över eldenⁿ och upprepa ropet på Den Skarpsynte i avvaktan på att det skulle gå runt för honom, väggen rämma och tjänaren stå framför honom, men ingenting härav inträffade. Gossen gick lugnt och säkert ut till sin kamrat och talade om för honom att det hade gått runt för honom, väggen rämnat och tjänaren stått framför honom och hört efter vad han önskade. Men han hade icke velat svara, förrän han hade vant sig vid ensamheten, ~~han~~

förrättat bön, utgjutit parfym och åkallat Allah tillräckligt länge, utan^{han} hade för uppfyllelsen av denna önskan utsatt en respittid av en hel månad, under vilken han skulle ombesörja detta åliggande i bestämd ordning, och om ordningen icke iakttoges måste han börja om igen en månad till. Pojken trodde sin kamrat och började för varje dag yrka på att han^{själv} skulle få stänga in sig med elden och upprepa åkallan, men nu började gossen begagna sig av denna svaghet hos kamraten och ålägga honom allt möjligt arbete och besvär, och om han vägrade eller visade sig ohäga^d, förklarade

~~han~~ rade vår vän att han aldrig mer skulle stänga sig inne med elden och anropa den Skarpsynte eller söka efter staven, och då lydde kamraten genast.

Vår vän var icke den ende som intresserade sig för magi och sufism, utan han erhöll också uppmaningar i denna riktning. Det var ~~han~~ fadern som uppmanade honom. Saken var nämligen den att fadern hade mycket att bedja Allah om. Han hade många barn och var angelägen om att giva dem undervisning och uppfostran. Han var emellan tid behövande och kunde icke betala avgifterna för denna undervisning. Gång på gång skuldsatte han sig, och det blev svårt för honom att betala skulderna. Han önskade, att hans lön emellanåt måtte höjas, att han måtte befordras en grad och förflyttas från en befattning till en annan. Allt detta sökte han utverka hos Allah genom bön, åkallan och istichara. Det mest omtyckta sättet att bönfalla var att "repetera Jasin"; det tillämpade han för sin son, därför att han var gosse och därför att han var blind, emedan han på grund av dessa båda egenskaper var väl anskrivnen

I:54 ~~5~~

hos Allah och stod högt i gunst. Skulle väl Allah avvisa en blind gosse, då man hos honom anhöll om en ynnest och motiverade den med koranläsning?

"Repetitionen av Jasin" innefattade flera grader, den första bestod däri, att man isolerade sig och läste detta korankapitel fyra gånger. sedan begärde vad man önskade och sedan ^{lät} avlägsnade sig, den andra däri, att man isolerade sig och läste detta kapitel sju gånger, sedan begärde vad man önskade och sedan ^{taga} avlägsnade sig, den tredje däri, att man isolerade sig och läste detta kapitel fyrtioen gånger utan att en enda gång avbryta läsningen utan tillägg av Jasinakallan: "Du bästa samfund med bästa religion!" och när man slutat uppläsningen begärde vad man önskade och sedan avlägsnade sig. I den tredje graden var rökelsen obligatorisk. Vid mindre viktiga angelägenheter ~~lät~~ schejken sin son ^{taga} den lilla repetitionen, vid viktigare den mellersta och vid sådana som rörde hela familjens liv den stora ~~repetitionen~~.

När han sökte få någon av sina söner intagen i skolan avgiftsfritt, var det den lilla ^{repetitionen}, när han bad till Allah om betalningen av någon betungande skuld, var det den mellersta och när han önskade förflyttas från en befattning till en annan och få sin lön ökad med en guinea eller någon del därav, var det den stora. Varje repetition åtföljdes av en belöning, vid den lilla repetitionen bestod belöningen av en bit socker eller konfekt, vid den mellersta av fem och vid den största av tio millièmes. Många gånger isolerade sig gossen och läste kapitlet Jasin fyra eller sju eller fyrtioen gånger, och det märkvärdiga var, att önskningarna alltid uppfylldes. Följden blev också, att schejken övertygades om att hans son var välsignad och väl anskrivnen hos Allah.

Magin och sufismen inskränkte sig icke till önskningars uppfyllelse och förutsägelser om uppenbarande av det fördolda. utan ^{därför} övergingo till att avvärja obehag och undvika olyckor. Gossen / har glömt mycket, men han glömde aldrig den skräck som uppfyllde människornas hjärtan allesammans i både staden och de kringliggande

I: 55

byarna, när det kom underrättelse från Kairo, att en komet om några dagar skulle visa sig på himmeln och två timmar efter middagen träffa jorden med svansspetsen, så skulle skiva så att det blev idel skröp som vindarna sprida omkring. Kvinnorna och den stora hopen brydde sig ej därom eller brydde sig knappt därom, de kände blott en viss fruktä så ofta man talade om denna katastrof eller de hörde talas därom, men återvände snart till sina vanliga sysselsättningar i det praktiska livet. De rättslärd, koranbärarna mystikerna och deras lärjungar blevo däremot riktigt uppskrämda och förskräckta, hjärtat satt knappt kvar i kroppen på dem, och de diskuterade detta i oändlighet. Somliga påstodo, att denna hemsökelse aldrig skulle kunna inträffa, därför att den stred mot allt vad man visste om förebuden för den yttersta dagen och att jorden ej kunde gå under, förrän vidundret, elden och djävulen visade sig och Kristus stege ned till jorden och fyllde den med rättfärdighet, sedan den hade varit uppfyllt med orättfärdighet, andra trodde att hemsökelsen hörde till yttersta domens förebud och någontade om att hemsökelsen nog kunde inträffa och drabba jorden med något slags förstörelse utan att fullständigt förinta den. Därom diskuterade de hela dagen, ända tills natten inbröt och solnedgångsbönen förrättades; sedan församlades de i moskén och framför husen och upprepade dessa ord: "Den annalkande stunden nalkas; utom Alla finns intet som kan avslöja den" ända tills aftonbönen förrättades och dagen ändades. Så kom det oundvikliga ögonblicket, någon komet visade sig icke på himmeln, och någon större eller mindre förstörelse drabbade icke heller jorden. De rättslärd, koranbärarna och mystikerna skingrades; vad vetenskapsmännen beträffar, som hämtade sitt vetande ur böckerna och hade förbindelser med Azhar, så triumferade de och förklarade: "Sade vi icke eder, att denna hemsökelse omöjlig kunde inträffa, förrän yttersta domens förebud visade sig? Uppmanade vi icke eder att förklara astronomerna för lögnare?" Och vad koranbärarna angår, så sade de: "Visst inte! Hemsökelsen hade nära nog inträffat, om icke Allah hade ömkat sig över dibarnen, havande kvinnor och djur, lyssnat till de bönfallandes böner och de ödmjukas ödmjukhet." Och vad mystikerna och det gudomliga vetandets män angår, så sade de: "Visst inte! Hemsökelsen

hade nära nog inträffat, om icke Elkutb elmutawalli hade medlat mellan människorna och Allah, avvänt denna olycka från dem och åtagit sig deras bördor!"

Man kan säga att det motiv som förmådde människorna att befästa sig mot sandstormarna var magi eller sufism, men vad mig beträffar, kan jag endast tala om vad gossen ^{säger} om de dagar som föregingo [✓] Samm ennesim, nämligen att det var några beynnerliga dagar, under vilka ett slags blandning av glädje och rädsla behärskade kvinnornas, pojknas och koranbärarnas hjärtan. När fredagen randades, överlastade de sig med mat och olika slags särskilda rätter, och på lördagen ^{de/ e} proppade i sig färgad ägg. Fukaha hade särskilt förberett sig för denna dag och köpt vitt blankt papper, skurit sönder det i små fina bitar och skrivit ALMS på varje bit; sedan veko de

ihop dem och stoppade dem i fickorna. När det blev lördag, besökte de de hus, där ^{de} de umgingo, delade ut papperslapparna åt dem som bodde där och både var och en att ^{svälja ned} upp fyra sådana, innan han smakade mat eller dryck. De påstodo nämligen att det ^{hjälp} mot det obehag som sandstormarna förde med sig och särskilt mot ögoninflammation att svälja ned dylika papperslappar, och folk trodde dem, sväljde ned papperslapparna och betalade fukaha med röda och gula ägg. Gossen vet icke vad Mä-

ster gjorde med ~~dem~~ de ägg, som han samlade ihop på påskaftonen och som ofta ~~voro~~ ^{uppgingo till} flera hundra. Fukahas förberedelser för denna dag stannade icke vid ~~████████████████████~~ iordningställande ^{t/} av papperslappar, utan utsträckte sig till någonting helt annat. De köpte nämligen upp vitt blankt papper och skuro sönder det i långa tämligen breda bitar och skrevo upp profetens kvarlåtenskap därpå:

Tahas kvarlåtenskap : Två radband, ett koranexemplar, en kohldosa, två bönemattor, en kvarn, en käpp.

När de slutat med listan över kvarlåtenskapen, tillade de en åkallan, som började med följande ord, vilka enligt fukahas påstående voro syriska:

Dabi dabandā kari karandā sari sarandi sabr sabr batuna .

Sedan veko de ihop dessa papper, så att det blev amuletter och talismaner, och delade ut dem i husen bland kvinnor och barn, fordrade betalning i form av pengar, ~~in~~ bröd, bakelser och olika slags konfekt, inbillade folket, att bärandet av dessa talismaner och amuletter skyddade mot obehag av sådana sataner, som sandstormarna förde med sig. Kvinnorna togo emot amuletterna och trodde på dem, men det hindrade dem icke att skydda sig mot de onda andarna på Samm ennesimdagen genom att klyva sönder lök och hänga upp den på dörrarna i husen och den dagen förtära färska bönor i stället för annan mat.

17.

Alläh fogade så, att Mäster råkade ut för iöke litet obehag genom sin lärjunge. Det var icke nog med dessa episoder, som gång på gång inträffade, när schejken examinerade gossen, och dessa ständiga ledsamheter, som voro en följd av hans iver att lära sig Alfija och andra texter. Den gjorde honom dryg och ohövlig, han upphöjde sig både över sina jämnåriga och sin lärare, ansåg sig lika duktig som de lärda och trotsade underlärarens tillsägelser. Det var icke nog med allt detta, det var även en annan ledsamhet, som mannen icke hade väntat sig, och den var värre än alla andra, därför att den träffade honom i hans yrke. Saken var nämligen den, att en Kairobo en dag hade slagit sig ned i staden såsom inspektör över åkerbrukssystemet. Det var en medelåldersman, som gick klädd i tarbusch och talade franska. Han uppgav, att han hade utbildats i yrkesskolan, och var tillgänglig och sympatisk. Det dröjde icke heller länge innan man tyckte om honom och inbjöd honom till sina hem och sina sammankomster, och snart blev han god vän med gossens fader. Han hade just anställt Mäster i sitt hem för att läsa ett kapitel i koranen för varje dag och betalade honom tio piaster i månaden, vilket var den höga lön, som överklassen betalade. Mäster tyckte också om denne man och berömde honom. Men så kom ramadan och man samlades om kvällarna hos en stadsbo av överklassen som var affärsman. En hel månad läste Mäster koranen hos honom, och gossen plögade följa med och hjälpte honom ibland med att lä-

sa ett kapitel eller en del därav i hans ställe. En kväll läste han, inspektören hörde på och sade till fadern: "Din son behöver i hög grad bättra på sin koranläsning." Schejken svarade: "Han får bättra på den, när han kommer till Kairo, för någon schejk i Azhar." "Jag kan lära honom läsa koranen bra efter Hafṣ' metod", svarade inspektören, "så att han, när han kommer till Azhar, är förtrogen med koranläsningens principer och utan svårighet kan ägna sig åt de sju eller tio eller fjorton metoderna." "Hör du till koranbärarna?" frågade schejken. "Ja, till lärarna i välläsning", svarade han, "och om jag icke vore så upptagen, skulle jag kunna låta din son få läsa koranen enligt alla metoderna, men jag skulle önska anslå en timme om dagen åt honom och låta honom läsa efter Hafṣ' metod, undervisa honom i vetenskapens principer och grundligt förbereda honom för Azhar." "Hur kan den som bär tarbusch och talar franska hava något att skaffa med koranstudiet och metoderna för koranläsningen?" frågade folket. Inspektören svarade: "Jag är azharit och har en lång tid ägnat mig åt studiet av religionsvetenskaperna, sedan övergått därifrån till skolorna och utbildat mig i yrkesskolan." "Nå, läs upp någonting för oss då!" ropade man. Då drog han av sig skorna, satte sig med benen i kors och reciterade kapitlet Hud på ett sådant sätt, att de aldrig hade hört något liknande. Man kan tänka sig, huru de skulle beundra och berömma honom och huru det skulle bedröva och reta Mäster. Mannen fick uppleva en kväll som om åskan hade slagit ned på honom.

Sedan befallde schejken sin son att gå hem till inspektören varje dag. Gossen glädde sig storligen häröver, talade om det för sina jämnåriga i skolan och berättade det för pojkarna. Man kan tänka sig, vilket bekymmersamt intryck detta skulle göra på Mästers sinne. Han bannade gossen och förbjöd honom att någonsin nämna inspektörens namn i skolan.

Gossen gick nu hem till inspektören och fortsatte därmed; inspektören lät honom läsa Tuhfat el atfal och förklarade principerna för en riktig koranläsning. Han lärde honom prolongation, nasalering, sänkning av rösten, assimilation och vad som

Sammanhänge

I: 59
därmed. Gossen var förtjust över denna lärdom och omtalade det för sina jämnåriga
i skolan och utvecklade för dem, hurusom ~~mäster~~ ej förstod sig på prolongation,
ej kunde åstadkomma nasalering och ej kände till skillnaden mellan ord- och bok-
stavsprolongation och ej heller mellan tyngre och lättare prolongation. Ekot av
allt detta trängde fram till ~~mäster~~, bedrövade och bekymrade honom och kom honom
ibland att alldeles förlora jämvikten.

Gossen började läsa koranen för inspektören ända från början, och denne lärde
honom, var han skulle iakttaga paus och var han skulle draga ihop bokstäverna. Han
började härma hans recitation och efterbildade hans melodi och läsa koranen på detta
sätt i skolan. Fadern tog sig för att examinera honom, och när han hörde honom läsa
på detta nya sätt, blev han förtjust, glädde sig och berömde inspektören, och det
var ingenting, som retade ~~mäster~~ så mycket som detta beröm.

Gossen fortsatte ett helt år att besöka detta hus och läsa koranen för ~~mäster~~,
tills han kunde läsa bra enligt Hafs metod och hade nära på börjat med Warischa,
om det icke hade inträffat vissa händelser och gossen hade begivit sig till Kairo.
Tyckte han om att besöka detta hus, därför att han ~~var förtjust~~ ^{berömdade} inspektören
och ~~var ivrig att lära sig koranen och läsa den väl~~ och ~~retade~~
reta mäster och visa sin överlägsenhet över sina jämnåriga? Ja, under de båda
första månaderna av detta år, men under de båda följande var det någonting annat,
som drog honom hem till inspektören och ingav honom intresse därför. Inspektören var
en medelålders ~~man~~, som hade uppnått fyrtioåret, så vida han icke redan hade över-
skridit det. Han hade gift sig med en flicka, som icke ~~var~~ ^{hade fyllt} sexton år, och hade inga
barn. I hans stora hus bodde ingen annan än denna flicka och en farmor till henne
som passerat femtioåret och när gossen började besöka detta ^{hem} hus, kom och gick han
utan att någon annan än inspektören brydde sig om honom det slutade så, att den

unga damen började språka med honom och fråga om honom själv, hans moder och bröder och hans hem. Gossen svarade henne först blygt, sedan frimodigt och ~~hän~~ slutligen säkert, och mellan denna unga dam och denne gosse uppstod en oskyldig vänskap, som behagade honom och gjorde ett angenämt intryck på hans hjärta, ~~han~~ men var genant för den äldre damen. Härom var inspektören alldeles okunnig.

Gossen började gå hem till honom före den utsatta ~~en~~ tiden för att där få en timmes eller en stunds samtal med damen, och hon började vänta på honom, tills han kom och hon tog honom med sig in i sitt rum, där hon satte sig och bad honom slå sig ~~ned~~ ned och de började språka. Detta slutade så, att samtalet övergick till lek, varken mer eller mindre än lek liksom bland pojkar. Det blev emellertid en angenäm lek och ~~han~~ ^{han} berättade alltsammans för sin moder. Hon skrattade, tyckte synd om damen och sade till gossens syster: " En flicka som är gift med en sådan schejk, hon känner ingen, och ingen känner henne. Hon har tråkigt, därför att hon behöver lek och förströelse."

Från den dagen sökte gossens moder bliva bekant med denna dam, bjöd hem henne och bad henne ofta komma på besök.

18.

Så gick den ena dagen efter den andra för gossen mellan hemmet, skolan, domstolen, moskén, inspektörens hem, de lärda sammankomsterna och andaktsövningarna. Hans liv var icke ljuvt och icke heller bittert, utan ljuvt den ena dagen och bittert ~~den~~ den andra, och det förflöt lugnt och stilla, tills det kom en dag, då han verkligen fick smaka på dess bitterhet. Sedan dess förstod han, att de sorger, som hem-sökt honom och betagit honom levnadslusten, icke spelade någon roll och att ödet kunde pina och plåga ~~människorna~~ människorna och på samma gång ingiva dem lust att leva och göra livet bekvämt för dem själva. Gossen hade en syster, det yngsta barnet i ~~den~~ familjen, hon var på fjärde året och hade ett glatt lynne, ett öppet ansikte, en snabb tunga, ett behagligt sätt att tala och en stark fantasi och var hela famil-

jens kelgris. Hon kunde sitta ensam ~~XXXX~~ och leka långa stunder, slå sig ned vid väggen och tala med den på samma sätt som modern talade med de besökande, blåsa in en kraftig anda i alla möjliga leksaker, som hon hade framför sig, och utrusta dem med personliga egenskaper, så att den ena leksaken blev en kvinna, den andra en man, den tredje en yngling och den fjärde en flicka. Bland dessa personer gick flickan av och an, och bland dem fördes det samtal, den ena gången under skämt och ~~XXX~~ gyckel, den andra i vredesmod och ilska, den tredje med lugn och säkerhet. Hela familjen fann stort nöje i att höra på dessa samtal och se på dessa olika leksaker utan att ~~XXXX~~ ^{flickan} såg eller hörde eller märkte, att någon ~~XXXX~~ observerade henne.

~~Man rustade sig ett år~~ ^{Man rustade sig ett år} till offerfesten. Gossens moder började förbereda sig, hon gjorde huset i ordning och anskaffade bröd och flera slags bakelser. De äldsta bröderna gingo den ena gången till skräddaren och den andra till skomakaren, och de yngsta roade sig åt denna iver, som behärskade hela huset. Vår gosse betraktade både den ene och den andre med ett slags filosofiskt lugn, som han vant sig vid, hade ingen lust att besöka varken skräddare eller skomakare och var icke heller hågad att skämta med något sådant som denna överväldigande iver, utan isolerade sig och levde i fantasiens värld, som han utfyllde med dessa historier och olikartade skrifter som han läste och offrade så mycken tid på.

Man rustade sig alltså till offerfesten. En dag låg flickan i ett slags ~~XXXX~~ ^{XXXX} dåsighet och vanmakt, men det var nästan ingen som brydde sig om det. Barnen i byarna och städerna i provinsen äro utsatta för en dylik likgiltighet, i synnerhet om familjen består av många medlemmar och husmodern har mycket att göra. Kvinnorna i byarna och städerna ha en filosofi som är brottslig och en kunskap som är lika brottslig. Barnet jämrar sig och modern tager sällan hand om det. Vilket barn skulle icke jämra sig? Det räcker en dag och en natt, så kvieknar barnet till och blir bättre. Men om modern ~~ta~~ ^{ta}ger hand om det, ringaktar hon läkaren eller känner icke till honom utan litar på denna brottsliga kunskap, kvinnornas och de liktänkandes

kunskap. Det var på det sättet som vår vän mistade sina ögon. Han ådrog sig en ögoninflammation och försumrades flera dagar. Sedan tillkallades barberaren och han ~~han~~ behandlade honom på ett sådant sätt, att han berövade honom båda ögonen. Och på detta sätt mistade denna lilla flicka livet. Hon låg dag efter dag dåsig, vanmäktig och febersjuk nedbäddad på en matta i en vrå i huset, modern eller systemen tog emellanåt hand om henne och gav henne någonting att äta, och Allāh vet, om det var nyttigt eller skadligt. I hela huset rådde en livlig rörelse, på ett ställe bakades bröd och bakelser, och på ett annat fejades förmaket och mottagningsrummet, gossarna sysslade med sina lekar och nöjen, de unga männen med sina kläder och skor, ~~den~~ schejken gick av och an, och när dagen var slut och natten kom, slog han sig ned hos sina vänner.

På eftermiddagen den fjärde dagen avstannade plötsligt allt detta. Det stannade av och gossens moder märkte, att en fasansfull vålnad svävade över detta hus. Döden hade aldrig förr hemsökt det, och denna ömma moder hade icke smakat det verkliga lidandets bitterhet. Ja, hon var sysselsatt med sitt arbete, och flickan gav till ett rysligt skrik, modern släppte allting ur händerna och skyndade till henne, men skriket fortfor och tilltog, flickans systrar släppte allting och skyndade till ~~den~~ henne, men skriket fortfor och blev värre, och flickan vred sig och vändades i ~~moderns~~ moderns armar, schejken lämnade sina vänner och ~~skyndade~~ skyndade till henne, ~~men~~ men skriket fortfor och blev allt värre, flickan skakades av rysliga frossbrytningsansiktet drog ihop sig och dröp av svett, pojarna och ynglingarna övergävo sina lekar och diskussioner och skyndade till henne, men skriket endast tilltog i häftighet, och hela familjen stod ~~utan att veta vad~~ *mållös och häpen omkring flickan* utan att veta vad den skulle taga sig till. Och detta fortfor timme efter timme, schejken överfölls av en svaghet som plägar överfalla en man i en dylik situation, och avlägsnade sig mumlande böner och koranverser, med vilka han anropade Allāh. Ynglingarna och pojarna smögo sig nästan mållösa undan, de kunde knappt glömma sina lekar och sina samtal, och de kunde knappt börja på nytt. Så förbluffade voro de i hela huset,

och modern satt mållös hos sin dotter, stirrade på henne och gav henne något slags läkemedel att dricka, men jag vet icke vad det var. Skriket fortfor och ökades, oron fortsatte och blev allt värre. Jag hade icke trott, att barn som ännu icke hade fyllt fyra år kunde besitta en liknande styrka. Så blev det tid att äta aftonmåltid, och bordet dukades. Det gjorde gossens äldsta syster, schejken och hans söner kommo och slogo sig ned, men flickans skrik fortfor, och ingen hand utsträcktes efter maten, utan de skingrades allesammans, och bordet hade knappt dukats förrän det dukades av. Och flickan skrek och vändades, än stirrade modern på henne, än sträckte hon händerna mot himmelen och hade blottat huvudet, vilket hon icke plögade göra. Men denna dag voro himmelens portar stängda, och försynen hade beslutit det som ej kunde undvikas. Schejken kunde nog läsa koranen och denna moder kunde nog ödmjuka sig, men det märkvärdigaste var, att ingen enda bland alla dessa människor tänkte på läkaren. Så kom natten och flickans skrik började avtaga, rösterna tystna och oron lindras. Då föll det den trötta modern in, att Allāh hade bönhört henne och hennes man och att krisen hade börjat gå över. Den hade verkligen börjat gå över. Allāh hade förbarmat sig över denna flicka, röstens tystnad och orons lindring voro tecken till hans barmhärtighet. Modern såg på sin dotter och tyckte att hon höll på att somna, sedan såg hon på henne igen, och tystnaden fortfor, det hördes ingen röst och märktes ingen rörelse, endast en svag, mycket svag utandning skönjdes mellan de obetydligt öppnade läpparna. Sedan upphörde denna utandning, och flickan hade upphört att leva.

Vad hade hon för sjukdom? Huru tog denna sjukdom hennes liv? Det vet Allāh allena.

Nu hördes ett annat skrik, som fortfor och tilltog, och nu märktes en annan oro, som ^{lockna} fortfor och tilltog. Men det var icke den lilla flickans skrik och icke heller hennes oro, det var denna moders skrik, när hon såg döden, och hennes oro, när hon erfor förlusten av dottern. Ynglingarna och pojkarna tryggade sig till modern, men schejken förekom dem hos henne. I sin ängslan och förfäran talade hon

~~Osammanhängande ord, tårarna kvävde~~ osammanhängande ord, tårarna kvävde
 hennes röst, och utan avbrott slog hon sig ^{våldsamt} på kinderna, medan hennes man stod framför henne utan att kunna säga ett ord och tårarna flödade över honom. Grannkvinnorna och grannarna hörde detta skrik och skyndade dit, schejken begav sig till männen för att manligt och ståndaktigt mottaga deras tröst, och de unga männen och gossarna skingrade sig i hemmet, somliga voro hårdhärtade och lade sig att sova, andra voro veksinta och höllo sig vakna. Modern hade i sin ängslan och förfäran sin dotter kall och stel framför sig, hon klagade, klöste sig i ansiktet och slog sig för bröstet, omgiven av döttrarna och grannkvinnorna, som gjorde det samma, klagade, klöste sig i ansiktet och slog sig för bröstet, tills hela natten gått till ända.

Vilket rysligt ögonblick var det icke, här några män kommo, togo flickan och ^{honne} buret dit varifrån hon icke återvände! Det var offerdagen. Huset var iordningställt för festen, och offren voro färdiga. Vilken dag! Och vilka offer! Och vilket rysligt ögonblick, när schejken vid middagstiden kom hem igen efter att ha begravt sin dotter i jorden!

Från och med den dagen var sorgen ständig ^{denna} gäst i familjen. Endast några månader senare förlorade schejken sin äldrige fader och efter ytterligare några månader förlorade gossens moder sin orkeslösa moder. Man bar ständig sorgdräkt. Den ena sorgen följde på den andra, än våldsam, än stilla, tills det kom en ryslig dag, vars like familjen icke hade upplevat och som präglade dess liv med sorgens outplånliga stämpel, som kom båda ^{fö} föräldrarnas här att vittna och dömde denna moder att bära svarta kläder till sin sista dag,

att aldrig smaka någon glädje, att aldrig skratta utan att gråta efteråt, att aldrig sova förrän hon utgjutit ^{några} tårar, att aldrig vakna upp ur sömnen förrän hon utgjutit nya tårar, att aldrig smaka en frukt förrän hon bjudit de fattiga och barnen därav, att aldrig småle åt en fest eller uppleva en glädjedag utan att känna avsky och motvilja.

^{året var sommaren ryslig. Det}
 Det var den 21 augusti 1902. Det hade utbrutit kolera i Egypten, och den hade på det förskräckligaste hemsökt befolkningen. Den hade ödelagt både städer och

massor av I: 65

byar och utplånat hela familjer. ~~Master~~ hade åstadkommit ~~amuletter~~ och kvarlåtenskapsförteckningar, och undervisningsanstalterna och skolorna voro stängda. ~~Läkare~~ och vaktmästare vid hälsovården voro spridda i landet, och hade med sig sina instrument och sina tält, ^{de} där de sjuka kunde isoleras. ~~Skräcken~~ hade uppfyllt allas sinnen och bemäktigat sig deras hjärtan, ^{livet} hade förlorat ~~ett~~ sitt värde för människorna och varje familj talade om det som hade drabbat de andra och väntade att få sin lott av hemsökelsen. Gossens moder levde i ständig ~~oro~~ ^{fasa} och frågade sig själv tusen gånger om dagen, vem olyckan skulle träffa bland hennes söner och döttrar. Hon hade en adertonårig son, med fagert utseende och vinnande yttre, storsint och intelligent. Han var den ~~finnaste~~ ^{bäste} och intelligetaste i familjen, den finkänsligaste och uppriktigaste, den ömmaste mot modern, den hänsynsfullaste mot fadern och den vänligaste mot sina små bröder och systrar, och han var alltid glad. Han hade ^{us} förvärvat diplom som baccalaureat/ och blivit inskriven i den medicinska skolan och avvaktade sommarens slut för att fara till Kairo. När pesten utbröt, ^{slog han ihop} ~~satte han sig i förbindelse~~ med läkaren i staden, gjorde de honom sällskap och förklarade, att han skulle ^{praktisera} ~~utöva sitt yrke~~, tills det blev den 21 augusti.

(på kvällen)

Den dagen kom den unge mannen som vanligt leende, språkade vänligt med sin moder, skämtade och lugnade hennes farnågor och sade: I dag har staden icke ~~blivit~~ ^{haft} ~~hemsökt~~ mer än tjugu ^{fall} ~~gångar~~ och farsotens framfart har börjat stanna av. Men ändoc klagade han över något slags yrsel. Sedan gick han till fadern, slog sig ned hos ^{och} honom, språkade med honom som vanligt, ^{sökte sedan} sökte sedan upp sina kamrater och gjorde dem sällskap till ett ställe dit han varje dag gick vid stranden av Ibrahimjekanalen. Vid nattens inbrott kom han tillbaka och tillbragte en stund under skratt och skämt med sina bröder. Denna natt påstod han för husfolket allesammans, att det var nyttigt mot kolera att ^{äta} ~~förtära~~ en lök. Han åt också lök och befalldes sina ~~bröder~~ ^{äta} både stora och små, att ~~äta~~ äta sådan. Han sökte även övertyga sina föräldrar härom, men lyckades ej.

Vid midnatt var hela huset tyst, försänkt i djup sömn, både stora och små och husdjuren också. Men plötsligt trängde ett besynnerligt skrik igenom denna lugna atmosfär och alla människor vaknade. Schejken och hans hustru ropade sin son vid namn i den långa korridoren som endast hade himmelen till tak, de unga männen kommo skyndsamt springande från sina bäddar dit, varifrån ljudet kom, och gossarna sutto och gnuggade sig i ögonen och sökte ängsligt taga reda på varifrån ljudet kom och vad denna besynnerliga rörelse betydde.

Allt detta kom från det ljud den unge mannen åstadkom när han försökte kräkas. Han hade redan en eller ett par timmar hållit på att försöka komma ut ur sitt rum på täspetsarna för att begiva sig till avträdet och kräkas och ansträngt sig för att icke väcka någon människa, tills sjukdomen uppnådde högsta stadiet, så att han icke förmådde behärska sig själv och icke kunde kräkas anständigt. Föräldrarna hörde dessa krystningar och blevo förskräckta, och de andra i huset också.

Den unge mannen hade således blivit smittad, pesten hade hittat vägen till huset, och modern hade fått veta, vem bland hennes söner olyckan skulle drabba. Men denna natt var schejken verkligen beundransvärd. Han var allvarlig och sansad, ehuru orolig, men han behärskade sig själv, i hans röst fanns någonting, visade, att han träffats i hjärtat men ändå var ståndaktig och redo att uthärda olyckan. Han hjälpte sin son in i hans rum och befallde, att man skulle isolera honom från de andra bröderna, skyndade ut och tillkallade några grannar, och det dröjde blott en timme tills han kom tillbaka och hade läkaren med sig.

Under tiden vårdade den unge mannens moder sin son, orolig, men ståndaktig och förtröstansfull, tills kräkningarna släppte efter och hon gick ut i korridoren, lyfte händerna och ansiktet mot himmeln och fördjupade sig i bön och åkallan. När hon hörde krystningarna av kräkningarna, skyndade hon in till sin son, stödde honom mot sitt bröst och höll hans huvud mellan händerna, medan hon utan avbrott fortsatte sin åkallan och sitt bönfällande.

Hon kunde emellertid icke isolera den sjuke från ^{gossarna} ~~gossarna~~ och de unga männen, utan ^{I:67}
de fyllde hela rummet och stodo mållösa omkring honom, medan han skämtade med moder ^{en}
så ofta kräkningarna släppte efter, och gycklade med sina små bröder tills läkaren ^{be}
kom, gav sina recept och meddelade sina ordinationer och avlägsnade sig med det ~~be~~
sked, att han skulle komma igen på morgonen. Den unge mannens moder stannade kvar i
sonens rum, och schejken satte sig tyst i närheten utan att bönfälla eller bedja
och utan att svara någon, som ville tala med honom.

Slutligen blev det morgon, och den unge mannen började klaga över smärtor i benen.
Hans systrar kommo och frotterade honom på benen, men han klagade, den ena gången
högljutt, den andra under försök att dölja sina smärtor. Kräkningarna ansträngde ho-
nom och pinade på samma gång hans föräldrar. Hela familjen tillbragte en morgon,
vars måje den aldrig någonsin hade upplevat, en tyst och mörk morgon, som förde
med sig något hemskt och fasaväckande. Utomhus trängdes man med män, som kommo på
besök till schejken för att trösta honom, och inomhus trängdes man med kvinnor, som
kommo på besök till den unge mannens moder för att trösta henne. Men schejken och
hans hustru voro för upptagna för att ägna de ena eller de andra någon uppmärksam-
het, och läkaren infann sig den ena gången efter den andra. Den unge mannen hade ~~en~~
bett, att man skulle telegrafera till hans broder, azhariten i Kairo och hans far ~~en~~
broder längst upp i provinsen och bad gång på gång att få se på klockan, liksom om
han ville skynda på tiden och vore rädd för att dö utan att träffa sin unge broder
och sin farbroder schejken. Vilken ryslig stund var icke den tredje timmen på tors-
dagen den 21 augusti 19102

Läkaren lämnade rummet efter att ha uppgivit allt hopp, men han måtte i hemlighet
ha anförtrött ett par av schejkens närmaste vänner, att den unge mannen låg för
döden. De kommo nämligen och stego in i rummet, där han hade sin moder hos sig, och
denna dag var det första gången i hennes liv som hon visade sig för män.

Sedan kommer 67 J

I: 67A

Den unge mannen vred sig i sin bädd, reste sig upp och kastade sig ned, satte sig upp, frågade efter klockan och försökte att kråkas. Modern satt stum, de båda männen ville trösta honom, och han svarade: "Jag är väl icke för mer än profeten. Har icke han dött?" Så ropade han på fadern och ville trösta honom, men schejken

68

svarade honom icke. Så reste han på sig ^{och} kastade sig ned, den ena gången i sängen, den andra utanför, medan vår vän satt hopkrupen i en vrå av rummet i stum förtvivlan och häpnad. Sorgen hade slitit hans hjärta i stycken.

Sedan kastade den unge mannen sig ned i bädden och kunde icke längre röra sig. Han började jämra sig, upphörde emellanåt därmed, och så småningom dog jämmern ⁵ bort. Gossen kan sannerligen glömma vad som helst, innan han glömmet denna sista jämmer, så ömklig, svag och långvarig. ^{Därefter} Sedan tystnade han, och i detta ögonblick steg hans moder upp. Hennes tålmod var slut, ~~och~~ styrkan svek henne, hon kunde knappt stå, förrän hon föll omkull eller nära på föll omkull. De båda männen stödde henne, hon behärskade sig, gick tyst ut ur rummet och försökte hålla sig lugn, tills hon steg över tröskeln och ~~ur~~ ur hennes bröst framträngde en klagan, som gossen aldrig kunde minnas utan att hans hjärta sönderslet ^f för hennes skull. Så blev den unge mannen något orolig och det kom över honom en skälvning, som åtföljdes av dödens tystnad. Då stego de båda männen fram, togo hand om honom, bundo om honom, lade en duk över hans ansikte och gingo ut till schejken. Sedan erinrade de sig, att gossen satt hopkrupen i en vrå i rummet, den ene av dem vände om, ^{(tag} fattade ⁾ i gossen, som var alldeles förbryllad, ledde honom ~~till~~ till hans plats bland de andra och satte ned honom alldeles som man sätter ned vad som helst.

Det dröjde icke mer än en timme eller så förrän den unge mannen var färdig att begravas och männen buro ut honom på skuldrorna.

Grymma öde! De hade knappt kommit fram till porten med honom, förrän den förste som mötte bären var farbrodern schejken, för vars skull den unge mannen hade velat låta döden vänta några minuter, så att han skulle få se honom.

Från och med denna dag slog sig den djupa sorgen ned i detta hus, och alla yttringar av jubel och glädje måste ungdomen och barnen undvika vid vilket tillfälle som helst.

Från och med denna dag vände sig schejken att aldrig slå sig ned vid lunchen eller aftonmåltiden utan att minnas sin son och begråta honom entimme eller så medan modern framför honom hjälpte honom att gråta och sönerna och döttrarna sökte trösta föräldrarna utan att lyckas, så att allesammans blevo gråtfärdiga.

Från och med denna dag vände sig denna familj att tid efter annan fara över Nilen till de dödas viloplats, ehuru den förut hade klandrat dem, som besökte de dö

Från och med denna dag undergick vår gosses sinnesriktning en fullständig förändring. Han lärde sig verkligen känna Allah och bemödade sig ^{om} att på alla möjliga sätt närma sig honom, den ena gången genom allmosa, den andra genom bön och den tredje genom koranläsning. Allah är hans vittne, att det som förmådde honom härtill varken var fruktan eller ~~ängslan~~ ^{medlidande} eller kärleken till livet, men han

visste, att hans broder hade varit lärjunge i skolorna och varit försumlig i uppfyllandet av de religiösa plikterna och gossen gjorde vad han kunde i fråga om olika slags andaktsövningar, emedan han ville gottgöra ^{många av sin broders förtjän}

^{målsor.} Han hade varit i adertonårs åldern och gossen hade hört av schejkerna, att bön och och fasta ålago den som fyllt femton år, och räknat ut, att brodern var skyldig Allah fasta och bön för hela tre år. Därför ålade han sig själv att bedja de fem bönerna två gånger för varje dag, den ena gången för honom själv och den andra för

brodern och att fasta två månader om året, en månad för honom själv och en för brodern, att hemlighålla detta för alla ^{sina anhöriga} ~~ännor~~ och betrakta det som ett ^{privat} ~~särskilt~~ avtal mellan honom och Allah ^{och} att låta den fattige eller faderlöse få smaka ^{på}

^{tog sin lott därav. Och} all mat eller frukt, som kom i hans hand, förrän han själv ^{de} ~~hade fått~~ Allahs vittne till att gossen flera månader uppfyllde denna förbindelse, och han ändrade icke detta levnadssätt förrän han kom till Azhar.

19.

I: 71

"Den här gången skall du få resa till Kairo med din broder och bli student. Du skall få ägna dig åt vetenskapliga studier, och jag hoppas få leva, ^{sa länge, att} jag får se dig ^{in broder} som kadi och dig ^{själv} som en lärd i Azhar, sittande vid en pelare med en vidsträckt krets långt bortifrån omkring dig."

Så ^{sade} ~~talade~~ schejken en höstkväll år 1902 till denne sin son, och han hörde ~~den~~ dessa ~~ord~~ ord, men han varken trodde eller betvivlade dem, utan föredrog att vänta, tills tiden bekräftade eller vederlade dem för honom. Huru ofta hade icke hade hans fader ^{för} fört ett liknande tal, och huru ofta hade icke hans broder azhariten givit honom ett liknande löfte! Och sedan hade azhariten rest till Kairo och gossen fått stanna i staden, vandrande mellan hemmet, skolan, rådhuset ^{domstolen} och schejker-nas sammankomster.!

Det verkliga förhållandet var, att han icke förstod, varför han skulle tro på faderns löfte detta år. Han hade en dag talat om för gossen, att han skulle få resa om några dagar. Så ~~blev det torsdag~~ blev det torsdag, och gossen såg sig verkligen resfärdig, han såg sig sitta på stationen, innan solen hade gått upp, han såg sig sitta ~~på~~ på huk, hängande huvudet, ledsen och ~~sorgsen~~ sorgsen. Han hörde ~~sin~~ ~~älska~~

Från och med denna dag lärde sig gossen att vaka om natten. Huru ofta tillbragte han icke hela mörka natten med att grubbla över sin broder eller läsa kapitlet Den rena bekännelsen tusen gånger och låta brodern få lönen för allt detta! Eller också författade han verser av samma slag som de som han läste i historieböckerna och där skildrade han sin sorg och smärta över förlusten av brodern och vinnlade sig om att aldrig sluta någon dikt utan att mot slutet tillägga en bön för profeten och skänka sin broder lönen för denna dikt.

Ja, från och med denna dag lärde gossen känna oroliga drömmar. Broderns sjukdom kom för honom varje natt, och detta tillstånd fortfor i årtal. Sedan gjorde sig åldern gällande, och Azhar utövade sitt inflytande på honom. Broderns sjukdom började gång på gång komma för honom, han blev yngling och man. Levnadsförhållandena förändrade honom, men han förblev denne sin broder trogen. Han mindes honom och drömde om honom minst en gång i veckan.

Bröderna och systrarna tröstade sig över denne unge man, och man glömde honom bland vännerna och kamraterna. Minnet av honom började mera sällan dyka upp för hans fader schejken, men två personer minnas honom alltjämt och skola alltid minnas honom, när natten kommer, nämligen modern och denne gosse.

I: 71

nuru hans äldsta broder vänligt förebrådde honom och sade: "Häng inte huvudet så där! Och tag inte på dig en så ledsam min, att du gör din broder ledsen!" Han hörde också, huru fadern i all vänskaplighet uppmuntrade honom och sade: "Varför är du så ledsen? Är du inte karl? Kan du inte skiljas från mamma? Eller vill du leka? Har du inte fått leka länge nog?" Allän är hans vittne, att han icke sörjde över att skiljas från modern och icke heller över att ej få leka längre. Han tänkte blott på honom som slumrade där borta på andra sidan Nilen. Han tänkte på honom och han tänkte på att han ofta hade grubblat över att han skulle vara tillsammans med dem båda i Kairo, när han bleve elev vid medicinska högskolan i Kairo. Han tänkte på allt det och blev sorgsen, men sade ingenting och visade ingen sorg, utan ansträngde sig att småle, ~~han~~ ^{man} om han hade givit fritt lopp åt sin naturliga önskan, så hade han gråtit och narrat både fadern och de båda bröderna omkring sig att gråta.

Tåget gick, timmarna förflöto, och vår vän såg sig i Kairo i en hop studenter, som kommo emot hans broder, hälsade på honom och smakade på den mat, som han hade fört med sig åt dem.

Dagen tog slut, det blev fredag, och gossen såg sig i Azhar till bön, han hörde predikanten, en schejk med tjock och hög röst med tjocka R och K utan någon annan skillnad mellan honom och predikanten i staden. Predikan var detsamma som han van att få höra i staden, texten var den samma, framställningen densamma och bönen varken längre eller kortare än i staden.

Så återvände gossen hem eller rättare till sin broders kammare, i viss mån besviken i sina förväntningar. Brodern frågade honom: "Vad tyckte du om koranläsningen och lektionen om läsarterna?" Gossen svarade: "Något sådant behöver jag icke. Koranläsningen kan jag och läsarterna behöver jag icke. Har du studerat läsarterna. Är det icke nog, att jag är lik dig? Jag önskar blott studera vetenskapen. Jag vill lära mig juridik, grammatik, logik och dogmatik."

"Det räcker för dig", svarade brodern, "det är tillräckligt, om du lär dig juridik och grammatik i år."

Så blev det lördag. Gossen väknade i gryning~~en~~ och förrättade tvagning och bön, brodern steg upp, förrättade också tvagning och bön och sade sedan: "Nu skall du följa mig till den och den moskén och bevista en föreläsning som icke är avsedd för dig, utan endast för mig. Och när vi slutat den följer jag med dig till Azhar. Jag har skaffat dig en schejk bland mina vänner som du kan gå till för att lära dig de första grunderna av vetenskapen av honom." "Vad är det för föreläsning som jag skall bevista?" frågade gossen. "Det är en föreläsning i juridik, nämligen Ibn Abidin över Ed durr el muchtar" svarade brodern skrattande, och när han sade detta, fyllde han hela munnen därmed. "Vad är det för schejk?" frågade gossen. "Det är schejk..." svarade brodern, och den schejkens namn hade gossen hört tusen och en gånger. Hans fader hade nämligen nämnt hans namn och berömt sig av att han lärt känna honom, när han var kadi i provinsen. Modern nämnde också detta namn och talade om att hon hade gjort hans hustrus bekantskap som flicka, han hade fått en obildad kvinna, som försökte tillägna sig stadsbornas skick, men icke i något avseende liknade dem. Gossens fader frågade sin son azhariten, så ofta han kom tillbaka från Kairo, om schejken, hans föreläsningar och elevernas antal, och sonen berättade om schejken, hans höga rang vid domstolen och åhörarkretsen, som räknades i hundratal. Fadern yrkade enträget, att azhariten skulle läsa på samma sätt som schejken, den unge mannen försökte efterlikna honom och fadern skrattade av beundran och högaktning. "Känner schejken igen dig?" frågade han sin son. "Varför skulle ha inte det?" svarade den unge mannen, "då jag och mina vänner höra till hans speciellaste och mest framstående elever? Vi bevista hans offentliga föreläsningar och sedan en privat föreläsning i hans hem, och många gånger frukostera vi för att sedan arbeta med honom bland hans många böcker, som han författar." Sedan fördjupade han sig i en skildring av schejkens hus, mottagningsrum och bibliotek, och fadern hörde på med beundran, och när han träffade sina vänner, berättade han övermodig och stolt vad han hade hört av sin son.

I: 74

Gossen var nu bekant med schejken och kände sig lycklig, när han infann sig i åhörarkretsen och fick höra på. Huru belåten var han icke, när han tog av sig skorna vid moskéns port och gick över golvmattan, sedan över marmorn och slutligen över den fina mattan, som var utbredd över moskén! Och huru lycklig kände han sig icke, när han intog sin plats i åhörarkretsen på denna matta bredvid marmorpejlaren! Han vidrörde den och tyckte om den, därför att den var så jämn och fin och grubblade länge över faderns ord: "Jag hoppas få leva så länge att jag får se din broder som kadi och dig själv vid en pelare i Azhar." Medan han grubblade häröver och önskade få vidröra pelarna i Azhar för att få veta, om de voro likadana som pelarna i denna moské hördes ett egendomligt mumlande från studenterna omkring, han märkte att det avtog och sedan plötsligt upphörde. Så vidrörde brodern honom med handen och yttrade lågmält: "Schejken har kommit." Nu koncentrerade sig gossens hel person i öronen, och han lyssnade. Vad fick han höra? Han hörde en lågmält, allvarlig, sansad röst, som präglades av någonting, kanske ~~annan~~ högmod eller snarare höghet eller kanske någonting vad som helst, men det var någonting främmande, som gossen icke tyckte om, och det förgick några minuter, under vilka han icke urskilde ett ord av ~~dem~~ vad schejken sade, tills hans öron vände sig vid schejkens röst och ekot i rummet och han kunde höra, urskilja och förstå. Efteråt svor han för mig att han alltsedan den dagen föraktade vetenskapen. Han hörde schejken säga: "Om han sade till henne anti talak eller anti zalam eller anti talal eller anti talat, så skulle skilsmässan äga rum, och det spelade ingen roll huru ordet förvrängdes. Detta uttalade han sjungande, mässande med en röst som icke var fri från rosslingar, ehuru vederbörande yvdes över att han uttalade det behagligt, och sedan avslutade han detta sjungande med följande ord, som han upprepade under hela föreläsningen: Fahimun ja ada . Gossen började fråga sig själv om el ada vad det kunde vara tills han kom hem från föreläsningen och frågade brodern: "Vad betyder el ada ?" Brodern brast ut i ett gapskratt och svarade: El ada betyder el djada i schejkens dialekt.

Sedan följde han med honom till Azhar och föreställde honom för hans lärare, som undervisade honom i juridikens och grammatikens principer under ett helt år.

20.

Min dotter! Du är oskyldig, renhjärtad och uppriktig. Du går på ditt nionde år, i en ålder, då barnen beundra sina fäder och mödrar och taga dem till sina högsta ideal i livet, vandra i deras fotspår i både ord och gärning och sträva efter att i allo likna dem, äro stolta över dem, när de tala med sina lekkamrater, ^{och} föreställa sig, att de ~~var~~ i sin barndom ha varit de högsta ideal, lämpliga att bli vackra föredömen och värdiga förebilder.

Är det icke som jag säger? Tycker du icke, att din fader är den bäste och ädlaste man? Tycker du icke, att han också har varit det bästa och snällaste barn? Är du icke övertygad, att han levde som du eller ännu bättre än du? Vill du icke nu leva som din fader, när han var på det åttonde året? Och ändock slösar din fader med kraft, som han äger och som han icke äger och åtager sig arbete, som han kan och som han icke kan för att förskona dig från ^{sitt} ~~hans~~ liv, när han var barn.

Min dotter! Jag kände honom i detta stadium av hans liv. Och om jag talade om för dig hur han hade det på den tiden, skulle jag vederlägga många av dina föreställningar, gäcka många av dina förhoppningar och öppna en av sorgens portar till ditt oskyldiga hjärta och rena sinne. Men det vore synd att öppna den, medan du befinner dig i detta ljuvliga stadium av livet. Men jag skall icke tala om för dig, huru din fader hade det i detta stadium. Jag skall icke tala om någonting härom för dig, förrän du blir litet äldre, så att du kan läsa, förstå och döma själv. Då skall du kunna förstå att din fader verkligen älskat dig och verkligen bemödat sig att göra dig lycklig och till en del lyckats förskona dig från ~~sin~~ sin barndom och ungdom.

Ja, min dotter! Jag kände din fader i detta stadium av hans liv. Och jag vet, att det bor mildhet och ömhet i ditt hjärta, men jag fruktar, att medlidandet skulle överväldiga dig och ömheten få överhand över dig och att du skulle utbrista i tårar,

om jag talade om för dig vad jag vet om din faders förhållanden på den tiden.

Jag har en dag sett dig sitta i din faders sköte, medan han berättade ~~historien~~ historien om kung Oidipus för dig, då han gick bort från sitt slott, sedan han utstuckit sina ögon, utan att veta vart han gick, men hans dotter Antigone kom och ~~väglede~~ väglede honom och hjälpte ~~honom~~ honom till rätta. Jag såg dig den dagen, huru du med förtjusning lyssnade till denna berättelse ända från början, men sedan började din hy så småningom skifta färg och din klara panna mulnade helt sakta. Det slutade så, att du blev gråtfärdig och överhopade din fader med kyssar och smekningar; så kom din moder och tog dig från hans armar och lämnade dig icke förrän din oro lugnade sig. Både din moder och din fader och jag också förstodo, att du grät, därför att du fann konung Oidipus lika blind som din fader utan synförmåga och oförmögen att vägleda sig själv, så att du grät över din fader lika mycket som du grät över Oidipus.

Ja, jag vet att du äger barnens skämtsamhet och deras lust att leka och skratta och även något av deras hårdhet och om jag talade om för dig, min dotter, huru din ~~fader~~ fader hade det under en viss period av sin ungdom, fruktar jag, att du hänsynslöst och lättsinnigt skulle skratta åt honom, och jag vill icke att ett barn skall skratta åt sin fader och icke heller ~~göra~~ göra narr av honom eller vara hård emot honom. Jag kände likväl din fader under ett visst stadium av hans liv, det kan jag tala om för dig utan att framkalla någon sorg i ditt sinne och utan att narra dig att skratta eller gyckla.

Jag kände honom, då han var tretton år gammal och skickades till Kairo för att bevista vetenskapliga föreläsningar vid Azhar. På den tiden var han verkligen en allvarlig och arbetsam gosse. Han var mager, hade blek hy, såg slarvig ut och föreföll snarare fattig än rik. Han väckte uppseende genom sin smutsiga kapp, sin mössa, där den vita färgen övergått till kolsvart, sin skjorta, som stack fram under kappan och hade antagit olika färger till följd av den myckna mat som han spillt på den, och sina utslitna och lappade skor. Han väckte uppseende genom allt

detta, men man log emot honom, när man såg honom trots sitt torftiga yttre och ^{J: 72} sina
blinda ögon med öppet ansikte och leende mun skynda till Azhar med sin ledare. Han
gick ej med ojämna steg och vacklade ej i sin gång, och i hans ansikte syntes ej hel-
ler den dunkelhet, som vanligen skymmer de blindas ansikten.

Han väckte visserligen uppseende, men man smålog mot honom och betraktade honom med
ett visst välbehag, när man såg, huru han i kretsen av åhörare uppmärksamt lyssnade
till schejken och småleende tillägnade sig hans ord utan att bliva otålig eller ner-
vös eller visa någon lust att leka, medan gossarna omkring honom lekte eller sträck-
te ut halsen för att se på.

Jag kände honom på den tiden, min dotter! Huru ~~skulle~~ skulle jag icke önska att du
kände honom lika väl som jag! Då skulle du märka skillnaden mellan dig och honom.
Men vad betyder detta för dig, då du är endast nio år gammal och ser hela livet ljuv-
ligt och klart?

Jag visste, att han tillbragte dagar, veckor, månader, år utan att förtära mer än
en enda rätt. Han fick sin portion därav på morgonen och sin portion på ~~kvällen~~ kvällen
utan att klaga eller bli nervös, utan att tvinga sig till tålmod eller tänka på att
hans situation var beklagansvärd. Och om du, min dotter, en dag skulle få en liten
portion av denna rätt, så skulle din moder tycka synd om dig, bjuda dig ett glas mi-
neralvatten och sörja för att läkaren hämtades.

Din fader fick härda ut hela veckan, hela månaden utan att få något annat att leva
av än Azharbröd. Stackars azhariter, som få Azharbröd! Där hitta de sannerligen
flera slags halm, flera sorters småsten och flera arter av insekter.

Han fick härda ut veckan, månaden, ja, flera månader utan att få doppa bröd i någon-
ting annat än svart honung, Men du vet icke vad svart honung är, och det är bäst
för dig att du icke vet det.

Så levde din fader arbetande och småleende åt livet ^{och} och studierna under försakelser
utan att ens veta av några försakelser, förrän året var slut och han återvände till
sina föräldrar. De kommo emot honom och frågade, hur han åt och hur han levde. Då

I: 78
började han duka upp några osanningar för dem alldeles som han plägar duka upp historier för dig och skildrade för dem ett liv, som helt och hållet bestod i yppighet och njutning. Det som förmådde honom till denna osanning var icke någon benägenhet för osanning, han ~~var~~ ^{blev} vänlig mot dessa båda gamla och ville icke tala om för dem vilken försakelse han måste underkasta sig, han var även vänlig mot sin broder azhariten och ville icke att hans föräldrar skulle få veta att han lade beslag på litet mjölk för honom. Sådant var din faders liv i trettonårs åldern.

Och om du frågar mig, huru han har kommit till den position, där han nu befinner sig och huru hans person har kunnat bli välvilligt mottagen utan att väcka upprörelse eller ådraga honom ringaktning, huru han kunnat bereda dig och din broder ett så behagligt liv som I nu fören och huru han kunnat hos så många väcka ^v afund, hat och illvilja och hos andra sympati, uppskattning och uppmuntran, om du frågar mig, huru han från en sådan situation kommit till den nuvarande, så kan jag icke svara dig. Det finns blott en annan person som kan svara. Fråga honom, så talar han om det för dig!

Känner du honom? Se på honom! Det är denna ängel, som står här, som böjer sig över din bädd, när du lägger dig om kvällen för att taga emot natten i lugn och behaglig sömn, och som böjer sig över din bädd, när du vaknar om morgonen för att taga emot dagen med glädje och fröjd. Har du icke denna ängel att tacka för nattens lugn och dagens glädje?

Min dotter! Denna ängel har vakat över din fader och skänkt honom fröjd i stället för sorg, hopp i stället för förtvivlan, rikedom i stället för fattigdom och lycka och frid i stället för vedermöda.

Din faders skuld till denna ängel är lika stor som din, Min dotter! Mån I båda hjälpas åt att betala denna skuld! Men I kunnen icke uppfylla ens en del av Eder önskan.

DAGARNA

[del 2]

Han tillbragte två eller tre veckor i Kairo utan att märka något annat än att han hade övergivit landet och förflyttats till huvudstaden för att stanna där en längre tid och ägna sig åt olika vetenskapliga studier på föreläsningarna i Azhar. och ~~framlevde~~ tillbragte dagen i ett av de tre utvecklingsstadier, som existerade i hans fantasi men icke i verkligheten.

Han bodde i ett besynnerligt hus, och vägen, som ledde dit, var också besynnerlig. När han kom tillbaka från Azhar, vek han av till höger och gick in genom en ~~port~~ ^{håla} port, som var öppen om dagen, men stängd om natten; i mitten hade den ett trångt hål, som var öppet, sedan aftonbönen förrättats. När han passerade denna port, märkte han till höger en ljum fläkt, som slog emot högra sidan av ansiktet, och en svag rök, som kittlade honom i näsan, och till vänster ett besynnerligt ljud, som trängde fram till hans öron och gjorde ett angenämt intryck på honom.

Detta ljud hade han hört flera dagar, då han morgon och kväll kom tillbaka från Azhar. Han lyssnade därpå, visste icke vad det var och generade sig för att fråga ^{därom} Men sedan erfor han genom något yttrande, ~~att~~ ^{i förbigående} att det var bubblandet från en vattenpipa, som röktes av någon köpman och tillhandahölls av ägaren till kaféet, ^{var} från den ljumma fläkten och den fina röken kom. När han ~~log~~ ^{tagit} några steg framåt och passerat ett fuktigt övertäckt rum, där det var omöjligt att stå till följd av det myckna vatten, som kaféägaren spillt ut, kom han till en öppen passage, men den var trång och smutsig, och från den kom det besynnerliga ~~komplicerade~~ ^{tydliga} dunster ångor, som vår vän knappt kunde identifiera. Vid gryningen och nattens inbrott voro de måttligt obehagliga, men när dagen framskred och solhettan tilltog, blevo de ~~outhärdliga~~ ^{intensiva} och olidliga.

Vår vän gick ~~rakt~~ ^{rakt} fram i denna trånga passage, men vägen var sällan rak; ofta vek ~~han~~ hans vän av med honom till höger eller vänster för att akta på det ena eller andra stället, ^{sådan} honom för något hinder, som stod ~~vägen för~~ ^{vägen för} Da fortsatte han sin färd enligt anvisningen, styrde kosan till någon byggnad på högra eller vänstra sidan, tills han passerat hindret, återupptog färden i samma riktning som han

borjat

II:2

med små oroliga steg. De obehagliga dunsterna stucko honom i näsan, orediga, skrikiga lätenplågade öronen, de stego ned uppifrån och stego upp nedifrån, kommo från både höger och vänster och stötte ihop i luften, och det var, som om de hade slagit sig tillsammans och bildat ett tunt moln med det ena lagret ovanpå det andra över gossens huvud.

Dessa läten voro högst olika, skrik från kvinnor, som kivades, rop från män, som kallade på varandra ~~skrek~~ eller språkade med varandra i vänlighet, slammer från bördor, som sattes ned eller lyftes upp, vattenförsäljarens sång, när han bjöd ut sin vara, formannens hojtande, när han ~~steg på~~ ^{till} sin åsna eller mulåsna eller häst ~~gnisslande vagnhjul~~ ^{gnisslande vagnhjul} ~~hjulrot från vagnen, när hjulen gnisslade,~~ och stundom stördes detta virrvarr av olika läten av ^{en} åsnans skriande eller ^{en} hästs gnäggande.

Vår vän gick ~~vann~~ tankspridd bland all detta, han var likgiltig eller nästan ~~likgiltig~~ likgiltig för alltsammans, tills han kom till en viss punkt på vägen och fick höra några ~~olika~~ ^{otydliga} ord, som kommo från en dörr ~~öppen~~ ^{öppen} på vänstra sidan, och förstod, att han måste vika av ett eller två steg till vänster för att stiga upp på den trappa, som ledde till hans bostad. Det var en vanlig trappa, varken för bred eller för smal, och trappstegen voro av sten. Men man hade gått så mycket upp och ned på den och icke brytt sig om att tvätta eller sopa, så att det hade bildats ett tjockt lager av smuts, som hade bakat ihop sig med den ena högen ovan på den andra, tills stenen hade blivit alldeles osynlig och man, vare sig man gick upp eller ned, tyckte, att man steg på en trappa av ^{gyltja} ~~sten~~.

Fastän gossen tyckte om att räkna trappstegen, när han steg upp eller ned för en trappa och stannade så länge ~~Allah ville att han skulle stanna~~ på denna plats och steg upp och ned för denna trappa så många gånger ~~Allah ville, att han skulle stiga upp och ned,~~ föll det honom aldrig in att räkna trappstegen i denna trappa. Sedan han använt den två eller tre gånger, visste han, att han när han steg upp, måste vika av litet till vänster för att kunna ^{stiga vidare} ~~fortsätta uppstigningen~~ och lämna

II:3

en öppning till höger, i vilken han aldrig inträdde, ehuru han visste, att den förde till första våningen i detta hus, där han bodde i långa år.

Till höger lämnade han således ingången till denna våning, där inga studenter bodde. Där bodde sämre folk, hantverkare och köpmän. Han steg upp, tills han kom till den andra våningen. Han ^{hade} ^{kommit} ~~kom~~ knappt ^{dit}, förrän hans tröttasinne fann vederkvick i denna friska luff^t, som tillät honom att andas ut, sedan han varit nära att kvävas i den smutsiga trappan. Där fick han höra en papegoja skrika utan avbrott, liksom om hon ^{hade} ~~velat~~ för alla människor intyga, att hennes persiska husbonde var en tyrann, som höll henne inspärrad i ~~en~~ ^{denna} avskyvärd bur för att i morgon eller dagen därpå sälja henne åt någon annan, som också skulle hålla henne inspärrad i en ^{avsky-} ~~avsky-~~ värd bur, tills han gjorde sig av med henne, fick ^{konbetalt} ~~betalt~~ och köpte en efterträderska i stället som finge leva i samma fängelse, skrika ut sina förbannelser och vänta sig samma öde som ~~kamratten~~ ^{denna} företräderskan, nämligen att gå ur hand i hand, ur ~~bur~~ i bur, medan hennes ^{klagande} ~~klagande~~ klagolåt, ljud från den ena platsen till den andra.

sin människors förkastelse

När vår vän steg uppför trappan, kände han den friska luften i ansiktet, och papegojans skrän förmådde honom att vika av till höger. Han gjorde så, gick genom en trång korridor, passerade förbi två rum, där det bodde två perser, av vilka den ene var ung, medan den andre uppnått medelåldern. Den ene var ohyfsad, grov och ^{stiligånglig} ~~otänlig~~, den andre blid, förbindlig och tillmötesgående.

Sedan kom gossen upp till sitt rum. Han steg in i en kammare, som liknade en ~~hall~~ hall, där det fanns husgerådsartiklar. Den förde till en annan kammare, som var stor, men oregelbunden och där det fanns utrymme för intellektuella intressen. Den användes på samma gång som sovr^{um}, matsal, konversationssalong, ^{för dagen och för natten} ~~sällskapsrum~~ och läsr^{um}. Där fanns det böcker, och där fanns det tekök och brödkakor. I denna kammare hade gossen sin särskilda, bestämda plats liksom i varje annan, där han bodde eller ^{ofta} där han ~~infann~~ sig. Han hade sin plats till vänster, när man kom

kom in i kammaren När han gått ett eller ett par steg, fann han en matta utbredd ^{II: 4}
på golvet och ~~ö-~~ ^{ovanpå} den en annan, gammal, men fullt användbar. Här satt han om dag-
gen, och här sov han om natten / med en kudde, som han lade huvudet på, och en filt
som han svepte in sig i. Mitt ^{honom i denna kammare} ~~emot~~ hade brodern schejken sin plats, som var något
högre än hans egen. Han hade en matta utbredd på golvet och över den en annan, som
var lagom, sedan en filt och ovanpå den lång och bred bomullsmadrass. Slutligen
breddes ett sängtäck över alltsammans. / På denna madrass satt brodern schejken och
tillsammans med honom hans vänner, men de lutade icke ryggen mot väggen, som gos-
sen gjorde, utan mot kuddar, som uppstaplades ovanpå / madrassen, och när det blev
natt, förvandlades denna sittplats till en bädd, på vilken broder ^{n.s} / schejken sov.

2.
Något mera erfor icke gossen, om sin närmaste omgivning. Hans andra utvecklings-
lingsstadium bestod i det oroliga livet på vägen mellan denna omgivning och Azhar
Han gick ut genom den övertäckta passagen och kände ^{hettan} ~~värmen~~ från kaféet i vänstra
sidan av ansiktet och hörde vattenpipans bubblande med högra örat. Så kom han fram
till en butik, som spelade en viktig roll i hans liv, Elhaggs butik, som försåg ^{Firuz} /
grannskapet med dess mesta livsförnödenheter. På morgonen sålde han kokta bönor,
och hos honom liksom hos andra voro börnorna av olika slag. Han berömde sig av sin
tillagning och tog bra betalt, han sålde börnorna råa, i olja på olika sätt, i fett ^{tillagade} /
i smör och tillade ^{i mån av} ~~efter~~ behov andra slags specerier, som retade och piggade upp
smaken. Studenterna gingo så långt, när de smakade därpå, att de extravagerade, och
sedan blevo de för slöa för morgonföreläsningarna och somnade av vid middagsföre-
läsningen. / När det blev kväll, sålde Elhagg Firuz matvaror åt grannskapet, ost,
oliver, mjöl och honung, åt kräsliga kunder sålde han ofta dosor med tonfisk och
sardiner, och ^{(när natten inbröt} ~~och~~ åt somliga ofta även artiklar, som icke hade något namn och
icke användes till mat, utan ^{Endast} ~~efterfrågades~~ under viskningar och hade ^{en} / strykande ~~ät-~~
gång.

Gossen hörde dessa viskningar och förstod dem ibland, men i de flesta fall voro de obegripliga för honom, tills tiden gick och det kom en dag, då ~~han~~ ^{gossen} blev ~~ett~~ ^{grypling} och lyckades genomskåda ~~desse~~ ^{n/ och charlatanerna.} hemlighetsmakare, ~~som talade i gatan.~~ Han lärde sig en del, och han måste i många fall ändra sina ^{m/} ~~odömen~~ och sin uppskattning av både människor och ting.

Elhagg Firuz var ~~männ~~ en lång, kolsvart, tystlåten man. När han talade, uttryckte han sig knappast tydligt, utan ansträngde tungan med de arabiska orden på ett besynnerligt sätt, som gjorde ett outplånligt intryck på gossen. Han kunde aldrig berättelsen om Zijad och hans lärjunge i läsa Elbajan watabjin utan att tänka på Elhagg Firuz. När Zijad ville, att lärjungen skulle säga: "Vi har fått en vildåsna", ~~ändrade~~ ⁷² han i båda orden till H Zijad tillrättavisade honom härför och sade: "Drumme! Säg: Vi har fått en åsna." Och när lärjungen sade detta, ändrade ^{han c} ~~han~~ till [?]. Zijad blev förargad och lät honom vända om till vildåsnan.

I grannskapet och i synnerhet bland studenterna åtnjöt Elhagg Firuz stort anseende. Till honom vände de sig, när månaden närmade sig slutet eller underhållet dröjde eller pengarna togo slut. De vände sig till honom, för att han skulle låta dem äta på kredit ~~och för att han skulle~~ eller låna dem en eller två piaster och i mång/andra angelägenheter. Därför förde ^{le} hans namn på tungan lika väl som många lärda schejkers från det heliga Azhar.

Elhagg Firuz spelade även en annan viktig roll i dessa studenters liv. Till honom adresserades alla brev, som ^{mettelade} ~~innehöll~~ underrättelser från deras familjer ^{innehöllo} och ~~desse~~ små rekommenderade ^{sedlar} ~~noter~~, som de med tomma fickor inlämnade på postkontoret för att ^{få} ~~stiga ut~~ ^{skriffrån/} ~~slänter~~ med silver i fickorna, som klingade så ljuvligt i både öron och hjärta.

Därför kunde ingen av dem låta bli att morgon och afton titta in till Elhagg Firuz ^{hålla på honom och} för att som hastigast kasta en blick på det ställe, där breven väntade på adressaterna, och huru ofta kom icke någon av dem tillbaka med ett förseglat kuvert i handen, som var nedsölat av olje- och smörfläckar! Och trots smutsen var detta kuvert förvisso värdefullare för honom än något lägg ur den ena eller andra skrifter

om juridik eller grammatik eller vetenskapens principer.

gossen gått
 När ~~han~~ gick ut ur den övertäckta passagen, kom han fram till E
 Elhagg Firuz butik, gick ofta några steg med sin vän ~~han~~ hälsade på Elhagg Firuz
 och frågade efter brev. Han fick ibland och ibland icke och gick sin väg ~~belåten~~ *småleende*
 eller missbelåten. Så vek han av till vänster och gick rakt fram den långa, smala
 gatan, där ~~han~~ de passerande trängdes med varandra, studenter, affärs-
 män, ~~handlande~~ handlande, hantverkare, lastvagnar, som drogos av åsnor, hästar eller
 mulåsnor, medan formännen skrekro åt dem, än hojtande, än ~~höjtande~~ *tristare* *(emellanåt*
 på dem, som gingo i vägen, både män, kvinnor och barn. På både högra och vänstra
 sidan lågo *av denna gata* butiker, däribland sådana, där man kokade mat för fattiga och medellös
 och från vilka vinden förde med sig äckliga dunster. Likväl voro de omtyckta av
 många, som gingo förbi, studenter, ~~MMMMMMMM~~ kroppsarbetare och bärare. Somliga
 veko av till dessa butiker och köpte sig litet mat, som de antingen förtärde på ~~ett~~
 stället eller buro hem för ~~att~~ *att* reservera den för sig själva eller dela med sig ~~att~~

att andra. Några
~~att~~ märkte dessa ångor och frestades, men reagerade icke, de lockades, men sve
 rade icke. Ögat såg, näsan kände lukten, och appetiten ~~retades~~ *retades*, men tillgångar sakr
 nades, och ~~ingen~~ *fickorna* *såda* *varo tomma* *varo tomma*. Så gingo de förbi med lystnad i sinnet och bitterhet och
 harm i hjärtat, men voro likväl nöjda med sin lott och fogade sig i ödet.

I några ~~av~~ dessa butiker sköttes affärerna lugn, ~~tyst~~ *t* och stilla man sade ingen-
 ting eller ~~så~~ *skedde det under viskningarna, som knappt hörs,* knappt någonting, och när man talade, *talade man* *hvisat* och hövligt
 vänligt och välvilligt, men trots allt detta eller snarare på grund av allt detta
 inbragte ~~de~~ *de* *en betydande värme och mycket pengar i de* ~~de~~ *de* flesta av
 dessa butiker idkade ~~affärer~~ *affärer* i kaffe och tvål, i några ofta även i socker och ris.
 Gossen genomgick ~~allt~~ *detta* och hade stort intresse därför, men skulle ha varit i högsta
 grad okunnig, om icke hans vän tid efter annan hade förklarad ~~ett~~ *ett och annat* för honom.

Han fortsatte oavbrutet sin väg, spåren efter hans fotsteg voro än raka, än kroki-
 ga. Så länge vägen var rak, gingo han med säkra steg, men när den var krokig eller
 slingrande, snavade han vid väggkanten, tills han kom fram till en punkt, där han

kunde vika av litet till vänster och sedan begiva sig in i en i högsta grad trång, krokig och smutsig gränd, där det rådde en ytterst obehaglig luft, som förorsakades av vidriga illaluktande gaser, och där man gång på gång fick höra inhåliga och ynkliga röster, som återspeglade fattigdomen, skildrade eländet och pockade på allmosor. De lockades fram av stegen, liksom om deras ägare hade uppfattat livet endast genom hörseln och ropade, så ofta de hörde stegen. De fingo svar av andra röster, tunna, grova, förkvävda, hackiga. De kommo från flygfån, som älska mörkret, äro förtrogna med ensligheten och njuta av ödsligheten. Ofta beledsagades dessa läten av vingarnas sus, och mången gång kom det ett slag mot gossens öra eller ansikte, som förskräckte och uppskrämde honom. Då lyfte han instinktmässigt handen för att skydda ansiktet eller örat, och sedan klappade hjärtat lindrigt en stund.

Tillsammans med sin vän gick han denna trång, mörka och slingrande väg, en bit uppåt, en bit nedåt, rakt fram, till höger och till vänster. Deolika obehagliga skriken hördes i bland framför, ibland bakom honom och besvärade honom alltid tills han efter någon tid märkte, att hjärtat lugnade sig att bröstet vidgade ut sig och att det fanns möjlighet att andas ut. Han drog därför ett djupt andedrag ur sitt allra innersta, som om det hade fört med sig alla slags rädsla, lidande och bekymmer, som hade hopat sig i gossens sinne.

Nu andades han ^{så} fritt och lätt, som om han hade supit in livet i denna klara luft, som började strömma över honom, så snart han hade slupit ur flädermösskvarteret. Han gick rakt fram på den sluttande vägen, som icke ^{ut} lämpade sig för hans ^{var riktigt jämn} fötter, ^{och} efter ett par ögonblick blev vägen jämn och marken slät, ^{igen} så att han kunde gå rak och ^{säker} lugn. Så blev han gladare och muntrare till sinnes och roades av de egendomliga omväxlande ljud han hörde, när han vandrade på denna fredliga behagliga gata. Till ^{vänster} höger låg Sejjidna Elhuseins moske, till ^{höger} vänster små butiker, och när tiden led, kunde han stanna i någon av dem och smaka på de ^{ras} godsaker så länge Alla ^W så fogade.

Han läskade sig med fikon lagda i blöt och drack saften av dem om sommaren,
~~han~~ smakade på basbusa om vintern och njöt av den värme, som den spred i kroppen.
 Ofta stannade han hos någon av de syriska krämarne och smakade på flera sorters
 mat, varm och kall, söt och salt. Han fann ett oskattbart nöje i att smaka, ^{Järpa} men om
 man nu skulle bjuda honom ~~det~~ ^{på sådant} skulle han befara, att det kunde ådraga honom
 någon sjukdom eller taga livet av honom.

Han fortsatte på denna gata, tills han kom fram till en punkt, där rösterna
 blandade sig om varandra och blevo högljuddare. Han förstod, att vägen delade sig h
 här och att han kunde gå rakt fram, till höger eller vänster eller tillbaka.

"Det här är de fyra skiljevägarna", sade hans vän, "om du går till höger, kom-
 mer du till Essikka elgedide, sedan till Elmuski ock El atabe elhadra. Om du går
 till vänster, kommer du till Eddarrasa, men nu ska vi gå rakt fram och gå Schari
 Elhalwagi, det är lärdomens, flitens och arbetets gata. Den är så smal, att du nä
 ra på kan vidröra båda sidorna, om du sträcker ut händerna till höger och vänster.
 Men nu går du bland ^{små} ~~små~~butiker, där det säljes böcker, nya och gamla, goda och
 dåliga, tryckta och handskrivna." I denna trånga gata fick gossen uppleva många lärc
 rik och nöjsam stund, som han aldrig glömde, när tiden led och livets lopp förän-
 drades. Men nu var det bråttom, hans vän måste hinna fram till Azhar, innan före-
 läsningen började, och nu stodo de vid Bāb elmuzejjinīn. Han tog av sig skorna, la
 de den ena ovanpå den andra, tog dem i handen och ^{gick} ~~gick~~ in med sin vän. När han
~~NEHNN~~ tagit några steg, trädde han över en tämligen låg tröskel. Sedan öppnade
 sig Azhars gård framför honom, lugn och stilla. Där fläktade en svalkande morgonvi
 Nu befann han sig i sitt livs ^d ~~tre~~ utvecklingsstadium.

3.

Det var detta stadium, som han tyckte bäst om och som han satte största värdet
 på. Det var honom kärare än hans liv i sin kammare, där han hade en bitter känsla av
 ensamhet, därför att han icke kände till den och icke ~~hade~~ ^{heller} något annat än de obetyd-
 ligaste och närmaste av de möbler och andra föremål som den innehöll, så att han ⁱ ~~pe-~~

7:9
icke levde där på samma sätt som i sitt hem på landet och eller i andra rum
~~rum~~, där ingenting var honom obekant av vad de innehöll, utan han levde där
främmande för både människor och ting och ängslig ^{till och med} för denna tunga luft, som han in-
andades och där han aldrig erfor någon vila eller vederkvickelse, utan endast kände
sig nedtryckt och tungsint.

Detta liv var honom angenämare än hans andra stadium, vägen mellan hemmet och
Azhar. Där gick han ^{frånvarande} ~~pirrig~~ och tankspridd med osäker gång ^{överväldigat} ~~pirrig~~ av
ett rovt för denna förvillande, sugande ^{oro} ~~ängslig~~, som omtetgör en människas planer och ~~blint~~
blint driver henne framåt, icke blott ^{materiellt} ~~värdelöst~~, vilket var oundvikligt, utan även
i andlig måtto. Han distraherades av sorlet och villervallan omkring sig och för-
egen ~~gång~~ gång bryllades av sina ~~osäkra~~ osäkra ~~och~~ och omöjligheten att avpassa sina vacklande
tveksamma beskedliga ^{efter} ~~försiktiga~~ ~~och~~ ~~medliga~~ steg ~~med~~ vännens fasta, beslutsamma och energiska gång.

Först i detta sitt tredje stadium fann han ro, frid, lugn och trygghet. Denna
vind, som blåste på Azhars gård, när morgonbönen förrättades, mötte hans ansikte
med en hälsning och uppfyllde hans hjärta med ^{denna vind} ~~blåst~~ intryck på
~~hans~~ hans panna, som var våt av svett efter den hastiga marschen, liknade
ingenting så mycket som ^{gång på gång} ~~hans~~ de ^{tryckte} ~~tryckte~~ hans panna när
han var hemma på landet och läste upp verser ur koranen för henne eller underhöll
henne med någon historia som han på lediga stunder läst i någon bok i skolan eller
^{när han som} ~~en~~ liten parvel kom fram uren vrå, där han hade åkallat Allah med litanis
an i Ja Sin för att uträtta ^{en} ~~ett~~ eller annan ^{angelägenhet} ~~angelägenhet~~ för familjen.

Dessa kyssar vederkvickte hans hjärta och skapade ett lugn, hoppfullt och
^{välkomnade} ~~välsignat~~ ~~honom~~ på Azhars gård, ^{åstadkom} ~~skapade~~ all
detta i hans sinne och återgav honom ^{ron} ~~ro~~ efter tröttheten ^{lugnet} ~~lugnet~~ efter oron
^{landet} ~~glättig~~ efter missmodet. Likväl visste han ingenting om Azhar och visste
^{icke heller någon} ~~ingenting~~ om vad Azhar innehöll. Det var alldeles nog för honom, att hans bara föt-
ter fingo vidröra marken på denna gård och att ^{blåsten} ~~blåsten~~ på denna ~~gård~~
hans ansikte, att han fick känna, huru Azhar omkring honom ville vakna upp ur
sömnen och rycka upp sig ur slöheten, för att komma åter till besinning eller för

för att besinningen skulle återkomma. ^{han} han tyckte, att han befann sig i sitt ^{II: 0}
 eget land och bland sitt eget folk, kände han sig icke ensam och erfor intet obehag
 Hans sinne vidgades i alla porer, hans hjärta trånade i alla fibrer efter att få..

. få vad? få någonting, som han ej kände till. Men han älskade det och drogs oemot-
 ^{Han hade länge hört dess namn och ville veta vad det betygs}
 ständligt till det. Det var vetenskapen. ^{bakom detta namn.}

Han hade en dunkel föreställning om den, men han var säker på att den icke had
 några gränser och att människorna ägnade hela sitt liv åt den utan att uppnå mer än
 en obetydlighet. Han önskade också ägna hela sitt liv åt den och förvärva så mycke
 som möjligt, huru litet det än ^{mände} ~~blev~~ bli. Av sin fader schejken och hans um-
 gängesvänner bland vetenskapsmännen hade han också hört, att vetenskapen var ett
 oändligt hav, och detta tal fattade han icke som bild eller metafor, utan tog det
 som den rena sanningen.

^{hade kommit till}
 Han ~~gick~~ till Kairo och Azhar i avsikt att störta sig i detta hav, dricka därur
 så mycket som möjligt och sedan dränka sig däri. Vilken död kunde vara kärare för
 ^{riktig} ~~en~~ ^{kom från} ~~man~~ än den, som ^{kom} ~~överbaskade honom genom~~ vetenskapen och ^{kom} ~~överbaskade honom~~
 ^{när} medan han var fördjupad i vetenskapen?

Alla dessa tankar trängde sig plötsligt på hans unga sinne, uppfyllde och behärskad
 det och kommo honom att glömma ~~denna~~ ^{en} ensliga kammare och ~~denna~~ ^m oroliga, slingrande
 väg, ja, till och med landet och landets förströelser. De övertygade hono^m, att det
 icke berodde på misstag eller överdrift, när hans sinne plågades av länthan efter
 Azhar eller ledsnad vid landet.

I sällskap med sin kamrat gick gossen rakt fram, passerade gården och steg
 upp på den smala trappa, med vilken själva Azhar började. Hans hjärta fylldes av
 ödmjukhet och undergivenhet och hans sinne av ^{vördnad} ~~respekt~~ och beundran. Han
 steg ^{men här och där lämnade}
 försiktigt på de utslitna mattorna, som lågo utbredda någon bit av golvet bar
 liksom om de velat meddela de gåendes ^{fötter någon slags} ~~önskan~~ välsignelsen genom be-
 röringen med denna heliga mark. Gossen älskade Azhar i detta ögonblick, då de böne-
 förrättande slutade morgonbönen och avlägsnade sig sömniga i ögonen för att bilda

II:11
krets kring någon pelare ~~huru~~ vänta på någon professor och åhöra någon föreläsning i
vetenskapens principer
tradition, exegetik, ~~matematiska~~ eller dogmatik. *Egendomliga*

I detta ögonblick var Azhar stilla, där rådde icke det sorl, som uppfyllde de
från soluppgången tills aftonbönen hade förrättats, man hörde blott samtal, som ~~ett~~
viskades fram. Ofta hörde man någon ung man läsa koranen med en jämn och ~~stark~~ ^{sakta} röst
~~Ofta~~ gick man förbi någon böneförrättande, ^{som} ~~att~~ icke hade hunnit med den gemensamm
gudstjänsten eller ~~också~~ ^{verkligen} hunnit med, men fördjupat sig i överloppsböner, sedan ^{han} ~~han~~
~~hade~~ förrättat de obligatoriska. Ofta kunde man ^{också} få höra någon professor, som börja-
de sin föreläsning i den sömniga tonen hos någon, som hade vaknat och förrättat sin
bön, men ej hunnit förtära någonting, som gav hans kropp kraft och styrka, utan
läste med en svag, ^{mild} ~~släp~~ och bruten röst: "I Allahs, den barmhärtige Förbarmarens namn!
Lovad vare Allah, allvärldens herre, välsignelse och frid över den ädlaste
aposteln, vår herre Muhammed, hans familj och följeslagare allesammans! Författaren
den Högste
Allah, vare honom ~~huru~~ nådig och låte oss skörda frukten av hans lärdom! — säger

Studenterna hörde på denna röst med samma lugn och sömnhet, varmed ~~det~~
schejken sade det.

^a Huru många gånger jämförde icke gossen för sig själv schejkernas röst, när de ^{ter}
talade på detta sätt vid morgonföreläsningen och vid middagsföreläsningen! På morgo-
nen voro rösterna ~~släp~~ ^{trötta} och milda, men något sömniga, på middagen starka och ener-
giska, men också präglade av en viss tröghet, som visade, att magen var fylld med
sådant ^{nr}
~~det~~, som utgjorde azhariteernas mat vid denna tid, då de levde av bönor och pickles
o. d.

På morgonen innehöllo rösterna ett åberopande av författarna, som liknade fjäsk
och på middagen sådana angrepp på dem, som om de voro osam. Dessa jämförelser roa-
de gossen och beredde honom både nöje och nytta, I sällskap med sin kamrat gick han
vidare och steg uppför de två trappstegen, som ledde till pelargången. Här lät han
kamrat honom slå sig ned bredvid en av de heliga pelarna, vid vilken en stol var bun-
den med en grov kedja, och sade: "Vänta här, så får du åhöra en tradition!" När jag

skutat min före

läsning, kommer jag tillbaka till dig." Kamratens föreläsning handlade om rättens principer, och hans professor ^{(var schejk} ~~hade~~ Radi, Allah vare honom nådig. Boken som han föreläste över var Et-Tahrir av Kemal bin El-Humam. Gossen hörde alla dessa namn, och hans hjärta fylldes ^{av} bävan och skräck, vördnad och beundran. Rättens principer! Vad kunde det vara för en vetenskap? ^{Schejk} ~~hade~~ Radi! Vem kunde den schejken vara? ^{en} Et-Tahrir! Vad betydde det? Kemal bin El-Humam! Fanns det ett par märkvärdigare namn måtte då vara. Det var ~~det~~, att vetenskapen var ett ~~oändligt~~ ^{allra} oändligt hav, och att den högsta uppgiften för en tänkande varelse var att fördjupa sig i den. Gossens vördnad särskilt för denna föreläsning tilltog och ökades för varje dag, när han hörde sin broder och hans kamrater ~~studerade~~ studera den på förhand. Vad de läste lät besynnerligt, men det gjorde ett angenämt intryck på honom.

Gossen hörde på och brann av längtan efter att bliva sex eller sju år äldre, så att han kunde förstå, lösa gåtorna, tyda svårigheterna, bliva lika hemmastadd ~~och~~ som dessa förträffliga unga män och disputerade med professorerna liksom de. Men tills vidare var han tvungen att höra på utan att förstå, och huru idisslade han icke i tankarna den eller den satsen för att möjligen finna någon mening däri men utan att komma någon vart! Det ökade blott hans vördnad för lärdomen och hans beundran för de lärde, hans ringaktning för sig själv och hans iver att arbeta och anstränga sig.

Det var särskilt en fras, som han hade hört. Allah ~~hade~~ ^{är hans vittne} att den höll honom vaknen mer än en natt och förbittrade hans liv mer än en dag, och det kunde nog hända, att den narrade honom att skolka från någon av de elementära föreläsningarna. De första föreläsningarna ^{och} förstod han nämligen utan svårighet, ~~hade~~ detta lockade honom att taga sig ledigt från schejkens föreläsning över tradition för att grubbla över något, som han hade hört av dessa ^{förträffliga} utmärkte unga män.

Denna fras, som tog all hans diktan och traktan i anspråk, var i själva verket besynnerlig. Den ljöd i hans öron, när han höll på att somna, och väckte honom igen under hela natten. Den lydde: "Rätt är negationens negation." Vad betydde

Och vad kunde denna negation vara? rätt II:13
detta tal? Hur kunde negationen negeras? Och hur kunde negationen vara ~~den~~? Denna
~~började~~ på honom
fras) virvlar omkring i huvudet liksom feberfantasierna i den sjukes hjärna, tills

den en dag drevs ut därifrån genom ett av El-Kefrawis problem. Han grep sig an där
med, förstod det, ~~och~~ resonerade därom och kände, att han hade ~~börjat~~ fått dricka ur ~~den~~
~~vetenskapsens~~ lärdomens oändliga ocean.

Gossen satt bredvid pelaren, lekte med kedjan och hörde på schejken, när han
höll föreläsningar över traditionen. Han fann dem tydliga och klara och förstod allt
sammans utom ~~den~~ några ord, som haglade över studenterna, det ena efter det andra och
började med "har berättat för oss" och slutade med "efter".

~~Gossen~~ Han förstod icke vad dessa ord betydde och varför de följde på varandra och icke
heller detta tröttsamma citerande. Han önskade, att citerandet toge slut och schejken
komme fram till traditionen. När han kom dit, hörde gossen på, ägnade all sin
uppmärksamhet åt den, lärde sig den utantill och förstod den, men brydde sig icke
om schejkens exeges, därför att den påminde honom om det, som han hade hört av imamen
i moskén på landet och av schejken, som undervisade honom i juridikens första grun-
der.

Medan schejken fortsatte sina föreläsningar, vaknade Azhar så småningom upp,
liksom om den hade väckts till liv ~~av~~ de föreläsande schejkernas röster. Det samtal,
som fördes mellan dem och studenterna, övergick stundom till ~~gråt~~ ^{det kom flera} studenternas ~~kommo~~
och rösterna blevo allt högljudda, det blev ~~mer~~ ^{mera} ~~mer~~ ^{sorl}, schejkerna höjde rösten, för
att deras lärjungar skulle höra dem, ja, de blevo tvungna att tillgripa den formel,
som tillkännagav, att föreläsningen var slut, nämligen "Allah vet bäst", därför att
studenterna kommo och väntade på en föreläsning i juridik av en annan eller möjli-
gen av samma schejk, och då måste han sluta med morgonföreläsningen ~~för~~ ^{ett} och börja
med nästa. Då kom gossens kamrat, tog honom i hand utan att säga ett ord, drog hon
honom ~~ovänligt~~ ^{bryst} med sig, gick med honom till en annan plats ~~och~~ ^{ett} satte ned honom som
en möbel och avlägsnade sig.

II:15

femte hade en särskild anledning, ^{som} ~~att~~ det är bäst att icke tala om ~~nu~~ nu.

Här upplevde dessa unga studenter en glad stund i sitt liv. Gossen ignorerade fullständigt, de sade aldrig ett ord till honom, och han behövde icke svara.

Det tyckte han bäst om, och det var det behagligaste. Det roade honom att höra på. Och vad fick han icke höra! Vilka märkvärdigheter fick han icke höra! Vad kunde vara mera omväxlande än de samtal, som han fick höra kring detta låga, runda bord, som man kallade "table", kring vilket de spisande sutto på golvet? Mitt på bordet stod en stor bunke full med bönor och smör eller olja och bredvid den en stor skål med olika slags pickles lagda i blöt. Innan de unga männen började äta, togo de en klunk ur den. En av dem började, sedan räcktes skålen till de andra, men aldrig till gossen, När de hade fått sin andel av detta salta, sura vatten, som enligt vad man trovärdigt försäkrar piggar upp magen, började de äta. På bordet uppstaplades högar av bullar, somliga inköpta, andra skänkta som traktamente från Azhar. De unga männen tävlade om vem som kunde överträffa sina kamrater i ätande i fråga om det antal bullar som han kunde få ned, den mängd munsbitar, som han kunde svälja, de portioner bönor i smör eller olja som han kunde sätta i sig och de kvan-

titeter rovor, peppar och gurkor han måste hjälpa till med för att orka med allt detta.

De tävlade och trängdes med varandra under högljudda samtal och skrattsalvor, som uppfyllde kammaren och trängde ut genom fönstret till vänster, så att de återljödo på gatan nedanför, och genom dörren till höger, så att de återljödo på gården och hördes ned till den undre våningen, där arbetarhustrurna grälade eller viskade eller pratade, ^{och så att} deras gräl, viskningar eller prat ~~avstämde~~ överröstades av ~~deras~~ de våldsamma skrattsalvorna. De lyssnade på de högljudda samtalen och skrattsalvorna som ^{vinden förde med sig, som om} de i att lyssna därpå och njuta därav hade funnit ett nöje, som endast kunde jämföras med de unge människans, när de stoppade maten i munnen och sväljde den.

Gossen satt med sänkt huvud bland dem och ~~hög~~ böjde ryggen, så att den såg ut som en båge. Hans hand for långsamt, ängsligt och ^{fram och tillbaka} blygt mellan bullen, som

stod på bordet framför honom och den stora bunken, som stod något längre bort mitt på bordet. Handen stötte ihop med flera andra, som foro upp och ned så hastigt, att de tömde bunken helt och hållet. Gossen förpånades ^v ~~över~~ ^{hade ställt} däröver och berördes obehagligt därav. Han kunde knappast förena denna passion för böror och pickles med passionen för lärdom och studier och den nobless, livlighet och skarpsinnighet, ~~men~~ som detta sällskap var bekant för.

Denna frukost tog icke lång tid i anspråk för dessa unga män, Det dröjde blott några ögonblick. De överskredo icke en kvart, och så var bunken tom och bordet rent så när som på några små smulor och en halv bulle, som ~~stod~~ ^{hade ställt} framför gossen och varav han icke hade kunnat eller velat taga mer än hälften. Det dröjde blott ett ögonblick tills bordet lyftes upp, ~~och~~ ^{bar ut det} ur kammaren och rengjordes från allt, som fanns ^{och}.

Sedan ~~han~~ ^{han} ställde han det tillbaka på dess plats rent och fint utom några fläckar av smör och picklesås, som hade drupit på det. ^{därefter} sedan gick någon av de unga männen och hämtade ^{litet} kol, träkol och gjorde ^{samovaren} i ordning; det var samma sort som perser och ryssar använde. Han tände eld, sedan han hade fyllt den med vatten och kom till

baka, när ~~kol~~ ^{kol} kolen glödde, ställde den på bunkens plats på bordet och satte fram teglas ^{på bordet} ~~vid kanten~~ ^{vid bordet}. Sedan slog han sig ned och väntade på att vattnet skulle börja koka, och de unga männen började samtala stilla och dåsigt. Det var matsmältningen, som tvang dem till ^{att vara} ~~still~~ ^{stilla} stillsamhet och dåsig ^{och} efter allt vad de hade stoppat i sig av fasta och flytande, ^{och} kalla och varma födoämnen. Men hur var det? Rösterna stannade av, ~~och~~ ^{och} tystnade ^{och} uppfylldes ^{och} kammaren av en hemsakhet, sedan hördes en mycket svag stämma, mycket tunn, först stammande, därefter ~~ett~~ sammanhängande.

De unga männen grepos av extas. Deras mun öppnades på en gång med ett ord som de uttalade med lugn, fast och säker röst, nämligen Allah, varmed de förstärkte sin röst, ^{längt} ~~och~~ som om de hade gripits av extas genom någon ljuvlig musik, som ~~kom~~ ^{kom} bortifrån. Det var ingenting märkvärdigt häri. De hörde, hur vattnet sjöd, där det befann sig ^{och} kring härden, där det tyste och rena kolet brann. Studenten,

II: 77

Samovaren
som hade åtagit sig ~~tekonsten~~ pågagnade sig åt den och koncentrerade både tankar, ögon och öron därpå, tills vattnets sjudande övergick till kokande och och han tog en porslinskanna, höll fram den till ~~tekonsten~~, försiktigt vred om en kran, så att litet av det kokande och bubblande vattnet rann ned i kannan. Sedan vred han om kranen, så att vattnet slutade rinna. Därefter satte han på locket på kannan och skakade den sakta, så att det varma vatten, som fanns kvar, spred sig till alla delar av kannan. Så snart han hade fått ~~den~~ ^{kannan} varm, steg han upp och slog ut vad som fanns i den. Teet får nämligen ej komma i kontakt med kallt porslin eller kall metall, emedan det förstör smaken. Sedan väntade han några sekunder, därefter slog han försiktigt ^{gt} i ~~vatten~~ ^{vatten} i kannan utan att fylla den till brädden ^{kannan} sedan väntade ^{och} ~~han~~ ^{en} stund, därefter tog han fram en dosa indiskt te, tog litet därav och lade det i kannan, sedan höll han i vatten i kannan, tills den blev full. Så lyfte han gladeligen upp den och lät den stå några sekunder över elden. Så tog handen därifrån. Därefter ropade han ~~han~~ till sina kamrater? "Sätt fram edra teglas!"

^{de andra}
Medan detta pågick, väntade ~~de andra~~ under tystnad och följde uppmärksamt med sin väns rörelser, ivrigt önskande, att han icke i något avseende måtte avvika från ritualen. När glaset fylldes och de små skedarna stukos ^{ned i} dem, hördes ett sakta klingande, som kom från den lätta beröringen mellan metallen och glaset och icke underlät att göra ett behagligt intryck på örat. Sedan förde sällskapet sina glas till munnen och sögo i sig tet med läpparna ^{under} med långa klunkar, som åstadkommo ett obehagligt ljud, vilket förtog ljudet av skedarna, när de kommo i beröring med glaset. Sedan ^{de} fortforo ~~de~~ att dricka och sade knappt ett ord utom denna oföränderliga fras som någon av dem ovillkorligen yttrade och vari de andra instämde: "Det är det här, som släcker elden i bönorna." När de slutat med denna första omgång, fyllde ~~de~~ ^{de} glaset för andra gången, och man gick tillbaka till ~~tekonsten~~ ^{Samovaren}, där det fattades vatten. Men nu ~~de~~ ^{de} föredrog sällskapet tet framför ~~det~~ ^{net} stackars vatten, som uppvärmts av elden, så att det jämrade sig, sedan sjöng klagovisor och slutligen brast i gråt, när det kokade. Men ^{de närvarande} sällskapet brydde sig icke därom och rördes varken av musiken eller gråten. Det intresserade sig i stället för tet, i synnerhet vid den andra om-

gången. Den första hade släckt elden i bönorna, den andra var bestämd för dem själ-
 va och deras nerver. De började finna ~~en~~ ett slags vederkvickelse för ~~huvudet~~
 munnen och strupen och även ^{för} i ~~huvudet~~, så att de , när de slutade ~~den~~ den andra om-
 gången, åter kommo till besinning eller besinningen åter kom till dem, tungan ~~lös~~
^{löstes} ~~hade~~ läpparna smålogo och rösten höjdes. Men nu talade de icke om mat och dryck,
 de ~~hade~~ ^{de} glömt både mat och dryck och och tänkte på sig själva. De hade slutat ^{(de} med
 magen och riktade sin uppmärksamhet på intelligensen. De återkallade i minnet vad
 de hade hört av schejken under den första föreläsningen och vad de hade hört under
 den andra, ^{de} ~~de~~ gycklade än med den ene, än med den andre, ~~och~~ upprepade någon in-
 anmärkning ~~vändning~~ av någon student mot den ene eller andre schejken eller någon anmärkning
 av någon annan mot den ene eller andre ~~scheyken~~ och disputerade sinsemellan därom.
 Den ene fann anmärkningen befogad och dräpande, den andre fann den enfaldig och
 betydelselös. Någon av dem åtog sig den docerande schejkens, någon annan den kriti-
 serande studentens roll, och de andra ~~in~~ fällde utslaget vid denna debatt. Ofta in-
 grep domaren gång på gång i diskussionen genom att ^{hänvisa} ~~adressera~~ någon deltagare till
 utgångspunkten, om han avlägsnat sig därifrån, eller understödja någon med ett
 skäl, som han ignorerat, eller något bevis, som han utelämnat. I allt detta deltog
 den som tagit hand om ^{samovaren} ~~skovaren~~, men vid detta tillfälle måste han ägna sin upp-
 märksamhet åt samovaren, som han ej fick värdslösa eller glömma bort. Han hade f
 fyllt på kannan med både te och vatten, och glasen voro färdiga och påfyllda. Tet
 tog icke slut förrän vid tredje omgången; ^{derför} därför att det normalt var tre glas;
 mindre fick det icke vara, men det gjorde ingenting, om det var mer.

Gossen satt bakåtböjd och med nedslogna ögon på sin plats. Hans portion te
 bjöds honom under tystnad, och han drack också ur den fördjupad i tystnad. Han be-
 traktade det som försiggick omkring honom och hörde på det som sades. Han förstod
 litet därav, men det mesta var obegripligt. Han förvånades både över det som han
 förstod och detsom han icke förstod och frågade sig själv ^{hur} med ~~hvarandra~~ ^{var} när
 han skulle kunna tala så som dessa unga män och disputerade som de.

hade gått
Det ~~gick~~ en timme eller ungefär en timme, och sällskapet hade druckit ^{II: 19 m} sin
portion te, men bordet ~~stod~~ kvar ^{skulle stå} ~~var~~ det ~~befann~~ sig med samovaren i mitten och glase
uppradade kring kanterna. Middagen nalkades, och sällskapet måste bryta upp, för at
var och en skulle få tid att som hastigast kasta en blick på ~~en~~ ^{en} middagsföreläsning
innan de gingo och hörde på den. De hade ^{gemensamt} ~~tillsammans~~ förberett sig dagen förut, men
det skadade icke att anställa en hastig revision och stanna göra en paus vid et
eller annat ord, som icke var fritt från dunkelhet eller otydlighet. Likväl var tex
ten tydlig och kommentaren klar, men El-Bannan försvarade det lätta och krånglade t
till det klara. Es-Sejjid Gurgani är skarpsinnig och drager ut dunkla khemlighe
ter ur solklara fakta. Vad Abdelhakim beträffar, förstår man honom ibland, men
ibland trassla problemen ihop sig för honom, och kommentatorn är en stackare, som
icke vet vad han säger. Nu är det endast några minuter kvar till middagen, så att vi
måste skynda oss till Azhar, ^{komma att} ~~böneutroparne~~ ^{att förrättas} kalla till bön och bönen ~~går~~, medan vi
äro på väg, så att de böneförrättande ha slutat, ~~HEHEHE~~ ^{börjat} och studenterna ~~gå~~ ^{slä} sig
ned kring sina schejker, när vi komma fram. Men det gör ingenting, om vi gå ~~fast~~
miste om den gemensamma bönen, så att vi få förrätta den efter föreläsningen, och ^{Göra}
det ~~vi~~ ^{skola} vi också ^{Göra} gemensamt. Det är bäst att icke förrätta bön före föreläsninge
medan sinnet är upptaget av denna föreläsning och de svårigheter och problem, som
den erbjuder och som kräva sin lösning, så att andakten försummas. Men när föreläsni
ningen hållits och vi hört på, när vi diskuterat den och befriat oss från alla des
svårigheter och vanskligheter, ägna vi oss åt bönen och förrätta den, ^{na} ~~när~~ all vår
diktan och traktan går ~~ut på~~ ^{ut på}.

Gossens broder kallade på honom med följande fras, som han år efter år allt
jämt använde: Ja ~~HEHEHE~~ Allah ja Maulana! Gossen steg upp vimmelkantig och stapp
lade bredvid brodern, tills han kom fram till Azhar. Brodern satte honom på hans p
plats i grammatikklassen och gick själv till en föreläsning av schejk Salih i
de blindas avdelning.

II: 10

Gossen åhörde föreläsningen i grammatik och förstod den utan ansträngning,
 men schejkens vidlyftiga upprepningar och utläggningar fann han långtrådiga. Så
 slutade föreläsningen, och studenterna skingrades, men gossen stannade kvar på sin
 plats, tills brodern kom tillbaka och bryskt ^{drog} ~~släppte~~ honom med sig utan att säga
~~ett ord, gick med honom, tills han kom ut ur Azhar, passerade samma gata, som han~~
 hade gått på morgonen och förmiddagen och satte ned honom på hans plats ^{i Hammaren} på det gam-
 la ~~stället~~ ^{tät} ~~tt~~ ^{Annan} bredt över en gammal utsliten matta. Från den stunden rustade
 sig gossen att möta sin lott av lidande.

5.

Den ständiga ensamheten var anledningen till detta lidande. Gossen stannade kort före eftermiddagen på sin plats i kammaren; sedan avlägsnade sig hans broder och gick till någon av sina vänner i ett annat rum i gården. Sällskapets sammankomster voro icke förlagda till något visst rum, utan man träffades hos någon på morgonen, hos någon annan på kvällen och hos en tredje fram på natten. Efter middagsföreläsningen lämnade gossens broder honom i hans kammare och gick till något annat rum, där han ^rträffade sina vänner. Där tillbragte ^{de} en längre eller kortare stund under vila och skämt och berättande av historier om schejker och studenter. I Deras röster blevo allt mera högljudda, skrattsalvorna hördes i hela gården och trängde fram ända till gossen, där han satt hopkruten på sin plats. Hans läppar smålogo åt dem, men hjärtat var dystert, därför att han icke lika bra som på förmiddagen kunde höra de kvickheter och anekdoter, som framkallade skrattsalvorna och icke heller lika bra som på förmiddagen tyst deltaga i deras väldiga bullrande munterhet med ett ^{svagt och trängt} småleende.

Han visste, attsällskapet skulle samlas kring eftermiddagstet, när de tillfredsställt ^{sitt} ~~sitt~~ behov av vila och berättelser om schejker och kolleger, inleda ett lugnt och metodiskt samtal kring detta te och sedan disputerande och diskuterande återkalla några episoder från middagsföreläsningen i minnet. Sedan skulle de repetera aftonföreläsningen, som vissa dagar i veckan hölls av professorn schejken imamen Muhammed Abduh om Dala il eli az ^{och} andra dagar om utläggning av den heliga koranen. Under förberedelserna till denna föreläsning ^{skulle} de tala om professorn imamen och erinra om vad de hade hört om hans utomordentliga egenskaper och vad de kände till om hans omdöme om schejkerna och schejkernas omdöme om honom och de svar, med vilka han ^{tystade munnen på} ~~avspände~~ interpellanter och opponenter och gjorde dem till ett åtlöje för deras kolleger, studenterna.

Gossen tyckte om allt detta, intresserade sig därför och längtade och trånade därefter. Stundom kände han i sitt innersta en längtan efter en kopp te ^{bland} dem, som

II: 24
bjödös omkring, ty han tyckte också om te och önskade få sin portion ~~och~~ och dricka

te både morgon och afton. Men allt detta förmenades honom. Dessa unga män berättade historier, diskuterade, studerade och drucko te i hans närhet, men han kunde ej få vara med om någonting härav, och han kunde ej bedja sin broder om tillåtelse att få ^{heller} deltaga i dessa unga mäns sammankomst ^{ex/} och njuta av dessa andliga och lekamliga nöje ^{ni/}

Han kunde icke bedja härom, ty det värsta han visste var att bedja någon om något. Om han hade bett brodern ~~härin~~, så hade han vänligt eller barskt sagt nej, ^{och det} ~~det~~ hade ~~hänföret~~ i alla händelser pinat och plågat honom. Det var således bäst att behålla saken för sig själv, att dölja själens längtan efter vetande, örats längtan efter samtal och kroppens längtan efter te. Han måste draga in huvudet, slå ned ögonen ^{och} fördjupa sig i sina grubblerier. Men huru skulle detta vara möjligt, då brodern lämnade dörren vidöppen, så att människornas röster nådde hans öron, ~~och~~ deras ~~skatt~~ ^{en/} skrattsalvor trängde fram till honom och dessa ~~skatt~~ ^{en/} kraftiga hugg ^{ni/} hördes och underrättade honom att studenten, som åtagit sig samovaren höll på att hugga ved för att tända eld? Alla dessa ljud, som nådde fram till honom, väckte längtan och fruktan, hopp och förtvivlan, som utpinadade och förlamade honom och fyllde hans hjärta med be-
drövelse och sorg och det värsta var, att han icke ens kunde röra sig från sin ~~na~~ plats och taga de få stegen, som satte honom i stånd att ^{gå} ~~komma~~ ^{stiga} fram till kammarens dörr ~~och~~ ^{na/} ställa sig framför den ~~komma~~ ^{na/} närmare ~~dess~~ ^{na/} röster och öka möjligheten ^{att} uppfatta vad de meddelade om vad folket ~~talade~~ om. Det hade kunnat glädja och trösta honom. Men han kunde icke förflytta sig från sin plats, icke därför att han icke hittade till dörren — den vägen hade han ju lärt sig, så att han kunde gå den långsamt och försiktigt — utan därför att han var generad för att bli överraskad av någon, som gick förbi och fick se honom gå långsamt och med osäkra steg. Han var särskilt ängslig för att bli överraskad av sin broder, som gång på gång besökte kammaren för att hämta någon bok eller någon ^{annen} sak eller någon mat, som förvarades ^{att användas tillsammans med} för tet vid någon annan tid än frukosten eller aftonmåltiden.

Vad som helst hade varit angenämare för gossen än att bli överraskad av
brodern, när han kom gående orolig och virrig, och bli ~~tillfrågad~~: "Vad vill du?"
~~Vart~~ Vart skall du gå?" Han tyckte därför att det var bäst att stanna på sin plats
och taga det säkra för det osäkra ~~han~~, upprepade för sig själv de bittra sorger
han hade jämte andra lika bittra och smärtsamma och längtade tillbaka till sitt
hem i en by på landet. När han kom hem ifrån skolan och var trött på att leka,
kunde han hålla till godo med en torr brödbit, skämta med systrarna och berätta nå-
gon rolig historia från skolan för modern och när han ~~var färdig hämnad~~ tröttnade därpå gå ut och
stänga dörren efter sig. Sedan gick han på tills han kom fram till väggen i huset
mitt emot och gick längs efter den tills han nådde fram till en punkt, där han
vek av till höger. ~~han~~ Därpå tog han några steg rakt fram och kom till schejk
Muhammed Abd elwahids och hans yngre bror elhagg Mahmuds butik. Där satt han och
språkade, berättade historier och hörde på ~~de~~ ⁿⁿ demanliga och kvifliga kundernas
lantliga och ~~naiva~~ ^{enkla} konversation och var road av omväxlingen, originaliteten och
naiviteten.

Ibland var det ont om kunder. Då tog en av ~~butikens~~ ^f ägare hand om gossen och
började språka med honom eller läsa ⁱ en bok för honom, och ibland brydde ^{han} sig ~~goss~~
~~han~~ icke om att gå till butiken, utan gick ut och satte sig tyst på bänken vid väg-
gen och hörde ^{när} på ~~fadern~~ ^{fadern} schejkens konverserade med sina vänner allt ifrån efter-
middagsbönen tills böneutroparen kallade dem till aftonmåltiden.

Ibland brydde sig gossen icke om att gå ut, utan ägnade sig åt någon skolkamra
som kom på besök och hade med sig någon bok som innehöll predikningar eller berättelser
om fälttåg och började läsa för honom, tills ~~han~~ solnedgången påminde
honom om aftonmåltiden. Då kände han sig icke ensam och var icke heller tvungen att
vara överksam, han plågades varken av hunger eller utestängning och längtade icke
~~heller~~ efter ett glas te.

Alla dessa bekymmer trängde på det förskräckligaste sätt ihop sig i gossens hjärna,
där han låg alldeles överksam. Ibland befriade honom böneutroparens röst för ett

ögonblick därifrån, när han kallade till eftermiddagsbönen i Beibars moské, men
hade den allra ryligaste röst. ^{den} påminde honom om böneutroparens röst i hans by ^{och} ~~den~~ den var ingalunda bättre än den här, men han skaffade gossen flera slags
nöjen och förströelser. Huru ofta hade han icke fått stiga upp i minareten i säll-
skap med böneutroparen! Huru ofta hade han icke fått kalla till bön i hans ställe
Och huru ofta hade han icke fått deltaga i den åkallan som utropades efter kallelse
till bön! Men här i denna kammare var denna röst icke önskvärd. ^{han} han kunde icke
deltaga i kallelsen till bön. ^{han} Han visste icke ens varifrån denna röst kom. Han
hade aldrig någonsin varit i Beibars moské. ^{han} Han kände icke vägen till hans
minaret. Han hade aldrig satt foten på trappstegen i denna minaret, och han visste
icke om trappan var rak och bred eller ^{krökig} slingrande och trång som ^{hans} minarets byn.

Han visste ingenting härom och det fanns ingen möjlighet att få veta någonting
Det var blott stillastående, detta långa, eviga stillastående. Vilket lidande! Ve-
tenskapen pålägger sannerligen sina idkare förskräckliga svårigheter.

Detta stillastående blev besvarligt ^{och ansträngande} för gossen och utmattade honom. Ofta över-
fölls han av dåsighet, där han satt på sin plats, och ibland tilltog ~~denna~~ däsigt-
heten och tvang honom att kasta sig omkull och överlämna sig åt sömnen. Men av ^{sin}
sin moder hade han hört att ~~det~~ det var farligt att sova på eftermiddagen
och skadligt för både kropp och själ. Men hur skulle han bära sig åt för att skaka
av sig denna farliga sömn? Han hörde en röst, som ropade på honom med dessa ord,
som ljödo i hans öron i årtal: "Herre, sover du än?" Han vaknade ängslig och oro-
lig, därför att det var brodern som kom för att se efter honom, fråga huru det sto-
till och ^{lämna} lämna honom aftonmåltiden. Denna var verkligen läcker. Den bestod av
ett bröd och en bit ost, som kallades grekisk ost, eller en bit sesamkaka. Det var
hans vanliga måltid under veckan, brodern satte den framför honom, sade godnatt
och gick ~~sin~~ sin väg för att begiva sig till Azhar och höra på en föreläsning
av professorn imamen.

Gossen ^{grep sig an med} ~~grip~~ maten ^{med aptit} ~~med~~ ibland och ^{utan aptit} ~~utan~~ ibland, men åt i all-

II:25
som icke sade någonting därom och icke heller frågade honom

la händelser uppden. Han åt litet när han åt tillsammans med brodern, men när han var ensam om maten, förtärde han den helt och hållet, ~~han hade ingen~~ ^{dven} om han ~~hade~~ ^{hade} motvilja eller ~~svårt~~ ^{för den} svårt ~~att~~ ^{att} emedan han fruktade att brodern om han lämnade någonting kvar skulle komma tillbaka och få se det och tro att han var sjuk eller nedstämd och det värsta han visste var att vålla ^{sin} broder bekymmer eller oro.

Han grep sig således an med maten, men när han slutat därmed, återvände han till sin överksamhet och stelhet i sin vrå, dit han trängdes tillbaka. Dagen började ^{emellertid} lida mot slutet, ~~och~~ ^{och} solen sjönk ned emot väster, en blek, stilla, dystert melankoli smög sig över honom. Sedan kallade böneutroparen i solnedgången till bön, ~~och~~ ^{och} gossen ~~visste~~ ^{skötet} att natten ~~hade~~ ^{hade} kommit och tänkte för sig själv, att ~~innan~~ ^{innan} mörkret hade börjat sluta sig omkring honom och att en seende, om han hade haft någon sådan hos sig i kammaren, skulle ha tändt lampan för att driva bort detta ^{ljoka} mörker, men han var ensam och behövde ingen lampa enligt vad de seende trodde. Men han ⁱⁿsåg förvisso att de misstogo sig häri. Han ~~hade~~ ^{iakt} tog nämligen vid denna tid en dunkel skillnad mellan mörker och ljus. I lampan ^{fann} hann han tända den, en förtrogen vän; i mörkret fann han idel ödslighet, möjligen beroende på hans ungdomliga fantasi eller hans nervösa temperament. Det märkvärdiga var, att han fann, att mörkret hade en ^{röst} stämma, som trängde fram till hans öron, en oavbruten stämma, som liknade ^{röst} ~~en~~ ^{röst} ~~en~~ ^{en} ryggors sång, ehuru den var grövre och starkare. Denna stämma träffade hans öron och plågade dem, den träffade även hans hjärta och fyllde det med fasa. Han blev ^vtungen att förändra sin ställning och ^{sätta sig på huk, han} stödde ~~arm~~ ^{arm}ågarna mot knäna, ~~han~~ ^{han} höll huvudet mellan händerna och överlämnade sig åt denna stämma, som överrumplade honom från alla möjliga håll. Ehuru stillheten på eftermiddagen ofta tvang honom att sova, tvang honom stillheten på kvällen ofta till en vakenhet, som icke var någon verklig vakenhet.

Det gick så långt, att han blev van vid mörkrets röst och nöjd därmed, men i

^{ötskilliga ljud}
kammaren förekom det ~~andra~~ ^{andra} ~~stäm~~, som skrämde och oroade honom. Denna kammare hörde
^{Detta hus}
nämligen till donationerna, vilket betyder att den var gammal, det hade stått länge
^v ^{voro fulla av}
och hade ännu någon tid kvar. I väggarna var det gott om rämnor, och dessa beboddes
hela
av ^{skaror} av insekter och andra smädjur. Dessa tycktes ha fått till uppgift att ~~v~~
vaka över gossen, när det blev natt och han låg inkrupen i sin vrå, ~~att~~ ^{att} åstadkom-
mo svaga läten och företogo ^{små} ~~små~~ rörelser, än snabba, än långsamma, som fyllde
^{han} ~~gossens~~ hjärta med fasa och skräck. När brodern kom ^{hem} ensam eller i sällskap med sina
vänner och lampan tändes, upphörde dessa läten och rörelser, som om de aldrig hade
existerat. Därför och även av andra skäl vågade gossen icke tala om någonting ^{är} hära
Det minsta han fruktade om han ^{talade} om någonting var att han skulle betraktas
som idiot och att man skulle ^m ~~ap~~märka på hans intelligens och mod. Han tog därför
det säkra för det osäkra och förkvävde sin fruktan för insekterna och smädjuret.

Så kallade böneutroparen till aftonbön och uppväckte i gossens hjärta ~~ett~~
^{varigt hopploshet}
ögonblicks hopp, som efterträddes av lång ~~fortvimmel~~. Professorn imamens föreläsning
var slut, och om en stund skulle gossens broder komma och tända lampan, lägga sin
portfölj på dess plats, taga någonting som han behövde, en bok eller någon annan
sak eller någonting att äta och under tiden skapa litet hembrevnad i kammaren och
driva ut den obehagliga vantrevnaden. Mensedan skulle han ^{taga} ~~ta~~ kudden, som ^{gosse}
lutade huvudet ^{mot} ~~mot~~, och lakanet som han svepte in sig i för att sova och kasta det
till honom, se på huru han svepte in sig i lakanet och lade ^{huvudet} på kudden, där-
efter ^{avlägsna sig} ~~släcka~~ lampan och gå ~~sin väg~~, stänga dörren efter sig och vrida om nyckeln
och gå sin väg i ~~sin~~ ^{sin} tron att han hade överlämnat gossen åt sömnen, fastän han
endast hade överlämnat honom åt en oavbruten oroväckande sömnlöshet. ^z

Om två eller tre timmar skulle han komma tillbaka efter att ha ätit och druckit
te, diskuterat med sina vänner och tillsammans med dem förberett sig till föreläs-
ningen dagen därpå, vrida om nyckeln och ^{tända} lampan i tron att gossen var ~~för~~
försänkt i en lugn och behaglig sömn, fastän han i verkligheten icke hade fått nå-
gon sömn, ^{allt} utan endast ängslig och orolig hade väntat på broderns återkomst.

V: 27

När brodern lade sig på sin matta efter att ha släckt sin lampa och hans oroliga eller regelbundna andning visade, att han somnat, började gossen känna sig trygg och lugn, ^{och} välva trygga och lugna tankar i sitt sinne. ~~och~~ Och nu övergick hans trygga vakenhet till en behaglig sömn utan att han märkte denna övergång.

Men han väcktes plötsligt av två besynnerliga ljud. Det ena kom från en grov påk som energiskt dunkade mot golvet. Det andra var en darrande och orolig människoröst, ^{varken grov eller svag,} som lovade och prisade Allah och drog ut sitt lov och pris i långa besynnerliga kadenser. Allt var tyst och nattens stillhet härskade överallt. Så började denna människoröst gång på gång höras, darrande och upprepande, men avbröts av påkens dunkande mot golvet. När den började, var den stark och spred en viss oro i den stilla natten. Sedan närmade den sig mer och mer, tills den nästan uppnådde gossens kammare, därefter avlägsnade den sig och blev så småningom svagare, tills den nästan upphörde. Så blev den stark igen och fortsatte, ^{dess} sedan ägaren stigit ned för trappan till gården och styrt kosan till gatan. Därefter blev den mer och mer avlägsen, tills den försvann.

Gossen blev skrämmd av detta ljud eller dessa båda ljud, när han första gången hörde dem och bråkade sin hjärna med att grubbla över dem och lista ut varifrån de kommo men uträttade ingenting annat därmed än att han fick en sömlös och orolig natt, tills böneutroparens röst återgav han hjärta ^{lun} trygghet och säkerhet med orden: "Att bedja är bättre än att sova." Gossen vaknade gladlynt och brodern energisk ~~och~~ och brådskande, och det dröjde blott några minuter, tills de stego ned för trappan och skyndade i väg till Azhar, ^{ngar} för att ~~höra~~ höra föreläsning ^{den ene} över principerna, den andre ~~för~~ över traditionen.

Dessa ljud väckte gossen i början av den sista tredjedelen av natten. Han blev skrämmd av dem, men visste icke varifrån de kommo och vågade icke heller

fråga sin broder eller någon annan härom. Så kom natten till fredagen. Ljuden väckte och skrämde honom som vanligt varje natt och böneutroparen återgav honom som vanligt trygghet och säkerhet varje morgon, men gossen vaknade icke gladlynt och brodern icke heller energisk och brådslande, ty det hölls inga föreläsningar tidigt på fredagsmorgonen och icke heller strax därefter, så att varken schejken ynglingen eller schejken gossen behövde avbryta sin sömn.

Men gossens sömn stördes av dessa ljud, brodern hörde dem den natten lika litet som förut. Gossen låg kvar på sin matta, ~~var~~ besvärad av denna overksamhet, oförmögen att röra sig och ängslig att väcka brodern, tills morgonbönen förrättades, sedan gick upp och dess strålar långsamt inträngde i kammaren. Gossen ~~hörde~~ ^{de} dessa ljud ~~en gång till~~, ^{igen} men nu fann han dem beskedliga och vänliga. Påken dunkade sakta mot golvet, och rösten förtonade i luften under behagliga, nästan trötta viskningar ~~gossen~~ ^{Han} förvånades över dessa ljud, som voro så energiska, när det var ~~tyst~~ ^t under natten, ~~människorna~~ ^{människorna} sov och man borde vara stilla, men så hyggliga och snälla, när det var liv och rörelse om dagen, ~~folket var vaknet~~ ^{Han} så ogenerad och livlig som helst, men var i alla fall tvungen att hålla sig stilla och var ängslig att väcka brodern, om han rörde sig, ända tills solhettan över hans huvud tilltog, så att han måste sätta sig upp och försiktigt byta om plats, tills han kom till ett ställe, där solhettan icke kom åt honom, så att han kunde stanna ~~der~~ ^{der} utan att röra sig.

Han var generad härav och tyckte icke om det, men var tvungen därtill. Brodern var försänkt i djup sömn och vaknade icke. Men så knackade någon energiskt på dörrer och en röst utanför ropade högljutt, ilsket och ursinnigt: "Upp med Er, pojkar! Ni sova? Jag anropar Upp, era kreatur! Vakna upp, hur länge ska ~~ni sova?~~ Allah mot otron, jag anropar Allah mot villfarelsen! Studenter, som sover till långt fram på förmiddagen och inte förrättar bönen i tid! Upp med Er, pojkar! Upp, era kreatur! Jag anropar Allah mot otron, jag anropar Allah mot villfarelsen!"

IV: 29

bultade
Röstens ägare ~~knuffade~~ på dörren, påken dunkade mot golvet och ackompanjerades av skrattsalvor runt omkring. Schejken ynglingen vaknade vid det första ropet, men låg tyst och stilla kvar på sin plats, gapskrattande och kvävande andedräkten, som om han var road av vad han fick höra och önskade att det skulle fortsätta så länge som möjligt. Gossen kände igen både rösten och påken. Det var samma röst som var så orolig om natten, och det var samma påk som dunkade mot golvet, så att den väckte honom ur sömnen. Men ^{vem} kunde denne man vara? ~~Den~~ ^{Vad} kunde det vara för en påk? Och vad betydde det där skrattet, som ackompanjerade honom? ~~Den~~ ^{Så steg den} unge mannen ~~steg~~ upp storskrattande, gick fram till dörren och öppnade den. Nu rusade mannen in skrikande: "Jag anropar Allah mot ottron! Jag ~~anropar~~ Allah mot villfarelsen! Allah, förskona oss från hemsökelse! ^{från} Förskona oss ~~från~~ den stenade Satan! Är Ni människor eller kreatur? Är Ni muhammedaner eller otrogna? Får Ni lära eder vägledning eller ~~vilsledning~~ ^{villfarelse} av era schejker?"

På samma gång rusade några ~~unga män~~ av den unge mannens kamrater in, storskrattande och jublande. Nu kände gossen igen mannen. Det var Farbror Hagg Ali, ^{hade levat så länge} er schejk som ~~var så gammal~~ att han hade överskridit sjuttioåret. Men han hade alla sina krafter i behåll, han bevarade sina själsförmögenheter, ~~så att han~~ och var slug, fintlig, kvick och ~~en~~ artig, och bevarade även sina kroppskrafter, ~~och~~ var rak i ryggen, livlig, starkt byggd, energisk i sina rörelser och energisk i sitt tal, ville icke veta av några viskningar och tyckte icke om att sänka ^{en} röst utan skrek alltid. I yngre år hade Farbror Hagg Ali, som gossen sedermera fick veta, varit köpman. Han var född i Alexandria ^{och} hade växt upp där ^{bibehöll} och ~~bevarade~~ den kraft och energi, den uppriktighet och kvickhet, som alexandrinerna äro kända för. Han hade gjorde affärer i ris och hans fullständiga namn var därför Farbror Hagg Ali errazzaz, men när han blev äldre, övergav han affärerna eller ^{affärerna} övergävo honom. I Kairo ^{ägde} han ett hus, som inbragte honom litet pengar, och i denna gård, som icke beboddes av några andra än studenter utom honom själv och ~~två perser~~ de två perser, som nämnts förut, hade han ett rum för egen räkning.

II:30

Farbror Hagg Ali ~~slagsig~~ ^{hade slagit sig} knappt ned i detta sitt rum längst bort i gårder

till vänster när man stiger uppför trappan, förrän dessa unga studenter kommo in ~~in~~
till honom. Han roade dem och de behagade honom, mellan honom och dem uppstod det
en innerlig, solid och oskyldig vänskap, som kryddades av kvickhet och präglades av
tillgivenhet och omtänksamhet. Denne schejk kände till de unga männens vetgirighet,
flit i studier och ~~motvilja för yllighet~~ ^{likgiltighet för flärd} och tyckte om dessa egenskaper hos ~~dem~~ ^{dem}
När arbetsveckan började, ~~sick han icke till dem~~ ^{besökte han icke} och brydde sig icke om ~~dem~~ ^{dem}, så att det
~~var~~ ^{säg} nästan ^{ut} som om han icke kändes utom när de besökte honom eller inbjödo honom
att deltaga i en måltid eller dricka te med dem. Men när fredagen kom, försummade
lät han dem icke vänta på sig
han dem icke, utan var oskiljaktig ifrån dem och väntade endast på att det skulle
bliva full dager, så att han var säker på att de hade tillfredsställt sitt behov av
sömn och vederkvickelse. Då steg han ut ur sin kammare ~~han~~ började med den närmaste
och väckte dess innehavare på detta energiska och bullrande sätt, som jag redan
ovan skildrat, sedan gick han till nästa kammare åtföljd av studenten, som han hade
väckt och fortsatte på detta sätt tills han kom fram till gossens broder, som han
också väckte på samma sätt. Runt omkring honom gladdes och fröjdades studenterna,
hälsade vilodagen med jubel, logo mot livet, och livet log emot dem.

På fredagen hade denne schejk att ombesörja deras mat och deras tillåtna ~~förbrukade~~ ^{förbrukade}
ströelser. Det var han som bestämde matsedeln för frukosten och tillredde den åt
dem i sin kammare eller i någon av deras. Det var också han som bestämde matsedeln
för aftonmåltiden åt dem och anvisade dem huru de skulle tillreda den, övervakade
tillagningen och rättade det, som möjligen kunde gå gale. Han höll dem sällskap på
morgonen, sedan lämnade han dem för ^{middags} fredagsbönen, höll dem sedan sällskap tills
det blev eftermiddagsbön och han lämnade dem ett ögonblick, sedan kom han tillbaka
och deltog i aftonmåltiden och tedrickningen efteråt. När solnedgångsbönen hölls, ledde han bönen för dem, och när det blev den sista bönen för dagen, lämnade han
dem för att de skulle förbereda sig till de föreläsningar som de skulle åhöra dagen
därpå.

Farbro^r Hagg Ali låtsade gudsfruktan och fromhet och visade det på det mest ostentativa och oförtäckta sätt. Han började med denna expedition, , som han varje natt upprepade under nattens sista tredje del. Han gick ut ur sin kammare skrikande och ropande Allahs lov och pris och dunkande med påken mot ~~marken~~ marken tills han kom fram till Sejjidna Elhuseins moské. Där läste han dagbräckningslitani-an och deltog i morgonbönen. Sedan återvände han sludrande och mumlande och stötande påken mot marken^f och vilade sig i sin kammare^f. När tiden var inne för bönerna, förrättade han dem i sin kammare, sedan han öppnat dörren och höjde rösten när han läste och prisade Allah, så att alla invånarna i gården skulle höra det. Men när han var ensam med sina kamrate^f vid måltiden eller tedrickningen eller något samtal på kvällen, var han den snarfyndigaste människa i världen, den kvickaste, den språk-sammaste, den inställsammaste, den skvallersjukaste, den skandalhungrigaste; han aktade sig icke för något uttryck, drog sig icke för något ^{mustigt} ord, tvekade icke att an-förtro de vidrigaste uttryck^f åt sin alltjämt lediga tunga och sin alltjämt högljud-da stämma. de oanständigaste och vedervärdigaste betydelser och ord.

Men trots detta eller kanske på grund härav tyckte de unga männen om honom^f el-ler snarare de tyckte i högsta grad om denna egenskap hos honom och satte det stör-sta värde därpå, därför att ^{den} ~~han~~ drog dem ut ur deras vanliga förhållanden och befri-ade dem från vetenskapens ^{och studiets} ~~vanliga~~ möd^{or}. Den öppnade för dem en port till en värld av nöjen, ^{Som de ej kunde komma in i,} ~~vilken de ej kunde inträda~~ när de voro lämnade åt sig självs, ja, ^{Som de ej kunde komma in i} ~~i vilken de ej kunde inträda~~, när de skockade sig kring denne schejk och han öste detta ändlösa svammel^f över dem. De hörde det och skrattade åt honom, så att de ej kunde hålla sig för skratt, men de svarade aldrig schejken med något oanständigt ord eller något mustigt uttryck^f. ^{Lätt} ~~det~~ var, som om de hade sett någonting, som roade och fögnade dem, så att de njöto därav på avstånd, ehuru de icke tilläto sig eller ehuru omständigheterna icke tillät dem att närma sig eller gå fram till det.

Detta bevisade ingenting mindre än den märkliga beundransvärda ^{pietetsfulla} ~~egenskap~~ ~~och~~

*Många av
från sina*

genom vilken dessa unga män skiljde sig kolleger och jämnåriga, nämligen behärsknin-
 gen av lidelserna och självkontrollen satte dem i stånd att koncentrera ssina studi-
 er och ~~undrade~~ dem från ~~att sjunka~~ ned i bekväm flärd, som bräcker kraften, förslö-
 ar viljan och färdärvar karaktären och i vilken så många av deras kolleger ~~sjunka~~
~~ned~~ sjönko ned. Gossen lyssnade på allt detta, förstod det och lade det på minnet men
 han undrade och frågade sig själv, huru vetgirigheten och de ansträngningar som den
 kräver ~~skulle~~ kunna förenas med denna passion för gyckel och denna begivenhet på ~~en~~
 flärd utan sans och måtta och lovade sig själv att när han växte upp och blev lika
 gammal som dessa unga män, som han respekterade och vilkas skarpsinne han uppskatta-
 de aldrig följa deras exempel och ~~ha~~ *hängiva sig åt* en sådan passion för flärd som de.

Fredagen var en matdag i dessa unga mäns och deras vän schejkens liv. På morgo-
 nen församlade de ~~sig~~ *klarmande* till en rikhaltig frukost. Den bestod av bönor och ägg, vida-
 re te och magasinerade torra brödkakor, ~~studenternas~~ *hans* mödrar hade försett dem med och
 på vilkas bakning och ~~glädning~~ *inprägning* de i sitt hjärtas oskuld hade offrat små myfcken
 kärlek, ömhet och tillgivenhet. Huru ofta tänkte icke gossen på faderns ~~an~~ an-
 strängningar för att skaffa pengar, som ovillkorligen behövdes för att modern skul-
 le kunna tillaga maten åt ~~sina~~ *sin* båda söner, moderns ansträngningar vid tillagningen,
 hennes glädje när hon fick den färdig, hennes stumma sorg, när hon packade in den
 och hennes strömmande tårar, när hon överlämnade paketen åt den, som skulle bära dem
 till stationen !

Huru tänkte icke gossen på allt detta när dessa unga män sväljde ned ~~denna~~ *en* mat!
 De doppade den i tet som schejken lär ~~de~~ *de* dem eller tuggade sönder den med framtänder-
 na och oxeltänderna, sedan togo de en klunk ur teglasen för att blöta upp den i ~~mun~~ *men*
 så att den skulle lätt rinna ned i strupen. Under tiden skrattade de åt schejkens
 skämt och tokprat utan att tänka på sina fäder och deras ansträngningar och sina möd-
 rar, det arbete de underkastat sig och de tårar de utgjutit.

Schejken och hans vänner studenterna beslöto om sin aftonmåltid under andra och

^d treje omgången te efter frukosten. Deras ~~konversation~~ för denna måltid frapperade

gossen och gjorde honom förlägen, men när han tänkte därpå sedan han blivit äldre kände han sympati och beundran. De råplögade och överlade, men området för deras rådplogningar och överläggningar var tämligen inskränkt. Det var endast två rätter

som de icke kunde undvara, potatisstuvning med kött, tomater och lök och gurkstuvning med kött, tomater och lök jämte litet ^k pikärter. De kommo vidare överens om ~~kvantiteten~~ kvantiteten av de olika ingredienser som de skulle inköpa och ~~bestämde priset där för~~ ^{resonerade an kost} ~~bestämde priset där för~~.

^{någon, hade} Sedan ~~de~~ var och en fram sin andel av ~~denna~~ summa ut, om schejken som de befriade från denna avgift. När ~~det~~ ^{samlat ihop det} belopp som de behövde ~~hopsamlats~~, gick en av dem och köpte mat åt dem och när han kom tillbaka med vad han köpt steg någon av dem fram

till härden och tände eld av inhemska kol. När kolen voro färdiga, grep han sig an med maten och tillagade den, medan kamraterna sågo på, en och en eller alla tillsammans.

Emellanåt gav schejken några råd och när han fått maten färdig såsomhan önskade, ^{gav} ~~arrangerade~~ han elden ^{fritt tändtråke,} så att maten skulle koka så sakta som möjligt.

De närvarande samlade sig kring sin vän schejken eller drogo sig undan för att studera, och kocken smög sig emellanåt bort för att kasta en blick på maten ~~och~~ av fruktan att den skulle bli ~~den icke blev~~ vidbränd eller ~~tegnas~~ skada och ösa några droppar vatten över den laga någon annan.

Allesammans inandades den behagliga doften från maten som elden åstadkom ~~i samma~~ ^{alltaftersom} ~~mån som~~ kokningen fortskred ^{och} allesammans fingo däri en angenäm försmak av en lækker

måltid. Visserligen voro de icke de enda, som lagade sådan mat, i gården hade de kamrater som lagade likadan ~~och~~ ^{och} inandades doften därav liksom de, ~~men~~ där

hade de även kamrater som icke hade någon möjlighet att laga sådan mat åt sig ^{och} ~~och~~

Säkerligen hade hantverkarna som bodde i de lägre våningarna i gården ~~ingen~~ ^{icke} heller någon möjlighet att bestå sig själva, sina hustrur och barn sådan mat. Troligen

funno de sina hustrur svårligen bekymrade över denna brist, och troligen funno de sämre lottade studenterna och arbetarna ett tämligen blandat nöje i denna ^{doft} ~~doft~~

som uppfyllde gården på fredagarha.

II:34

De inhemska kolen brunno trögt och långsamt, vilket ökade nöjet för ~~li~~ lika och ängslan för andra, så att maten blev färdig först när eftermiddagsbönen ~~er~~ förrättades och solen dalade mot nedgång. Man samlades ~~kring~~ kring bordet med en halvt skämtsam, halvt allvarlig livlighet. Var och en var angelägen om att få hela sin portion av maten ~~och~~ ~~och~~ ~~och~~ gav akt på sina kamrater att de ej skulle förekomma honom eller ta för sig för mycket, och ~~han~~ ~~var~~ ~~och~~ ~~han~~ var också generad för att ~~vias~~ hur angelägen han var ~~och~~ eller röja sitt spioneri. Men schejken var med, ~~och~~ hans goda lynne smittade dem, hans skämtsamma anmärkningar avslöjade deras ~~iver~~ som de sökte dölja han hade ett vaksamt öga på dem allesammans ~~och~~ fördelade maten rättvist ~~och~~ ~~och~~ någon ämnade göra intrång på sina kamraters område, hejdade ~~han~~ han honom, ~~och~~ ~~och~~ dolde han icke och iakttog icke heller någon försiktighet, utan basunade ut det rytande på sitt vanliga sätt ~~och~~ påpekade för den ene att att han tog ett köttstycke som var för stort för en portion potatis, och för den andre att han serverade sig själv eller sina kamrater för stora portioner av fast eller flytande föda; ~~och~~ framställde sina anmärkningar till både den och den andre ~~och~~ skämtsamt form som tilltalade dem och gjorde ett angenämt intryck, narrade dem att skratta ~~och~~ och icke sårade deras blygsamhet.

Under denna tävlan i uppsluppenhet var gossen blyg och generad, nervös till lynnet och så nervös i sina rörelser, att han varken kunde taga för sig sin munsbitt eller doppa den i fatet eller föra den till munnen. Han ~~han~~ inbillade sig att allas ögon voro riktade på honom och att särskilt schejken förstulet betraktade honom; ~~och~~ detta ökade hans nervositet, ~~och~~ ~~och~~ handen darrade så att soppan spildes på kläderna. Detta märkte han och pinades därav men kunde icke hindra det, och det är troligt, ja ~~och~~ till och med säkert, att de närvarande voro ~~och~~ upptagna av sig själva, att de ej brydde sig om honom ~~och~~ ~~och~~ det bevisas därav att de började tänka på honom, vända sig till honom, uppmanade honom att äta och lade för honom vad han ej kom åt med händerna ~~och~~ men detta endast ökade hans nervositet och förvirring. Och så blev denna tävlan i uppsluppenhet, som kunde ha glatt honom och narrat honom att skratta, endast en källa

II: 38

till ledsnad och bekymmer. Men om den också under måltiden plågade honom, så glädde och tröstade den honom likväl och narrade honom att skratta för sig själv, när han var ensam, sedan sällskapet hade druckit sitt te och gått sin väg för att studera eller språka.

På detta sätt ^a
~~Sälunda~~ tillbragte de unga ~~männ~~ männen ^a många långa år tillsammans med denne schejk, och tack vare honom fick gossen växa upp i detta glada liv trots de anledningar till bekymmer, ledsamheter och misräkningar, som korsade hans ^{bana} ~~väg~~.

Sedan skingrades sällskapet, och var ^{av dessa unga män} och ^{en} gick sin egen väg, de lämnade gården och slogo sig ned i avlägsna delar av staden. Deras besök blevo allt sällsyntare, så upphörde de, de ^{först} låtsade glömma honom och sedan glömde de honom verkligen.

En dag fingo medlemmarna i sällskapet bud, att schejken hade avlidit. De sörjde i hjärtat, men sorgen spred sig icke till ögonen och efterlämnade inga spår i ansiktet. Den ärlige budbäraren berättade, att det sista ord schejken yttrade när han låg på dödsbädden var en hälsning till gossens broder.

Allah vare Farbror Hagg Ali nådig! Han föreföll gossen osympatisk, men om han ^{efteråt} tänker på honom, fylles hans hjärta av barmhärtighet och sympati.

7.

Denne schejk var icke den ende, som de unga männen hade att tacka för sin glädje och sitt nöje. Deras glädje och nöje hade tidtals även en annan källa, men deras glädje var ransonerad och deras nöje var ^{tannt} ~~mansonerad~~ när det kom från denna andra källa. De glädde sig måttligt och roades sig i tysto, när de träffade denne sin vän, som bodde i en kammare längst bort i gården till höger alldeles som schejken hade bott längst bort till vänster. ^{de} Innehavaren av kammaren till höger var en medelålders man, som otvivelaktigt hade överskridit fyrtiotalet men ännu icke uppnått femtiotalet. Han var student och hade tillbragt mer än tjugu år i Azhar utan att ännu förvärva lärdomsgraden, ^{shuru} ~~men~~ han ^{sk} misströstade icke därom. Han inskränkte icke sina ansträngningar därför och koncentrerade icke hela sitt liv därpå, han endast önskade sig den och önskade sig ^{är} ~~även~~ andra saker, nämligen sådana

som människorna i allmänhet pläga önska sig i livet. Han hade hustru och barn, som han ägnade sommarferierna, ferierna under Ramadan och de kortare ~~ferierna~~ ferier, som emelljånåt infalla under läsåret i Azhar. Hans familj bodde i en by i ~~nä~~ närheten av Kairo, så att flyttningen dit och tillbaka icke ~~kostade honom mycket~~ tog lång tid i anspråk och icke heller kostade mycket pengar. Likasom flere andra hade han en jordbit eller några jordbitar och var måg till en man som också hade några jordbitar, och han var således icke medellös, som det hette på den tide ⁿ men han var icke heller välbergad, ^{och} ~~men~~ han var så sparsam, att hans sparsamhet gränsade till nästan ~~översigt~~ girighet. Hans vetgirighet var ordinär och hans flit medelmättig, hans framsteg i studierna voro obetydliga ^{och} hans begåvning ännu obetydligare, och hans förutsättningar att förstå vetenskapen ännu mindre än hans framsteg. Likväl ansåg han sig intelligent och tyckte att han blivit ^{färdigt} ~~orätt~~ behandlad ^d, men icke därför att han hade anmält sig till erhållande av graden, blivit underkänd och orättvist behandlad av examenskommissionen. Han hade nämligen tillbragt mer än tjugu år i Azhar och aldrig anmält sig till examen. Han hade kunnat anmäla sig ~~ef~~ efter tolv år, men det gjorde han icke, därför att han betraktade Azhar från oriktiga synpunkter.

Han hade dåliga tankar om studenterna, han trodde med rätt eller orätt, antagligen med orätt, att lärograderna i Azhar icke förvärvades genom ~~begåvning~~ begåvning och skicklighet eller ansträngning och arbete utan å ena sidan genom slump och tur, å andra sidan genom smicker, ^{listiga knep} ~~intelligens~~ och förmågan att ställa ^a sig väl med examinatorerna. Han ^{trodde} ~~trodde~~ att slumpen ^{av okänd anledning} hade varit orättvis mot honom och vänt honom ryggen och att han skulle misslyckas, om han anmälde sig till examen. Det var således bäst att låta bli.

Han började sitt år i Azhar fast besluten att förbereda sig till examen och kom överens med några vänner att tillsammans med dem läsa några böcker, som man måste kunna innan man ~~anmälde~~ anmälde sig till examen. Men det dröjde icke en eller ett

par månader förrän han upptäckte att slumpen icke ~~passade~~ ^{gynnade} honom, han sköt upp, ^{II:07}
blev lat och övergav studierna för andra sysselsättningar i livet. Han kände sig
övertygad att slumpen hade varit orättvis mot honom ^{om} för andra gången ^{da den}, och icke skänkt
honom lika väl som den ene eller andre av hans vänner den intelligenta fram-
ställningsförmåga och det bedrägliga skarpsinne som schejkerna togo hänsyn till,
ehuru han i verkligheten förstod sig lika bra på vetenskapen som sina vänner och
kunde förfoga över den lika bra som de.

Då han språkade med sina vänner de unga männen dolde han icke heller att han kände t
till en ~~säker~~ ^{säker och ofelbar} ~~garanterad~~ väg till graden och ofta försökte övertala sig att beträda
den, men han kunde icke förmå sig att ^{säl} ~~aff~~ ja en eller två kirat för att förvärva
denna grad som skulle ^{skänka honom} ~~ge~~ titeln lärde, öka hans traktamente med några brödkakor och
vid månadens slut inbringa honom tjugufem piaster.

På grund av allt detta väntade han att utsikterna skulle bli ljusare och slum
pens ansikte småle emot honom lika väl som mot ^{en} hans vän och landsman året förut.
Denne vän hade varit student ett kvarts sekel, ehuru han var begåvad och skicklig.
Så anmälde han sig plötsligt till examen och gick icke lyckligt igenom, men blev
godkänd och fick andra, icke tredje graden, och om han hade skött sin ^a förbindel
ser med någon av kommissionens medlemmar bättre, så hade han fått första graden.
Det var nog bäst att vänta som vännen hade gjort, kanske slumpen gynnade honom, lik-
som den hade gynnat vännen. "Allt beror på slump kära vänner, jag har studerat liksom
Ni och knogat liksom Ni. Och jag önskar, att Ni får bättre tur än jag, även om jag
inte litar därpå och inte önskar det."

De unga männen hörde på dylika berättelser av sin vän, ^{kommo ihåg dem} ~~lade dem på minnet~~ och
inpräglade i minnet även det sätt varpå de meddelades. Hans sätt var vekligen
egendomligt. Han talade nämligen mycket ^t ~~st~~ tyst med en ~~st~~ stämma, som mera liknade
viskning än vanligt tal, och tryckte på orden som om han ville inpräglade dem i åhö-
rarnas öron. Sina berättelser ^{inverfolierade} ~~upplandade~~ han med talrika roligheter och anekdoter,
som han fann ^{så} ~~märkvärdiga~~ och lustiga att han kunde stå och skratta ^{åt dem} ~~en~~ lång stund

Man

II. 38

Vännerna tyckte icke, att det var någonting att skratta åt, utan när de sågo, att

han skrattade, stodo de tysta, men när de sågo, att han fortfor att skratta, började de de också, och när de sågo att han gapskrattade, måste de göra så med. Hans skratt var verkligen ^{besynnerligt och} skrattretande, om man får använda ett sådant uttryck. Han började högljutt, sedan avbröt han det och skrattade tyst ett ögonblick, så började han ^{och} högljutt, så avbröt han det och fortsatte tyst, så började han igen o. s. v.

När studenterna voro ensamma, berättade de hans historier, upprepade hans uttryck och härmade hans skratt och tillbragte därmed en glad och trösterik stund.

Men det som mest roade dessa unga män hos denne deras vän var någonting annat. Han var vällustig, ja, försjunken ~~äro~~ i vällust och slav under passionen. Han tyckte om att skildra sina ^{njutningar} ~~egder~~ och njöt lika mycket av att beskriva dem som njutningarna av ~~egderna~~ själva eller kanske mer. Han beskrev sina njutningar när han var ensam med sin hustru och ^{skildrade} ~~skildrade~~ detta ämne med en ryslig omständlighet, som han interfolierade med sitt besynnerliga skratt. Han beskrev sina njutningar, när han satt vid en riklig måltid i byn och vid en enklare måltid i staden, och interfolierade det med sina utomordentliga ^{tarvliga} smaklösa tokroligheter och sitt ständiga hackande skratt. Han beskrev sina njutningar när han promenerade på stadens gator eller i dess alleer och när han stod och hämtade frisk luft i själva gården och kastade en blick på den lägre våningen. Han kunde aldrig se en kvinna på gatan eller i kvarteret eller i gården utan att grundligt mönstra henne med ögonen, i tankarna underkasta henne en detaljerad analys och fullständigt kläda av henne kläderna i dylika opassande ^{kläder} ~~kläder~~ tilltag fann han en njutning som icke var opassande. Han ^{kunde} ~~kunde~~ aldrig ^{se} ~~se~~ en kvinna eller "fru" eller ^{en} ~~en~~ "kvinnsperson" eller giva henne något av de namn med vilka man ^{plägar} ~~plägar~~ benämna henne utan endast ^{kallade} ~~kallade~~ henne "ett lår". En

II: 39

mager kvinna hade intet intresse för honom, kvinnan, den ~~riktiga~~ kvinnan var den som var så tjock att lemmarna pöste av fett och kött, han liknade henne än vid en kudde och än vid en madrass. Till stöd för denna sin åsikt åberopade han sig på Ka'b bin Zoheirs vers om hans älskarinna Su'ad:

"Smal framtill och rund baktill ! Man kan ej klaga över att hon är för kort och icke heller att hon är för lång."

Sedan sade han till sina vänner: "Märker Ni inte, att han knappt hade sagt att han älskarinna var smal, förrän han ändrade sitt påstående och korrigerade sitt omdöme och sade, att hon var rund. när hon höll fram framsidan?" Sedan fördjupade han sig i vidriga detaljer i beskrivningen, därefter berättade han tokroligheter ~~1/2~~ strödde anekdoter omkring sig och släppte lös skrattet, sedan hejdade han det. Dessa unga män blevo alldeles överväldigade av alla detaljer som han meddelade dem. Och vad kunde göra mera intryck på ~~de~~ de unga männen, som voro alldeles främmande för dessa njutningar, tillåtna och otillåtna, än denna konversation?

Detta hörde gossen, där han satt hopkrupen i sin vrå med nedslagna ögon, icke ett ord av de närvarandes konversation undgick honom, icke ett ljud av deras röster gick förlorat, och han sade för sig själv: "Om dessa män visste. huru mycke jag får höra och vad jag tager emot av dem, skulle de akta sig för att avhandla dylika ämnen i unga gossars närvaro".

Denne man levde flera år i gården, sedan gossen blivit bekant med honom och där blev han invecklad i åtskilliga episoder som sågo löjliga ut, men vid närmare eftertanke befunnos vara bekymmersamma och oroväckande.

Han var fellah i detta ords strängaste betydelse med allt vad det innebär av kärlek till jorden, månhet om penningen och en allt överväldigande ängslan för att bliva lidande på någon som helst affär. Det var pengarna, uteslutande pengarna som behärskade hans tankar, när han begav sig hem till byn, eller tänkte på den eller tog emot någon av sin familj. Han var en vällusting i detta ords allra egentligaste mening med allt vad det innebär av sensationslystnad och strävan efter sådana nära

II. 40

till hands liggande njutningar, som ej bero av själsadel, finkänslighet och förfi-
nad smak. Hans vetgirighet och längtan efter graden voro endast medel eller snarare
målsom han vederkvickte sig med, när han hade ansträngt sig så mycket för att för-
tjåna pengar, att hansträngningen tröttade ut honom eller störtat sig i sinnliga
njutningar så att njutningen ~~hade~~ ^{ivrigt} utmattat ^{de} honom. Då vände han tillbaka till sin ~~gård~~
gård, slog sig ned i sin kammare och tänkte på sina kolleger, sina sjejkker och ~~sin~~
sin grad, språkade med dessa vänner och gjorde dem sällskap vid somliga måltider ~~och~~
och tedrickningar. Men trots allt detta var han rättrogen ^{och} stark i tron. Tid efter
annan fick han egendomliga ryck av sufism som drogo honom ifrån dessa förhållanden
och förvandlade honom till en ~~återhållsam~~ ^{ivrig} asket som ålade sig ^{ett strängt och} energiskt levnads-
sätt och tvang sig att uthärda fasta och hunger.

En dag kom han i tvist med sin svärfader om någon angelägenhet ^{Han} och förra ~~sköt~~
sköt sin hustru, bondkvinnan ^{vilde ha} och önskade få en hustru från ^{Levna} befolkningen i Kairo
Så gifte han in sig i en mera pretentiös stadsfamilj och skilde sig från sin förra
hustru. ^{Med} ^{talade han} och talade med sina vänner om sina förhoppningar och skildrade ~~detalj~~ i
detalj i de allra tydligaste och oanständigaste uttryck skillnaden ^{mellan} kvinnorna i
staden och på landet. Men en dag glömde han bort både pengar ~~stadskvinnorna~~, l
lantkvinnorna, ~~mat~~ och ~~te~~, därför att han hade upptäckt, att slumpen skulle g
gynna honom, om han anmälde sig till examen. Han måste således anmäla sig, men då
måste han också förbereda sig till denna duell mellan honom och sjejkerna, och
han ^{fick} ~~hade~~ några månader att förbereda sig på. ^{Så} ~~han~~ måste han mobilisera sina vänner
och sina gamla och nya kamrater och ägna sig åt principerna, juridiken, retoriken,
grammatiken och dogmatiken och alla de ämnen, som uppräknas i förteckningen. Han
gjorde så och anmälde sig. ~~Ex~~ Examensdagen blev en minnesvärd dag.

Han infann sig hos kommissionen på morgonen och avlägsnade sig på aftonen. Han
tröttade den och den ^d tröttade honom Han hade tänkt ut ett originellt och elegant
medel att vederkvicka sig med mot kommissionen, om den blev för svår emot honom. Han
^{nämligen} köpte en vattenmelon eller ett parti vattenmeloner och ~~lade~~ ^{spred} dem i närheten av ex:

II: 41

examensrummet och uppgav för examenskommissionen, då han släpptes in, att han led av oförmåga att kvarhålla urinen och anhöll om tillåtelse att avlägsna sig, så ofta sjukdomen tvang honom att göra det. Kommissionen hade medlidande med honom och meddelade honom den begärda tillåtelsen. ^{Så} sedan började han redogöra för uppgiften eller resonera med examinatorerna, om någon av dem gav honom en fråga, sedan av ^{(plötsligt} bröt han redogörelsen eller resonemanget, men när han gick ut, begav han sig icke dit, där han kunde tillfredsställa något behov eller bota någon sjukdom utan gick till det ställe där han fann ett antal vattenmeloner, ^{några} varmed han kunde svalka ~~ett~~ hjärtat, skärpa uppfattningen och uppfriska, ^{tankarna enligt vad} han påstod. Sedan återvände han till kommissionen och återupptog redogörelsen eller resonemanget, där han hade avbrutit det. Kommissionen arbetade med honom och han arbetade med kommissionen till större delen av dagen tilländagått. ^{Överlycklig} Då kom han hem till sin kammare ~~lycklig och~~ ^{lätt} Examen hade gått bra, han hade fått tredje graden, och nu hörde han till ulam. ^{Med} ⁿ sommare skingrades hans vänner, och när de träffade honom på hösten, hade han övergivit sin kammare i gården ~~och~~ realiserat sina förhoppningar och gift sig in i en familj från staden, som han bodde tillsammans med icke långt från sin gamla bostad.

Men så fick han en dag ett ryck av sufism och beslöt att några dagar stänga in sig i moskén och där träna sig med bön, fasta och andaktsövningar. Han gjorde så och höll sig instängd några dagar, jag vet ej huru länge, men det kan ej ha varit så få, ty när han kom ut, var han ~~en~~ ^{alldeles} mager och avtärd, och när han kom hem till de sinaville de knappt känna igen honom och skämtade förmodligen med hans ^{barhet.} Hans bondnatur kom emellertid tillbaka med ^{all} sin passionerade sinnlighet och hans lantliga mentalitet överväldigade honom, så att han en morgon gick ut och begav sig till en restaurang eller ett kafé, där han satte i sig oerhörda kvantiteter av bönor, oliver, bröd och lök och därpå sköljde ned alltsammans med hela massor av te för att släcka ^{in kroppen} elden ~~efter~~ ^{all} denna frukost, och till allt som han stoppat i magen av både fasta och flytande föda slutligen även lade åtskilligt av sådana ^{varor} ~~sorter~~ som den sortens

folk endast antyder men aldrig nämner vid namn. När allt detta hade ~~smält~~ ^{smält} eller blandats ihop i magen, kom han hem till de sina skummande av vrede och kokande av ilska, ^{så att} ~~och~~ de (vill icke) kännas vid hans våldsamhet utan aktade sig för honom. Det gick så långt att han ämnade kasta sig ut genom fönstret, om icke några av familjemedlemmar hade övermannat honom, med stora ansträngningar hindrat ^{det} honom och bundit fast honom. Han var fullkomligt vansinnig och hade förlorat förståndet.

Gossen glömmet aldrig den röst han hörde en kväll när aftonbönen hade förrättat. Inför denna röst stodo studenterna tysta och bedrövade, De ville gråta, och endast blygseln hejdade dem. Det var denne mans röst, vansinnet hade överväldigat honom, så att han gav tungan fritt lopp och sjöng de allra oanständigaste visor. På morgonen förde hans familj honom till hospitalet, där sådana patienter behandlades. Han stannade där några veckor, sedan kom han ut till oigenkännlighet förändrad. Rösten var svagare än förut, rörelserna tröga, och skrattet hade upphört. Hos alla, som mötte honom, väckte han en egendomlig känsla av skräck, blandad med medlidande.

Tiden medförde förändringar. Studenterna skildes från denne man, och var och en gick sin egen väg i livet. Deras besök hos honom blevo ^{sällsyntare} sparsammare och upphörde ^(Sittligen sedan) slutligen. En dag kom det bud, att han dött.

Hans vänner hörde detta bud ^{et} och sörjde ett ögonblick i hjärtat, men ögonen fällde inga tårar, och ^{deras} ansikten röjde blott föga dysterhet. De förde blott denna pietetsfulla fras på tungan, som vi alla upprepa, så ofta vi få ett dödsbud:

"Vi tillhöra Allah, och till honom skola vi återvända."

^{fanns} ^{8.} ^{steg r}
Det var en annan kammare i denna byggnad icke långt till vänster när man stige uppför trappan, som blev utgångspunkt för varjehanda lustigheter, skämt och nöjen för studenterna.

Den beboddes av en ung man, som möjligen var något äldre än dessa studenter och hade vistats längre i Azhar, ehuru ^{i alla händelser} han tillhörde samma generation och samma klass som de. Han hade så svag röst, att man blott behöfde höra

den för att skratta. Han var så trånghuvad, att ingen smula vetande kunde stan-
 na i hans huvud, därför att hans fattningsgåva var så inskränkt och begränsad, och
 så trögtänkt, att han icke kunde fatta det minsta utöver det, som han läste i ~~böcker~~
 böcker vilka som helst. Icke des^{to} mindre hyste han ett obegränsat självförtr^oande, de vid-
 sträcktaste förhoppningar om sin framtid och en ärlig övertygelse, att han var lika
 duktig som dessa vänner, som han bodde tillsammans med och följde med till de fle-
 sta föreläsningar som de besökte.

I deras sällskap bevistade han föreläsningarna i juridik och retorik och pro-
 fessorn imamens föreläsning, men icke föreläsningen över principerna, ty den krävde,
 att han lämnade sin kammare vid gryningen och han satte stort värde på vila och var
 rädd om den noga därmed. Han deltog emellertid i sina vänners studier och särskilt i sådana som
 icke sammanhänge med de regelbundna föreläsningarna eller de böcker som schejker-
 na läste.

Dessa unga män voro i högsta grad kritiska mot böckerna i Azhar; härutinnan å-
 beropade des sig på sin lärare imamens omdöme ~~om böckerna i Azhar~~ och hans åsikter.
 När de bevistade hans föreläsningar eller besökte honom i hans hem, fingo de höra
 titlarna på värdefulla böcker i grammatik, retorik, dogmatik och litteratur, men
 dessa värdefulla böcker voro illa sedda av schejkerna i Azhar, därför att de ej voro
 förtrogna med dem, och stundom ökades deras ovilja därför att professorn imamem hän-
 visade till dem och berömde dem. Men det fanns även sådana som tävlade med profes-
 sorn imamen bland de mera framst^ående schejkerna, ~~och~~ sökte gå i hans fotspår och
 hänvisade ~~sin~~ sina studenter till andra värdefulla böcker, som icke lästes i Azhar,
 därför att azhariterna icke voro förtrogna därmed. ~~och~~ studenterna hade knappt hör
 med den ^f titeln på någon av dessa böcker förrän de skyndade att köpa den, om det ^{var} ~~läst~~
 möjligt för att kunna göra det stundom ~~med~~ ^{med} ~~hjälp~~ ^{av} ~~sin~~ ^{sin} ~~und~~ ^{und} ~~erkastade~~ ^{erkastade} de sig ~~för att kunna~~ ^{för att kunna} ~~göra~~ ^{göra} mycket besvär och
 betydande ~~uppoffringar~~ ^{det} ~~och~~ ^{och} ~~det~~ ^{det} var omöjligt för dem lånade de boken från biblio-
 teket i Azhar. Sedan gingo de igenom den och kommo överens att läsa den gemensamt

möjligt för att kunna göra det stundom med hjälp av sin underkastade de sig för att kunna göra mycket besvär och betydande uppoffringar och det var omöjligt för dem lånade de boken från biblioteket i Azhar. Sedan gingo de igenom den och kommo överens att läsa den gemensamt

och hjälpa varandra att förstå den.

II: 44
II: 45

Det som förmådde dem därtill var deras uppriktiga tillgivenhet för professorn
imamen och deras uppriktiga intresse för vetenskapen och forskningen. Men därtill
bidrogs ^(nog) utom denna hängivenhet även ~~en slaga ställning~~ ett högfärd hos studenterna. De yvdes
~~om~~ över att vara elever till professorn imamen, schejk Bachit, schejk Abu Chatwa
och schejk Radi och skrånade om ~~togo munnen full med att~~ att de voro lärjungar till sådana imamer och hör-
de till deras utkorade favorit ^{elever} ~~lärjungar~~. De nöjde sig icke med att gå till dessa
schejker på deras föreläsningar, de besökte även sina schejker i deras hem och del-
togo ofta i någon undersökning och åhörde särskilda föreläsningar på torsdagarna se-
dagsbönen eller aftonbönen förrättats. De tyckte icke illa om att deras kolleger
fingo veta allt detta och talade om att de sins emellan läste den eller den boken i
den eller den disciplinen. Härigenom förvärvade de en sådan iögonenfallande popula-
ritet bland sina kolleger, att alla människor i Azhar förstodo att de voro de mest
framstående studenterna i Azhar och hade de bästa utsikterna till en ^{lysande} ~~leklig~~ ^{tid} fram-
Naturligtvis eftersträvades deras sällskap av mera medelmåttiga kolleger, som sökte
~~det var ganska naturligt att~~ ^{skulle eftersträvas} vinna fördelar genom förbindelsen med dem och bliva omtalade, när man fick veta,
att de hörde till deras vänner och förtrogna. Därigenom sökte de ~~skaffa sig möjlighet~~
bereda sig tillfälle att komma i beröring med de stora schejkerna och imamerna blan
professorerna. ^{han hörde till dessastuderter av andra klassen} Han hade anslutit
sig till ~~dessa elever~~ ^{student} ~~för att hans kolleger skulle tala om att han hörde till de~~ ^{dit}
och han på grund härav kunna följa med dem på deras besök till professorn imame
eller schejk Bachit.

Det var ungdomshögfärd som ~~hade gjort detta koteri~~ ^{gav} ~~smak för~~ ^{et} ~~vetenskapens snyltgäster~~ ^{detta} bland
privilegium och ~~gjorde att fattare att taga emot~~ ^{underlättade mottagandet av} vetenskapens snyltgäster bland
de svagare och mera medelmåttiga och sedan när de voro ensamma och räknade upp de
ras dårskap, enfald och förskräckliga misstag, gjorde det möjligt att upprepa ~~det~~ ^{alltsammans}
och skratta med full hals, så att ~~de~~ ^{man} måste hålla sig i sidorna. Troligen hade denne
vår vän lärt känna dem på någon föreläsning och sedan alltjämt ~~rämnat~~ ^{hållit} sig ~~dem~~ ^{framme}, tills

II:46

tills han kom i kontakt med dem och fick besöka dem. Han tyckte om gården och tyckte även om att språka med dem, varför han skaffade sig en kammare i gården och blev medlem av kotteriet. Han gick på föreläsningar i deras sällskap, drack te med dem, deltog i visiter med dem och njöt i viss mån av deras ryktbarhet, men Allah lämnade honom aldrig få del av deras ^a lärdom och intelligens, ~~dessa~~ klarhet och skarpsinne. Han var tydligen bättre situerad än de och bättre försedd med pengar. (Eller också mera) var han knusslig mot sig själv när han var ensam, men när han var tillsammans med sina vänner, var han frikostig mot sig själv och slog på stort. Ofta märkte han att de behövde pengar för att köpa någon bok eller betala någon brådsakande skuld eller tillfredsställa något trängande behov och erbjöd dem vänligt och välvilligt vad de behövde. De visade honom sin erkänsla och berömde honom men kunde aldrig stå ut med hans okunnighet. Stundom kunde icke behärska sig, utan skrattade åt denna okunnighet i hans närvaro. De lät honom få igen sin enfald med en energi, som vittnade om ~~en~~ obarmhärtig förakt, men han tog emot det med god min och kvitterade det med ett småleende. Och jag tror icke att de någon enda gång märkte något till vrede i hans ansikte trots det myckna hån och förakt varmed de överhopade honom. Det roligaste var när de gycklade med honom för hans kunskap eller hans okunnighet i metrik, ty det var samma sak. Han studerade en bok om grammatik tillsammans med dem och kunde knappt hitta ett ^{enda} exempel och hur många exempel finns det icke i en grammatik utan att ^{överblickligen} ~~skynna sig att~~ reducera det till ett versmått, och det undergick aldrig någon förändring, det var alltid Basit. Versen kunde ju vara Tawil

eller Wafir eller vilket versmått som helst, men det var alltid Basit. II: 47

Det märkvärdigaste är att han icke nöjde sig med att ha så bråttom att tala om att versen var Basit. Han skyndade sig att börja skandera versen och reducera den till Basit. Vad versmåttet än var, gjorde han det omöjligt för sällskapet att studera och ~~läsa~~ ^{störtade} dem i ett hav av skratt, som icke ~~hade~~ ^{visste av} någon gräns. Detta hände så ofta, att han kom ~~att~~ ^{(sina vänner} att längta därefter och ~~lockade~~ ^{lockade} dem dit; ~~och~~ ¹ så ofta de träffade på någon vers, låtsade de, att de ej kunde ~~reducera den till~~ ^{analysera} versmåttet, tills deras vän upplyste dem att det var Basit, och när han gjort det, låtsade ~~att~~ ^{de} de ej kunde skandera den förrän ~~han~~ ^f började skandera och reducera ~~den~~ ^{den} till Basit. Så började de skratta och håna. Och han tog emot dem med ~~en~~ ^{Samme} välvilliga småleende som icke visste av någon vrede eller något missnöje.

På detta sätt levde denne unga man tillsammans med sina vänner i mångalånga år, utan att vredgas på dem och utan att de vredgades på honom, men till slut tyckes han ha insett att han icke var av samma skrot och korn som de och att han icke kunde tävla med dem på denna bana, varför han så småningom började skolka från föreläsningarna och ~~anföra~~ ^{och} förevändningar och ursäkter, slutade med de gemensamma studierna och nöjde sig med att emellanåt deltaga i ~~den~~ ^{te} tetricningen och måltiderna och alltid i visiterne.

Under tiden blev gossen äldre och gjorde även framsteg i ~~sina~~ ^{sin} studier. Den unge ~~mannen~~ ^m visade, att han hade sympati och aktning för honom och föreslog honom att de skulle studera tillsammans. Från ~~samarbetet~~ ^{samarbetet} med kamrater och jämnåriga övergick han till samarbete med denne gosse som var mycket yngre, och ~~han~~ ^{han} började läsa arbeten i tradition, logik och dogmatik, ~~men~~ ^{(tillsammans med honom} hade icke det minsta gagn därav. ~~Han~~ ^{Gossen} var icke heller hågad att skratta åt honom och göra narr av honom, det kunde han icke och hade icke heller lust därtill. Han tyckte därför att det var bäst att bliva honom kvitt och fortsätta på egen hand.

Så övergav denne man vetenskapen eller vetenskapen övergav honom. Men han räknades fortfarande till Azhar, var student där och delade den sociala sidan av sina vänners

liv. De hade stigit något högre i livet, det var deras begåvning och flit, deras öv~~er~~ⁿ
lägna egenskaper och professorn imamens belåtenhet och uppmuntraⁿ som hade höjt de-
ras anseende. De associerade sig med söner till välmående och förmögna familjer som
på den tiden studerade i Kairo och utbytte visiter med dessa välmående och förmögna
unga män, han deltog däri och både gjorde och mottog visiter, och så höjdes hans
sociala position ~~lika väl som~~ ^{lika väl som} deras. Men hans vänner märkte ^{det} icke och brydde sig knappast
därom. De talade icke om det och skröto aldrig över sina visiter i dessa distingera-
de hus och sitt umgänge med deras illustra ägare, utan betraktade det som en natur
^{självklar}
lig och ~~vapen~~ sak. Vår vän däremot ansåg det uteslutande för en utmärkelse, skörda-
de idel tillfredsställelse därav, var stolt däröver ~~han~~ begagnade sig ibland därav
för att vinna materiella fördelar och talade ständigt därom för vem som helst, va-
re sig han ville höra på eller icke.

Tiden gick och dessa studenter skingrades, var och en valde sin egen bana i livet.
Men denne man glömde dem icke och ville icke heller låta dem glömma honom. Han hade
icke kunnat följa med dem i vetenskapen, men han bo^{rde} väl kunna följa med dem i
något annat ^{nting} ~~sak~~, som livet ~~är~~ ^{sjuder}. Han besökte dem även

II: 49

om de icke besökte honom och träffade dem när de gjorde visiter hos den ene eller andre av sina distinguerade och förmögna vänner.

Så skildes professorn imamen från Azhar vid den bekanta politiska krisen. Vår vän var anhängare av professorn och hans parti men även av hans motståndare och deras parti. Det var oroligt i Azhar och politiken blandade sig i oroligheterna. De båda partierna stredo med varandra, vår vän var anhängare av oppositionen och deltog i agitationen men hade förbindelser med motpartiet och ~~spred ut~~ ^{spred ut} oppositionens hemligheter. En dag ~~avslöjades~~ ^{blev upptäckt} det. Vilken dag det blev! Vår vän hade stått i ~~kontakt~~ ^{kontakt} med de konservativa. Förbindelsen mellan honom och hans vänner avbröts ögon-

blickligen, han avvisades från de familjer, där han ~~hade~~ ^{han} umgåtts och blifvit välvilligt mottagen. ~~Han~~ ^{Nu} stängde sig in i sin kammare i gården ^{han} och hade förlorat alla sina vänner, men ingen saknade honom. Förhoppningarna om graden i Azhar hade svikits, och nu måste han framsläpa sitt liv i obemärkhet ensam och olycklig, ^{ut-} ^{mot sin vilja} hårda sin övergivenhet så gott han kunde och förvärva sitt uppehälle under stora svårigheter.

En dag kom det bud att han dött. Hade han dött av sjukdom? Eller av sorg? Eller av svält? Hans vänner hörde underrättelsen, men visade ingen sorg eller ledsnad. De läste blott ^{upp} denna pietetsfulla fras som vi alltid läsa när det kommer bud om ett dödsfall:

"Vi tillhöra Allah och till honom skola vi återvända."

Byggnaden ^{G.} ^{Myresgärderna} ~~Gården~~ var tom eller nästan tom när gossen kom dit för förstagången, invånarna hade icke kommit tillbaka efter ferierna i Ramadan. Han fick sedan veta, att studenterna tyckte om att dröja med att återvända till Kairo, i synnerhet efter dessa ferier. I Azhar började året vid denna ^{en} tid, men både studenterna och schejkerna funno det besvärligt och påkostande att skiljas från sina hem och anhöriga och för ^{därför} ^{hel} ^{ännu} längde ferierna med ett par eller flera dagar och stundom med en vecka eller mer, och det gjorde ingenting, ty Azhar befann sig ännu i slutet av den lyckliga tid, 6

11: 50
då reglementet icke föreskrev bestämda arbetsdagar och lovdagar för professorerna och studenterna och icke heller ålade dem att noga passa på föreläsningarna för varje dag och varje timme, utan det gick lätt och ledigt till. Rektorerna bestämde, när ferierna skulle sluta och arbetet börja, professorerna voro fria och började när de ville eller kunde och studenterna voro också fria, de infunno sig vid föreläsningarna när de ville eller omständigheterna tilläto det.

Det gick lätt och ledigt till, det berodde mera på intresse och god vilja än på sträng disciplin och ett ~~fastställt~~ ^{officiella} reglemente, och det var bäst att skilja de flitiga och arbetsamma från de lata och slarviga och att förmå studenterna att studera av kärlek och intresse ^{och icke} av lydnad för befallningar och fruktan för straff.

Professorerna och studenterna njöto av denna behagliga, rikligt tilltagna frihet med måtta och moderation. De två första veckorna av läsåret voro fria, och man kunde göra vad man vill; man upplivade gammal vänskap, inledde nya bekantskaper och odlade dem; studenterna kommo i sakta mak från sina hem och så snart de kommit, ^{gjorde} ~~besökte~~ ^{visiter} de varandra och hälsade på varandra, sedan gingo de på föreläsningar, också i sakta mak; professorerna kommo sakta och varligt från sina hem; ^{snart} de kommit, iordningställde de sina bostäder för en längre vistelse, sedan gingo de och hälsade på ^{hos} varandra och upplivade vänskapen, därefter började de föreläsa utan att brådska eller jäkta. Det fanns dock både professorer och studenter, som skattade vetenskapen högre än ^{och hemmet} ~~hemmet~~ och familjen, somliga stannade i Kairo under ferierna för att studera i sitt hem eller i själva Azhar eller i någon annan moské, andra skyndade att återvända till Kairo, så snart tillfälle gavs eller omständigheterna tilläto det för att få ^{en smula} ~~en andel~~ av privatundervisning innan de ~~den~~ ^{officiella} ~~reglerade~~ ^{gemensamma} ~~anden~~ föreläsningarna började.

Till följd av allt detta stod byggnaden tom eller nästan tom, när gossen och hans broder anlände. Den beboddes icke av några andra än Farbror Hagg Ali två av den unge schejkens kamrater, och de båda perserna, men knappt hade gossen ^{sig ned} installerat sig, förrän hyresgästerna började komma tillbaka, ^{morgon och afton} ensamma eller

flere tillsammans . Bostaden fylldes av liv och rörelse, det hördes röster ^{från både} till höger och vänster, platsen fylldes av en oerhörd trängsel, ^{och} ~~den~~ var faktiskt överbefolkad. Somliga rum voro så fullpackade med studenter, att det kunde bo tjugu i ett av ^{enda} dessa rum.

Hur kunde de sitta? Hur kunde de studera? Hur kunde de sova? Dessa frågor gjorde gossen sig själv, men kunde ej finna något svar. Han visste endast att hyran för ett rum icke överskred tjugufem piaster och ofta ^{gick ned} sjönk till tjugu i månaden. På det sättet kunde således en student bo för en piaster i månaden.

Detta belyser situationen för dessa stora skaror ^{manliga ungdomar} av landsbyggnens söner, som begåvo sig till Kairo för att studera vetenskap och religion och fingo så mycket vetenskap och religion som de kunde få, men på samma gång även ådrogo sig varjehanda sjukdomar för kroppen, karaktären och intelligensen. Rummet ~~helt tomt~~ till höger om gossens stod obebott den första veckan, och han hörde intet ljud eller någon rörelse därifrån. Men så tog veckan slut och det kom en vecka till. Rummet blev icke upptaget, och det kom varken någon rörelse eller något ljud därifrån, så att studenterna började ^{varandra} fråga efter schejken som hade bott där före Ramadan, vad det kunde ha blivit av honom. De sade till varandra: "Han har kanske flyttat härifrån någon

annanstans." Men en natt i veckan vaknade gossen vid Farbror Hagg Alis röst, som trängde igenom mörkret och ljudet av hans påk som dunkade mot golvet. Han grubblade som vanligt ^{och} väntade på böneutroparens röst som vanligt och instämde som vanligt för sig själv med böneutroparen. Så tystnade rösten och gossen följde i tankarna med de böneförrättande ^{i moskén}, när de infunno sig till sina böner, somliga kvicka och livliga, andra tröga och långsamma. Så trängde en gäll besynnerlig röst genom väggen bakom gossen, ~~han~~ nådde hans öron och åstadkom en darrning i hans kropp från huvud till fot. Gossen kunde aldrig glömma denna röst och kunde aldrig tänka

å på den utan att skratta även om han försökte knipa ihop läpparna för att icke le.

Det var en besynnerlig röst, som först skrämde ^{honom} ~~gossen~~ och sedan narrade honom att skratta, så högljud, att han icke kunde behärska sig ehuru han var rädd att väcka

II: 52

sin broder: "Al...Al...Al...Allahu Allahu Allahu Ak...Al...Al...Allahu Ak... Allahu Ak...Allahu Akbar."

Så lät rösten för gossen. ~~#####~~ Början förstod han icke och upprepningen icke heller, däremot uppfattade han slutet. Men röstentystnade icke när han slutade ~~#####~~ utan började sedan gång på gång tills han slutligen upphörde. Ljuden i ~~#####~~ intogo ^{orden emellertid} sina riktiga platser i den sjungande ~~#####~~ des mun, i luften och i gossens öron och hjärna. Sedan hördes rösten genom väggen läsande Inledningen, ^{nu märkte} och gossen, att det var en mansröst som bad. Han gick på med Inledningen, tills han kom till Allahs, den Högstes ord: "Dig dyrka vi, och dig anropa vi om hjälp." Här fastnade han och kunde icke komma längre. Så började han på samma sätt som förut: "Al...Al...Al... Allahu ...Al...Al..." Nu kunde gossen icke behärska sig, utan brast ut i ett högljutt oavbrutet skratt, så att brodern förskräckt ~~#####~~ och frågade vad som stod på. Gossen kunde icke svara, men brodern behövde icke heller något svar. Han hörde genom väggen och brast ^{också} ut i ett skratt, som han försökte hejda. ^{Därför} Sedan viskade han till gossen: "Tyst! Det är vår granne schejken den och den. Han har kommit tillbaka och förrättar morgonbönen. Han är schafi it."

Sedan ^{återvände} ~~#####~~ den unge schejken till sin vila och somnade. Gossen behärskade sig och följde med schejkens röst bakom väggen, tills han efter stora ansträngningar slutade sin bön. Men gossen hade ^{ändock} ~~#####~~ en fråga kvar i tankarna. Huru förhöll det sig med denne schafitiske schejk, som underkastade sig ~~#####~~ sådana ^{sådant} ansträngningar och ~~#####~~ besvär och icke kunde sluta sin bön utan ^{Couthärdliga} ~~#####~~ svårigheter? På morgonen tog han till sig mod att fråga brodern, och av honom fick han veta, att schejken var tämligen skrupulös och önskade realisera sin avsikt att bedja och ägna Allah sitt hjärta, sin själ och sina tankar från bönens början till dess slut. "Och om du ser, att han tvekar och tager om från det ställe där han börjat och avbryter bönen för att börja igen, så vet att han har märkt någon värdselig ~~#####~~ tanke, som kommit för honom, och drivit bort ^{den} från tanken på Allah som du bör koncentrera dig på."

II: 53

Denne schejk var tyst i allra högsta grad, man hörde knappt något ljud ~~och~~
och knappt någon rörelse från honom utom när han förrättade morgonbönen. Gossen be-
hövde också ^amånga dagar för att vänja sig vid denna röst och ^{hanna}höra den utan att
skratta åt honom eller beklaga dess ägare för "ofärd från Viskaren, Smygaren som vi-
sker i människornas hjärtan mot djinnerna och människorna".

^{en}När åren gått, ^{mindes}bevarade gossen inte annat ^{ingenting annat}minne ^{an}av denne ~~s~~schejk än denna
röst och två historier, av vilka den ena gällde honom själv och den andra förtalades

~~av historieberättarna~~ av historieberättarna. Den första inträffade, när gossen hade blivit
äldre, ~~och~~gjort framsteg i sina studier och börjat ^{tolka}höra föreläsningar i retorik.
Han gick och hörde på en föreläsning av schejken och hörde honom ~~kommentera~~

den bekanta satsen i Talchis: "Varje ord är beroende av sammanhanget". Hur ~~h~~
har det icke ^{ordats}talats om denna sats i ^{Elm}~~Elm~~uhtasar, Elmutauwal och El atwal och i
kommentarer, glossor och superkommentarer! Och ändock är den tydlig och klar och

innehåller ingenting dunkelt eller obegripligt! Liksom så ⁿmåga andra schejkar i Az-
harföretog han sig att tolka denna sats och konstatera det myckna, som hade sagts om
den, men ~~han~~blev så uttröttad och utmattad, att rösten blev hes, krafterna sveko och
pannan dröp av svett. ^{Men}~~och~~vetenskaplig noggrannhet är som bekant en tung börda som
endast de starkaste kunna åtaga sig, och få äro de.

Gossen företog sig att kritisera professorerna för något som han hade sagt enligt sin
vana gentemot professorerna allesammans. Men professorerna svarade honom, vederlade ho-
nom och ~~han~~tystade ned honom och fyllde hans hjärta med vrede, förakt och blygsel.

Han ~~sa~~sade: "Låt bli det där, pojket ~~Det~~ där begriper du inte, du begriper bara
sådana där agnar, som du får på förmiddagarna." Schejken skrattade och studenterna
också. Gossen skämdes för att avlägsna sig från föreläsningen förrän den var slut.

Han stannade således mot sin vilja, tills ^{han}gick ~~sin~~sin väg i sällskap med en annan stu-
dent. // "Agnarna" som schejken anspelade på och som gossen fick på förmiddagarna
voro föreläsningar över skönlitteratur och speciellt Elkamil av Elmubarrad. Från

den stunden sjönk schejken i gossens aktning och blev föremål för hans förakt, sedan

me II: 574

gossen förut tyckt om honom och högaktat honom. Schejken blev en skottavla för
i sällskap med sina jämnåriga
de lustigheter med vilka gossen roade sig på förmiddagen före och på middagen efter
av de båda historierna om schejken,
föreläsningen om "agnarna". Så kom den andra ~~historien~~ och den endast ökade gos-
sens nojs, skämt och gyckel med schejkens yttranden i sällskap med hans jämnå-
riga. Och ^{rätt} ~~hän~~ock var det en simpel historia som icke innehöll någonting märkvärdigt
, men vad kan vara simplare än ungdomens skratt?

Schejken hade en son, som icke gav prov på någon intelligens ~~;;~~; ingenting hos
honom antydde, att han var skapad för studier, men han var student och bodde till-
sammans med fadern i hans rum, lika lugn som fadern, lika tyst som han och lika
god granne som han. En dag eller en kväll fick hans fader besök av någr^a/~~a~~ bland sin-
vänner och bad sonen om kaffe. Efter några ögonblick ~~serverades~~ kaffet, ~~och~~ schejkerna
stego fram till sina kaffekoppar lika lystna som vanligt och läppjade därpå eller
^{det} sögo långsamt i sig, så att det hördes ett långt ljud, men de hade knappt fått ned
det i strupen förrän de energiskt kastade upp ~~det~~ det, och där stodo de
de allesammans och lutade ~~sig~~ sig, hostsnde och rosslande, och sökte befria strupen
från det som den fått i sig. ~~De~~ Kaffet och saliven rann över skägget och bröstet
på dem; ~~och~~ de hostade och gjorde förtvivilade ansträngningar. Sa^{ken} var nämligen den, at
de icke hade druckit kaffe utan snus. Den unge mannen hade nämligen tagit ^{miste} ~~fol~~ på
kaffedosan och tagit en snusdosa i stället.

Gossens mellanhavande med schejken vid föreläsningen i retorik hade följder.
Han gick ifrån schejken till en annan schejk, som bodde brevid honom. Hans rum låg
intill den fanatiska schejkens och han var också schafit, men icke fanatiker. Han
var den lugnaste och allvarligaste, snällaste och tystlåtnaste människa i världen,
och gossen hörde honom aldrig säga ett ord utom när han hälsade på honom eller på
någon av hans vänner som gick förbi. När gossen hade slutat med den förste schejkens
föreläsningar, gick han dagen därpå till en föreläsning av den andre. Han ^{han} föreläste
i ett rum i Muhammed Bej Abu dahabs moské., som gossen mycket väl kände till, eme-

dan han hade åhört föreläsningar i grammatik och logik i alla vinklar och vrår i n moskén. Där fick han också uppleva några episoder, som vi skola skola återkomma till i fortsättningen.

Han infann sig alltså vid middagstiden efter föreläsningen över "agnarna", steg upp för de välkända trappstegen, tog av sig skoraa, gick på mellan de båda åhöraregrupperna, som han så väl kände till, steg över tröskeln och slog sig ned i schejkens krets. Han behövde icke heller vänta länge, förrän schejken kom lugn som vanligt, prisade Allah, och nedkallade hans välsignelse över profeten, ~~och~~ började föreläsa över en text ~~om det obestämda subjektet och dess egenskaper~~ *Parakharistiska* ~~anförde författarens~~ citat av koranversen "Guds välbehag är något ännu viktigare och under återopande av författaren, kommentatorn, glossatorn och utgivaren diskuterade ordet "välbehag" obestämdhet på ett sådant sätt *att* det ej tilltalade gossen och ej överensstämde med hans uppfattning, varför han ej kunde fördraga vad han hörde utan började disputera med schejken, men han hade knappt gjort det förrän denne avbröt honom och med sin lugna och säkra stämma svarade: "Tyst, min son! Mätte Allah ~~öppna~~ dina ögon och hava misskund med dig och förskona oss från ditt och dina kumpaners okynneF ^{krets} Frukta Allah i vårt sällskap, men besvära oss icke med din närvaro, ty då förstör du nöjet för oss! Gå hem till de där agnarna, som blåser bort och narrar dig med, "agnarna" som du skördar på förmiddagen!"

Studenterna skrattade och gossen stod mållös. Sedan började schejken läsa och förklara med sin lugna, stränga och allvarliga röst. Gossen stod kvar mot sin vilja, tills studenterna skingrades och han följde med alldeles ursinnig. Han undvek föreläsningarna i retorik och tillbragte återstoden av året på det sättet, att han på middagen efter föreläsningen om "agnarna" gick till biblioteket vid Bab Elchalk och stannade där till stängningsdags kort före solnedgången.

Var det en tillfällighet att de båda schejkerna råkade avvisa gossen från sin undervisning? Eller var det en överenskommen sak? Det visste icke gossen. Berättel

sen om dessa båda episoder är emellertid en något förhastad digression. Det är bäst att återvända till gården, dem som bodde där och vad som hände där, när gossen först gjorde bekantskap med studierna.

10.

I byggnadens högra hörn fanns det ett rum, som beboddes av en familj, om vilken gossen ej visste, hur den hade kommit dit och ej heller hur den bodde. På båda sidor hade den lärdomem och studenterna. Den borde ha inkvarterat sig bland handlande och arbetare i den lägsta våningen, men steg i stället upp till lärdomens högsäte bland studenter och professorer. Där levde den mitt ibland dem utan att göra någon för när och utan att någon gjorde den något för när. Den ingick icke vänskap och inledde icke ens bekantskap med någon.

Den var främling i denna byggnad liksom i hela Kairo. När de talade, förrådde uttalet, att de hade kommit från Övre Egypten, ja, från den sydligaste delen därav. Möjligen var det just därför att de voro främlingar som de valde den andra våningen i stället för att stanna i den första. I andra våningen voro nämligen alla hyresgästerna främlingar, en schejk från Alexandria, två perser, och studenter och professorer, som kommit från olika delar av Egypten. Det gjorde således den främman de familjen ingenting att bo ibland alla dessa främlingar. Vad första våningen beträffar voro arbetarna och handlandena allesammans Kairobor eller sådana, som hade bott där så länge, att de räknades till stadsbefolkningen ~~XXXX~~ och hade antagit dess språk och vanor.

Denna familj bestod av två personer, en gumma, som var så gammal att hon hade överskridit sextiotalet och skulle ha funnit det svårt eller nästan omöjligt att tillägna sig Kairouttalet eller vänja sig vid ^{befolkningens} ~~folket~~ vanor, och en son, en ung man mellan tjugu och trettio år, som med tiden nog skulle ha kunnat vänja sin tunga vid Kairodialekten och förmå sig att acceptera folkets stadsbornas vanor. Modern hade ingen sysselsättning, som det blir för sådana kvinnor som hon, när de lämna Övre

Egypten och få bo i ett rum i en sådan hyreskasärn i Kairo.

II. 57

Hon gjorde ingenting för att förvärva sitt uppehälle, hon fördelade endast arbetet rättvist mellan sig och sin son. Det var hans uppgift att traska omkring på gatan hela dagen och komma hem på kvällen med någonting att äta, medan hon såg till efter rummet och lagade mat åt sig själv och sin son.

Den unge mannen var gårdfarerhandlande, ~~han~~ förfärdigade vad han sålde i sitt rum. Han började sitt arbete på morgonen, när solen stod högt och det led mot middag gick han ut på gatan med det som han fabricerat och började sjunga medan han vandrade omkring och bjöd ut så långt fötterna burde honom, men kom aldrig tillbaka förrän han hade sålt allt som han hade med sig. Om vintern hade han en sorts konfekt som hette ~~fläckor~~ Flickornas spånad, om sommaren en annan, som ibland kallades Gelati och ibland Dondurma.

När den unge mannen tillverkade den ena eller andra sorten, sjöng han av hjärtans lust ^{och så han} eller låtsade sjunga av hjärtans lust. När han fått sin vara färdig, tog han den med sig och gick lugnt, tyst och långsamt förbi våra rum, tills han kom till trappan, men när han kom ned på gården, stämde han plötsligt upp en fin och behaglig sång, ^{i vilken} ~~han~~ han prisade maten som han hade med sig och inbjöd flickor och kvinnor ^{na} att bliva hans kunder. Så länge han befann sig i sitt rum, tillät han sig att sjunga, men när han gick förbi de värdiga och allvarliga professorernas och studenternas rum tillät han sig det icke längre. När han steg nedför stora trappan, ^{deromst} unna sig vad alla handlande unna sig, ~~han~~ sjöng sin mat och inbjöd kunderna. Den unge mannen tyckte emellertid känna på sig, att det icke var riktigt ^{mätte} just att berömma och utbjuda konfekten som han hade med sig utanför dessa rum, vilkas innevånare icke brydde sig om konfekt eller intrasserade sig ^e därför, utan endast brydde sig om och intrasserade sig för vetenskapen. Det är emellertid troligt att den unge mannen misstog sig härutinnan. Bland invånarna i hyreskasärnen fanns det otvivelaktigt flere, som tyckte om hans sång och längtade efter Flickornas spånad eller Dondurma och önskade att han skulle stanna så att de fingo vara de första

att köpa. Men det gjorde de aldrig, de hindrades än av blygsel, än av brist på peng^{II: 58}gar.

Men en dag upphörde den unge mannens sång och slamret av de skålar, i vilka han skakade om sina olika ~~sorters~~ konfekt. I stället för sången och slamret kom det en annan sång och andra ljud. Kvinnor rusade in och ut ur hans rum, först skrikande och skrattande, sedan jublande, sjungande och trummande, så att studenterna och professorerna funno det alldeles olidligt. Men gossen hade roligt och njöt därav. Han hörde på av hjärtans lust, trummorna, jublet och sången påmimade honom om hans hem på landet, han var alldeles förtjust och tyckte, att det var lika ~~angämligt~~ ^{trevligt} som att höra professorerna sjunga på sina föreläsningar, ehuru nöjet visserligen var av alldeles olika slag.

Med kvinnorösterna förenades sedan även andra röster, nämligen ^{från} ~~bärarna~~, som började komma uppför trappan, trängdes med varandra och buro upp möbler till rummet, skrikande och svärjande mot varandra, ^{av förargelse} än ~~i vrede~~, än på skämt. Kvinnorna välkomnade dem och tågo emot deras möbler med trummande, jubel och sång. Stundom blev någon kvinna från den lägsta våningen så förtjust över allt vad hon fick höra och se, att ^{hon att} hon tänkte på sin egen bröllopsdag eller drömde om sin sons eller dotters, som ännu ^{hörde till} icke hade kommit, att hon deltog i jublet och sången, ehuru hon icke ~~var bekant med~~ ^{s vänner} brudparet och icke heller ^{mycket} var bekant med dem. Men glädjen är ~~smittsam~~ ^{smittsam} liksom sorgen, och bland egyptierna sprides smittan fort.

Så kom den stora dagen, en torsdag. Professorerna och studenterna hade lidit så mycket obehag av detta oväsen, att det tvang ~~dem~~ de allvarligaste bland dem att övergiva sina rum och hela byggnaden och skaffa sig den ro, som studierna krävde, hos sina vänner eller i moskéerna. Det blev torsdag, och oväsendet tilltog, så att det överskred de vanliga gränserna och från byggnaden spred sig ut på gatan. Man slog upp ett tält, och musiken började spela på eftermiddagen. Det kom folk från andra håll, de voro i feststämning, åto, hälsade på varandra och lyssnade på musiken

II: 59

Gossen höll sig fast ~~vid~~ vid fönstret, ingenting undgick honom av allt detta, han glömde både vetenskapen och professorerna, Azhar och azhariterna, både maten och ~~te~~ tet och fördjupade sig i denna musik, som han hörde för första gången i Kairo, ~~och~~ ~~lärda~~ i dessa olika sånger, folksånger vid nattens ~~örjan~~ ^{inbrott} och den professionelle schejkens visor, när det led längre fram på natten.

Brodern och hans vänner hade denna dag hänsynslöst övergivit byggnaden och han rörde sig icke från sin plats förrän det blev natt. Farbror Hagg Ali hade närapå gått ut ur sitt rum, genomborrat natten med sin röst och dunkat i golvet med sin påk, men det gjorde han icke, och om han hade gjort det, så hade ingen hört hans röst och ingen märkt hans påk. Vart skulle hans röst och hans påk ha tagit vägen i detta intensiva oljud, som förjagade sömnen från hela grannskapet? ^{Plöteligt} Så kom det ett förskräckligt, långt utdraget skrik, och dessa jubelrop som omgävo honom och dansade ^{kring runt om} ~~kring~~ ~~kring~~, om jubelrop kunna dansa, och dessa utbrott av fröjd och extas, som dansade ^{Nämligen nu} kring plågan och lidandet! Den unge mannen hade förts in till sin maka. Sedan fortskred natten lugn, långsam och allvarlig och lade sin mörka, breda hand över dessa ting och dessa människor. Lamporna släcktes, ljuden tystnade. Sömnen ^{smög sig sakta} ~~in~~ in som en tjuv och slöt allesammans i sina armar utom denne gosse som icke avlägsnade sig från sitt fönster och icke kunde slita sig lös från sitt grubbel över långvariga lidande, kring vilket hejdlös fröjd så ystert dansade. Men han återfick besinningen, då det kom en röst på nära håll och underrättade honom, att natten var förliden och att bönen är bättre än sömnen. Bönen är bättre än sömnen. Men den natten fick gossen ingen sömn. Han steg emellertid upp och förrättade tvagningen. ~~han~~ ^{han} När böneutroparen slutade, förrättade gossen morgonbönen. Sedan svepte han in sig i sitt lakan, ~~han~~ sträckte ut sig på sin gamla matta och förlorade besinningen eller den ^{och} övergav honom och kom icke tillbaka och han återfick ^(förrän det var långt lidet på förmiddagen) den icke Farbror Hagg Ali energiskt dunkade på dörren och ropade sitt välkända "

Beskrivningen av hyreskasärnen och skid^{1/}dringen av gossens omgivningar vid hans första bekantskap med Kairo skulle vara ofullständig, om där ej nämndes några personer, som bodde i kasärnen, men likväl ej tycktes höra dit, och några andra, som tid efter annan kommo på besök, ~~men tycktes~~ ^{men tycktes} ~~höra till de ständiga gästerna.~~ ^{Bland} ~~till de emigrerande hyresgästerna~~ ^{märktes} ~~hade~~ en schejk, som uppnått en ålder av mer än femtio år, studerat med all den energi han kunde uppbjuda och strävat efter graden med all den uthållighet han ^{kunde} ~~hade~~ ^{emula} ~~åstadkomma~~, utan att förvärva mer än en obetydlighet vetande. Han anmälde sig aldrig till graden utan att underkännas; situationen var förtvivlad, men han förtvivlade icke, kroppen bodde i kasärnen, men anden på annat håll. Han blygdes för att resa hem, när han misslyckats, och stannade i Kairo, där han ^{hade} ~~stude-~~rat under så stora ansträngningar, och skötte på avstånd sin familjs angelägenheter på landet. Han slet sig lös och for hem till den på torsdagskvällen ^j för att komma tillbaka till hyreskasärnen på söndagsmorgonen. Han hade ^{pengar} ~~en förmögenhet~~ och hans ekonomiska ställning var förträfflig, bland dessa studenter levde han den ^{välbärgade} ~~välbärgade~~ lantmannens liv. Hans rum var möblerat med utsökt elegans, han var ^{från} ~~hemma~~ ^{från} ~~hemma~~ morgon och kväll och lämnade det endast undantagsvis. Han inbillade allmänheten, att han läste och studerade, att han behärskade vetenskapen och kunde sina böcker utan till, så att han icke behövde gå på föreläsningarna och höra på schejkerna. Och om slumpen hade varit honom nådig och ödet gynnat honom, så hade han varit schejk liksom de och hållit föreläsningar, och lärjungarna hade kommit omkring honom. Han hade varit god vän med dem flesta av dem, ~~männ~~ när de voro studenter och hört på schejk Imbabi och besökt schejk Uschmuni tillsammans med dem. Men slumpen hade varit dem trogen och svikit honom, och nu voro de professorer, och han satt mellan två stolar, till hälften student, till hälften professor.

Han hade i alla händelser tillägnat sig de flesta av professorernas egenskaper. Han gjorde icke sina unga vänner sällskap på föreläsningarna och studerade icke tillsammans med dem. Han träffade dem endast då och då och behandlade dem tämligen hög-

draget och föga vänligt. Han höll till godo med en måltid och ett glas te hos dem och inbjöd dem till detsamma hos sig. Han talade med en lugn fyllig röst och uttalade ljuden tydligt och distinkt. Men han talade aldrig om vetenskap ^{en} med dem, han talade blott om vetenskapsmännen, förtalade de flesta och berömde det minsta antalet, ~~han~~ var frikostig med tadel och sparsam med beröm. Han talade med dem även om pengar och pengars förvaltning, om sin ställning bland folket i byn, sitt rykte bland folket i distriktet och sitt stora anseende bland folket i provinsen, om sina bröder, som voro utmärkta åkerbrukare, och sin förträfflige och begåvade broder, som hade lika mycken intelligens som otur hos slumpen, som Allah, fastän han hade uppnått en ålder av tjugu år, icke hade unnat ^{elementärt betyg,} ett, icke därför att han var försumlig eller dum, utan därför att slumpen hindrade och motarbetade honom. Familjen hade därför beslutit att brottas med slumpen, och schejken hade föresatt sig ^{att} besegra ~~slumpen~~ ^{den unge mannen} i fråga om brodern och draga ~~honom~~ ut ur obemärktheten till berömmelse och ära. Han beslöt därför att inskriva honom i krigsskolan och ^{utbilda} ~~göra~~ honom till en tapper officer, vars axel smyckades icke med en, nej med två ja, med tre stjärnor.

Men ~~men~~ slumpen var starkare än schejken och hans familj. Den unge mannen avvisades ~~från~~ från krigsskolan, därför att hans kvalifikationer icke tillfredsställde examinerarna. Schejken rasade över slumpen och beslöt att brottas med den. Hela denna historia berättades ^{han} i en oändlig ström av ord under ständiga avbrott. Han avbröts av ~~en~~ bubblandet från vattenpipan, som kafévärden bar till honom i vid dagens början och vid dess slut och när det led fram på natten och som ofta gjordes i ordning av ~~honom~~ honom själv eller den lille tjänaren. Allt detta gjorde på studenterna ett intryck av beundran för hans ordrikedom, som blandades med förakt för hans okunnighet och ~~en~~ gyckel över hans dumhet.

Gossen glömmar aldrig, att denne rike schejk en dag ville avyttra några av sina möbler och köpa andra, som voro bättre och dyrbarare, och utbjöd de gamla åt studenterna. Allesammans voro obenägna att köpa utom gossens broder. Han köpte nämligen ett

II: 12

skåp, bestående av två hälfter, den ena över den andra. Den lägre hälften hade två solida dörrar. Den ~~övre~~ översta delen därav bestämdes för den unge schejkens kläder och den nedersta för de böcker, som voro oinbundna och icke ^{så} vackra att se på. En del därav bestämdes för sådana sötsaker som schejken gärna ville reservera för egen räkning. Högst upp i denna lägre hälft ^{fanns} var det två lådor, som den unge schejken bestämde för varjehanda papper och för sina pengar, när de inflöto vid månaden början. Han lade dem i den ena lådan, tog litet därav för varje dag och hade nycklarna i fickan. Den övre hälften hade två glasdörrar och bestämdes för de inbundna böckerna, ~~den~~ ^{den} vilkas utseende tilltalade åskådaren.

Schejken var dyr på ^{sitt} skåp och drev upp priset, så att det översteg en guinea, därför att det var av valnöt. Den unge schejken köpte det likväl, men säkert är att köpet ådrog honom och hans broder en tung börda. Denna summa måste betalas i vissa terminer; och dessa avbetalningar inkräktade på det obetydliga månadsunderhållet, som anlände från byn. Vidare måste man köpa böcker, inbinda dem och ställa upp dem så att ryggarna smyckade med den unge schejkens namn syntes genom glaset. Allt detta inkräktade på månadsunderhållet och tvang studenterna att göra inkränkningar i sitt levnadssätt. Slutligen blev månadsunderhållet urstånd att bära denna börda. Så började skuldsättningen. Det kom för litet pengar in i lådan, och schejken fadern fick mottaga många uppmaningar att öka på underhållet eller lämna något tillskott då och då.

Köpet av detta skåp fögnade emellertid gossen och skaffade honom mången glad och nöjsam stund. Den unge schejken ~~hade~~ hade ett långt och brett skrin. ~~som~~ gossen kände igen från sin barndom, när modern lade ned sina kläder, i synnerhet de dyrbara raste däri. Detta skrin hade ett lock, som var något konvext, och när det lyftes upp, kunde man se vad som fanns inunder. Gossen fann det storartat och upptäckte de båda lönnlådorna, där hon förvarade sina smycken, om hon hade några. En dag saknade han ~~det~~ ^{ett} skrin på dess vanliga plats i huset och kunde icke finna det.

Där lekte han ofta med sina systrar. Ofta satt han på skrinet med benen i kors, och systrarna sutto framför honom med benen i kors, medan han berättade historier för dem och de hörde på.

Att han en dag saknade ~~skrinet~~ ^{et} skrin och (kunde icke) hitta det, berodde därpå, att ~~det~~ det hade burits ned till Nilen, där det fördes ombord på en båt, som skulle gå till Kairo. Här tog den unge schejken emot det och förvarade där sina kläder och böcker, för vilka han ej hade funnit ^{annan} någon förvaringsplats. Gossen sörjde bittert över detta skrin. Nu var han tvungen att sitta med bara ben på golvet, där det hade ~~stätt~~ stått, för att han skulle få berätta för sina systrar och de ^{fa} få höra på.

När gossen förflyttades till Kairo, längtade han ivrigt efter att ^{fa} vidröra skrinet, sitta på det, ^{och} stryka sin lilla hand över ~~skrinet~~ dess släta trä, men skrinet stod långt bort ifrån hans plats, det hade uppställts i en vrå, ^h och det var ej så lätt och bekvämt för gossen att ^{komma} gå dit. Men när skåpet inköpts och den unge schejkens kläder och böcker flyttats dit förlorade skrinet sitt intresse och flyttades från sin plats i rummet till en obemärkt ~~pl~~ plats i i korridoren till vänster om gossen, när han steg in. Nu hette det: "Lägg dina kläder och de böcker du ^{lär} har, om du köper några, i detta ~~skrinet~~ skrin!" Från den stunden övergav gossen sin plats i rummet under dagens lopp. Hangenerade sig för att sätta sig på skrinet, så att de som gingo förbi skrattade åt honom, men ~~han~~ satte sig i stället bredvid, stödjande ryggen mot väggen, trevande med handen över skrinet och avvaktande ett tillfälle ^{om möjligt} att stiga upp, sätta sig på ^{skrinet} skrinet och smeka det. Han lyfte också upp locket och stack in handen i den ena eller andra lådan, men där fann han ingenting. Ibland lutade han sig över de få klädesplagg, som lågo i botten på kistan, ~~han~~ vände om dem och var road därav, som om han hade ägt en skatt och funnit ~~en~~ ett förvaringsrum för den, som ingen annan än han haft del i, men tiden gick, det kom andra förhållanden, och skrinet fylldes med böcker.

Det var även en annan person, som bodde i hyreskasärnen som en främling bland de andra invånarna, ehuru han var nära lierad med några av dessa studenter och god vän med dem allesammans. Han var närsynt och såg nästan ingenting utom på mycket nära håll. Han var lång, hade länge studerat i Azhar och länge bott i denna kasärn. Han hade så gott han kunde vinnlagt sig om studierna, men lärdomen hade också så gott den kunde vinnlagt sig om att undfly honom. Han var främling icke blott ibland studenterna, utan även bland böckerna, som fyllde även hans rum. Han bevistade föreläsningarna och hörde på schejkerna, men när han misströstade om allt detta, drog han sig tillbaka i sitt rum och gick knappt ut annat än till något annat rum i kasärnen för att språka med någon vän. ~~Men~~ Hans väänner ^{emellertid} gingo bort till sina studier och föreläsningar, så att han till och med gick miste om deras besök. Men han var godhjärtad, anspråkslös, angenäm att tala med, pålitlig och hjälpsam mot sina väänner och väntade, om det var svårt att betala igen.

Men de mindes honom, därför att de tyckte om honom, och besökte honom, därför att de voro roade av hans samtal och funno nöje i hans sällskap. Men han kunde icke förmå sig att övergiva Kairo eller lämna kasärnen, ehuru han misströstade om lärdomen och graden, utan stannade där han hade sin verksamhet eller där han ~~hade sin verksamhet~~ hade sin verksamhet, och blev kvar i Kairo. Han var varken student eller fellah, utan någonting mitt emellan båda. Ofta fick han besök av sina släktingar eller ~~släktingar~~ ~~släktingar~~ från byamän, som buro till honom läckerheter från landet, vilka han gånast bad sina väänner smaka på eller bar till dem i deras egna rum. Så länge dessa studenter bodde kvar i kasärnen, tänkte de aldrig på denna vän utan att visa sin sympati och berömma honom. Sedan skildes de och var och en gick sin egen väg, och förbindelsen upphörde, men de tänkte aldrig på honom utan att berömma honom.

Det var ännu en annan person, som bodde i hyreskasärnen, men han bodde icke i något eget rum och hade icke någon särskild plats där, utan var endast då och då föremål för några förstulna, hastiga viskningar mellan de unga männen, beledsagade av ett hastigt fnittrande, som hejdades av blygsel. Denna person kom på besök, men mottog inga besök, han kom icke ensam på besök, utan endast i sällskap med någon annan, han kom icke på besök om dagen och icke heller i början av natten. Han kom icke på besök under vakenhet, utan endast mitt i natten och under djup sömn.

Hans besök var i början ljuvligt, men hade bittra följder. Hans besök vållade dem som det gällde mycket besvär. Han vållade ofta obehag i sinnet, ~~och~~ alltid i studierna och i kroppen och utsatte dem ^{ibland} för sjukdom, ^{ofta} i synnerhet om vintern för förkylning.

Denna person kallades bland dessa unga män Abu Tartur. Det var ingen annan än Satan, som hemsökte någon av dem, när natten omgav honom och sömnen omhöljde honom. När han avlägsnade sig, vaknade den unge mannen, förskräckt, ~~avvaktad~~, ^{ängslig} botfärdig och orolig, och avvaktade morgonens annalkande. Då steg han ängsligt och raskt upp från ^{från} ^{händer} ivrigt att förrätta tvagningen för att hinna med morgonföreläsningen. På sommaren var det enkelt och lätt. Vad kunde vara lättare och ^{behagligare} ~~angrämligare~~ fören ung man än att bada i kallt vatten i någon bassäng i någon av moskéerna eller ösa så mycket kallt vatten över sig, att han översköljde hela kroppen och uppfyllde villkoren för den rituella tvagningen så som de juridiska handböckerna föreskriva oss? Men när Abu Tartur hemsökte den unge mannen en vinternatt, blev det idel besvär, idel obehag. Då hade han icke tid att värma vattenet och varken tid eller pengar att gå till något av de offentliga badhusen. Det måtte väl vara nog för Abu Tartur att slösa bort tiden för den unge mannen, om han också slösade bort pengarna för honom, spelade det ingen roll.

Han måste i alla fall gå till Azhar, höra på föreläsningarna och vara ren till både kropp och själ. Då fick man giva kroppen en hastig översköljning med kallt vatten hemma och sedan gå till Azhar. Men det var bättre att bada i någon bassäng i en

moské. Detta kostade endast en kallrysning. Men hemma måste man köpa vattnet, ~~och~~ och det fick icke användas till någonting annat än dricksvatten utom vid trängande behov. Men även behovet måste böja sig för ekonomien.

Abu Tartur var efterhängsen vid sina besök hos dessa studenter. Han tyc/ktes stå på lur i vrån högst upp på trappan i kasärnen, , när han icke hörde studenterna studera sin vetenskap och läsa sina böcker, men så snart de avlägsnade sig från sin vetenskap och sina böcker | och blevo ensamma med schejken, som bodde längst bort i kasärnen till vänster eller den medelålders mannen längst bort till höger, hoppade Abu Tartur fram, ~~och~~ smög sig in i deras rum utan de sågo, hörde eller märkte honom, och makade sig fram, tills han satte sig på schejkens eller den medelålders mannens skuldror, ~~och~~ identifierade sig med honom, ~~och~~ talade med hans röst och ~~och~~ tunga till dessa unga män / och i deras sinnen och huvud väckte sådana ohöviska tankar som böckerna befriade dem från. Men när de skingrade sig från sin schejk eller sin medelålders student ~~och~~ förfogade sig till sina viloplatser och försjönko i sömn, hade Abu Tartur redan utsett sitt offer ibland dem och ägnat det sitt ohöviska och syndfulla besök.

Ofta gömde sig Abu Tartur i denna sin vrå högst upp på trappan, och när flicka kom upp från den lägre våningen till den ~~övre~~ övre med rena tvättkläder åt någon av studenterna eller hämtade kläder hos någon för att tvätta dem, mötte henne Abu Tartur och följde med henne utan att synas, höras eller märkas. Och hon hade knappt humnit in till någon av studenterna, förrän Abu Tartur innästlade sig i en blick från flickans öga / eller ett ord på hennes tunga eller ett leende på hennes läppar eller en rörelse med någon av hennes lemmar.

Sedan avlägsnade hon sig, och Abu Tartur följde med, osedd, ohörd, obemärkt, men hade likväl avtalat ett möte med den unge mannen, när natten omgav och sönnen omhöljde honom. Abu Tartur ådagalade ofta en förvånande fintlighet och hittade på alla möjliga konster och knep. Han gjorde sig icke besvär att stiga högst upp på

trappan, utan trängde sig in i den lägre våningen och innästlade sig bland kvinnorna, som än grälade, än skrattade och ~~XXXX~~ pratade med hög röst och under alla förhållanden åstadkommo en omväxlande konsert. Så tillgrip han en ~~en~~ kostbar juvel, som han hittade i en av dessa röster eller en av dessa gester, och den hjälpte upp honom ~~—~~ eller också var det Abu Tartur, som hjälpte upp den ~~—~~ så att han kom i kontakt med den unge mannen i den övre våningen och genast övergav honom efter att *ha* drupit hemligt gift i hans sinne och avtalat ett möte med honom, när natten omgav sömnen omhöljde honom.

Så var dessa studenters liv i deras kasärn och deras Azhar icke alltid klart och icke idel vetenskap. Och gossens liv bland dem var icke heller alltid klart och icke idel vetenskap. Abu Tartur kom på besök och beredde dem en plåga, som var både ljuv och bitter. Och under deras samtal fick gossen höra vad som bragte honom till eftertanke.

12.

Sådan var ~~den~~ bostad, i vilken gossen slog sig ned, och sådan var den omgivning, i vilken han levde. Den ^{han där förvärvade} kännedom om livet och dess förhållanden och människorna och deras karaktär var förmodligen lika viktig som den kännedom han i Azhar förvärvade om juridik, grammatik, logik och dogmatik.

Han hade knappt vistats där två eller tre dagar, förrän hans broder överlämnade honom till en professor, som hade tagit graden ^{och skulle börja undervisa och} under sommaren ~~den~~ för första gången i sitt liv intaga platsen som professor för unga elever. Han hade fyllt eller knappt fyllt fyrtio år och var bekant för sin kompetens och berömd för sin begåvning. Han hade prövat lyckan och vunnit, ehuru hans framgång icke motsvarade hans verkliga meriter. Han hade fått andra graden, vilket betraktades som en framgång, men hade misslyckats med första, vilket betraktades som en orättvisa. Hans begåvning inskränkte sig till boklig lärdom, men när han skulle tillämpa den i det praktiska livet, visade han mera enfald än andra egenskaper. Bland sina vänner, studenterna och ulama var han känd för sin lidelsefulla begivenhet på vissa materiella

njutningar. Detta berodde på hans kropps-konstitution, icke på lastbarhet eller karaktärslöshet. Han var en storätare, bekant för sin passion för kött, och kunde icke en enda dag låta bli att äta kött och taga kolossala portioner, Detta vållade honom emellertid stora ansträngningar.

Dessutom hade han en besynnerlig röst, när han talade, den var darrande och hackig; han försökte nog skilja stavelserna ^{åt} från varandra, men icke desto mindre körde de ^{ihop} ~~stapplade~~ de ~~sig~~ sig på varandra, och han skilde läpparna alldeles för mycket, så att man knappt kunde tala med honom utan att skratta och knappt föra ett längre samtal utan att härma hans slappa och hackiga röst och öppna läpparna för mycket.

Han hade knappt tagit graden, förrän han skyndade att skaffa sig ulamas värdighetstecken och fick bråttom att kläda sig i faragija, ehuru ulama icke plägade anlägga detta värdighetstecken, förrän någon tid gått, sedan de tagit graden, och de förvärvat ett visst anseende, som i någon mån förbättrade deras ekonomiska ställning.

Men vår man skyndade att kläda sig i faragija och narrade sina vänner bland studenterna och sina lärare bland shejkerna att skratta, och det ökade deras skrattsalvor och spydigheter, att han klädde sig i faragija och gick med bara ben i skorna, om man kan uttrycka sig så. Han använde icke strumpor, därför att han icke ^{hade} ~~råd~~ att köpa ^{några} ~~pådrag~~ eller därför att han ^{helst} ~~fick~~ ville vara utan, och när han promenerade på gatan, gick han gravitetiskt och långsamt och bemödade sig om att iakttaga den värdighet, som anstår ulama, och den högtidlighet som anstår den lärde, men så snart han stigit över Azhars tröskel, försvann hans värdighet och övergav honom hans tillgjordhet. Och sedan gick han med raska steg.

Gossen kände igen hans steg, innan han hörde hans röst. Han kom första gången för att föreläsa och gick som vanligt med raska steg, men snavade på gossen och höll på att falla omkull. Hans nakna fötter med sin grova hud vidrörde gossens hand, som fick en skråma. Han gick emellertid på och slog sig ned, och nu fick

II: 60

han för första gången stödjade sin rygg mot denna pelare, som han så länge önskat

~~för att stödjade sin rygg mot denna pelare~~

I likhet med flere av sina jämnåriga var han fullkomligt hemmastadd i Azhars discipliner, men utomordentligt kritisk mot undervisningsmetoden. Imamens metoder hade visserligen kommit till hans kännedom och gjort intryck på honom, men icke trängt på djupet, och han blev varken någon uppriktig reformator eller någon uppriktig försvarare av det gamla, utan endast någonting mitt emellan. Detta var nog, för att schejkerna skulle se snett på honom och betrakta honom med en viss misstänksamhet och ängslan. Han hade knappt börjat sin första föreläsning i juridik, förrän han förklarade för sina elever, att han icke ämnade föreläsa Maraki elifalah ala nur el idah för dem, som professorerna plögade göra med nybörjare, utan lära dem lika mycket juridik, som stod i Maraki elifalah, utan bok, så att de borde höra på honom

tillgodogöra sig hans undervisning och göra behövliga anteckningar. Sedan höll han sin första föreläsning, den blev korrekt och underhållande. Han följde samma metod för eleverna vid föreläsningen i grammatik och föreläste icke över Kafrawis kommentar och lärde dem icke heller de nio olika sätten att läsa Bismi-l-^lahi-r-rahmani-r-rahim och analysen därav, utan gav dem endast en solid underbyggnad i grammatik och definierade ord, sats, nomen, verb och partikel. Även denna föreläsning var lättfattlig och underhållande.

Vid tedrickningen på eftermiddagen frågade man gossen om vad han hade hört av sin lärare i juridik och grammatik, och när han för sin broder och hans vänner upprepade vad han hört, voro allesammans belättna med schejken och hans tillvägagående och godkände hans lärometod. Gossen nöjde sig med att besöka dessa båda föreläsningar under några dagar, men minns ej huru länge. Han frågade sig, när han skulle inskrivas i Azhar och bliva vederbörligen immatrikulerad student. Tills vidare var han endast en gosse, som regelbundet och pliktmässigt ~~hörde~~ ^{åhörd} dessa båda föreläsningar. Han gick även på föreläsningen i tradition, som hölls efter morgonbönen, men endast därför att han väntade på att hans broder skulle sluta föreläsningen över principerna och att det skulle bli tid att börja föreläsningen i juridik.

Äntligen kom den märklige dagen. Efter föreläsningen i juridik fick gossen tillsägelse att infinna sig till examen i korankännedom, som fordrades för hans inskrifning vid Azhar. Han hade icke fått någon sådan tillsägelse förut och hade icke heller förberett sig på denna examen, men hade han blivit tillsagd, så hade han en eller ett par gånger före den dagen läst koranen på egen hand, men sedan han kom till Kairo, hade han icke tänkt på att läsa koranen. När han fick tillsägelse, att han skulle examineras om en timme, blev han så orolig, att han fick hjärtklappning, och begav sig till examensrummet ^{i de blindas kapell} i högsta grad förskräckt och nervös, men hade knappt närmat sig examinatorerna, förrän oron plötsligt försvann och gav vika för grämelse och smärta och han blev ett rov för de ^{allra} bittraste tankar, som han aldrig någon sin kunde glömma. Han väntade, att de båda examinatorerna skulle sluta med den stu-

II. 71

dent, som stod framför dem, då han plötsligt hörde den ene av dem kalla på honom med följande ord, som gjorde det allra pinsammaste intryck på hans öra och hjärta: "Stig fram, du som är blind!"

Om icke hans broder hade fattat honom i armen, bryskt dragit fram honom och ~~l~~ lett honom till de båda examinatorerna utan att säga ett ord, så hade han icke ~~u~~ uppfattat, att denna uppmaning var riktad till honom. Han var van vid att hans anhöriga behandlade honom mycket hänsynsfullt och undveko att i hans närvaro påminna om detta lyte ^{han} och uppskattade det, ehuru han aldrig glömde sitt lyte eller underlät att tänka därpå. Han satte sig likväl framför de båda examinatorerna och fick tillsägelse att läsa upp kapitlet Grottan, men hade knappt läst upp de första verserna, förrän han fick tillsägelse att läsa upp kapitlet Spindeln och hade knappt ~~l~~ läst upp de första verserna, förrän den ene examinatorn sade: "Du kan gå, du blinde Allah vare dig nådig!"

Gossen förvånades över denna examen, som icke bevisade någonting och icke garanterade några kunskaper. Han väntade åtminstone, att komitéen skulle examinera honom på samma sätt som hans fader schejken, ~~och~~ ^{och} gick belåten med sin framgång förargad på examinatorerna och föraktande deras examensmetod, men ^{han} ej ut ur de blindas kapell, förrän hans broder förde honom avsidet till en vrå, där en vaktmästare ⁻ eller enligt den tidens språk en muschidd ⁻ tog emot ^(fattade hans högra arm) honom, lindade ett snöre kring handloven, band ihop båda ändarna med en blystämpel och sade: "Du kan gå, Allah vare dig nådig!"

Armband

Gossen förstod icke, vad detta ~~snöre~~ ^{armband} betydde, men brodern talade om för honom, att han måste ha det om handloven en hel vecka, tills han inställde sig hos läkaren som skulle undersöka hans ~~kälsa~~, fastställa hans ålder och vaccinera honom mot ~~smittkoppor~~.

Gossen hade anledning att vara belåten med detta nya armband, som ~~vi~~ ^{han} såde att han var berättigad att inskrivas vid Azhar. Han hade nu passerat första stadiet, ehuru han glömde armbandet för examinatorns rop till honom och det sätt, varpå han

II: 72

avfärdade honom. Denna vecka tillbragte han enligt det vanliga programmet. Han väcktes av Farbror Hagg Alis röst, gick till Azhar i gryningen, återvände därifrån efter föreläsningen i juridik, gick sedan till Azhar vid middagstiden, kom sedan tillbaka efter föreläsningen i grammatik, stannade sedan hemma i sin vrå, somnade där ^{hörn} och begav sig på morgonen till Azhar, när han hörde böneutroparens rop: "Bönen är bättre än sömnen".

Så kom dagen för läkarundersökningen. Gossen begav sig åstad något orolig för att läkaren skulle tilltala honom på samma sätt som examinatorn, men det gjorde läkaren icke, därför att han icke tilltalade någon alls. Brodern endast överlämnade honom till läkaren, denne fattade hans arm, gjorde några snitt och sade "femton". Därmed var saken klar, gossen var student inskriven vid Azhar, men han hade icke uppnått den ålder, som läkaren uppgav och som fordrades för vederbörlig inskrivning. Han var endast tretton år, men armbandet hade avlägsnats från handloven, och han återvände till sitt rum uppfyllt av vissa tvivel, som både plågade och roade honom ^{om} angående examinatorernas vederhäftighet och läkarens uppriktighet.

13.

Detta liv var mödosamt både för gossen och hans broder. Gossen tyckte, att han gjorde för små framsteg i vetenskapen och längtade efter att få bevista flera föreläsningar och börja med flera discipliner. Hans ensamhet i rummet efter föreläsningen i grammatik plågade honom, så att han fann den outhärdlig, och han önskade, att han finge ett tillfälle att röra sig mer och tala mer. Brodern plågades av att han var tvungen att morgon och afton leda gossen till Azhar och hem igen. Det plågade honom också att oftast lämna honom ensam, men han kunde icke göra annorlunda. Det var icke heller möjligt och det överensstämde icke med hans levnadssätt att övergiva sina vänner, utebliva från föreläsningarna och stanna hemma för att vara hos gossen och hålla honom sällskap.

Gossen talade aldrig ^{Om} ~~om~~ sig själv med någon ~~om~~ och icke heller brodern, men ^{denne} antagligen talade han mer än en gång härom med sina vänner. Situationen nådde sin

II: 72 a

II: 72

spets en natt, utan att gossen sade något till brodern eller denne yttrade något

härom.

En dag
Sällskapet inbjöds ~~helt~~ till en aftonunderhållning hos en syrisk vän, som icke bodde i kasärnen och icke heller i kvarteret, och antog inbjudningen. Dagen förflöt som vanligt, sällskapet begav sig till imamens föreläsning och återvände ~~och~~ sedan ~~han~~ *efter aftonbönen* för att avbörda sig sina portföljer och papper, som var och en förde med sig.

Den unge schejken gjorde som vanligt i ordning åt sin broder, så att han ~~skulle~~ *kunde* få sova, och avlägsnade sig, sedan han som vanligt släckt lampan. Men han ~~hade~~ hade knappt kommit fram till dörren, förrän gossen överväldigades av ledsnad och ~~brast~~ ~~ut~~ ~~i~~ ~~snyftningar~~, som han kvävde så gott han kunde, men sannolikt trängde de *ändocka* fram till den unge mannens öron. Han ändrade likväl icke sin plan ~~och~~ och avstod icke från aftonunderhållningen, utan stängde dörren och gick sin väg.

Gossen grät ~~allt vad~~ ~~han~~ ~~orkade~~ ~~och~~ återfick sedan så småningom jämvikten, men det blev samma historia som varje annan natt, han kunde ej få sova, förrän brodern kommit tillbaka. På morgonen kom brodern efter föreläsningen i juridik, sedan han ~~frukosterat~~ frukosterat på några kakor, som han köpt på vägen, när han återvände från aftonunderhållningen. Gossen och brodern förstodo varandra, men ingendera sade något till den andre.

Det gick ett par dagar. Så fick den unga schejken ett brev från Elhagg Firuz, Han bröt det, tittade ~~i~~ däri och sade till brodern med handen på hans skuldra:

)) Från och med i morgon behöver du icke vara ensam i rummet. Din kusin kommer hit som student. I honom finner du en kamrat, som håller dig sällskap,

14.

Denne kusin var en barndomskamrat och en hjärtevän. Han kom ofta på besök från sin provins längst bort i Övre Egypten *till gossen* och tillbragte hos honom en eller flera månader.

II: 73

De gingo tillsammans till skolan och lekte och till moskén och förrättade bönerna och återvände på kvällem och läste historie- eller äventyrsböcker. Eller också hittade de på olika slags lekar eller promenerade för nöjes skull bland mullbärsträden, som växte på Ibrahimijekanalens strand. Ofta ~~avhandlade~~ ^{hade} de sinsemellan ^{avhandlat} olika slags önsknings- och drömmar och de hade kommit överens om att tillsammans begiva sig till Kairo och studera i Azhar.

Mången gång hade kusinen vid slutet av sommaren ^{med} kommit från sin stad längst bort i Övre Egypten, därför att hans moder hade givit honom pengar ~~gjord~~ gjort i ordning mat åt honom och skickat honom i väg, för att han skulle begiva sig till Kairo i sällskap med sin kusin ^{skulle} och de få studera där tillsammans. Men i stället fick han göra sin vän sällskap i tålmod, sedan i ilska och slutligen i bekymmer och gråt, därför att familjen eller den unge schejken ansåg, att tiden ännu icke var inne för deras resa till Kairo. Sedan skildes ^{de} ~~de~~ och vännen ^{djupt besviken} ~~vände~~ vända om till sin moder,

Det är ej att undra på, att denna nyhet gjorde ett angenämt intryck på gossen och att han nöjd och belåten på kvällen ej tänkte på någonting annat än morgondagen. Natten kom och insvepte rummet ⁱⁿ i sitt mörker, men den natten hörde ingenting från mörkret. Antagligen drevo insekterna i rummet sitt ofog, som de plägade göra varje natt, ^{ga} men gossen hörde intet ljud och märkte ingen rörelse.

Han låg vaken hela natten, men det var en glad och ljuvlig vaka, där tiden ~~gick~~ ^{hade bort} ~~gick~~ gå fortare och morgonen dröjde. Gossen begav sig till föreläsningen om tradition och hörde schejkens ^{ering} ~~modulering~~, när han skilde mellan texten och dem, som traderat den, men ägnade icke schejken någon uppmärksamhet och förstod ingenting. Därefter begav han sig till föreläsningen i juridik och ^h ~~af~~ förde den, ^{därför att} ~~detta kunde~~ undvikas. Hans broder hade underrättat schejken om honom, och schejken ^{ej} ~~besökte~~ samtalande och diskuterade med honom och tvang honom att höra på och söka förstå. Sedan återvände gossen till sitt rum på förmiddagen och tillbragte tiden dels i lugn, dels i oro.

^{i yttre mätte}
I lugn, därför att han absolut icke ville, att brodern eller någon annan skulle

få veta, att någonting, stort eller smått, hade ändrats för honom. I oro inom ^{11:74}
sig ville han skynda på tiden och ~~han~~ tyckte, att eftermiddagen, då tåget skulle
anlända till stationen i Kairo, dröjde för länge.

Slutligen kallade böneutroparen till eftermiddagsbönen, och mellan gossen och hans
kusin var det ingenting annat, som skilde ^{dem} åt, än den korta stund, som en lastvagn
behöver för att tillryggalägga avståndet mellan stationen och kvarteret, när den
passerar Bab elbahr och Bab essahrije och kommer fram till den port, till vilken ^{en}
viker av för att komma fram mellan röken från kafé och vattenpipans bubblande.

När dessa steg ljödo på hyreskasärnens golv, kände gossen utan tvekan i
gen dem. Detta var hans kusin, som kom och leende hälsade på honom. Sedan omfamnade
de leende varandra. Så kom formannen, som följde med och bar fram de gåvor och mat
varor, som familjen skickade studenterna. Det var säkert, att det skulle bliva en
riklig aftonmåltid denna kväll och att vännerna allesammans skulle deltaga däri
och att de båda ynglingarna ej skulle bli lämnade åt sig själva och säga ⁿ samtal,
förrän man begav sig ^d åstad för att åhöra imamens föreläsning.

Men det var också säkert, att gossens liv från och med denna dag undergick en
väsentlig förändring. Isoleringen upphörde, så att han ibland längtade efter den.
Och vetenskapen tog honom i så hög grad i anspråk, att han vid andra tillfällen
kände sig överansträngd.

15.

Den enklaste förändringen i hans materiella liv bestod däri, att han övergav
sin plats i rummet på den gamla mattan, som var utbredd över den gamla utslitna.
Han använde den blott när han satte sig att äta frukost eller aftonmåltid eller ~~l~~
lade sig på sin sovplats, när natten kom. Hela dagen eller åtminstone större delen
därav tillbragte han i Azhar och de kringliggande moskéerna, dit han begav sig för
sommiga föreläsningar. När han återvände till hyreskasärnen, steg han in i rummet
endast för att lägga av sig rocken. Sedan vände han om och gick ut och satte sig

med sin vän på en smal filt framför rummet och upptog större delen av vägen ^{II: 25} för de förbigående, så att det ej blev kvar utrymme för mer än en eller två mäns fötter.

På denna plats roade sig de båda gossarna ibland med att språka, oftare med att läsa. De sysselsatte sig även med det som skedde eller sades i den lägre vänin- gen, den ene lyssnade, den andre observerade och tala ^{de} om ^{denna} för kamraten vad han ej kunde se.

På detta sätt lärde gossen känna kasärnen och invånarnas vanor bättre än förut och fick även höra mer ^{av deras ~~sakade~~ konversation} än förut. Han levde öppet efter att ha levt i hemlighet. Men den intressantaste och mest fruktbringande delen av hans liv sedan hans vän kommit till bragtes varken i rummet eller kasärnen, utan i själva Azhar. Efter morgonföreläsning ^{en} viljade han sig och stannade hemma, tills föreläsningen i juridik närmade sig. Till sammans med sin vän lyssnade han på den besatte schejken, när han förrättade sina ^e dagliga böner. Förut hade han ej lyssnat på denna röst annat än på fredagen i varje vecka.

När tiden för någon föreläsning var inne, gick han med sin vän till Azhar, valde ^{gingo denna} samma väg, som han gått med sin broder, och ~~kommer samma väg~~ vägen ~~under livlig konversation, som än var allvarlig,~~ ^{han} än var skämtsam, och undveko det smutsiga flädermösskvarteret ända till den snygga Sari Chan Djacfar. I alla händelser kommo de fram till Sari Sajjidna Husein. Det är egendomligt, att gossen, alltsedan hans vän kom till honom, vande sig att ^{drin} gå förbi eller gå in i Sejjidna Huseins moské utan att läsa Inledningen. Det var hans vän som vande honom härvid och han fortfor därmed. Så blev han äldre, och förhållandena i livet ändrade sig, men han kan icke erinra sig att han gått förbi Sajjidna Huseins moské utan att för sig själv läsa denna heliga koranvers.

Gossens broder hade för honom och hans vän reserverat ett högst obetydligt ~~bel~~ belopp för deras frukost på det villkor, att de båda efter ~~X~~ föreläsningen i juridik hämtade hans egen rahson hos den hanafitiska sektionen. Den bestod av fyra bröde förtärde två till frukost och sparde två till ^{af} aftenmåltiden. Ehuru detta belopp,

som han reserverade för deras räkning var ytterst obetydligt — det översteg icke en piaster för varje dag — förstodo de ~~huru~~ huru de skulle räkna ut och hushålla för att komma i åtnjutande av vissa läckerheter i fråga om mat och dryck, som de längtade efter. Vad ^{skulle ha} hindrat dem att en morgon stiga upp med fåglarna? När de kommit ut genom det trånga hålet i den stängda porten och vände sig omkring för att taga vägen till Azhar, stannade de hos en ^{som sålde Belila,} ~~Belila~~ handlande och båda två togo var sin portion av denna rätt, som de tyckte mycket om, därför att de hade ätit så mycket därav på landet och därför att den tillreddes med så mycket socker, som sammansmälte med de ~~grova~~ grova kornen och smälte i det heta vattnet. De ^{hunno} ~~kunde~~ knappt svälja ned den, förrän den drev ut ^{(den sista av sönnen,} återstödsenergi i kroppen och åstadkom ^{en känsla av de inre organen} välbehag i munnen och ~~en~~, som de högt uppskattade, och utmärkt ^{utgjorde} en förberedelse för föreläsningen i juridik. Nu kunde de höra på schejkens föredrag, då både magen och huvudet var i god kondition.

Vad skulle ha hindrat dem, då de befunno sig på Sari Sajjidna Husein, att stiga in till den ene eller andre handlanden och slå sig ned på en smal träbänk, som än var betäckt med en smal matta, än obetäckt, men i alla händelser mjuk att sitta på, därför att de båda, när de sutto på den, väntade ^{sig} en delikatess, som de tyckte om och satte värde på, nämligen saftiga fikon, som serverades i en liten skål och som de sväljde ned, innan de drucko ur saften och i allsköns ro förtärde russinen, som lågo på botten? Och vad skulle ha hindrat dem, när de ^{kommo tillbaka} ~~stannade~~ före eller kort efter eftermiddagsbönen, att ^{giva ut} ~~ställa~~ en slant till måltiden och göra halt hos någon handlande, som sålde herisa eller basbusa, och tillfredsställa sin oskyldiga längtan efter ⁿ ~~den~~ ena eller andra läckerheten? Det kunde ju ej minska aptiten på ^{en} frukost eller ^{en} aftonmåltid.

Frukosten var synnerligen enkel: ett besök hos en handlande, som sålde kokta bönor, och deras två bröd. Därför betalade de ~~huru~~ 2 1/2 millième, och för 1/2 millième köpte de en eller två knippor purjolök. Köpmannen satte fram för dem en stor, djup skål, fylld med buljong, i vilken det simmade bönor, och hällde litet

II: 77
olja över alltsammans. De doppade sitt bröd däri, ~~och~~ fiskade upp bönorna så gott
de kunde och sväljde ned de purjolökar, som de med vänstra handen stoppade i munna
Det sista brödet och den sista purjolöken expedierade de icke, förrän de hade till-
fredsställt sin hunger, och då voro de så välplägade, att de nästan voro övermätta.
Men i skålen fanns det litet soppa kvar. Gossen generade sig för att acceptera sin
väns förslag, att han skulle dricka ur soppan, men vännen skrattade åt honom,
lyfte upp skålan och drack, så att han kunde lämna ^{den} tillbaka ~~alldeles~~ alldeles ren.

De frukosterade således och betalade icke mer än tre millèmes; vad de hade
förtärt före föreläsningen hade de fått dessutom. Nu hade de ingenting annat att gö-
ra än att återvända till Azhar, för att odla ^{förståndet} ~~sin kropp~~, sedan de tillfredsställt sin
kropp. Gossen ~~var ytterst angelägen om~~ att träget ^{var ytterst angelägen om} bevista föreläsningarna i
juridik och grammatik av schejken, som var till hälften reformator och till hälften
konservativ, dels för att lyda brodern, dels för att tillfredsställa sin egen ön-
skan, men ^{lämnade efter att få} ~~önskade~~ även höra någon annan än denne schejk och ^{smaka} pröva på några andra
discipliner än dessa båda. Det fick han också utan svårighet och ansträngning tack
vare de föreläsningar, som höllos på förmiddagen, sedan studenterna hade slutat fru-
kosten. De båda vännerna beslöt att höra på Kafrawis kommentar, som gavs varje
dag på förmiddagen, av en schejk, som var ny, men gammal i gården. Han hade nylig-
gen tagit graden, men hade gamla förbindelser med Azhar, och hade länge varit stu-
dent, innan han förvärvade graden. Han började liksom hans kolleger att föreläsa
över Kafrawis kommentar.

Av sin första schejk, sin broder och hans kamrater hade gossen hört mycket
gyckel med Kafrawis kommentar och mycket ^{en} kritik, men detta endast ökade och upp-
muntrade hans intresse.

Han behövde blott bevista den första föreläsningen och höra på de nio metoder
na att läsa Bismi-l-^lahi-r-rahmani-r-rahim och analysen därav för att ~~lära~~ lära
känna denna disciplin och ägna den sin ^{tt} livliga intresse. ~~han~~ tillsammans med sin
vän besökte han denna grammatiska kurs lika regelbundet som den gamla, men fann,

att han ~~han~~ ^{en} lärde sig grammatik på den gamla kursen, men endast ~~förspilla~~ ^{hade roligt} tid på den nya. Han hade verkligen roligt på den nya kursen, han hade roligt åt dessa ~~o-~~ ^{ständiga} ändliga kasusändelser, åt vilka textens kommentator ägnade så mycken möda, och i synnerhet åt schejken, som föreläste texten och kommentaren och tolkade vad han läste med en ^{så} besynnerlig, verkligen komisk röst. Han läste icke, han sjöng, och hans sång steg icke upp från bröstet, utan kom ned från huvudet, hans röst förenade två motsatta egenskaper, ^{och} den var ~~mycket~~ ^{mycket} dämpad, utdragen och bred.

~~#####~~ För övrigt var schejken från Övre Egypten, från den avlägsnaste södern och hade bevarat dialekten i sin provins utan att ändra någonting, varken då han ^{(eller läste} ~~läste~~ ^{lade} ~~läste~~ eller sjöng. Dessutom hade han en rå karaktär. Han läste, frågade studenterna och besvarade deras frågor på ett knarrigt sätt. Han var ^{islaren} ~~hatlevrad~~ och kunde knappt få en fråga utan att bli ovettig; ~~#####~~ om den frågande var enträgen, var han icke säker för en örfil, om han stod nära, och för att få en sko i ansiktet, om han satt långt bort. Schejkens skor voro lika skrovliga som hans röst och lika grova som hans kläder. Han bar icke överrock, utan endast en kappa. Hans skor voro skrovliga och grova och besatta med spikar. Detta gjorde dem starkare och skyddade dem mot ~~d~~ slitning. Man kan tänka sig en student, som fick spikarna i en dylik sko mitt i ansiktet eller var som helst på kroppen!

Därför voro studenterna rädda för att att fråga schejken och ^{läto} ~~#####~~ honom vara i fred med sin läsning, sin tolkning, sitt kritiserande och sin sång, och därför förspille icke heller schejken sin egen eller studenternas tid. Han började läsåret med Kafrawis kommentar, och detta år slutade icke förrän han avslutat även Chalids.

Under ett läsår läste således studenterna två böcker, ^{medan} under det att de andra för en annan schejk läste bara en och och den ~~liberala~~ ~~#####~~ ~~kon-~~servative schejken med sina få studenter icke kom längre än till de första kapitlen i grammatiken.

Allt detta utövade inflytande på gossens grammatiska erfarenhet, om man kan använda

11.79

ett sådant uttryck. Så togo ^{sommar}ferierna slut och han kom tillbaka till Kairo, men träffade icke den liberal-konservative ~~XXXX~~ schejken, utan följde en annan azharitisk metod. I juridik bevistade han Ta is kommentar till Kanz och i grammatik Attars glossa till kommentaren till Azharija. Men det är bäst att icke gå händelserna i förväg, utan stanna kvar hos vår vän under hans första år.

När han slutat morgonföreläsningen, gick han till middagsföreläsningen, återvände sedan till sitt rum och förberedde sig tillsammans med sin vän till den följande dagens föreläsningar, som de flitiga studenterna gjorde, eller också bläddrade han i åtskilliga böcker, vare sig han förstod dem eller icke. När solen närmade sig sin nedgång, grepo de båda vännerna sig an med sin aftonmåltid. Den varierade mellan knapphet och riklighet alltefter det kontanta belopp som de hade kvar. Om de hade en halv piaster, delade de den mitt itu. För den ena hälften köpte de ~~litet se)~~ (samkaka) och för den andra ~~litet~~ litet grekisk ost och erhöilo sålunda en riklig och välsmakande måltid, där de togo en bit ost och en bit kaka i en munsbit och funno denna egendomliga kombination synnerligen välsmakande. Om de hade depenserat för ~~mycket~~ mycket pengar på Balila eller fikon, hade de endast en fjärdedels piaster kvar. Då köpte de sig litet kaka, hällde litet svart eller vit honung, som de fingo från landet, därpå och fingo så en måltid, som icke var överdådig, men som det icke var något fel på.

Om balilan eller fikonen eller båda två inkräktade ~~mycket~~ för mycket på ders tillgångar, så att det icke blev någonting kvar, gjorde det ingenting. De hade alltid sina bröd kvar, och i rummet stod det två flaskor; i den ena fanns det svart och i den andra vit honung. De fingo nu taga litet honung och doppa bröden däri, och detta ersatte den njutning som bakelser, ost och sesamkaka skänkte dem. Stundom unnade de sig en slags krydda på denna frugala måltid genom att omväxlande växelvis doppa sitt bröd i den svarta och den vita honungen.

Solen skyndade sig att gå ned, och böneutroparen steg upp i minaretet. De båda

vännerna måste nu skynda till Azhar, där de bevistade en föreläsning efter bönen vid solnedgången, liksom de äldre studenterna gjorde. De bevistade en föreläsning i logik, nämligen över Sullam av Achdari, och det är säkert, att de deltog i denna kurs för en schejk, som ansåg sig själv lärd, ehuru Azhar icke erkände denna hans titel. Tiden hade gått och han hade ivrigt strävat efter graden utan att lyckas. Men han misströstade icke och var icke nöjd med examinatorernas omdöme, utan började dels tråka ut dem, dels reta dem. Han tråkade ut dem, därför att han bevistade föreläsningarna och anmälde sig till examen, och retade dem, därför att han satte sig bredvid en pelare, när ^{solnedgångs} bönen hade hållits ~~vid solnedgången~~, omgav sig med en hop studenter och föreläste en bok i logik för dem alldeles som de mest framstående lärda, ehuru ~~framstående~~ ^{inga andra än just dessa} framstående lärda ^{fringo} ~~taga~~ sig att undervisa i logik.

Det är säkert, att denne studentschejk varken var vetenskapligt skolad eller van att undervisa och att hans okunnighet och inkompetens var uppenbar till och med för sådana elever, som voro nybörjare. Det är också säkert, att han var från den avlägsnastedelen av Övre Egypten och bevarade sin dialekt sådan han hade lärt sig den innan han kom till Azhar och icke förändrade den, varken när han ^{läste} ~~talade~~ eller när han talade.

Det är slutligen också säkert, att han var ilsken och hetlevrad. Men han var icke ovettig på eleverna och slog dem icke heller, eller ^{också han} ~~vågade~~ icke vara ovettig och slå dem, ty sådant tillkom endast den verkliga ^{igen} ~~lärda~~ erkände lärde, som hade ^{it} tagit graden och på ~~en~~ gång undfått privilegiet att vara ovettig på eleverna och slå dem.

Allt detta var säkert, och allt detta hade de båda vännerna härt av de äldre studenterna, men det hade ~~hindrat~~ ^{de} ~~dem~~ att ^{le} ~~bevisa~~ ^{söka} föreläsningen och regelbundet bevista den för att kunna säga sig själva att de studerade logik och begåvo sig till Azhar efter solnedgångsbönen och kommo tillbaka därifrån efter aftonbönen alldeles som de mera försigkomna studenterna gjorde.

Huru fort det första året gick! Och huru fort föreläsningarna i juridik och

Nu hade *II: 87*

grammatik slutade! Vad studenterna hade bråttom med att skiljas och resa dit, där de skulle tillbringa ferierna bland sina anförvanter i städer och byar! Huru ivrigt längtade icke gossen efter dessa ferier! Och huru plågades han icke av sin längt-
~~an efter landet!~~ tan efter landet!

Men så blev det ferier, och nu ville han avstå från resan och stanna i Kairo. Menade han allvar? Eller gjorde han sig till? Han menade allvar och gjorde sig till på samma gång.

Han menade allvar, ty han tyckte om Kairo och trivdes mycket bra ~~det~~, ~~det~~ missagade honom att lämna staden och han tyckte alltid illa om att resa. Men han gjorde sig också till; brodern tillbragte största delen av sina ferier i Kairo, och familjen ~~var~~ var stolt däröver och betraktade det som bevis på flit och arbetssamhet och han ville göra som brodern och ville att man skulle tänka det samma om honom som om brodern. Men hans motvilja tjänade icke till någonting. Så steg han och hans vän upp i en lastvagn ^{sina} med kläderna hoprullade i två paket och voro snart framme vid järnvägsstationen. Sedan placerades de i en fullpackad tredjeklassvagn, och så gick tåget. Det hade knappt hunnit en liten bit och passerat en eller ett ^{mer än} par stationer, förrän de båda vännerna glömde både sitt Azhar, sitt Kairo och sin kasärn och endast talade om ensak, nämligen landet och de nöjen och förströelser de skulle få där.

16.

Aftonbönen hade redan förrättats, när de båda gossarna stego av tåget och till sin besvikelse icke funno någon vid stationen. De gingo hem, och där var allting som det alla dagar brukade vara. Familjen hade för länge sedan slutat äta, schejken hade förrättat sin bön, sedan som vanligt gått ut och slagit sig ned hos ^{vanligt} sina vänner i närheten. Barnen voro sömniga, och deras lilla syster bar dem, den ena efter den andra ^{lade} till ~~sin~~ ^{sin} deras bädd, Gossens moder lög och vilade sig på en filt i fria luften och kämpade med sömnen, omkring henne sutto döttrarna och språkade som de

gjorde varje kväll, tills schejken slutade sin aftonkonversation, som ej räcker ^{plägade} länge, och sedan kom hem, hela familjen gick till vila och huset insveptes i fullständig tystnad, som endast stördes av hundarnas skall och tupparnas galande inom hus och i byns utkanter.

När de båda gossarna stego in, iakttog familjen fullständig tystnad. Den hade icke fått någon underrättelse om att de skulle komma hem och hade icke ~~hade inte~~ gjort i ordning någonting att äta åt dem. De ^{n/} hade icke väntat dem vid den vanliga måltiden och icke skickat någon att möta dem, när de stego av tåget.

Så gäckades de förhoppningar gossen välvt i sitt sinne, och hans dröm om att bliva mottagen på samma sätt som han mottagit sin broder schejken med jubel, välkomsthälsningar och storartade tillrustningar. Hans moder steg visserligen upp och kysste honom, och hans systrar omfamnade honom, och man bjöd honom och hans vän en måltid lik deras vanliga måltider i Kairo. Schejken kom och räckte honom sin hand att kyssa sedan frågade han om brodern i Kairo, varpå hela familjen gick till sängs. Gossen sov i sin gamla bädd, men i sitt hjärta dolde han mycken harm och besvikelse.

Sedan förflöt livet i ^{hemmet och i} byn på samma sätt som förut, innan gossen kom till Kairo och studerade i Azhar. Det var som om han aldrig hade begivit sig till Kairo, ^{studerat} suttit hos de lärda och juridik, grammatik, logik och tradition. Liksom förut var han tvungen att hälsa "Mäster" med vördnadsbetygelser, höra på hans myckna innehållslösa prat och då och då begiva sig till skolan för att ^{döda} ~~avdöda~~ tiden. Eleverna mottogo honom på samma sätt som de alltid hade gjort, visste knappt att han hade varit borta och frågade knappt om vad han hade sett eller hört i Kairo. Men om de hade frågat honom, hade han haft så mycket att berätta.

Ännu värre än allt detta var, att det aldrig kom någon av byborna för att hälsa på goss-schejken, sedan han kom tillbaka, ehuru han hade varit borta ett helt läsår. Det var endast en eller annan, som han mötte och som släppt och likgiltigt slängde till honom en fråga: "Är det du? Har du kommit hem från Kairo? Hur mår du?"

de tillade

Sedan kunde han höja rösten och deltagande tillägga: "Hur har du lämnat ^{II:83} din broder schejken?"

Då fick gossen klart för sig, att han var samma obetydlighet, samma nolla som man icke behövde bry sig om eller ~~fråga~~ fråga efter som han hade varit före sin resa till Kairo, och detta sårade hans stolthet, som var ganska stor, och ökade hans slutenhet, självupptagenhet och tillbakadragenhet.

Men han hade icke vistats många dagar bland sin familj och invånarna i byn, ~~och~~ förrän han förändrade människornas åsikt om honom ~~och~~ riktade deras uppmärksamhet på sig, icke deras sympati och vänskap, utan deras ovilja, likgiltighet och ringaktning, och av invånarna i byn rönt han dag efter dag samma mottagande som förut men detta kunde han icke tåla. Han övergav sina gamla vanor och ogillade vad han

hade ansett korrekt, och opponerade sig mot sådana, som han förut varit lydiga och visat lydnad och ödmjukhet mot. Till en början var han resonlig, men när han märkte ogillandet, ringaktningen och motståndet, blev han oresonlig, obstinat och överdrev sin motsäggelselusta. Han hörde Mäster göra några anmärkningar om vetenskap och religion till modern och uttrycka sin beundran för ^{(koranbärarna och} dem som kunde koranen utantill ~~och~~ ^{och} ogillade hans påstående och svarade honom och kunde ej låta bli att säga: "Det ^{tillrättavisade} där är bara nonsens?" Mäster blev vred ~~och~~ ^{och} förklarade, att han icke hade lärt någonting annat än karaktärslöshet ~~och~~ ^{och} fördärvat sin goda ~~uppföstran~~ uppföstran i Kairo.

Hans moder blev också förargad, läxade upp honom, ursäktade sig hos Mäster. ^{och} ~~och~~ ^{och} ~~och~~ ^{och} kom hem, förrättade ^{mit} bönen vid solnedgången ^t och ~~slag~~ ^{slagit} sig ned vid måltiden, talade hon om saken för honom. Han ruskade på huvudet ^t brast ut i skratt och visade sin likgiltighet för hela historien och sitt förakt för Mäster, som han icke tyckte om och icke hade några sympatier för.

Om det hade stannat därvid, hade allting varit gott och väl. Men så fick vår vän höra fadern läsa Dala il elcheirat, som han plägade göra, när han slutat morgon eller eftermiddagsbönen. Han ryckte på axlarna, ruskade på huvudet och skrattade,

II: 84

sedan sade han till systrarna: "Att läsa Dala il är onödigt, det tjänar ingenting till."

Småsyskonen förstodo honom icke och ägnade honom ingen uppmärksamhet, men hans äldsta syster läxade energiskt upp honom, så att fadern hörde det. Han avbröt icke läsningen, utan fortsatte, tills han hade läst slut. Sedan gick han lugnt och småleende fram till gossen och frågade honom, vad han hade sagt. Gossen upprepade sina ord, och när schejken hörde det, ruskade han på huvudet och skrattade helt kort, sedan sade han hänfullt: "Vad har du med det att göra? Är det sådant där som du har fått lära i Azhar?" Gossen blev vred och svarade sin fader: "Ja, och i Azhar har jag fått lära mig, att mycket av vad du läser i den där boken är ogudaktigt och gör mer skada än gagn. En människa bör icke anlitade profeter och helgon som medlare, och det bör icke finnas någon medling mellan Allah och människorna. Sådant är endast ett slags avguderi."

Nu blev fadern ursinnig, men behärskade sin vrede och bibehöll sin leende uppsyn och svarade, så att han narrade hela familjen att skratta: "Tigi Mätte Allah skära tungan av dig! Säg inte om det där! Om du gör det, ~~svär~~ svär jag, att jag skall låta dig stanna i byn, utestänga dig från Azhar och göra dig till en koranläsare, som får läsa koranen vid sorgeshögtider och i hemmen." Sedan gick han, och familjen gapskrattade omkring gossen, men ~~svär~~ trots strängheten endast ökade denna svindande läxa vår väns envishet och hårdnackhet.

Efter några timmar hade fadern glömt alltsammans och slog sig ned vid aftonmältiden omgiven av sina söner och döttrar som vanligt, och ~~frågade~~ ^{började} fråga gossen om den unga schejken, vad han gjorde i Kairo, vilka böcker han läste och vilka professorer han besökte.

Schejken fann stort nöje i att framställa dessa frågor och höra på svaren. Han gjorde sin son, den unge schejken samma frågor, när han kom tillbaka till ~~byn~~ byn. Denne gjorde sig till en början besvär att svara, men när frågorna upprepades, blev han likgiltig för fadern och knusslade ^{snål på} med svaren. Fadern visade icke öppet

missnöje därmed, men plågades därav och beklagade sig för sin hustru, när han blev
II: 85
ensam med henne.

Gossen var vänlig och lydig, han var icke likgiltig för fadern och ~~han~~ icke o-
benägen att svara, och ~~tröttnade icke~~ ^{förlorade tålmodigt} huru ofta ~~frågorna~~ ^{frågor} upprepades och vad ~~han~~
de än handlade om. Därför tyckte fadern om att spörja honom och var road av att ~~en~~
språka med honom under aftonmåltiden och frukostst; möjligen talade han om för ~~en~~
sina vänner ett och annat av det som hans son berättade om den unge schejkens besök
hos imamen och schejch Bachit, hans anmärkningar ~~mot~~ ^{sina} professorer
under föreläsningarna, deras förlägenhet och deras svaromål bestående i tillrätta-
visningar och någon gång hugg och slag.

Gossen märkte, att fadern var road av dessa samtal och belåten därmed. Därför
berättade han mer och mer och uppfann sådant, som aldrig hade hänt, men lade det no-
ga på minnet för att kunna berätta det för sin broder, när han kom tillbaka till
Kairo.

Schejken var lycklig, alldeles förtjust över allt detta och var ivrig att få
höra mer. När familjen samma kväll slog sig ned vid måltiden och schejken upprepade
sina frågor om sin son, vad han gjorde i Kairo, vilka böcker han läste, svarade
gossen ~~en~~ fiffigt, listigt och ~~en~~ skälmaktigt: "Han besöker helgongravarna och
till bringar dagen med att läsa Dala il alcheirat."

Han hade knappt uttalat dessa ord, förrän hela familjen brast ut i ett väldigt gap-
skratt, så att småbarnen, som hade munnen full ~~av~~ av mat och dryck höllo på att
storkna; och schejken själv var den som skrattade både först och längst.

På detta sätt blev gossens kritik av fadern, därför att han läste Dala il och
litanerna, ~~en~~ under många år en anledning till skämt och gyckel för familjen. Det
pikanta var, att denna kritik verkligen förtretade schejken och kränkte honom i
sinnet och ^{hans} ärvda vanor och åsikter men att han likväl uppmanade och uppmanträd
sin son därtill ~~och~~ ^{fann} ~~en~~ njutning och ett nöje ^{i detta självplågeri} i denna pina.
I alla händelser dröjde det ej länge, innan gossens excen ^{icitet} ~~icitet~~ förmådde honom

att begiva sig till faderns sammankomster i närheten, till schejk ^{II: 83} Muhammed Abdel-
wahids butik, moskén, där schejken Muhammed Abu Ahmed, den förnämste bland fukaha
i staden lärde gossar och unga män att läsa koranen, förrättade bönen ^{med folket} dagarna i
veckan och ibland undervisade i religion och där schejk Atija då och då slog sig
ned efter eftermiddagsbönen, predikade och undervisade och stundom föreläste nå-
gonting ur traditionen. Han hörde till de affärsmän som studerade flera år i Azhar ^{hade t}
och sedan återvände till landet och ägnade sig åt världsliga angelägenheter, men
likväl icke övergavo de religiösa.

Gossens excentricitet förde honom även till domstolen, där fick kadin och i
synnerhet schejken som var kadins sekreterare höra på honom, och han fann, att han
var mera hemmastadd i lagen, lärare i religionen och säkrare i omdömet än kadin,
ehuru han icke hade förvärvat den papperslapp, som kallas lärdomsdiplom och är ett
villkor för att erhålla kadins plats och sällan förvärvas genom flit och ~~flit~~
arbete, utan i de flesta fall genom slump och inställsamhet.

Alla dessa personer fingo höra vad denne gosse förkunnade, att han ogillade
mycket av det som de satte värde på, förlöjligade helgonens underverk och förkastad
åberopandet av dem och profeterna som medlare och sade till varandra: " Denne gosse
är en vilseledd förförare, han har varit i Kairo och fått höra schejk Muhammed ~~Abduh~~
Abduhs skadliga läror och fördärvade och fördärvliga åsikter, och nu har han kom-
mit tillbaka med dem för att förföra människorna."

Stundom infann sig någon av dem i ^{bad} schejkens och hans väpers ⁿⁿ sammankost ^m i
närheten av hans hem och schejken låta honom träffa denne excentriske, besynnerli-
ge son. Schejken gick lugn och leende åstad, steg in och ^{träffade sin son, där} ~~han~~
~~han~~ han satt och lekte eller språkade med sina systrar, ~~han~~ ^{fattade honom vänlig}
i handen och ledde honom fram till hans sittplats och sedan ^{gossen} ~~han~~ hälsat på de närva-
rande, lät han honom slå sig ned. Sedan började någon av dem samtala med honom,
till en början i all vänlighet, men allt eftersom samtalet fortskred, försvann
vänligheten och efterträdades av en energisk träta, och stundom avlägsnade sig gos-

21:82

sens interlokutör i vredesmod, beskärmande sig, bedjande Allah om förlåtelse för den förskräckliga synden och sökande skydd hos Allah mot den stenade Satan.

Schejken och de av hans vänner, som icke hade studerat i Azhar och icke voro grundligt hemmastadda i dogmerna, voro roade av dessa dispyter och beundrade dem, *de* njöto av denna tvekamp, som de bevitnade mellan denne unge gosse och dessa gråna de schejker.

Gossens fader var den allra lyckligaste och gladaste, ehuru han ingalunda var övertygad, att det var synd att åberopa sig på helgon och profeter som medlare, och icke kunde förmå sig att tro på helgonens oförmåga att åstadkomma underverk eller hålla ^{sin} med/soner när han påstod något sådant, men han tyckte om att se sin fördjupad son ~~inbegripen~~ i samtal och dispyt och segerrik över dem som han samtalade och disputerade med, och tog energiskt parti för sin son. Han fick höra vad man sade och ibland hittade på om denne besynnerlige son och lade det på minnet och gick sedan på middagen eller aftonen och talade om alltsammans för sin hustru, belåten ibland och förargad ibland.

I alla händelser hämnades ~~pengar~~ gossen på sig själv och slapp ut ur sin isolering. Både i byn och i staden sysselsatte man sig med att tala om honom och grubbla över honom. Hans ställning i familjen förändrades också, hans moraliska ställning nämligen, om man kan använda ett sådant uttryck. Hans fader negligerade honom icke, och modern och bröderna voro icke likgiltiga för honom, och förhållandet mellan dem och honom berodde icke längre på barmhertighet och medlidande, utan på någonting större och för gossen värdefullare än barmhertighet och medlidande.

Den hotelse som gossen fått när ferierna började, nämligen att han skulle få ^{han} uteslutas från Azhar stanna i byn och bli en koranläsare, som läste koranen vid sorgedagar och i hemmet, hördes icke vidare av. Detta bevisades av att han och hela familjen en dag stego upp i gryningen och han såg sig i sin moders armar, medan hon kysste honom och tyst badade i tårar. Sedan var han vid stationen i sällskap med sin vän, fadern hjälpte honom omtänksamht upp på tåget, gav honom sin hand att kyssa och

gick sin väg, i det han bad Allah välsigna honom.

II.88

Under resan satt gossen och skämtade med sin vän, sedan steg han av tåget på stationen i Kairo. Där tog hans broder småleende emot honom och hämtade en bärare ~~sommtammghamm~~ att taga hand om bagaget, som innehöll några få effekter och mera matvaror. När han passerat dörren till stationen, hämtade han en lastvagn och placerade matvarorna och sin broders vän på den, sedan ~~han gick till~~ en droška och hjälpte omtänksamt upp sin broder ~~han gick~~, ~~han~~ satte sig till höger om honom och gav kusken hyreskasärnens adress.

17.

Vår vän återupptog sina studier i Azhar och andra moskéer, ~~han~~ fördjupade sig i juridik, grammatik och logik och började förstå sig på Fankala, som de mest framstående studenterna i Azhar enligt den gamla metoden satte mycket stort värde på, de längst gående reformvännerna hånade och de moderata reformvännerna icke voro likgiltiga för. Han studerade Ta is kommentar till Kans om morgonen, Azharija på middagen och Sajjid Djurdjanis kommentar till Isagudji på aftonen. Han bevistade den första föreläsningen i Azhar, den andra i Muhammed ~~den~~ Abu d dahabs moské och den tredje i schejk Adawis moské hos en professor av Adawis egen släkt. Han stötte ofta på svårigheter i någon förmiddagsföreläsning, där han studerade Ibn Hischams Katr ennada för att snabbt komma in i grammatiken, sedan han slutat med arbetet för nybörjare för att ~~komma till~~ börja med Ibn Akils kommentar till Alfija. Men han bevistade icke denna kurs regelbundet. Han ansåg schejken okunnig och fann i schejk Abdelmedjid essadilis Fankala om Azharija och Attars glossa allt ~~var~~ tillräckligt och som tillfredsställde honom.

Denna föreläsning över Azharija efterlämnade outplånliga spår i hans minne; Den började med Fankala riktigt. Utgångspunkten ~~här~~ härför var ett vidlyftigt ordande och en ofruktbar diskussion om författarens ord: "Kännetecknet på verbet är kad." Vår vän hade ordnat alla invändningar och gensagor, som uppstått kring denna oskyldiga sats och uttröttade schejken med sina påståenden och

sin argumentation, tills schejken plötsligt ^{tystnade} ~~stämde~~ mitt i samtalet. Sedan ^{Z. S.}
sade han med en mild röst, som vår vän aldrig glömt och som han icke kan tänka på
utan att skratta och hysa medlidande: "Allah skall döma mellan mig och dig på upp-
ståndelsens dag." Detta ^{han} sade med en röst, som ~~er~~ präglades av förtreflighet och
motvilja, men även av sympati och ~~delaktighet~~ deltagande. Detta bevisas av att
han, när han slutat föreläsningen och gossen steg fram för att kyssa hans hand, ~~och~~
som studenterna plägade göra, lade handen på gossens skuldra och lugnt och vänligt
sade: "Arbeta flitigt, så välsignar Allah dig!"

Han återvände hem förtjust över dessa uppmuntrande ord och talade om det för bre-
dern. Denne väntade till tedags, och när sällskapet samlats för att dricka te,
sade han vänligt till gossen: "Tala om för oss, att ^h Kännetecknet på verbet är kad.
Gossen vägrade till en början av blygsamhet, men sällskapet var enträget, och så
började han berätta vad han hade hört, vad han ~~hade~~ kom ihåg och vad han hade sagt
Sällskapet hörde på under ^(han slutade och) tystnad, tills den medålders studenten, som väntade på
graden, steg upp, kysste honom på pannan och sade: "Jag anropar den Levande, den Be-
ståndande, som aldrig sover, att beskydda dig."

Sällskapet brast ut i gapskratt, gossen försjönk i självbelåtenhet, och från
den stunden trodde han, att han var idealet för en student.

I denna föreställning om sig själv styrktes han därav, att hans kamrater på gram-
matikkursen vände sig till honom och både honom stanna kvar efter föreläsningen
eller kommo till honom före föreläsningen, ^{honom} frågade ~~om~~ samtalande med honom och
slutligen föreslog honom att tillsammans förbereda sig till föreläsningen före
middagen. Detta förslag sporrade honom, han övergav föreläsningen över Katr och
började studera med dessa kamrater, de läste för honom och började tolka texten,
men härutinnan var han dem överlägsen och blev snart ensam härom, de kunde icke
motsäga honom, utan hörde på och rättade sig efter honom. Detta ökade ännu mer hans
stolthet och ingav honom den föreställningen, att han var på väg att bliva profes-
sor.

II:90

Detta år förflöt hans liv enformigt utan att något nytt inträffade utom att gossen gjorde framsteg i vetenskapen, så ofta han fördjupade sig i den, kände sig överlägsen, när han befann sig bland sina kamrater, men intog en anspråkslös hållning, när han befann sig bland de äldre studenterna i kasärnen, och fick kännedom om professorernas och studenternas förhållanden i ~~Azhar~~ ^{Azhar,} när han hörde på sina kamraters och broderns vänners berättelser om både ~~den~~ ^{den} ene och den andre. Men ingenting i dessa berättelser var ägnat att giva honom någon god tanke om dem, utan allteftersom tiden gick, fick han allt sämre tankar om dem. Då och då fick han visserligen höra ~~en~~ en eller annan schejk, äldre eller yngre, berömmas för skarp sinne och skicklighet, men jämt och ständigt hörde han huru den ene eller andre klandrades för olika slags fel, vare sig de gällde karaktären, moralen eller själva den vetenskapliga kompetensen, och detta ingav honom en ~~ökänsla~~ ^{ökänsla} av harm, ringaktning och besvikelse.

Ingen var fri från dessa fel. En schejk var avundsjuk på sina kolleger och jämnåriga, intrigerade och var lömsk emot dem. Han mottog dem med ett småleende, ^{vänd} ~~vänd~~ ^a ~~dem~~ ryggen men hann knappt skilja sig från dem, förrän han påstod de värsta saker om dem och behandlade dem på det skamligaste sätt. En annan schejk var svag ~~ireligiöst hänse~~ ^{i tron} ende, hycklade gudsfruktan, när han befann sig i Azhar eller bland sina jämnåriga men när han var för sig själv eller hos sina onda andar, försjönk han i den grävlast ^{last} sta synd.

Ofta nämnde dessa baktalare de onda andar, som schejken ~~umgicks~~ ^{synd} med och sällskapade med i last. De äldre studenterna läto också tungan löpa om den eller den schejken, därför att han hyste ett särskilt intresse för en eller annan ung man, kastade särskilda blickar på honom och icke kunde hålla sig stilla på sin plats, när han infann sig bland studenterna.

Baktal och förtal voro de vanligaste och värsta fel, som tillskrevos schejkerna. Studenterna plögade berätta, att den eller den schejken hade anmält sin intime vän för rektorn i Azhar eller stormuftin och att rektorn hade lyssnat på baktalarena,

men att stormuffin hade vägrat att höra på och mottagit dem med barska förebråelser utan misskund.

De äldre studenterna berättade en dag en historia om några framstående ~~schej~~ ^{schejk} som de ~~namngåvo~~ ^{namngav}. De påstodo, att dessa ~~schejker~~ ^{schejker} ~~hade~~ ^{hade} märkt, att de hade gått för lång iförtal, och funno detta betänkligt, varför de erinrade sig Allahs, den Mäktiges och Härliges ord: "Icke heller må den ene förtala den andre. Tycker väl någon av eder om att äta sin broders kött, när han är död? Det skullen I nog avsky." De beslöto därför att avhålla sig från ~~den~~ denna svåra synd och kommo överens om att den som började förtala skulle betala ~~de~~ sina vänner tjugu piaster.

En dag eller en del av en dag aktade de sig också för att tala illa om någon, emedan de voro rädda om detta belopp. Men så fördjupade de sig i ett samtal, och så gick ~~den~~ en ~~schejk~~ ^{schejk} förbi, hälsade på dem och fortsatte sin väg, och han försvunnit, förrän en av dem tog fram ett silvermynt, gav det åt sina kamrater och började förtala schejken.

Vad beträffar de äldre och yngre studenternas konversation om deras ~~schejker~~ ^{schejker} okunnighet och benägenhet för olika slags löjliga misstag i fråga om uppfattningen eller uppläsningen, så voro dessa både oräkneliga och otroliga, och vår vän fick där för en dålig tanke ^{om} både professorerna och studenterna allesammans och tyckte därför att det allra bästa var att arbeta och anstränga sig att förvärva så mycket kunskap som möjligt oberoende av de källor från vilka han hämtade dem. Han fick ännu lägre tankar om dem, när han upplevde ^{de} tre år av sitt liv i Azhar. Han sökte sig en lärare att läsa Molla Meskins kommentar till Kanz i juridik och hänvisades till en bekant lärare med stort anseende, innehavare av en hög befattning vid domstolen. Han begav sig till honom och slog sig ned bland hans åhörare, men hade knappt tillbragt några minuter, förrän han kände sig högst generad och såg sig nödsakad att göra de största ansträngningar för att motstå sin skratllust. Saken var nämligen den, att schejken — Allah vare honom ~~h~~ ^h nådig — hade en besynnerlig vana, ^{enligt vad} som azhariterna sade. Han kunde icke läsa upp en sats ur ~~den~~ ^{påstado} boken eller

tolka den ur egen fatatur utan att upprepa den två gånger. "Han har sagt... Han har sagt... Sedan har han sagt,..." Detta upprepade han ^(flera gånger) under några få minuter. Vår vän hörde det och ansträngde sig för att icke skratta och blev missnöjd med allsammans.

Han Vår vän kunde behärska sig, men kunde icke gå till denne ^{beivrade} lärarens ^{professorns} kurs ^{kurs} föreläsning mer än tre dagar, därför att han icke hade något gagn, utan endast besvär därav. Han hade ingen nytta därav och kunde endast med stor ^{möda} ansträngning hejda sitt skratt, och måste ålägga sig så stora ansträngningar, att han ej stod ut därmed. Han sökte nu någon annan av de lärare, som ~~läste~~ föreläste över denna bok, men fann hos dem endast dessa "egenheter", som varierade allt efter personerna, ~~narrade~~ gossen att skratta och tvang honom att offra så mycken energi på att behärska sig att ^{ibland} hindrade honom att höra på. Man sade honom emellertid att denna bok icke hade något värde bland de andra juridiska arbetena, att en framstående lärare, vars namn man uppgav, föreläste Durar och att det var bäst att besöka ^{han} kurs, emedan ^{han} var en av de skarpsinnigaste ulama och de skickligaste kadi.

Vår vän rådfrågade sin broder och hans kamrater, och de avrådde honom icke, utan uppmuntrade honom och rekommenderade schejken. Gossen blev belåten med sin ^{redan} nya lärare vid de första föreläsningarna. Han höll icke fast vid någon viss fras, ~~något~~ visst ord och någon viss intonation och upprepade icke texten och kommentaren flera gånger. Hans begåvning var uppenbar, hans förtrogenhet med juridiken påtaglig och hans fullständiga behärskning av materialet ~~otvivelaktig~~ otvivelaktig.

Professorn var lång och smärt, hade en behaglig röst och ^{en} distingerad hållning och var vänlig, när han träffade studenterna och samtalande med dem. Han var känd för sin ^{a)} modärna ^{tendenser} ~~behållning~~, icke ifråga om vetenskapen eller opinionen, utan om ^{i fråga} levnadssättet. De äldre studenterna berättade, att han höll sin föreläsning på morgonen, sedan gick till domstolen och fällde utslag och därpå ^{begav sig} gick hem för att äta och sova. Men när det blev kväll, gick han ut med sina jämnåriga, besökte sådana ^{a)} lokaler, som lärde män icke borde besöka, ~~hörde~~ hörde på sådana sånger, som lärde

män icke borde höra på, och tillät sig sådana nöjen, som religionens representanter icke borde tillåta sig. Sedan nämnde de "Tusen och en natt".

Den unge mannen förvånade sig, därför att han visste, att "Tusen och en natt" var titel på en bok, som han ofta hade läst, och ~~han~~ hade funnit ~~den~~ synnerligen intressant. Men nu nämnde de denna titel som namn på en lokal, där man fick höra sång och roa sig och där det bjöds nöjen av olika slag.

Den unge mannen hörde dylika historier om sin schejk, men trodde dem icke och hade intet förtroende för dem. Men han hade icke tillbragt många veckor hos honom, förrän han märkte, att han försummade att förbereda sig till föreläsningen, underlät att tolka texten och besvärades av studenternas frågor, ja, han märkte någonting ännu värre. Han frågade honom en dag om tolkningen av något som han hade sagt, och han svarade endast med ovett. Och schejken var den siste man skulle misstänka för att vara ovetting och alldeles för stolt för att nedlåta sig därtill.

När den unge mannen berättade scenen med schejken för sin broder och hans vänner, ogillade de den, beklagade honom och mumlade till varandra: " Vetenskap och nattvak enligt Tusen och en natt passar icke ihop."

Den unge mannen hade bättre tur med grammatiken än med juridiken. Han studerade Katr och Sudur för schejk Abdakllah Diraz—Allah vare honom nådig, och i lärarens kvickhet, behagliga röst, förtrogenhet med grammatiken och förmåga att lära studenterna ~~hans~~ lösa svårigheterna fann han så mycket ~~mycket~~ behag, att det öka de hans förkärlek för grammatiken.

Men det dröjde ej så länge, förrän hans tur i grammatiken var slut. Det var, när undervisningen började med det nya året. Den unge mannen började studera Ibn Akils kommentar för schejk Abdallah Diraz, och medan professorn och studenterna voro fördjupade i sina studier och belåtna med sitt arbete, kom det ett dekret till professorn, att han skulle förflyttas till institutet i Alexandria. Han opponerade sig så gott han kunde och studenterna likaså, men rektorsämbetet lyssnade varken på honom eller på dem, och befallningen måste åtlydas. Den unge mannen glömde al-

drig den dagen, då professorn tog avsked av sina studenter. Han grät uppriktigt och de likaså, och de följde honom gråtande till moskéns port.

I hans ställe kom en annan, som var blind. Han var berömd för sin skarpa intelligens, sin uppenbara överlägsenhet och sin utmärkta skicklighet. Han nämndes aldrig att utan man prisade honom för dessa egenskaper.

Denne schejk kom och började föreläsa där schejk Abdallah Diraz hade slutat. Hans åhörarkrets hade varit så stor, att den uppfyllde den anvisade platsen i Muhammed Bej Abuddahabs moské, men när denne schejk efterträdde honom, blev antalet åhörare större och större, tills platsen blev alldeles överfull. När schejken höll sin första föreläsning, voro studenterna belättna, men hoå honom funno de icke sin forne lärares mildhet och behagliga röst. Sedan höll han sin andra och tredje föreläsning, och nu ogillade hans inbilskh^{et}, självbelåtenhet, självtillit och hans förargelse över att bli avbruten.

Han hade knappt börjat sin fjärde föreläsning, förrän det blev en scen mellan honom och vår vän, som gav den unge mannen avsmak för grammatiken. Schejken hade tolkat Ta'abbata Sarrans vers:

فأبت إلى فهم وما كنت أبياً وكما مثلها فارتقا وهي تصفر

När han kom till تصفر , sade han: "När en olycka eller en hungersnöd hemsökte någon, stoppade araberna fingrarna i munnen och blåste i dem, och därigenom åstadkoms en hörbar vissling". Då sade den unge mannen till schejken:

"Vad syftar pronominet i تصفر på؟" Det syftar på فهم , din idiot", svarade schejken. Då invände den unge mannen: "Han har ju kommit tillbaka till Fahm, och med den tolkningen kan versen icke vara riktig." Schejken svarade: "Du är en drummel! Det måtte väl räcka till, att du är idiot!" Då sade den unge mannen: "Men det förklarar icke vad pronominet syftar på." Schejken teg ett ögonblick, sedan utbrast han: "Gå er väg, jag kan icke föreläsa, när Ni har den här drummeln ibland er." Så reste han sig

II. 95

Den unge mannen steg också upp, och studenterna hade så när överfallit honom, om icke hans kamrater, som voro från Övre Egypten hade försvarat honom. De skyddade honom genom att ~~ställa~~^a sig omkring honom och vifta med sina skor, så att motståndarna skingrades. Och vilken azharit var icke på den tiden rädd för ~~skor~~^{skor} från Övre Egypten?

Den unge mannen kom icke tillbaka till föreläsningen i grammatik, ja, han beistade icke vidare någon kurs i grammatik, men dagen därpå begav han sig till en ~~klass~~^{föreläsning}, som ~~gavs~~^{hölls} av en berömd lärare från Sarkija. Han föreläste över Usmunis kommentar, men vår vän åhörde icke kursen till slut. Schejken fortsatte emellertid att föreläsa och tolka. Den unge mannen frågade om någonting, och schejken gav honom ett svar, som icke tillfredsställde honom. Han upprepade frågan, schejken blev ursinnig och befallde honom att gå sin väg. Några av hans vänner försökte medla ~~hos~~ hos schejken för att ~~blida~~ bli lida honom, men detta endast ökade hans vrede, och han vägrade att ~~fortsätta~~ fortsätta föreläsningen, tills den unge mannen och hans vänner avlägsnade sig, och ~~de kunde icke annat än gå~~ i synnerhet som man redan viftade med skor från Sarkija, och dessa voro icke mindre fruktansvärda än skor från Övre Egypten.

Följande dag begav sig den unge mannen jämte ~~hans~~^{sina} kamrater till en annan krets där man läste Usmunis kommentar. Här föreläste en berömd lärare som också var från Sarkija. Den unge mannen stannade icke längre än fem minuter, men fick höra en ~~bes~~ besynnerlig egenhet, som schejken upprepade, så ofta han övergick från en sats, ~~till~~^{nämligen} till en annan: "Fy skam!" Den unge mannen och hans vänner skrattade och avlägsnade sig. Sedan ~~han~~^{kom} och en vän till honom ~~att~~^{överens om} studera grammatik självständigt och att studera den i originaltexterna. De läste Zamachscharis Mufassal och Sibawaihis Kitab, men det är en annan historia.

Han hade icke bättre tur med logiken än med juridiken och grammatiken. Han hade tyckt mycket om logiken, när han året förut studerade Djurdjanis kommentar till Isagudji för sin unge lärare. Detta år hade det för hans likar, de vanliga studenterna kommit en av det frejdade Azhars berömdheter, ~~en~~ imam bland imamerna i

II: 96

logik och filosofi. Bland de äldre studenterna var han känd för den na iögonenfalande intelligens, som bedrager, men icke gör någon nytta och denna vältalighet so tjusar ~~h~~ örat men icke når förståndet, och det påstods, att han plägade säga: " tack vare Allah kan jag tala ett par timmar utan att någon förstår ett ord och utan att jag förstår ett ord av vad jag säger." Han tyckte att det var någonting att skryta över. En student som höll på sin värdighet måste emellertid ovillkorligen bevista hans kurs och höra på honom. Han gav en kurs för studenterna efter solnedgångsbönen och föreläste för dem över Chabisis kommentar till Tahdib elmantik. Vår vän begav sig dit och hörde på honom flera gånger. Åhörarkretsen var så stor, att kupolen i Muhammed Bejs moské blev överfull. Den unge mannen slarvade igenom solnedgångsbönen för att kunna sätta sig så nära som möjligt lärarens plats. Denne hade en gäll röst ~~han~~ bibehöll fullständigt Övre Egyptens dialekt, och var ytterst livlig och rörlig. När en student frågade honom, svarade han ilsket, och om studenten upprepade frågan blev han ursinnig och svarade i vredesmod: " Tig, din odåga! Tig, ditt svin!" ~~De~~ uttalade han eh i båda orden med det allra största eftertryck som hans talorgan kunde åstadkomma.

Det gick bra för schejken och studenterna, tills de ~~de~~ slutade avdelningen om Föreställningar, men när de kommo till andra kapitlet i sin bok om propositioner råkade den unge mannen ut för en våldsamt kollision med sin schejk, så att han blev tvungen att följande dag välja sig en plats ett stycke ifrån ~~schejken~~ ^{Mosam} och flyttade sig allt längre bort för varje dag, så att han kom fram ända till kupolens port, från vilken han en kväll steg ut för att aldrig mer komma tillbaka.

Den unge mannen råkade ut för en skräll som han aldrig kunde ~~han~~ nämna utan att gap-skratta och narra både brodern och ^{alla} hans vänner ~~allt sammans~~ att skratta. Schejken satt på sin stöl: ^{(och började läsa} "Andra kapitlet om propositionerna", ^{särskilt} varvid han framhöll kaf, markerade sad och tänjde ut alif och ja. Sedan upprepade han dessa ord, framhöll kaf, markerade sad och tänjde ut alif och ja, sedan upprepade han dessa ord, fram-

kāf höll *كاف*, markerade *سأ* och tänjde ut *أ* alif och *ج* i ettani, men tillade *ل* *لا* "om propositionerna", utan sade endast "om vem?". Ingen svarade. Då svarade han *لا* själv och sade "om propositionerna". Sedan upprepade han alltsammans på samma sätt och när han kom till "av vem" och ingen svarade, slog han till den unge mannen på pannan med flata handen och skrek: "Svara, era fårskallar! Svvara, era kreatur! Svvara, era svin!" med det allra största eftertryck på *ج* *جا* och *أ* *أنا* som han kunde åstadkomma. Och nu svarade studenterna i kör "om propositionerna".

Den unge mannen ^{kände sig} ~~blev~~ betydligt trött, All ^g detta var ju av den beskaffenhet, att det ~~na~~ ^r ~~arr~~ade honom att skratta, men han var rädd för att skratta sin lärare mitt i ansiktet, och hade också fått en chock genom de slag, som då och då ~~regnade~~ över hans panna.

I alla händelser slutade den unge mannen ~~den kursen~~ ^{i denna kurs och gick} icke längre i logik för denn ^r lärare än till kapitlet om omdömen.

Han slutade under årets lopp och beslöt i stället att ^{deltaga i} ~~hålla~~ en kurs i teologi, som gavs av en ung schejk, som nyligen hade förvärvat sitt lärarediplom. Hans vänner bland de äldre studenterna skildrade honom som ganska kvick, medelmåttigt intelligent, begåvad med en behaglig röst och ett förträffligt framställningssätt. De sade, att hans lärdom bedrog den som talade med honom eller hörde på honom, men vid en närmare bekantskap fann man ingenting ~~hos~~ ^s honom. Han föreläste över Derdir kommentar till Charida. Den unge mannen åhörde en föreläsning av ^h honom och beundrade hans röst, framställningssätt och kvickhet, och väntade att han också skulle ^{fa} beundra hans lärdom och fankala, men schejken måste upphöra med kursen, ty han ^{emellan} flyttades från Kairo och skickades till en avlägsen ort, där han förvaltade ett domareämbete. Den unge mannen fick således intet tillfälle att lära känna hans vetenskapliga skicklighet eller bilda sig något omdöme om honom utom att han var ^{ta} langfull och kvick, hade en behaglig röst och förde en angenäm konversation.

Detta år gick i verkligheten förlorat för den unge mannen. Han lärde ingenting eller nästan ingenting nytt i vetenskapen utom det som han läste i böckerna

II: 98 om
eller hörde av dessa äldre studenter, när de diskuterade eller disputerade med honom

När han följande år kom tillbaka till ~~XXXXXX~~ Azhar, var han ängslig och obeslutsam, grubblade över sin ställning och visste icke vad han skulle taga sig till. Han kunde ej stanna på landet, och vad skulle han göra på landet? Han hade icke något gagn av att stanna i Kairo och ~~XXXXXX~~ gå på ~~XXXXXX~~ schejkernas föreläsningar. Detta år började han studera litteraturen, men tid att ~~XXXXXX~~ tala om sådana studier

Är icke inne än, den dagen har ännu ej kommit,

som Butheina säger för att trösta sig över Djamil.

18.

Den unge mannens beslut att studera litteraturen hindrade honom verkligen icke i början att fortsätta sina studier i Azhar. Han trodde att han skulle kunna förena dessa båda discipliner med varandra, men han hade icke skickats till Kairo och inskrivits i Azhar för att bli en littertör, som skrev vers och författade på prosa utan han hade skickats till Kairo och inskrivits i Azhar för att vandra hela vägen i Azhar, tills han avlade examen ~~XXXXXX~~ togo graden och finge ~~XXXXXX~~ luta sin rygg e mot ~~en~~ någon av dessa pelare, som stodo i denna åldriga moské, så att studenterna samlad sig omkring honom och hörde honom föreläsa över juridik eller grammatik eller båda två.

Så önskade hans fader och därom talade han med familjen i en känsla av hopp förhoppning och beundran för denne excentriske, besynnerlige son,; så önskade hans broder och så önskade han själv. Och vad kunde han önska mer? För blinda sådana som han ~~XXX~~ som önskade leva ett drägligt liv, erbjöd livet två möjligheter, att studera i Azha R tills de togo graden och erhöillo garanti för sin försörjning genom de ~~en~~ bröd, utdelades som ~~XXXXXXXXXX~~ för varje dag och ~~XXXXXXXXXX~~ kontanta belopp, som utdelades i slutet av månaden och icke överskred 75 piaster för tredje graden, 100 för den andra och 150 för den första, eller också att göra affärer med koranen och läsa vid begravingar v och i hemmen, som hans fader en gång hade hotat honom med.

För den unge mannen fanns nu intet annat val än att fortsätta i Azhar, tills han nådde sitt mål. Denna väg delade sig i två grenar, när studenten vistats tre eller fyra år i Azhar. Den ena var vetenskaplig och ~~bestod i att gå på föreläsningar och~~ innebar bestod i att gå på föreläsningar och ~~passera~~ graderna inom vetenskaper och det var den som den unge mannen valde. Han började med lidelsefullt intresse, men sedan svalnade entusiasmen, han började ringakta den och vände sig bort ifrån den, när han misströstade om professorerna och ~~de~~ fick dåliga tankar om schejkerna.

Den andra grenen var materiell och bestod av tre stadier, inskrivningen, prov ~~ekspektanttiden~~ *ekspektanttiden* ~~traktaments~~ *traktaments* tilldelningen, tjänstgöringen och kandidaturen. Matrikulationen *matrikulationen* var det stadium varmed studenten började sitt liv i Azhar, sedan han inregistrerats i Azhars matrikel, men han måste ovillkorligen inskrivas i någon nation, och vår vän inskrevs liksom brodern i Faschniternas nation. Provtjänstgöringen var det andra stadiet, studenten uppflyttades dit, när han tillbragt några år i Azhar. Det gick så till, att han skrev ett brev, som han adresserade till ~~nationens~~ *na* ~~nationens~~ inspektor, och där i uppgav, huru många år han hade tillbragt i Azhar och vilka föreläsningar han hade bevistat ~~och~~ *7* hans uppgifter bestyrktes av två av hans professorer, varpå han hos nationens inspektor anhöll att bliva inskriven bland exspektanterna, tills han, när en ~~plats~~ *de traktamentsberättigade* ~~blev ledig bland pensionärerna,~~ *dem som erhöillo dagtraktamente* uppflyttades till den och uppnådde ~~tre~~ *4* stadiet och erhöill två, tre eller fyra bröd allt efter förhållandena i de olika nationerna. ~~En~~ *en* härutinnan.

Vår vän borde nu befordras till exspektantstadiet. Han uppsatte också ~~ansökning~~ *en* och undertecknade den med den fras, som på den tiden var på modet: "Måtte Allah göra eder till en tillflyktsort för de sökande."

Två schejker intygade att han i detta brev icke hade sagt någonting annat än sanningen, varpå han begav sig till schejken i hans bostad, lämnade fram brevet, sedan han kysst honom på handen, och avlägsnade sig. Sedan väntade han och fick vänta länge, men fick aldrig något traktamente i denna nation. Hans befordran till exspektantstadiet fägnade emellertid hans fader ~~och fyllde honom med stolthet.~~ *gjorde honom i alla händelser*

D: 108

Medan han med eller utan framgång väntade, avlägsnades imamen från Azhar vid det bekanta tillfället efter det berömda tal, som kediven höll till några ulama

Den unge mannen trodde att schejkens lärjungar, som voro så många, att de var je kväll trängdes i Abbas pelargång, skulle starta någon rörelse och underrätta kediven att ungdomen i Azhar kände sig förnärad och ämnade försvara sin schejk och offra icke blott sin tid utan även sitt liv för denna sak.

Men schejken lämnade Azhar och skaffade sig ett hus för sin verksamhet som mufti. Hans lärjungar upphörde icke att sörja och beklaga honom sinsemellan och för sig själva, och någ^a få besökte schejken ~~✓~~ i hans hus i Ain Sems, men de flesta övergävo honom, och där^{vid} stannade det. Den unge mannens hjärta fylldes av sorg och förbittring och han fick lika låga tankar om studenterna som om schejkerna, ehuru han aldrig hade lärt känna imamen eller blivit presenterad för honom.

Kort därefter dog imamen, och Egypten upprördes av hans död, men den azhariska miljön upprördes allra minst av denna tragiska händelse. Schejkens lärjungar sörjde, och möjligen fällde av några av dem tårar, men efter sommaren återvände de till sina studier, som om schejken icke hade dött eller som om han icke hade funnit till, om ock vissa av hans lärjungar då och då prisade honom.

Så lärde sig den unge mannen för första gången i sitt unga liv genom bitter erfarenhet, att olka slags vördnad och respekt och olka sorters smicker och fjäsk är bara fåfängt och onyttigt prat och människornas vederhäftighet i de flesta fall upplöses i tomma fraser.

Den unge mannens dåliga tankar om människorna ökades, när han såg den iver, med vilken somliga kretsar begagnade schejkens död som ett tillfälle att göra affärer med hans namn och skörda fördelar av sina förbindelser med honom. För detta ändamål betjänade de sig ^{än} av vers och än av prosa och framför allt av notiser i tidningar och tidskrifter.

Men den unge mannen märkte även en annan sak, som ökade hans motvilja mot Azhar

och hans benägenhet att undvika dess schejker och studenter. Han märkte att de som uppriktigt begräto schejken och ärligt sörjde honom icke hörde till dem som buro turbaner utan endast till dem som buro tarbusch och kände en hemlig lust att närma sig dessa senare och komma i någon kontakt med dessa sällskap. Men vem skulle hjälpa honom härmed, då han var en blind yngling, som dömts till att leva i Azhar och icke hade någon möjlighet att komma ut därifrån?

Imamen var inspektor för den hanafitiska nationen, och när han lämnade Azhar eller lämnade livet, blev hans efterträdare som mufti även hans efterträdare som inspektor.

Den nye muftins son hade varit lärare åt vår vän, den unge mannen. Han hade i ~~sin~~ hans ungdom åhört hans föreläsningar över Sejjid Djurdjanis kommentar till Isagudji i logik. Han vikarierade också för sin fader i nationens angelägenheter. Den unge mannen var mycket ivrig att bli inskriven i den hanafitiska sektionen och bli ekspektant i den. Där var traktamentet lättare att få och rikligare än i de andra nationerna. Men på imamens tid var det icke så lätt att bli inskriven i den hanafitiska sektionen, emedan det fordrades examen därför, och den nye imamen bibehöll denna bestämmelse. Det var hans son, som examinerade dem som anmälde sig till inskrivning vid en tid på året som han bestämde. "Varför inskriver du dig icke i denna nation, där din broder och hans mest framstående kamrater för längesedan inskrivit sig på imamens tid?" sade man till vår vän, den unge mannen. "De fingo sitt traktamente, fyra bröd för varje dag." Brodern och hans kamraterskildrade det för honom och uppmuntrade honom. Så skickades han en kväll till examen och hade med sig ett brev till examinatorn. När han blivit insläppt till examinatorn, hälsade denne på honom, tog emot brevet, tittade däri och gav honom en fråga, som han besvarade, rätt eller orätt, det mindes han icke. Examinatorn sade emellertid: "Du kan gå, det är bra!" varpå han belåten gick sin väg, ~~det~~ ^{och det} dröjde endast en kort tid, tills den unge mannen blev traktamentsberättigad och erhöi två bröd för varje dag. Det blev ~~han~~

således gott om bröd i kammaren, och familjen glädde sig på landet.

Den unge mannen fick icke endast de två bröden, på samma gång fick han ett skåp som för honom var värdefullare än ~~de~~ de båda bröden. När han kom till Azhar på morgonen, kunde han gå till sitt skåp och lägga in sina skor och sina bröd eller ettdera och vara fri hela dagen utan att bekymra sig om dessa skor, som han offrade så mycken möda på för att skydda dem för tjuvar och marodörer. Huru många skor blevo icke bortstulna i Azhar! Och huru många annonser klistrades icke upp på väggarna kring gården i Azhar, där ägarna tillkännagåvo att deras skor hade försvunnit och att den rättsinnige upphittaren som återställde dem till deras ägare på det eller stället eller den eller den nationen skulle få belöning och att Allah skulle utesluta den som orättmätigt tillägnade sig dem, från denna plats!

Den unge mannen var lycklig över sitt skåp och sina bröd, men han var icke glad över sina framsteg i vetenskapen eller vad han hörde på föreläsningarna. Han tvang sig efter morgonbönen att ^{över Makasid} ~~höra~~ en föreläsning i dogmatik, som gavs av schejk Radi— Allah vare honom nådig och en föreläsning i juridik av schejk Bachit, som föreläste över Hidaja och på middagen i retorik av schejk Abdelhakam Ata, som föreläste över en kommentar av Sa d.

Föreläsningen i juridik roade den unge mannen ^{det} ~~och~~ fagnade honom ^{att få höra} ~~och~~ den visa som schejken sjöng, när studenterna gåvo honom tillfälle att sjunga, och hans skärp och azharitiska kvickhet ^{när de} avbröto hans sång och disputerade med honom om något som han ^{hadeläst} ~~hadeläst~~ eller sagt. Ofta läste han upp någonting som han diktat för sina studenter när han var vid gott lynne och kände sig hågad, ^{och} gossen kom i häg en vers som han diktat och glömde aldrig schejkens röst, när han sjöng den:

Hans turban på hans skalle såg ut som en krans av halm lastad på en kamel.

Gossen citerade denna vers för sin broder och hans kamrater, de skrattade, erinrade sig schejkens poesi och citerade en del därav. Efter den föregående versen citerade gossen en annan som var lika originell och kvick. Det var början till en kasida som ^{Allah vare honom nådig} ~~schejken diktade~~ vid sorgen över en av ulama.

Den värsta olyckan efter din död, profeti Imamerna ha förlorat en sådan imam som Magribi.

Många år senare ^c återade egypterna allmänt en annan vers efter schejken, som estetikerna ännu icke glömt och som nästan blivit ett ordspråk ibland dem, nämligen:

Vi äro ense med emirerna, vesirerna och Wafd , han får stöd i vårt hjärta.

Den unge mannen ~~hymnerna~~ disputerade ofta med schejken och höll på rätt läroge. En gång gick han för långt, så att föreläsningen drog ut utöver tiden och studenterna började ropa på schejken från sidorna i Sejjid Huseins moské: "Det är nog nu Bönorna är slut." Schejken svarade med sitt behagliga sjungande uttal: Nej! Vid Alla ^{vi} vi stannar icke förrän ^{vi} övertygat den här token." Och token hade intet annat val än att låta övertyga sig. ^{några} Han var också angelägen om att få böner, innan de togo slut.

Föreläsningen i retorik var högt skattad av den unge mannen, icke därför att han lärde sig någonting där, ty det var länge sedan han gick på föreläsningar i Azhar för att lära sig någonting, han gick dit endast för att uppfylla bestämmelserna, få tiden att gå och roa sig. Och föreläsningen i retorik var högt skattad av honom, där för att han där ~~fa~~ ^{skina} ~~ann~~ detta nöje och schejken—Allah låte hans anlete glänsa— var välvillig, hade en ^{svar} vänlig karaktär och samvetsgrann i sin undervisning till fröma för vetenskapen och studenterna och dessutom ålade sig själv stora ansträngningar och en otrolig möda för att förstå och få andra att förstå. ~~och~~ ^{emellanåt} ~~här~~ ansträngningen blev för svår, vederkvickte han sig genom denna fras, som han riktade till studenterna på sin behagliga löjliga ^{Minjadialekt}: "Förstår Ni, mina herrar"?

När halva föreläsningen hade expedierts, ömkade han sig över sig själv och studenterna , avbröt uppläsningen och tolkningen och stod tyst ~~stilla~~ några minuter utan att säga ett ord, sedan ^{(allvarligt, gravitetiskt och betänksamt} ~~tog han~~ ^{den brännande} ~~från~~ sitt snus och stoppade så ~~mycket~~ han kunde i näsan. Studenterna begagnade sig av detta tillfälle att släcka ~~hettan~~ i kroppen efter bönorna, kakorna och purjolöken med ett glas sorbet som ^{gärdfarihandläderna}

II: 104

~~bars omringning~~ under föreläsningarna bars omringning av gårdfarihandlande, som lockade kunderna genom att sakta slå glasen mot varandra, så att det uppstod ett klingande ljud.

En dag vilade sig den unge mannen och några av hans kamrater under denna paus, schejken tog fram sitt snus och studenterna sin sorbet, och då kom en vaktmästare och kallade vänligen den unge mannen och två av hans kamrater till rektorsrummet.

Men tiden har ännu icke kommit för att berätta denna ^{historie}, ehuru den sedan lång tid är allmänt bekant. Den unge ^{hans} mannen och ~~hans~~ ^{erolärd} båda kamrater stego upp från föreläsningen och kommo aldrig tillbaka.

Vid denna tid eller omkring denna tid inträffade en episod, i vilken den unge mannen blev invecklad, och som han fick följa med ända till slut, men den tillintetgjorde alla hans förhoppningar om att någonsin vinna någon större eller mindre framgång i Azhar.

Palatset ^{blev} ~~blev~~ missnöjt med en framstående schejk ^d vi Azhar och förbjöd honom att hålla föreläsningar. Allmänheten betraktade detta förbud som en förolämpning mot schejken och ett ingrep i Azhars rättigheter, men man ^{gjorde} ~~kunde~~ ingenting ~~göra~~, och azhariterna voro de slappaste och ödmjukaste. En av den unge mannens vänner, som längre fram i tiden kom att utföra några berömliga handlingar, för vilka man prisade honom, kom en dag till honom och sade: "Tycker du icke att det ^(som hänt schejken) är en förolämpning och ett övergrepp?" "Jo, vilken förolämpning! Vilket övergrepp!" svarade han. Sedar sade vännen: "Vill du icke deltaga i en protest mot denna förolämpning?" "Huru skall man kunna göra det"? frågade den unge mannen. Vännen svarade: "Vi skola samla några av våra vänner, som ha hört på schejkens föreläsningar, gå hem till honom och bedja honom fortsätta sina föreläsningar i sitt hem, och om han går in på det, få vi ju gagn av föreläsningarna och vi skola publicera en notis i pressen, så att de som förolämpa Azhar ^{rekan} få veta att det ~~finns~~ bland azhariterna finns män som icke gilla förolämpningar och underkasta sig dem." "Det är bra", sade den unge mannen.

Några av schejkens studenter församlades ^{nu} och gingo hem till honom med

sina önsknigar, han samtyckte, de publicerade en notis i pressen och annonserade att schejken skulle föreläsa för dem om Sullam el ulum fil mantik och Musalam ettubut fil usul och att veckan skulle delas mellan dessa båda arbeten.

Så började schejken sina föreläsningar i sitt hem, och när studenterna fingo veta det, kom det flera dit. Dessa unge män voro belåtna med sig själva och sitt mod, och den unge mannen återfick åtminstone något av sitt hopp.

Men en dag kom han i dispyt med schejken om någonting som han hade sagt, och då det drog ut på tiden, blev schejken ursinnig och sade med bitande sarkasm: "Tig, blinde Det här har du ingenting att göra med." Den unge mannen blev ursinnig och svarade i

med skärpa ~~med skärpa~~: "En lång ramsa av prat har aldrig konstaterat någon sanning, och aldrig utplånat någon villfarelse." Schejken teg ett ögonblick och studenterna likaså. Sedan sade schejken till studenterna: "Gå nu!

räcker för i dag Det här ~~är~~." Sedan den dagen gick den unge mannen icke på schejkens föreläsningar, och intresserade sig icke det minsta för honom.

På det sättet kom hans misströstan om Azhar tillbaka. Nu hoppades han endast på föreläsningarna i litteraturhistoria. Nu är det tid att tala därom och deras vidsträckta inflytande på denne unge mans liv.

19.

slagit sig ned

Gossen hade knappt kommit till Kairo och installerat sig där, förr än han fick höra talas om om skönlitteratur och litteratörer, liksom han hörde talas om lärdom och lärda män. Han hörde på ett samtal om skönlitteratur mellan dessa äldre studenter, då de talade om schejken Sinkiti. Allah vare honom nådig och imams omvårdnad om honom och hans vänlighet mot honom. Detta främmande namn gjorde ett besynnerligt intryck på gossens sinne och besynnerligheten ökades av vad han fick höra om hans schejkens egenheter, excentriska vanor och åsikter, som narrade somliga att skratta och retade andra.

Dessa äldre studenter berättade att de aldrig någonsin hade träffat någon

II:107

Du som klandrar Omar har sagt om honom vad du icke vet.

Schejken, som satt på elevernas plats svarade med sin spydiga, gnälliga röst:

"Jag träffade Chalil i går, och han citerade versen på följande sätt:

يا ايها الزاري على عمر

Men schejk Sirkiti lät honom ej läsa till slut utan avbröt honom brutalt och sade:

"Du ljuger! Du ljuger! Chalil är död sedan flera århundraden. Och hur kan man träffa de döda?" Därefter tog han schejkerna till vittne på att deras kollega ljög

och var okunnig i grammatik och metrik. De närvarande skrattade, och sammankomsten upplöstes utan att det ^{blev t} avgjordes, om man icke får deklinera Omar, som grammatikerna påstodo, eller om man bör deklinera det, som denne besynnerlige schejk menade.

Gossen hörde denna diskussion och lade den på minnet, han var road av det som han förstod och förvånades över det som han icke förstod.

För några studenter föreläste schejken de poem som äro kända under namnet

Mu allakat. Gossens broder och några av hans kamrater hörde på dessa föreläsningar

på torsdagen eller fredagen i varje vecka och genomgick ^{dem} dessa föreläsningar lika

väl som de andra, och så fick gossen för första gången höra:

قفا نبت من زكري حبيب ومنزل بسقط اللوى بين الدخول فقول

Stannen, låtom oss gråta vid minnet av den älskade och denna boning

vid kanten av dynerna mellan Dschul och Haumal.

Men de äldre studenterna tröttnade snart på denna kurs, som de ej kunde smälta

Gossens broder försökte emellertid lära sig Muallakat utantill och lärde sig Imru ^{ochsa}

Elkais och Tarafas Muallaka. Han upprepade verserna med hög röst, så att gossen

hörde det och lade det på minnet. Sedan dröjde det ej länge, förrän gossen gjorde

honom sällskap vid memoreringen. Men han ^{sträckte sig} ~~gick~~ aldrig längre äntill dessa båda ~~poem~~

muallaka utan övergick till andra föreläsningar i Azhar. Muallakat ^{bevarades} ~~fastnade~~ i gos-

sens minne, han kom ihåg dem men förstod endast obetydligt av dem.

Studenterna talade om en annan kurs, som gavs i Azhar för att lära azhariterna att författa. Den gavs av en syrisk schejk bland imamens förtrogna. Studenterna gingo dit, köpte sig skrivböcker och skrevo skrivövningar, men tröttnade lika fort härpå som på Sinkitis föreläsningar. En dag kom gossens broder och hade med sig Hariris makamer. Han började lära sig en del utantill och läste med hög röst så att gossen ^{också} kunde lära sig ~~under tystnad~~. *när han tygt hörd på.* Sedan gjorde han honom sällskap vid memoreringen på samma sätt som vid Mu allakat. De fortsatte härmed, tills de hade lärt sig tio makamer, sedan övergick den unge schejken till principerna, juridiken och dogmatiken, liksom han hade övergivit Mu allakat och skrivkursen.

En annan gång kom han med en tjock bok, som hette Nahdj elbalaga och innehöll tal av imamen Ali med kommentar av imamen Muhammed Abdu själv. Han började lära sig utantill några tal och gossen också, men upphörde därmed liksom med de andra, sedan sedan gossen lärt sig några utantill.

På samma sätt gjorde den unge schejken med Badi ezzaman Hamadanis makamer. Men gossen glömde aldrig någonsin följande vers av Abu Firas

اراك عسى الدمع شيمتان الصبر اما للهوى نهى عليا ولا امر
Jag ser, att din ståndaktiga karaktär hejdar tårarna.

Kan då kärleken varken hålla dig tillbaka eller driva dig frama?

Det var hans broder som kom med kasidan; den var tryckt med fördubbling eller nämligen femdubbling, någon azharit hade fördubblat eller femdubblat den. Så började han läsa i denna kasida, men det dröjde ej länge, förrän han tröttnade på azharitens fördubbling eller femdubbling och började lära sig själva kasidan utantill jämte sin broder. Denna kasida mindes gossen, därför att han där fann en vers som gjorde ett egendomligt intryck på hans öra, nämligen följande vers av Abu Firas:

بدوت واهلى حاضرون لأننى ارى ان دارا لست من اهلها قفر

II: 109

Jag blev beduin, fastän min familj är stadsbor, därför att jag

tycker att en boning där du icke bor är en öken.

Den unge schejken läste det, lärde sig det och hjälpte sin broder att lära sig det.

på följande sätt:

لأني أرى ان دار الست من أهلها قفر
Därför att jag tycker att damens boning är övergiven av sina invånare!
Gossen frågade sig själv vad denna vers kunde betyda, han tyckte också att det

var besynnerligt, att ordet **الست** förekom i poesi, men när han blev äldre fick större erfarenhet och lärde sig ~~mera~~, läste han versen på rätta sättet och förstod den. Han fick också

lära sig, att ordet **الست** ofta förekommer i de modärna abbasidiska författarnas poesi och även i deras prosa.

Sålunda kom han på detta fragmentariska och osystematiska sätt i kontakt med litteraturen och samlade i ^{sitt} minne ihop åtskilliga stycken av denna blandning på vers och prosa, men ~~han~~ stannade aldrig vid någonting och koncentrerade sig icke på någonting, utan bevarade endast vad han fick fatta när tillfälle gavs och fortsatte sedan sina studier och sin fankala.

En dag i början av läsåret kommo ^{dessa} unga män och voro i högsta grad entusiastiska över en ny kurs ^{i litteratur} som gavs på förmiddagen i Abbas pelargång av schejk Marsafi. De nämnde Hamasa och blevo så förtjusta i denna kurs, när de hörde på den att de icke vände om hem förrän de hade köpt denna samling. De beslöto att bevista kursen, arbeta flitigt och lära sig samlingen utantill. Gossens broder hade som vanligt bråttom, köpte Tebrizis kommentar till Hamasa, lät inbinda den elegant, så att det blev en prydnad för hans bokskåp, ehuru han endast då och då tittade i den. Så började han lära sig Hamasa ~~och~~ lät sin broder läsa och läste ofta upp en bit för honom ur Tebrizis kommentar, men ~~han~~ läste det på samma sätt som de juridiska böckerna och principerna och uppfattade det på samma sätt.

Gossen märkte att denna bok icke borde läsas och uppfattas på det sättet. Den

II: 110

unge schejken och hans kamrater betraktade Hamasa som text och Tebrizis arbete som kommentar och beklagade att ingen hade skrivit en glossa till denna kommentar och talade ofta om schejkens samtal med dem, hans gyckel med dem och hans skämtsamma anmärkningar om deras lärare och läroböckerna i Azhar.

Detta berättade de skrattande och förvånade, men fortsatte likväl med sina azharitiska kurser utan att tröttna och utan att svika.

Vår vän hörde dessa samtal, blev alldeles hänryckt och längtade ivrigt efter denna kurs, men det dröjde icke länge förrän dessa unga män tröttnade på denna kurs likaväl som på de andra litteraturkurserna, därför att de icke togo den på allvar och den icke hörde till de grundläggande kurserna i Azhar, utan endast var en av de tilläggskurser, som imamen hade infört och kallades kurser i modärna vetenskaper till vilka geografi, matematik och litteratur räknades, och därför att schejken obarmhärtigt hånade och utan misskund förlöjligade dem.

Han hade dåliga tankar om dem. Han ansåg, att de saknade förutsättningar för denna kurs, som krävde smak och icke dialektisk skicklighet. De hade också dåliga tankar om honom. De ansågo honom inkompetent i den verkliga vetenskapen och otillräckligt skolad däri. Han var endast man att citera poesi, verkningsfulla uttryck och lustiga anekdoter, men sedan fanns det ingenting kvar.

De voro likväl ivriga att bevista denna kurs, därför att imamen beskyddade honom och schejken var nära lierad med honom och begagnade varje tillfälle att skriva en dikt till hans ära, som han överlämnade till honom och sedan dikterade för studenterna, ^{varpå han} bad några av dem att lära sig den utantill, emedan det var god och förstklassig poesi. De funno den också god och förstklassig, emedan den var till imamens ära.

De gjorde ~~de~~ så stora ansträngningar de kunde för att regelbundet bevista denna kurs, men stodo icke ut, utan ~~de~~ tröttnade och återvände till sitt te för att i godan ro njuta därav under förmiddagen. Så fick vår vän icke längre höra talas om litteraturen, sedan ~~han~~ han hade lärt sig en god del av Hamasa. En dag

II:111

spreds ett rykte, att schejk Marsafi skulle anslå två dagar i veckan för att läsa Zamachsaris Mufassal över grammatiken. Vår vän begav sig till denna nya kurs och hörde icke på schejken mer än ett par gånger förrän han tyckte om honom och blev så förtjust att han bevistade de litteraturhistoriska föreläsningarna de dagar i veckan de hölls, och sedan ~~innan~~ dess var han schejkens entusiastiske anhängare.

Gossen hade ett starkt minne och hörde aldrig ett ord utan att komma ihåg det, en teori utan att bevara den, en tolkning utan att inregistrera den. Mången gång genomgick han en vers, som innehöll något ord som tolkats förut eller någon anspelning på en anekdot, som schejken berättat under någon föregående föreläsning. Då kunde vår vän för schejken upprepa vad han kom i håg av hans anekdoter och tolkningar och vad han hade inregistrerat av hans teorier och omdömen, hans kritik av Hamasas författare och kommentator, hans rättelser till Abu Tammams version och hans fortsättning av de isolerade verser, som Abu Tammam citerade.

också

Schejken tyckte ~~även~~ om den unge mannen, intresserade sig för honom och inledde samtal med honom under föreläsningen, kallade honom till sig efter föreläsningen och följde honom till Azhars port och bad honom sedan följa med till vägs. En dag bad han honom följa med så långt, att schejken och denna elev jämte ett par andra hamnade i ett kafé, där de slogo sig ned, ~~och~~ *det* var hans första bekantskap med ett kafé. Och där sutto de långt efter middagsbönen ända tills böneutroparen kallade till eftermiddagsbön. Den unge mannen återvände glad och belåten *starkt* i hoppet och uppfylld av energi.

När schejken hade expedierat den litteraturhistoriska föreläsningen, kunde han icke tala med sina elever om någonting annat än Azhar, dess schejker och dåliga undervisningsmetoder. När han kom in på detta kapitel, blev han sträng. Hans kritik *över* lärare och kolleger var bitande och hans förkastelsedom verkligen bitter. Men i sina elevers hjärtan fann han sympati, och i synnerhet på denne unge man gjorde han det allra starkaste och djupaste intryck, *den unge mannen mer och mer* och han uppskattade också denna föreläsning framför alla andra. *Två elever, som stodo schejken nära,*

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ ägnade han sin vänskap och sin tid. De träffades också på förmiddagen och hörde på schejken, sedan begåvo de sig till nationalbiblioteket och läste äldre litteratur, därefter återvände de till Azhar efter eftermiddagsbönen och slogo sig ned i passagen mellan direktoriet och Abbas pelargång. De språkade om schejken och vad de hade läst i biblioteket och gycklade med de andra schejkerna och de schejker och studenter, som gingo in och ut. När solnedgångsbönen förrättats, gingo de in i Abbas pelargång och hörde på en föreläsning ^{efter imamens död i hans ställe} av schejk Bachit, som föreläste över korantolkning i stället för imamen efter hans död.

Men de unge männen lyssnade icke på den föreläsande schejken på samma sätt som andra studenter. De hörde på honom för att få skratta ~~at honom~~ och inregistrera hans misstag, vilka voro ganska många, i synnerhet när han inlät sig på språk och litteratur, och håna honom för dessa misstag efter föreläsningen och följande dag inberätta dem för sin schejk Marsafi och lämna honom nytt material för att håna sina lärare och kolleger bland ~~sc~~hejkerna.

Dessa unge män kände sig instängda i Azhar, och schejken och hans undervisning ökade instängdheten. Deras sinnen längtade efter frihet, men schejken och hans undervisning insnörde dem i bojor och halsjärn.

Jag känner ingenting, som eggat sinnet, i synnerhet det unga sinnet att sträva efter frihet i så hög grad som litteraturen, ^{(och ibland att gå för långt nämligen när den tolkas} ~~och ibland att gå för långt~~ ~~och ibland att gå för långt~~ så som schejk Marsafi ~~tolkade~~ ^{tolkade} för sina elever när han ^{när han} för dem utlade Hamasa eller Kamil ^{naren, därefter} Det var ^{först} självständig ^{kritik av} ~~skalden~~ skalden, sedan av ^{uppteck} ~~av kommentaren~~ av kommentaren och lexikograferna, den ene efter den andre, sedan en undersökning av smaken och ^{en utomordentlig} ~~hans~~ skicklighet att finna det sköna i både poesi och prosa, i allmänhet och i ^{därefter} detalj, versmått och rim och ordets plats i satsen, sedan undersökning av den modärna smaken i denn ~~omgivning~~ omgivning, där ^{en} föreläsningen hölls, jämförelse mellan den grova smaken i Azhar och den fina smaken i forna dagar och mellan den azharitiska ^{en} tröghet och den forna intelligensen. Resultatet av allt detta var, att man måste

uppressa sig
bryta de azharitiska bojorna och ~~ställa till revolution mot~~ schejkerna i fråga om deras vetenskap, smak och privatliv; i många fall hade de visserligen rätt, men ~~ibland~~ ibland gingo de för långt och kommo med ogrundade påståenden.

Till följd härav dröjde det ~~ej~~ länge förrän endast några få av ~~hans~~ schejkens elever, som till en början varit så många, stannade kvar omkring honom. Bland dem märktes särskilt dessa tre. De bildade en liten grupp, men deras rykte spred sig ~~snart~~ snart i Azhar. Studenterna och professorerna fingo höra talas om dem, i synnerhet om deras kritik av Azhar och deras opposition mot traditionerna och smådedikter, som de författade mot schejkerna och studenterna. De blevo också hatade, men på samma gång fruktade av azhariterna.

Schejk Marsafi var icke endast ~~hans~~ professor, han var även ^{a/}humfist. Detta innebär ^{hans} att han iakttog ulamas värdighet, när han tog emot ~~meningar~~ ^{frånvarande} eller satt och undervisade i Azhar, men när han var ensam med sina vänner och förtrogna, levde han humanistens liv och språkade fullkomligt fritt om vem som helst och vad som helst och citerade för sina förtrogna utdrag ur de ^{äldres} ~~gamlas~~ poesi, prosaberättelser och biografier, som visade att de voro lika fria som han och talade om vad som helst ^{och} om vem som helst utan att vara petiga eller reserverade som han uttryckte sig.

Det var den enklaste och lättaste sak i världen för en student att följa sin schejks föredöme, i synnerhet om de tyckte om honom och beundrade honom. De sågo i honom ett ideal i tålmod i ~~hans~~ motgångem, förnöjsamhet med litet, avhållsamhet från sådant som icke hövdes ulama och frihet från åtskilliga egenskaper som många schejker i Azhar hängävo sig åt, baktal, förtal, intriger och kryperi för överordnade och maktägande.

Schejkens elever sågo det med egna ögon och nästan vidrörde det med egna händer, de levde tillsammans med honom och besökte honom i hans gamla förfallna bostad i ett smutsigt kvarter vid Bab elbahr, som hette Harat Errakraki. Där bodde schejken längst bort i kvarteret [†] i ett smusigt och förfallet hus. När man kom in genom porten

II: 114

befann man sig i en trång och fuktig korridor, där det rådde en vidrig lukt, och som icke innehöll något annat möblemang än en lång och smal naken träbänk som ~~stod~~ ^{lutade} mot ^{en} vägg, från vilken ~~ett~~ murbruket rasade ned.

Schejken steg ned för att tåga emot sina elever och satte sig tillsammans med dem på denna bänk. Där satt han nöjd och lugn ~~och~~ ^{småleende} ~~hörd~~ ^{hörd på} och förde den finaste, angenämaste, uppriktigaste och ledigaste konversation med dem. Ofta var han sysselsatt, när hans elever kommo på besök. Då inbjöd han dem till sitt rum, de stego upp till honom på en förfallen trappa och gingo in till honom genom en tom korridor, där solen sken in, och när de kommo in i hans rum, funno de en schejk sittande böjd på golvet med ett halvt tjug böcker omkring sig, letande efter något fragment, som han ville ~~komma~~ fylla ut, någon vers som han ville tolka ~~ett~~ något ord som han ville verifiera eller någon tradition, som han ville bilda sig en mening om, och till höger om honom kaffeattiralj. ^{en} När de kommo in, steg han icke upp, utan tog ~~gladligen~~ gladligen emot dem med en vänlig hälsning och bad dem slå sig ned var de kunde och anmodade någon av dem att koka kaffe och servera det. Sedan konverserade han med dem några ögonblick och bad dem sedan hjälpa honom med det som han höll på med, att söka efter någonting eller verifiera någonting.

Den unge mannen och den ene av hans kamrater ~~glömde~~ ^{de} aldrig att de en dag besökte schejken sedan eftermiddagsbönen hade förrättats. När de kommo upp till honom funno de ~~schekjen~~ ^{honom} sittande på en låg bädd, som hade tillretts i korridoren, och bredvid honom en hopskrumpen ~~kvinn~~ ^{gumma}, som var så böjd att huvudet nästan vidrörde golvet, och schejken matade henne. När han fick se sina båda elever, mottog han dem vänligt och bad dem vänta ^{litet} på honom ~~en~~ ^{en} stund i hans rum. ~~Sedan~~ kom han fram till dem och sade skrattande och belåten: "Jag gav min mor mat."

Utomhus var denne schejk den personifierade värdigheten, mildheten, vederhäftigheten, hjärtegodheten och uppriktigheten. Han gjorde också intryck av oberoende och väl ^{måga} ~~vald~~, och den som talade med honom kunde icke tro annat än att det var en ^{var} man som ~~väl~~ välbärgad och levde ett lugnt, sunt och fredligt liv.

Men hans elever och förtrogna visste med säkerhet, att han var mycket fattig och hade det mycket knappt och kunde leva en eller flera veckor utan att förtära någonting annat än sin brödranson, som han doppade i litet salt, och likväl gav sin ~~son~~ son en utmärkt undervisning och sina övriga söner som studerade i Azhar god hjälp och ^{fullständigt} skämde bort sin dotter. Allt detta åstadkom han med sitt obetydliga gage, som icke överskred ~~3~~ 3 1/2 guinea. Han hade tagit graden, första klassen, och därför erhöill han 1 1/2 guinea, och imamen hade uppdragit undervisningen i litteratur åt honom, och därför erhöill han 2 guinea. Han generade sig för att lyfta sitt arvode i början av månaden och ville icke trängas med de ulama som kastade sig över vaktmästaren för att få lyfta sitt gage, utan lämnade sitt sigill åt en av sina förtrogna elever för att han skulle uppbära det obetydliga arvodet på förmiddagen och överlämna det åt honom efter middagen.

Så levde denne schejk. Hans elever sågo honom och deltog i detta torftiga, fria och värdiga liv. De sågo och hörde talas om vissa drag hos andra schejker, som fyllde deras hjärta med vrede och harm, med ringaktning och förakt. Det var då icke heller att undra på, att de blevo förtjusta i sin schejk och ^{honom} ~~honom~~ till föredöme ~~och uttryckte~~ i fråga om uppförande och åsikter, ringaktning för azhariterna och opposition mot gammal slentrian.

Schejkens elever hade vid denna tid ingenting annat att invända mot honom än att han en dag svek sin trohet mot imamens minne när schejk Serbini blev rektor i Azhar. Han författade nämligen en dikt, i vilken han prisade den nye schejken. Han hade varit hans elev och tyckte om honom, och schejk Serbini förtjänade också kärlek och beundran. Sedan dikterade schejk Marsafi sitt poem, som han kallade den åttonde mu allakan för sina elever, ^{oh} den som han jämförde den med var Tarafas kasida. När han slutade diktera och eleverna samlade sig omkring honom, fortsatte han att prisa sin lärare och gjorde en anmärkning mot imamen. ^{hä läste en} ~~av~~ av eleverna ~~fast~~ vänligen hans uppmärksamhet därpå, han åtrade sig bedrövad och generad och bad Allah om förlåtelse

se för sin synd. Så leddes dessa studenter dit deras sympati och ^{för schejken} ~~särävan~~ ^{ödras} att efterlikna ^{honom} ~~och honom~~ ledde dem, och de gingo för långt både mot sig själva och mot honom,

De nöjde sig icke med det gyckel som de drevo med schejkerna och studenterna, utan började prisa studiet av den äldre litteraturen och dess företräde överlägsenhet över framförbörkerna i Azhar. De studerde Sibawehis Kitab eller Mufassal och Abdelkadir Djurdjanis två arbeten om vältaligheten. De studerade diktsamlingarna och generade sig icke för att göra ett urval och offentligen recitera erotiska dikter som de innehöllo i Azhar utan efterapade denna poesi och reciterade ^{< sina dikter} för varandra, när de träffades. De andra studenterna sågo snett på dem, lade sig i försåt för dem och begagnade varje tillfälle. Stundom kommo några av de yngre studenterna för att höra på dem och samtala med dem och ville lära sig poesi och litteratur av dem, men detta retade deras motståndare bland de äldre studenterna och ökade deras vrede och och intriger.

En dag genomgick vår vän med den ene av sina båda vänner föreläsningen över Kamil. De träffade på följande sats hos Mubarrad: "Till det varför de lagkloke förklarade Haddjadj för otrogen, hör hans påstående: [?] Människorna gå omkring profetens grav och predikstol; [?] de gå endast omkring ben och träbitar". Vår vän förnekade, att Haddjadjs ord innehöll någonting, som var tillräckligt för att förklara honom för otrogen och tillade: "Nog sårade han smaken och stilen, men otrogen var han icke." Några studenter hörde det och ogillade det, ^{och} sedan spredo de ut historien.

Våra tre unga män voro församlade kring schejk Abdelhakam Ata, då de blevo kallade till rektorsrummet. De begåvo sig tysta dit men förstodo ingenting. När de stego in till schejk Hassuna, funno de att han icke var ensam utan hade omkring sig medlemmar av Azhars förvaltningsutskott, som ^{han} ~~tillhörde~~ de mest framstående ulama, bland dem schejk Bachit, schejk Muhammed Hasanen Adawi, scheik Radi m. fl. Schejken tog onådigt emot dem. Sedan befallde han övervaktmästaren Ridwan att föra in de studenter som han hade sammankallat. En grupp studenter trädde in och schejken fråga

II: 117

de vad de hade att säga. En av dem trädde fram och beskyllde dessa unge män för ~~om~~ otro på grund av deras påståenden om Haddjadj och berättade de besynnerligaste historier om dem.

Denne student var verkligen duktig. Han räknade upp en hel hop av dessa unge mäns smädliga yttranden om schejkerna, om schejk Bachit, schejk Muhammed Hasanen ~~och~~ schejk Radi och schejk Rifa i. De voro allesammans närvarande och fingo med egna öron höra dessa unga mäns omdömen om dem, och andra studenter intygade sanningen av allt vad han hade sagt. När ~~han~~ de unga männen tillfrågades, förnekade de ingenting. Men schejken tilltalade dem icke och såg icke åt dem, han tillkallade endast Ridwan och befallde honom strängt att stryka ut dessa tre studenters namn, där för att han icke ville veta av sådant nonsens, varpå han barskt avfärdade dem. De gingo ut modstulna och ångerfulla och visste icke vad de skulle taga sig till eller huru de skulle kunna underrätta sina anhöriga om denna historia.

Men det stannade icke härmed och icke heller med att studenterna leende tittade på dem och hänskrattade. Efter aftonbönen begåvo de sig i väg för att träffa schejk Marsafi och höra på hans föreläsning över Kamil, men när ~~han~~ schejken ^m mötte honom Ridwan och meddelade honom i höviska och vänliga ordalag att rektor hade förbjudit föreläsningen över Kamil och följande dag väntade honom i sitt ämbetsrum.

Schejken gick bedrövad sin väg och hans tre elever ^{och modstulna} följde ~~skämsna~~ med. Han försökte trösta dem, meen när de kommit ett stycke på väg, föll det dem in, att begiva sig till schejk Bachit för att blidka honom och bedja honom medla hos rektor, men schejken sade till dem: "Gör icke det! Det vinner Ni ingenting på." Icke desto mindre fortsatte ^{hem} de till schejk Bachit ^{så snart} och ~~de~~ ^{skände han igen} blivit insläppta, tog ~~han~~ skrattande emot dem och frågade sedan lugnt om deras ärende, men när de ~~de~~ ^a började försvara sig, sade han lika lugnt till dem: "Men ni läser ju Mubarrads Kamil. Mubarrad var mu tazilit, att studera hans bok är synd."

Nu glömde de unga männen att de kommo som supplikanter och började disputerade med

disputera med schejken, tills de retade honom. När de gingo sin väg var han förargad och de förtvivlade, men de skrattade likväl åt schejken och upprepade flera av hans yttranden och skildes åt sedan de hade kommit överens om att hemlighålla saken för sina anhöriga, tills Allah skulle fullbörda en sak som var avgjord.

Dagen därpå träffade de sin schejk och han meddelade dem att rektor hade förbjudit honom att föreläsa över Kamil och ålagt honom att föreläsa över Ibn Hisam Mugni och flyttat honom från Abbas ~~pelargång~~ till en pelare i det inre av Azhar.

Sedan började professorn gyckla med rektor och påstod för sina elever att han icke var skapad till vetenskapsman och icke till rektor utan endast till att sälja melass i Sirjakus. Han hade mistat tänderna och uttalade s ^{sin} som t och talade Kairodialekt

~~XXXXXXXXXXXX~~ och förändrade således kaf till hamza och tänjde ut waw mellan kaf och sin. För övrigt talade han utan att öppna munnen ordentligt. Hans elever glömde aldrig någonsin det ^{de} öknamn som man gav schejk Hassuna. Allah vare honom nådig. De

kallade honom Ba'i el-Catal fi Tirja ut "Melassförsäljaren i Tirja us." Men denne ~~han~~ ^{beslutsam} handlande från Sirjakus var en sträng och ~~XXXXXXXXXX~~ ^{herrehan} var fruktad och energis ^{de}

Alla schejkerna fruktade honom och bland dem även Marsafi, han började föreläsa över Mugni, och hans elever kommo lugnt till honom, det spelade ingen roll för dem om han föreläste över den ena eller andra boken, det var nog att schejken föreläste och att

de hörde på och kunde tala till honom när de voro hans åhörare. När den unge mannen ville säga honom någonting ^{hejdade} ~~tytade~~ han honom vänligt och sade: "Nej, nej! Vi behöver förtjäna vårt uppehälle."

Den unge mannen kunde icke ~~erinra sig~~ ^{erinra sig} sedan han blivit bekant med Azhar erinra sig något tillfälle, då han blivit så bedrövad som när han hörde denna fras av sin lärare. Han lämnade honom jämte sina båda vänner med djup bedrövelse i hjärtat.

De voro icke belåtma med den bestraffning som rektorn hade ådömt dem, utan grubblade över någon utväg att avvärja denna oförrätt. Den ene föredrog att leva i fred, skilde sig från sina vänner och slog sig ned i Mu ajjads moské där han fick vara i fred ^{ostörd}

11:10

för både fiender och vänner, tills stormen lade sig. Den andre berättade historien för sin fader och fadern vidtog åtgärder för att få saken uppgjord i godo, men den unge mannen svek icke sin vän och ville icke skiljas varken från vän eller fiende, utan träffade sin vän varje dag och de slog sig ned mellan Abbas pelargång och direktionen och fortsatte sin vana att gyckla både med studenterna och schejkerkerna.

Vår vän behövde icke berätta historien för sin broder, den kom fram till honom på någon väg som han ej kände till. Brodern klandrade honom icke och grälade icke på honom, utan sade endast: "Du kan göra vad du vill. Nu får du skörda frukten av det här gycklet, och du kommer att finna den ganska bitter." Men den unge mannen fann varken sympati eller överseende, anförtrodde sig icke åt någon och bad ingen medla hos rektor, utan skrev endast en skarp artikel, i vilken han angrep hela Azhar och särskilt rektorn och yrkade tankefrihet Och vad skulle kunna hindra honom att göra det, då Garida hade kommit ut och redaktören varje dag ~~yrkade~~ förde tankefrihetens talan?

Vår vän begav sig med sin artikel till redaktören för Djarida, som tog vänligt emot honom och visade sig mycket sympatisk och intresserad. Han läste artikeln och lämnade den sedan skrattande åt en vän, som ^{just} ~~den dagen~~ befann sig i rummet. Han kastade en blick på artikeln ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~, blev förargad och utbrast: "Om du ej redan hade blivit bestraffad för den synd du begått, så hade den här artikeln ensam varit alldeles tillräcklig för att döma dig." Den unge mannen tänkte svara, men redaktören sade vänligt till honom: "Den man som talar med dig är Hasan Bej Sabri, inspektör för de modärna vetenskaperna i Azhar." Sedan tillade han: "Vill du skymfa schejken och smäda Azhar eller vill du få bestraffningen upphävd?" Den unge mannen svarade: "Ja, jag vill få bestraffningen upphävd / och njuta ^{av} den frihet som jag har rätt till." ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ ^a "Låt mig sköta den saken", svarade redaktören, " och var vid gott mod.!"

Den unge mannen gick, och sedan dröjde det icke länge, förrän både han själv och hans båda vänner fingo veta, att rektorn icke hade bestraffat dem och utstrukit deras namn ur Azhars matrikel, utan endast hade velat skrämma dem och ingenting vidare.

Sedan dess slöt sig den unge mannen till ^a Garidas redaktör och började umgås med honom, tills den tiden kom, då han besökte honom dagligen,

I Garidas redaktörs expeditiionslokal förverkligade ^{d'} den unge mannen sin länge närda önskan att komma i kontakt med sådana kretsar, där man bar tarbusch, sedan han ~~tröttnat~~ tröttnat på dem som buro turban. Bland de förra fann han både de förnämaste och ^{de} förmögaste, medan han själv var fattig, tillhörde en familj av medelklassen och i Kairo levde under ganska torftiga förhållanden. Detta gav honom en anledning att tänka på skillnaden mellan de rika och välmående och de fattiga och ömkansvärda.

20.

Den unge ^{med} mannen vantrivdes mer och mer ~~med~~ Azhar, ~~innan~~ dess invånare och livet i Kairo, fördjupad i en miljö som han ej tyckte om fjärran från allt vad han längtade och trånade efter, så att han hade knappt kommit till Kairo vid ~~l~~ läsårets början och installerat sig där, förrän han livligt och eftertryckligt längtade efter att det skulle taga slut, och Allah allena vet huru glad och lycklig han kände sig, när sommarens första tecken visade sig och omgivningarna av kvarteret, där han bodde, uppfylldes av dessa vidriga dofter, som solhettan framkallade och fyllde luften ^{med}, så att de gjorde andedräkten besvärlig och obehaglig. Han kunde icke slå sig ned hos någon schejk för att åhöra en föreläsning på ^{kvällen} kvällen utan att sömnen smög sig över hans huvud och han häftigt ryckte till, när studenter na tittade på honom och på ^{skämt} skämt eller allvar väckte honom.

II: 124

Sommarens ankomst fyllde hans bröst med glädje och fröjd, därför att den tillkännagav att ferierna nalkades och att man fick återvända till landet och slippa Azhar och azhariterna. Men han tyckte icke om ferierna endast därför, och han tyckte icke om dem endast därför att han ~~då skulle~~ ^{skulle få} träffa de sina och njuta nöjen som voro honom förbjudna i Kairo. Han tyckte om ferierna för allt detta, men också för någonting annat som för honom var viktigare och betydelsefullare än allt detta. Ferierna voro nyttigare för hans intelligens och hjärta än hela ~~året~~ ^{läs} året. Ferierna gjorde det möjligt för honom att ägna sig åt sig själv och reflektera och hur reflekterade han icke och att isolera sig med sina bröder och läsa och hur läste han icke och huru omväxlande och instruktiv var icke hans läsning!

Ungdomen i familjen kom hem från sina institut och skolor med sina kappsäckar fulla av böcker som icke lämpade sig för regelbundna studier och som de icke hade tillfälle att läsa under året. Dessa böcker voro av olika slag, allvarliga och skämamma, original och översättningar, gamla och nya.

Dessa unga män tillbragte icke många dagar i familjen förrän de tröttnade på o^{ke}versamheten ~~och~~ övergävo syssloläsheten och ägnade sig åt böcker och offrade hela dagen och en del av natten åt dem. Deras fader tyckte om det och berömde dem därför, men ibland blev han missnöjd och klandrade dem, när de sysselsatte sig med folkdiktning eller fördjupade sig i Tusen och en natt eller berättelserna om Antara och Seif ibn Di jezen.

De ägnade sig emellertid åt dessa böcker, vare sig familjen var belåten eller missnöjd och funno i dem dubbelt så mycket nöje och njutning som i sina skolböcker. De läste Fathi Zagluls översättningar från franska och Siba is från engelska och Djordji Zeidans artiklar i Hilal, hans noveller och arbeten om litteraturens och civilisationens historia, Ja kub Sarrufs artiklar i Muktataf och Rasids i Manar.

Under ferierna läste de Kasim Amins arbeten och många av imamen ^{ns.} De läste också dessa talrika arbeten som översatts till läsarens förnöjelse och roade dem genom skildringar av ett främmande liv, som de icke ~~kunde~~ lärde känna

II: 122

varken på landet eller i städer. Allt detta uppmuntrade dem att läsa vidare, tills de gingo för långt till förfång för sig själva och ibland äve till förfång för sina familjer. De hittade icke en annons om en ny eller gammal bok, som de ej kände till i tidningarna och tidskrifterna, förrän de skrevo till utgivaren och både honom skickade den, och det dröjde blott några dagar, tills boken eller böckerna kom på posten och familjen måste betala den, vare sig den ville eller icke.

Vår vän tyckte om ferierna, därför att han hade möjlighet att tänka på sina vänner långt borta, korrespondera med dem och mottaga brev från dem. Han blev uppiggad härav och kände sig ännu gladare än när han träffade sina vänner i Kairo och språkade med dem på tu man hand.

Han tyckte även ^{om} ferierna, därför att han under dem träffade andra unga män, som icke hörde till hans familj, unga män, som hörde till tarbuschens värld, bland dem somliga ~~från~~ från de sekundära skolorna / och andra från högre undervisningsanstalter. Liksom han kommo de för att vila sig bland sina anhöriga på landet och liksom han funno de nöje och njutning i att träffa honom och språka med honom. Han frågade dem vad de studerade och de gjorde honom samma fråga. Ibland läste ^{de} upp ~~för honom~~ något ur sina böcker för honom, och ibland läste han något ur den äldre litteraturen tillsammans med dem.

Men en av dessa ledigheter misshagade honom ^{till en början}. En förändring hade inträffat i hans familj, och den flyttade från sin stad, där gossen växt upp, först till den sydligaste delen av provinsen och stannade där ett eller ^{två} ~~åren~~ år. Sedan flyttade den allra längst bort och stannade där flera långa år. Vår vän saknade bittert sin gamla stad, och vantrivdes högeligen ⁱ ^{omgivningarna} på dessa modärna ~~stad~~, som han ej kände närmare till, och där han ej hittade varken till höger eller vänster, men till sist vände han sig vid denna stad allra längst bort, så att han blev riktigt förtrogen med den och tyckte bra om den, och den blev för honom ett andra fädernesland, ehuru hans första besök i denna stad plågade och besvärade honom.

Han begav sig dit med hela familjen för att besöka sin fader schejken, som

ensam hade börjat sitt arbete där. När han ordnat sina förhållanden och slagit sig ned, uppmanade han familjen att flytta dit. Detta inträffade under sommarferierna. Familjen flyttade och tog den unge mannen med sig. De stego upp på tåget vid midnatt och kommo fram till staden kl. fyra följande morgon. Staden var alldeles ny; tåget stannade där endast en minut. Familjen, som anfördes av den äldste sonen, var ganska stor, det var både kvinnor och barn och dessutom en hel hop bagage. När tåget närma-
 de sig stationen, togo de äldsta sönerna hand om kvinnorna och barnen och stappade upp hela bagaget invid vagnsdörren för att, när tåget stannade, kunna avleverera alltsammans på plattformen ~~XXXX~~. Sedan stego de ur, tåget fortsatte, och de glömdes ingenting annat än sin blinda broder.

Den unge mannen blev förskräckt, när han såg att han var ensam och oförmögen att hjälpa sig själv. Men några av passagerarna observerade hans hjälplöshet och förlägenhet, förbarmade sig över honom och hjälpte honom till rätta. Vid den första stationen, där tåget stannade ~~XXXX~~, hjälpte de honom att stiga av, anförtrrodde honom åt chefen för telegrafan och återvände sedan till sitt tåg.

Den unge mannen fick sedermera veta, att hans familj hade kommit fram till sitt hus i den nya staden, besökt ^{det} ~~XXXX~~ fullständigt inspekterat det och satt allting på dess plats. Sedan kom ~~XXXX~~ schejken ~~XXXX~~ slog sig ned och språkade med der ene eller andra av sina söner och döttrar.

II: 124

En god stund efter familjens hemkomst nämndes ^(tillfälligtvis) den unge ~~mannens~~ mannens namn, och när ²² schejken hörde det, blev både han själv, modern och bröderna oroliga. De unga männe skyndade till telegrafstationen, men hunno icke dit förrän de ~~fingo~~ fingo veta. att deras broder satt på grannstationen och väntade att man skulle föra hem honom. Nu skickade de bud att hämta honom bakpå en mulåsa, som än lunkade ^{ij} sakt ^{mak}, än övergic ^k till trav, vilket ökade hans förskräckelse och oro.

Den unge mannen glömde aldrig någonsin sin vistelse hos chefen för telegrafan. Det var en livlig ung man, gladlynt och skämtsam, hos vilken åtskilliga av station ^s personalen församlade sig. När de fingo se denna unga man hos honom, blevo de missnöjda, men när de fing ^o höra hans historia, visade de honom sympati och deltagande. De sågo en blind schejk ^{framför sig} och ~~och~~ betvivlade icke att han kunde läsa koranen och kunde sjunga, och bådo att han skulle sjunga någonting för dem. Då han bedyrade att han icke kunde sjunga, bådo de, att han skulle läsa ~~någonting~~ någonting ur koranen, ~~för dem~~ När han bedyrade att han icke kände till melodin för koranen, blevo de envisa och ~~v~~ ville icke veta av någonting annat än att ~~han~~ de fingo höra på. Så blev den unge mannen tvungen att läsa koranen skamsen, förvirrad och generad, när han vämjdes vid livet och förbannade sitt öde. Rösten fastnade i halsen på honom, och tårarna strömmade över kinderna, ^{men} ~~och~~ de närvarande hade medlidande med honom ~~och~~ ^{han} avlägsnade sig och lämnade honom ensam eller nästan ensam tills den kom, som förde honom åter till familjen.

Denna episod plågade den unge mannen i hans ~~h~~ hjärta, men ingav honom icke motvilja för den nya staden och avskräckte honom icke heller från att besöka den. Han tyckte om den och började ivrigt längta efter den, så snart det blev sommar, ehuru hettan var olidligt svår.

Bland invånarna i hyreskasärnen hade det skett stora förändringar. Två av de äldre studenterna hade tagit graden, och de andra, däribland den unge mannens broder hade inskrivits vid kadiskolan, när den inrättades. Hans kusin, som hade hjälpt ho

11:125

nom under hans isolering i Azhar och i kasärnen, hade övergivit honom och inskrivits i Dar el ulum.

Den unge mannen insåg, att han nu skulle få återvända till den obehagliga, ~~stränga~~ stränga isolering som hade ^{vållat} ~~honom~~ honom ~~isåmånga~~ många lidanden under hans första studietid, och att det ^e skulle ^e bli ännu svårare och besvärligare än förut, då ingen kunde komma att sysselsätta sig med honom, när han kom tillbaka till Kairo efter sommarferiernas slut. Hans broder skulle begiva sig till kadiskolan och hans kusin till Dar el ulum, och vad skulle han ensam taga sig till i kasärnen? Vad hade han ^{skaffat sig} ~~förvärvat~~ ett kunskapsförråd, som det icke fanns något att invända mot, men vad hade han för gagn av lärardiplomet, om han förvärvade det? För att få det krävdes stor ansträngning, som han ensam ej kunde underkasta sig. Så ^s hade hans broder ~~kommit~~ till familjen en sommardag, när ferierna närmade sig slutet, fadern schejken ~~hade~~ ämnade göra invändningar, men hans son hade ^ö ~~avbrutit~~ honom med dessa övertygande skäl. Och modern hade ^{ingen} ~~inte haft~~ ^{ingen} ~~någonting~~ att säga, utan hade ^ö ~~utgjutit~~ strida tårar i tystnad, och så stapplade den unge mannen in till sig i ett rum, där han stannade tillintetgjord, mållös utan att tänka på någonting.

Det blev en lång och besvärlig natt, under vilken den unge mannen led svåra kval. På morgonen sade han ingenting ~~och~~ ingen sade något till honom, och så fick han en lång och besvärlig dag. Slutligen steg fadern fram till honom på kvällen, strök honom över huvudet, kysste honom och sade: "Du skall begiva dig till Kairo. Du skall få en särskild / tjänare med dig." Nu blev den unge mannen gråtfärdig och modern likaså.

Så kom resdagen. De unga männen i familjen gingo till ^{stationen, och han} ~~stationen~~ var ibland dem. Tjänarens anhöriga hade stämt möte vid stationen, de unga männen infunno sig, tåget kom, men tjänaren var icke med. ^{Så stego de upp} ~~stego de upp~~ ^{med dem} upp på tåget, det gick, och de lämnade den unge mannen kvar, så att hans fader fick vända om med honom hem.

II: 126

Båda voro tysta och bedrövade.

Tjänaren kom på kvällen, och den unge mannen återfick sin glädje och sitt goda lynne. Två dagar senare reste han med sin lille svarte tjänare till Kairo och hade med sig matvaror för sin broder.

När han kom till Kairo, levde han tillsammans med sin svarta tjänare. Han följde med honom till föreläsningar i Azhar, tillagade hans frukost och läste på lediga ^{hackande och stapplande} stunder för honom.

Men nu hade universitetet grundlagts. Vår vän gick dit och lät inskriva sig. I sällskap med sin svarta tjänare gick han på föreläsningar i Azhar på morgonen och på föreläsningar å universitetet på aftonen. Han återfick livslusten och kom i kontakt med en ny omgivning och lärare, som lärarna i Azhar ej kunde jämföras med. Universitetet låg långt bort från kasärnen, kadiskolan och Dar el ulum likaså. Sällskapet hade alltså ingen anledning att stanna kvar, utan flyttade till ett nytt hus i Darb elgamamiz.

Den unge mannen började ett liv, som icke hade någonting annat gemensamt med hans förra liv än att han en gång i veckan eller var fjortonde dag förnyade bekantskapen med Azhar, träffade sina vänner bland azhariterna när de tid efter annan gingo till universitetet och då och då besökte schejk Marsafi.

Den unge mannen hade verkligen i själ och hjärta avbrutit förbindelsen med Azhar men stod likväl kvar inskriven i matrikeln. Han hade icke meddelat fadern sitt beslut av fruktan att fadern skulle bliva bedrövad eller förtvivlad. Han kände icke till universitetet och hyste icke heller något större eller mindre intresse därför.

Tillsammans med sina bröder återvände emellertid den unge mannen under sommarferierna till deras stad, och en dag, då de sutto och läste kom posten med ett brev till hans broder från en av hans vänner. Han läste brevet, ^{och} läste sedan upp det för den unge mannen som hörde på med stor förtjusning.

Han hade studerat i Azhar under åtta år i ~~Azhar~~. Azhar hade undergått åtskilliga förändringar i fråga om organisationen. Denna sommar fingo de inskrivna studenterna

II: 127

tillåtelse att utöka den tid under vilken de varit officiellt inskrivna, om de kunde styrka att de hade studerat i Azhar eller vid andra religiösa institut före den stadgade minimiåldern för officiell inskrivning, ~~nämligen~~ ^{som var} tolv år, för att kunna påskynda sin anmälan till examen och sin utmärkelse med diplom.

Detta medgivande hade tillkännagivits under ferierna, och vederbörande vän hade skyndsamt skrivit en ~~anmälan~~ ⁿ ~~anmälan~~ ^{till} anhöll ~~hos~~ ^{rektor} i den unge mannens namn. Han påstod att han hade studerat i Azhar två år före den stadgade tiden och färetedde denna ansökan för två äldre schejker, som den unge mannen aldrig hade sett och som icke heller någonsin hade sett honom, som han aldrig hade hört någon föreläsning hos och som han aldrig hade sagt ett ord till. De läste emellertid igenom ansökan och intygade sedan att han icke hade sagt något annat än sanningen. Vad gjorde det? Huru många studenter kom det icke till dem! Och huru skulle ^{de} kunna känna igen sina oräkneliga elever?

Så fick den unge mannen från en okänd källa veta, att han hade studerat tio år i Azhar, ehuru han aldrig hade varit där längre än åtta, och att han ej behövde vänta längre än två år för att anmäla sig till graden. fick han ^{aga} Så återupptogs förbindelsen med Azhar, som han avbrutit eller ~~avbrutit~~ ^{avbrutit} ämnade avbryta, ~~och han~~ ^{han} fortsatta att studera vid båda universiteterna, vid Azhar universitet som det hette på den tiden, och vid egyptiska universitetet, och föra detta dubbla liv, där han drogs åt olika håll av Azhars ålderdomlighet i detta gamla kvarter mellan Batinija och Kafr etTamma in och universitetets moderna värld i de ^t eleganta kvarteret kring Sari Kasr el Aini

Låtom oss lämna honom där fördjupad i striden mellan gammalt och nytt.

Vem vet? Kanske vi återfinna honom en gång.

Och nu, min son, övergiver du ditt land, din stad, ditt hem och
skiljes från de dina och dina vänner och far över havet i unga år för att ensam
studera i Paris.

tid efter annan

Låt mig skänka dig denna berättelse.! Du kanske kan finna någon vederkvickelse
däri när studiet anstränger dig och du finner latinet och grekiskan mödosamma oc
och besvärliga. Här ser du en sida av livet i Egypten som du aldrig lärt känna, och
här erinras du om någon, som ofta blivit styrkt av din närvaro och i ditt allvar
och din glädje funnit ett nöje och en njutning, varmed intet annat kan jämföras.

Vic-sur-Cère, ~~XXXXXXXXXXXX~~ juli-augusti 1939.

Taha Hussein

Dagarna

Översättning från arabiskan

av

K. V. Zettersteen

100 ex.

Övre Stottet, 14C

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

9 789188 348500

lir